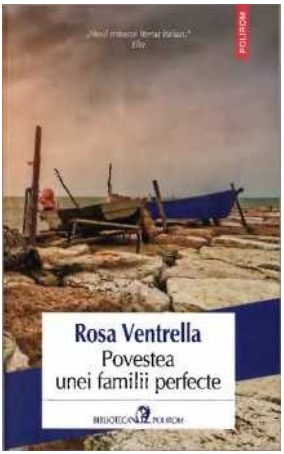
„Noul maestru literar italian."
Elle
FOLIROM
Rosa Ventrella
Povestea
unei familii perfecte
BIBLIOTECA FOLIROM

BIBLIOTECA POLIROM
ACTUAL
„Roman de formare, de dragoste, odă a prieteniei, sondare psihologică a unui mediu pe cât de sărac și de violent, pe atât de bogat în tandrețe și umanitate. Nu, Rosa Vestrella nu este o copie palidă a Elenei Ferrante."
Le Parisien
„Povestea prieteniei dintre doi copii, Maria și Michele, o prietenie care îl protejează de violența din cartierul în care trăiesc și de loviturile vieții. Un succes internațional."
la Repubblica
„O realitate atemporală. O scriitură ușoară, antrenantă și evocatoare. O descriere dramatică a vieții dure din sudul Italiei care amintește de tiimele neorealiste."
Corriere della Sera
www.polirom.ro

A C T U A L

Scriitori contemporani, voci şi tendinţe în literatura universală de azi

Colecţia BIBLIOTECA POLIROM este coordonată de Bogdan-Alexandru Stănescu.

Rosa Ventrella, *Storia din* una

famiglia perbene Copyright ©

2018 Newton Compton Editori s.r.l.
This edition published in agreement with the Proprietor through MalaTesta Literary Agency, Milan All rights reserved

© 2019 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Foto copertă: © calatore959/Depositphotos.com

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4, P.O. BOX 266, București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

VENTRELLA, ROSA

Povestea *unei familii perfecte* / Rosa Ventrella; trad. din lb. italiană de Gabriela Lungu. – Iași: Polirom, 2019

BIBLIOTECA MIL POLIROM

I. Lungu, Gabriela (trad.)

Rosa Ventrella

Povestea unei familii perfecte

Traducere din limba italiană și note de Gabriela Lungu

POLIROM
2019
Celor mai importante femei din viața mea: fiica și mama
BIBLIOTECA MIL POLIROM

Când mă cuprinde pe neașteptate melancolia, îl revăd pe tata în seara aceea de mai, de acum câțiva ani. îi revăd chipul rotund, înnegrit de soare, uscățiv și posomorât. Mustața rară de culoarea tutunului mestecat, gura, care, cu timpul, se subțiase ca o lamă de cuțit, și o beretă de marinar trasă pe ochi. Aplecat peste prora bărcii, atent să aranjeze năvodul înainte de a porni pe mare. Nu scotea o vorbă. Uneori întorcea capul să mă privească. Gura mică se lăsase în jos în grimasa aceea resemnată și știutoare, întipărită pe buzele persoanelor de o anumită vârstă. N-a fost niciodată prea vorbăreț. Cuvintele le scuipa otrăvite și apoi le înghițea din nou. Barca mirosea a vopsea proaspătă și numele ei, scris cu un minunat albastru strălucitor, îți sărea mai tare în ochi. Se numea Ciao Charlie, la fel ca filmul cu Tony Curtis, cu care toți spuneau că tata seamănă mult. Trecuseră doar câteva zile de la sărbătoarea Sfântului Nicolae și toate ambarcațiunile ancorate în port erau încă dichisite cu cocarde, ghirlande albastre și roșii și baloane de hârtie care împodobeau prora împreună cu efigiile sfântului. îl priveam mută. Cu ochi lucizi. Cu o mână apuca și desfăcea cu gesturi meticuloase plasa de pescuit, cu cealaltă ținea țigara. Scrumul cădea, se rotea și se ridica de mai multe ori împins de vântul mării înainte de a ajunge la picioarele sale. Nu mai auzeam cârâitul femeilor stând în șir indian pe dig și mâncând lupin[1], nici strigătele vulgare ale celui care vindea caracatițe și bere de pe vehiculul lui cu trei roți. îi vedeam doar zbârciturile de pe mâini, expresia glacială a ochilor deschiși la culoare și mă apăsa greutatea a ceea ce simțeam pentru el. Pentru că pe unul ca Antonio De Santis îl poți urî și uita de o sută de ori, dar în cele din urmă îl regăsești tot în sufletul tău.

în loc de prolog

Rosa Ventrella

N-o să uit niciodată ziua în care bunica Antonietta m-a poreclit Soirău. Ploua cum nu mai plouase vreodată, ploua sălbatic. O ploaie cum rareori se vede în timpul anului. Când se întâmplă așa ceva, auzi cum vântul mării zgâlțâie toate lucrurile cu șuieratul său și simți cum îți îngheață sângele în vine. Strada de pe faleză era o baltă fără sfârșit. Câmpurile erau părăsite și copacii goliși de lângă Torre Quetta erau răvășiți și se aplecau către pământ ca și cum ar fi fost violentați de apa ce cădea cu forță. Era în luna aprilie. Una dintre primăverile cele mai ploioase din ultimii treizeci de ani, așa aveau să spună câteva zile mai târziu bătrânii din cartierul meu.

În ciuda recomandărilor mamei și bunicii, care știau să interpreteze vocea vântului, m-am încăpățânat să ies.

— Când vântul îl îngână pe diavol, pământul se revoltă, îmi spusese bunica Antonietta în timp ce pășeam cu un aer insolent peste pragul casei.

M-am uitat la amândouă, mamă și fiică. Una rădea brânza, cum făcea în fiecare zi înainte de prânz, cealaltă tăia o felie groasă de pâine. M-am mulțumit să ridic din umeri și am ieșit în ciuda oricărui sfat. Voiam să văd de aproape marea în furtună și mai ales să aflu dacă mă sperie.

1. Lupinus albuș, legumă din aceeași familie cu fasolea.

Am sărit iute peste parapetul din pietre albe, făcând cu mâna câtorva cumetre care stăteau în poartă privind cerul asemenea haruspiciilor de odinioară. Simţeam vântul în păr şi pe faţă, rafalele sale mă plesneau, dar n-aveam nici cea mai mică intenţie să mă întorc. Din două sărituri am trecut peste treptele făcute din lespezi mari care de la parapet duceau pe falează. Am depăşit în mare grabă teatrul Margherita ca să ajung la dig şi în locul în care se spărgeau valurile. Voiam să văd marea în toată trufia ei.

Când am ajuns pe malul de lângă Torre Quetta, am auzit pentru câteva clipe o voce interioară care îmi şoptea să mă întorc acasă. Am revăzut chipul mamei care îmi spunea să nu ies. Ochii ei care mă certau cu blândeţe şi capul care se clătina de la dreapta spre stânga înainte de a termina ce avea de spus cu vorbele obişnuite: „Căpoasă, mai rău ca taică-tu". Şi am revăzut-o şi pe bunică-mea care, în ciuda reproşurilor severe cu care spera să mă potolească, era la fel de blândă ca fiica ei. Blândă şi la înfăţişare. O femeie mică de statură, cu sânii lăsaţi care-i ajungeau până pe burtă.

Am scuturat din cap, pentru că nu voiam ca imaginile lor să mă facă să renunţ la planurile mele. Ţinându-mi strâns rochia care-mi ajungea până aproape de glezne şi pe care speram s-o folosesc ca saulă de salvare, m-am apropiat de stânci. Valurile uriaşe şi înspumate se izbeau de stâncile de pe mal, desfacându-se apoi în fâşii lichide. Orizontul de-abia se vedea, confundându-se cu marea care părea o nesfârşită pată de cerneală. Cucerită de imaginea aceea maiestuoasă, nici măcar n-am băgat de seamă cât de ameninţător devenise cerul, părea că e noapte, deşi nu era decât miezul zilei. Când a început să plouă torenţial, n-am mai avut timp să mă întorc acasă. în scurt timp contururile caselor din

partea veche a oraşului de-abia se mai distingeau, învelite de cerul întunecat. Vântul puternic scutura suprafaţa mării de pe care se ridica un soi de ceaţă ce se spărgea în mii de picături albe.

„Şi-acum ce fac?", m-am întrebat de mai multe ori privind în jur.

În spatele meu se înălţa Torre Quetta, un turn abandonat, folosit de soldaţi în timpul războiului pentru observarea duşmanilor care veneau pe mare. Zidurile erau cenuşii, iar vegetaţia din jur rară şi fără viaţă. M-am apropiat de uşa de la intrare, închisă cu o sârmă ruginită, în timp ce picăturile de ploaie îmi cădeau pe cap ca nişte bile de plumb. N-aveam de ales. Acolo înăuntru aş fi fost în siguranţă.

Am împins uşa care s-a împotrivit cu un zgomot sinistru şi am păşit înăuntru. M-am trezit în mijlocul unei camere rotunde, cu două ferestre deschise, de la care se putea supraveghea ţărmul. Pe jos se aflau o saltea veche şi, puţin mai încolo, un lighean de aluminiu smălţuit cu marginea albastră, ciobit în mai multe locuri. Pe-atunci aveam doar nouă ani şi nu ştiam că în turnul ăla prostituatele se întâlneau cu clienţii.

M-am aşezat, sperând că proprietarul saltelei nu se va întoarce prea devreme. Mi-am strâns umerii, udă leoarcă din cap până-n picioare, şi am început să tremur. Îmi priveam picioarele în saboţii de lemn. Degetele negre de noroi, pielea ce lucea de la ploaie, părând şi mai măslinie. Inima-mi bătea cu putere şi mi-era frică, dar n-aş fi recunoscut asta în veci odată ajunsă acasă.

N-aş şti să spun ce oră era când am pornit-o spre casă. Cerul se înseninase din nou şi vântul se potolise. Dinspre mare se ridica un miros puternic de alge putrede, dar mergând pe lângă parapet, mirosului de putred îi lua locul unul

1. Foarte pricepută (dialect din Bari).

plăcut de sosuri cu busuioc şi carne friptă. în depărtare, la orizont, se mai vedeau câteva fâşii de nori deşiraţi care păreau puf suspendat. Satisfacţia de a fi trecut cu curaj peste aventura de la Torre Quetta a fost repede înlocuită de frica faţă de reacţia tatei. Ce va spune de gestul meu nechibzuit? Imaginea ochilor săi roşii de furie şi a fălcilor încleştate care-i transfigurau chipul frumos mă îngrozeau mai tare decât furtuna abia terminată.

Dintr-odată mi-am simţit picioarele grele. Până şi capul devenise o povară greu de purtat pentru trupul meu firav de fetiţă, ca un ou suspendat pe o aşchie.

De la o fereastră m-a salutat cumătră Angelina, care-şi scutura faţa de masă în stradă.

— Mari, ce-ai făcut? Mari? Ai căzut în mare? m-a întrebat agitată. Am făcut semn că nu, n-aveam nici un chef să-i răspund. Puţin mai încolo, nemişcate în prag, mă aşteptau mama şi bunica. Prima, palidă şi bleagă ca o cârpă pusă la spălat. A doua, adusă de spate, mică şi îndesată, neştiind ce să spună din cauza spinului pe care i-l înfipsesem în inimă încă de când eram bebeluş. Nu s-ar fi aşteptat niciodată să aibă o nepoată atât de desrăbălată şi de nebună.

Nu că i-ar fi lipsit vorbele, pentru că atunci când voia, vorbea mult şi fără oprire despre miile de lucruri pe care le făcea în timpul zilei, ca şi despre cele pe care urma să le facă. Despre bunicul, fie-i ţărâna uşoară, care o luase de nevastă fecioară şi nepricepută şi o văzuse cum devine *nsista*[1] şi în stare să ţină casa.

Acum, în faţa porţii, părea Sfânta Fecioară Maria îndurerată aşteptând doar un semn de la fiica ei ca să înceapă să vorbească. Un semn care n-a sosit pentru că mama ştia

că orice alt cuvânt ar fi aprins furia tatei ca un lemn pus pe foc.

Când am ajuns lângă ea, am avut senzaţia limpede că inima îmi bate ca o tobă pe care şi ele pot s-o audă. Tocmai de-aia m-am prefăcut indiferentă. Mi-era ruşine pentru cum arătam, cu rochia mai mare cu cel puţin două numere – pentru că aşa mi le cosea mama, ca să mă ţină câteva anotimpuri – lipită de corp şi cu picioarele pleoscăind în saboţii uzi. Mă durea burta şi o senzaţie de greaţă şi ameţeală îmi îngreuna fiecare pas şi-mi înceţoşa vederea. Zumzăitul a o sută de albine îmi bubuia în cap.

M-am oprit numai o clipă să le privesc, mai întâi pe mama, apoi pe bunica.

Mama n-a scos o vorbă, îşi simţea inima grea şi gura înveninată, dar tăcea.

Bunica Antonietta s-a aplecat spre mine ca şi cum ar fi vrut să-mi dea o palmă, dar mâna butucănoasă a rămas suspendată în aer.

Atunci – aşa cum avea să-mi explice mai târziu – a observat lumina ciudată din ochii mei ca smoala.

— Tu ai sânge rece ca şopârlele, a început să spună. Vorbea cu un firicel de voce răguşită. Ba chiar fără sânge, exact ca « *pulp*[1]. Tu eşti soi rău, aşa-i, soi rău, a simţit nevoia să spună de două ori, a doua oară mai mult pentru sine.

Mama încuviinţa, ca şi cum şi ea ar fi avut aceeaşi idee, dar îi lipsise curajul s-o spună cu voce tare.

— Soi rău, doar atât a şoptit atunci când m-am hotărât să trec prin golul lăsat de braţele lor.

Credeam că o să-mi plesnească inima în piept. Era ca şi cum bătea în multe locuri şi în toate deodată. Am avut

1. O caracatiţă (dialect din Bari).

senzația că și spațiul bucătăriei se schimbase, că se micșora rapid, gata să mă strivească cu totul. Tata și cei doi frați ai mei, Giuseppe și Vincenzo, mâncau paste cu fasole verde, presărate cu brânză de oaie din belșug. Numai Giuseppe și-a răsucit capul spre mine.

— Hei, a zis, te-ai întors.

Chiar și acum cred că Giuseppe a fost întotdeauna cel mai bun dintre noi. Pe vremea aceea avea șaisprezece ani și devenise dintr-odată adult, asemenea copiilor din povești care se fac mari de seara până dimineața.

În clipa aceea tata s-a întors și el spre mine. Cu ochii ca niște vârfuri de ac și buzele strânse. M-am oprit în mijlocul încăperii. S-a oprit și Vincenzo și gura lui a încetat să mai mestece. Giuseppe încetase deja. Poate că până și timpul se oprise. Sosul cumetrei Angelina nu mai sfârâia în cratiță, păsărelele nu mai ciripeau. Lumea era în așteptare.

„Acum explodează, acum explodează", îmi repetam fără încetare.

Nu s-a ridicat de pe scaun, l-a tras doar puțin într-o parte. Își ținea o mână pe picior, în timp ce cu cealaltă apucase paharul cu vin atât de dens, că se lipea de sticla opacă. L-a ridicat de parcă ar fi vrut să toasteze. Am închis ochii și am tras adânc aer în piept.

„O să treacă până la urmă", îmi spuneam ca să-mi fac curaj.

— Pentru Soirău, a exclamat tata ridicând paharul, apoi i-a privit pe băieți și a așteptat să facă și ei la fel.

Când am deschis din nou ochii, toți trei se uitau la mine, Vincenzo cu zâmbetul prefăcut al omului rău care era și Giuseppe cu zâmbetul sincer datorită căruia se îndrăgosteau de el toate fetele din cartier.

Tata mă privea și el. Râdea, și lucrul acesta a avut pentru mine, atunci, gustul inocent al unui miracol.

Lumea cea mică

1

Mă numesc Maria. Maria De Santis. M-am născut mică şi cu pielea închisă la culoare ca o prună pârguită. Pe măsură ce creşteam, trăsăturile mele sălbatice s-au accentuat şi cu vremea mi-au permis să mă deosebesc, în bine şi în rău, de alte fetiţe din cartier. Cu gura mare de tot şi ochii orientali strălucind ca nişte vârfuri de ac. Cu mâini lungi şi urâte pe care le-am moştenit de la bunicul din partea tatei şi un comportament ranchiunos şi insolent, moştenit însă direct de la Antonio, tatăl meu. Era pescar. Un bărbat rece şi vulgar, care alterna momente în care gândurile îi rătăceau departe de noi, fixând farfuria sau peretele, cu altele în care violenţa părea singura manieră de a-şi vărsa supărarea pe viaţă. Brutalitatea lui se revărsa asupra noastră cu aceeaşi forţă cu care, vara, tăcerea cartierului, în orele toride, dilata peste măsură cântecul greierilor. În cartierul vechi din Bari, pe străzile cu dale albe, ne petreceam verile fugărindu-ne printre cotiturile unui păienjeniş de străduţe, în mirosul de haine puse la uscat pe sârme şi de sosuri savuroase, în care bucăţile de carne de mânzat fierbeau ore întregi. Pe dalele acelea mi-am petrecut copilăria şi adolescenţa. Nu-mi aduc aminte să fi considerat vreodată că au fost nişte ani urâţi sau nefericiţi. Urâţenia sau durerea se aflau peste tot în jurul meu. Le puteam găsi în sfaturile cumetrelor: „Nu te apropia de mare când e învolburată, că te-nghite", „Mănâncă zarzavaturi, că altfel te-mbolnăveşti de scorbut şi mori", ale bunicii Antonietta: „Spune-ţi rugăciunea seara, că dacă nu, ajungi în iad", „Nu spune minciuni că rămâi mică", ale mamei: „Dacă ai gânduri urâte, Isus ştie şi-ţi taie limba înainte să apuci să spui porcării".

Dar urâţenia se afla şi pe chipurile unor femei din cartierul meu, cumătră Nannina, de exemplu, căreia toată lumea îi spunea *u cavad*[1], pentru că avea faţa lungă şi gura

mare, o trăsătură ecvestră care o făcea aproape strâmbă. Şi ochii inexpresivi care nu emanau nici o lumină, reci şi stinşi ca nişte bile prăfuite. Era vecina noastră şi în fiecare zi, când ieşeam, îi vedeam chipul urât de cal, pentru că petrecea ore întregi stând pe un scaun cu împletitură de paie, în faţa uşii, fără să-i pese de căldură sau de frig. Urâţenia se afla şi în gândacii care fojgăiau în livreaua lor lucitoare pe podeaua de la subsol şi uneori şi pe cea din bucătărie, în chiţcăitul şoarecilor care ţopăiau fericiţi pe terasele coşcovite. Mai rău era că urâţenia se afla şi în mine, o simţeam cusută pe mine ca o altă piele peste pielea mea originară. Se afla în răceala privirii tatălui meu când furia îi schimonosea chipul frumos. în scandalurile de seară, în faţa mâncării calde, în maniera convulsivă cu care aduna farâmiturile de pe masă şi făcea grămăjoare atunci când ceva îl irita, preludiu al unei explozii care putea lovi la întâmplare pe oricine se afla aproape de el. Frumosul Tony Curtis se transforma atunci într-un diavol şi puţin lipsea să arunce flăcări pe nas.

Totuşi furia lui se îndrepta anevoie spre mine. în faţa mea, demonul mascat în stea de cinema se dezbrăca de orice

1. Calul (dialect din Bari).

podoabă de urâţenie. Seara, după cină, aşezat în capul mesei, îmi lua mâna şi o ţinea strâns câteva minute. Fără să spună un cuvânt, fără să mă privească în faţă, cu o docilitate mută pe care eu o acceptam cu reticenţă şi aproape cu teamă. Poate că în momentele acelea îl iubeam. Sau poate îl detestam şi mai mult, pentru că se vâra între mine şi ura mea, se amesteca în felul meu urât de a fi, cum se amestecă hoas- pele cu uleiul proaspăt stors. Bunica înţelesese totul. Eram soi rău. Chestia asta nu-mi displăcea, pentru că toţi din cartierul meu aveau o poreclă care trecea din tată-n fiu. Cine nu avea una nu se lăuda cu asta, pentru că în ochii celorlalţi putea să însemne pur şi simplu că familia sa nu ieşise cu nimic în evidenţă nici în bine, nici în rău şi, cum spunea mereu tata, e mai bine să fii dispreţuit decât să nu fii cunoscut deloc.

Jugănitu, Blegu, Cocostârcu, Capsec, Fătălău. Astea şi altele încă erau poreclele date celor care nu lăsaseră nici o urmă în decursul vieţii. în familie, tata era cunoscut ca Tony Curtis şi se mândrea cu asta. Cei din familia mamei erau ai lu Gogoaşă, pentru că străbunica, o gospodină grozavă şi o bucătăreasă fantastică, mai adăuga ceva la salariul soţului prăjind gogoşi la fereastra bucătăriei sale. De atunci bunica Antonietta, mama şi chiar fraţii ei emigraţi în Venezuela erau strigaţi în felul ăsta.

Pe strada mea locuiau Mărunţelu, Cacăndrum şi Mânc-otravă. Mărunţelu era un bărbat mic şi tăcut, cu părul rar şi veşnic unsuros, pe care sărmanul de el îl pieptăna cu o lungă cărare în mijloc. în familia lui toţi erau mici de statură, tatăl, bunicul şi fraţii. Soţia lui, o oarecare Cesira, originară din Roma, era o matroană grasă care-şi ocăra bărbatul de dimineaţa până seara. Celorlalţi bărbaţi din cartier le era milă de Mărunţelu. Tata spunea mereu că, dacă ar fi fost în

locul lui, ar fi strâns-o de gât pe femeia aia şi toţi i-ar fi dat dreptate. Omuleţul pirpiriu, însă, încasa în tăcere ocările femeii. îl vedeam mereu stând la fereastră şi privind strada cu ochii lui spălăciţi şi faţa atât de zbârcită, că părea a unui bătrân.

Mai erau şi cei din familia Cacăndrum. Soţul, soţia, trei băieţi şi trei fete. Casa lor se afla lângă biserica del Buonconsiglio, chiar lângă coloanele antice, pe care fără pic de respect copiii le mânjeau cu pipi şi scuipat. Părinţii lucrau tot timpul pentru a-şi întreţine numeroasa familie. Copiii păreau toţi traşi la indigo, cu părul negru vâlvoi şi ochii albaştri ca ai tatălui, care era pescar ca tata. Toţi bărbaţii din familie fuseseră pescari şi Pinuccio Cacăndrum păstrase cu mândrie vechea barcă roşu-albastră a unui strămoş, pe care o ţinea amarată pe albia râului, mai jos de locul de spălat rufe. Copiii lui se urcau şi coborau săltând din barcă ziua-ntreagă, dar când corpul dădea un semnal şi simţeau nevoia să-şi golească burta, o făceau chiar lângă zidul bisericii.

Mâncotravă era familia Maddalenei. Porecla îi fusese dată bunicii din partea tatălui, care în vechiul Bari făcea pe vrăjitoarea şi locuia într-o casă strâmbă şi înnegrită, în Via Vallisa. Când eram mică şi mă durea burta, mama mă ducea la Maddalena vrăjitoarea, care, se zicea, se pricepea „să taie viermii". Desena cu buricele degetelor o groază de cruciuliţe pe abdomenul meu în timp ce spunea versuri într-o limbă care nu era nici dialect, nici italiană. Nu ştiu dacă într-ade- văr era magiciană sau vrăjitoare, durerea de burtă pleca însă aşa cum venise. Toată lumea din cartier o admira şi se temea de ea. Cei care o văzuseră în intimitatea domestică povesteau că avea un păr lung argintiu care-i ajungea până la călcâie şi pe care-l pieptăna cu grijă în

fiecare seară. Ziua şi-l purta strâns cu agrafe argintii într-un coc foarte auster. Se spunea şi că era în stare să arunce blesteme teribile cu limba ei otrăvită şi că era mai bine să n-o superi. De aceea era cunoscută de toţi drept Mâncotravă. Nepoata ei, Maddalena, era cea mai frumoasă din clasa mea. Nu exista un nume mai potrivit pentru fetiţa aceea cu părul negru ca smoala, care-i ajungea în bucle moi până în talie, şi cu un chip de Madonă. Toţi băieţii din şcoală deveneau brusc stângaci şi nătângi în faţa ei. Se bâlbâiau şi-şi frământau mâinile. Atunci am descoperit efectul pe care-l poate avea frumuseţea asupra oamenilor.

Pe vremea aceea eu şi Maddalena eram apropiate. Locuind pe aceeaşi stradă, se întâmpla să mergem deseori împreună spre şcoală. Ştiam că-i place de fratele meu Giuseppe, dar el n-o băga în seamă, pentru că era mai mare cu şapte ani şi se uita la fetele deja mature. Noi aveam doar doi nasturi rozalii care se iţeau impertinent prin ţesătura tricourilor şi nişte picioare lungi şi uscate ca ale gazelelor. Ale mele, de fapt, nici nu erau chiar atât de lungi, pentru că am crescut în înălţime destul de târziu. Mulţi ani am rămas mică şi negricioasă. În copilărie mă simţeam urâtă, şi senzaţia asta devenea şi mai puternică atunci când mă aflam lângă Maddalena. De-aia o uram. Invidia mă făcea s-o urăsc, pentru că la şcoală toţi n-aveau ochi decât pentru ea şi nimeni nu mă vedea pe mine. Făceam eforturi să nu dau prea mare importanţă acestui lucru, care totuşi mă deranja, deşi n-aş fi ştiut cum să mă comport cu amorezii care-şi făceau de lucru în fiecare zi pe strada mea sau cu băieţeii proşti care, stâlcind limba italiană, încercau să mă cucerească cu vreo frază romantică. Maddalena avea deja felul de a fi pe jumătate urâcios, pe jumătate frivol al femeilor menite să facă o mulţime de victime în viaţă. Părea

uneori că ochii căprui ai lui Rocco Cacăndrum o făceau să viseze, pentru ca imediat după aceea să dea impresia că o irită simpla lui prezenţă. Uneori părea că nutreşte o pasiune arzătoare pentru învăţător, domnul Caggiano, cu care toţi la şcoală, elevii, colegii, până şi directoarea se purtau cu deosebit respect, dar a doua zi vorbea urât despre el pe sub bancă, cu acelaşi vocabular otrăvit care făcuse din bunica ei o vrăjitoare. Toată lumea ştia că învăţătorul Caggiano era cât se poate de binevoitor cu ea. Frumuseţea Maddalenei reuşise să-i trezească respectul chiar şi unui bărbat auster şi rece ca el. Sau poate doar teama să nu facă o greşeală faţă de bunica vrăjitoare era cea care îl făcea atât de îngăduitor. Ea profita şi-şi făcea temele doar când avea chef, iar când nu se simţea pregătită la o materie, îşi storcea câteva lacrimi bine jucate care înduioşau până şi inima rece a învăţătorului. Ceea ce într-o zi îi făcea inima să bată a doua zi o făcea să rădă. Maddalena dezvoltase virtuţile sufletelor lipsite de pasiune, împreună cu un umor tăios care amplifica suferinţele şi-i făcea pe toţi teribil de neputincioşi în prezenţa ei. Numai de Giuseppe părea să fie interesată tot timpul, poate pentru că era singurul care nu-i arunca nici măcar o privire.

îmi aduc aminte că, în prima zi de şcoală din clasa întâi, domnul învăţător Caggiano ne-a măsurat pe toţi din cap până-n picioare, oprindu-şi ochii înguşti ca două fisuri pe chipul fiecăruia dintre noi. Lăsa impresia că ştie pe dinafară toate secretele noastre, şi nu numai pe cele păstrate până în momentul acela, ci şi pe cele viitoare. Era un bărbat înalt şi slab, cu oasele încheieturilor proeminente şi degete lungi de pianist. Toate liniile corpului său erau verticale şi ascendente, de la picioare până la părţile feţei, ascuţite şi austere: nasul subţire, sprâncenele desenând un arc lung

care se mişcă în sus, nu în jos. Şi terminându-se cu o frunte înaltă şi netedă. Toată explozia aceea de verticalitate era reunită în trupul său într-o armonie absolută, cu excepţia unei mici cocoaşe care începuse să se vadă la ceafa, poate o consecinţă a lungilor ore petrecute citind. Era pasionat de literatură clasică, o pasiune despre care vorbea ori de câte ori avea ocazia, recitând versuri din Catul şi Horaţiu. în cartier, domnul învăţător Caggiano era tratat cu mult respect.

Când mi-a venit rândul să fiu fixată de ochii mici şi negri ai învăţătorului Caggiano, am simţit, pentru prima oară în viaţă, o frică asemănătoare celei pe care mi-o provoca doar privirea tatălui meu.

— Şi tu cine eşti, *picinenn'l* m-a întrebat adulmecând aerul suspendat deasupra capului meu, apoi a ridicat ochii spre cer şi a dat drumul uneia dintre perlele sale de înţelepciune în latină, după care a pronunţat sec în aşa fel încât toţi să-l poată înţelege: „Nu mă păcăleşti tu pe mine, pros- tuţo". Cuvinte aspre şi viclene pe care nu le-am uitat niciodată. Apoi s-a întors spre copilul cel mai înalt şi gras din grup: Michele Straziota. „Tu", l-a indicat cu degetul său osos, *„vin do'„* pentru că învăţătorul Caggiano avea darul de a armoniza cuvintele, de a amesteca latina cu dialectul cu multă măiestrie, aşa încât până şi înjurăturile, rostite de gura lui rafinată, păreau adevărate minuni literare.

Michele Straziota a dat din cap de mai multe ori şi, uitându-se în jos, a venit să se aşeze lângă mine, în banca din primul rând. M-a privit şi s-a prezentat zâmbind:

— Ciao, acasă toţi îmi spun Lino, Linuccio sau Chelino, da' tu, dacă vrei, poţi să-mi spui Michele.

I Micuţo (dialect din Bari).

Eu doar am dat din cap, pentru că statura lui mă intimida puțin. Prima impresie a fost a unui copil timid și drăguț. Nici vorbă de așa ceva. Pe vremea aceea aveam o adevărată aversiune pentru persoanele supraponderale, știam deci că aș fi încercat să mă feresc de colegul meu de bancă așa cum te ferești de insectele supărătoare.

Dar într-o dimineață, câteva săptămâni mai târziu, copilul dolofan de care toți din clasă își băteau joc cu epitete veninoase s-a arătat așa cum era în realitate. Și chiar dacă încă nu-l cunoșteam bine, simțeam oarecum neclar că, într-un fel pe care nu puteam încă să mi-l imaginez, destinele noastre se vor întâlni. Învățătorul ne-a întrebat pe toți cu ce se ocupau taților noștri.

Când mi-a venit rândul, am răspuns fără prea mult entuziasm: „Pescar", la fel ca al patrulea fiu al lui Pinuccio Cacăndrum, pescar și el, și alți doi copii pe care nu-i cunoșteam.

Când i-a venit rândul Maddalenei, ea a răspuns afectată: „Lucrează la Tubifici Meridionali", și se vedea că acasă se străduiseră s-o facă să învețe pe de rost, fără cea mai mică greșeală. Printre ultimii, învățătorul Caggiano i s-a adresat lui Michele, colegul meu de bancă. În privirea diavolului ăluia de învățător lucea ceva ascuns când i-a venit rândul lui Straziota. Ca un motan care se linge pe bot în fața unui prânz apetisant cu pește.

Michele își ținea privirea în jos. A încercat de câteva ori să spună ceva, dar primele încercări au eșuat lamentabil. Cuvintele îi mureau pe buze și vocea i se întorcea în locul acela nu prea bine definit din stomac de unde pleacă emoțiile. Din rândul doi, Mimmiu și Pasquale, doi copii tuciurii, cu ochii șmecheri, începuseră să-l îmboldească în șoaptă: „Vorbește, grăsane! Ce, n-ai limbă? Ai mâncat-o și

p-aia?". învățătorul Caggiano auzea, dar se prefăcea că n-aude. îi plăcea comedia răutăcioasă pe care o pusese în scenă. Pregătise totul, iar noi, mormolocii, interpretam exact rolul pe care el îl imaginase pentru noi.

— Mama e casnică, s-a hotărât în cele din urmă să răspundă, și tata e șomer.

Nu era o informație care să ne lase cu gura căscată, pentru că mulți tați n-aveau un loc de muncă, chiar dacă în spatele cuvântului șomer se puteau ascunde mii de adevăruri.

— Da' voi știți care-i porecla familiei Straziota? a adăugat învățătorul, rotindu-și degetul arătător în aer.

M-am uitat la Michele și mi s-a părut că face o încercare neîndemânatică de a-și vârî capul între umerii puternici, de a dispărea în banca prea mică pentru statura lui, de a se pulveriza în fața ochilor noștri. Am răspuns în cor țocăind din limbă și de data asta învățătorul Caggiano n-a avut nimic de comentat la gestul nostru pe care de obicei îl considera vulgar și nepotrivit.

— Vrei să spui tu, Michele? S-a apropiat de banca noastră din primul rând și ochii îi luceau atât de tare, că pentru prima oară mi-am dat seama cât erau de deschiși la culoare, de un albastru cristalin.

„Are ochii ca ai lui tata", mi-am zis, „nasoală treabă".

— Atunci le zic eu colegilor tăi, a încheiat satisfăcut.

A început să se plimbe printre bănci ca să facă și mai patetică dezvăluirea. Toți tăceau așteptând, până și Mimmiu și Pasquale care nu reușeau niciodată să-și țină gura.

— Ați auzit vreodată vorbindu-se despre familia Crudu? a întrebat la un moment dat, sprijinindu-se de catedră. Un „o" de consternare s-a răspândit în clasă și, fără să vrem, ne-

am privit toţi în ochi, din prima în ultima bancă, l-am privit pe învăţător care-l privea pe Michele şi aştepta un semn cu braţele încrucişate, am privit fereastrele şi am privit chiar şi pereţii, de parcă până şi obiectele neînsufleţite, la auzul acestui nume, s-ar fi putut trezi din înţepenirea lor de lucruri şi ar fi prins viaţă. Mintea-mi zbura grăbită la toate noţiunile pe care în timpul anilor mei fragezi le acumulasem despre familia Crudu. însă nici unul dintre noi nu ştia că şi Michele face parte din familia aceea. Aveam să descopăr mai târziu că se ruşina de originile sale. Străbunica lui Michele – aşa îmi povestise tata şi aşa povesteau cu toţii în cartier – rămăsese văduvă în timpul războiului. Singură şi fără un ban, locuia într-o casă dărăpănată, cu încăperi afumate şi împuţite, cu tencuiala care cădea bucăţi-bucăţi, pânze de păianjen în toate colţurile, mobilă din care curgea rumeguşul, murdară şi pătată cu cafea. Sătulă să-şi scoată sufletul în căutarea unor stăpâni pe care să-i servească, a unor podele de spălat şi a găinaţului de râcâit cu unghiile, într-o bună zi, fără să fi dat înainte nici cel mai mic semn că ar fi nebună, îl prinsese de gât pe stăpânul la care lucra în acel moment, un bărbat de vreo cincizeci de ani, care de profesie era mezelar şi care rămăsese şi el văduv de tânăr, şi-l înjunghiase cu unul dintre cuţitele de tăiat şunca. O lovitură precisă pornind din mijlocul pieptului şi ajungând până la ombilic. Luase banii pe care el îi păstra în cutiile de biscuiţi şi le cumpărase copiilor ei cea mai bună bucată de carne, moale şi suculentă, ca să facă o tocăniţă. Cu toţii spuneau că era foarte frumoasă, cu ochi levantini, negri şi languroşi, atât de mângâietori, că nici măcar cea mai frumoasă mătase nu putea să-i egaleze. Buzele bine conturate şi, lucru rar în vremea aceea, dinţi albi ca laptele, drepţi şi sănătoşi. în ciuda faptului că vinovăţia ei n-a fost niciodată dovedită, a devenit pentru toţi Marisa Crudu, ca o

caracatiță, fără sânge, incapabilă de sentimente umane. Și chiar dacă era văduvă și frumoasă, nici un bărbat n-a îndrăznit să-i facă curte și să-și ofere compania pentru a-i alina golul văduviei. Dacă vreun străin se apropia de ea, plin de dulcegării și atenții, lipindu-și privirile de formele ei ca muștele pe o vacă, ea se purta cu el cu aceeași enervare cu care trata insectele. Îl alunga cu un gest calm al mâinii și cu o privire limpede și tăioasă care potoleau imediat înflăcărarea bărbatului. Tot neamul ei a devenit Crudu, cei trei băieți și o fată, splendidă și ea, cea care-i va da naștere lui Nicola Crudu, tatăl lui Michele. Un bărbat voinic și grosolan, cu un cap pătrățos și o claie de păr roșcat.

Ai mei, pentru că eram fată, îmi interziseseră categoric să mă apropii de el, să-l privesc, să-i vorbesc. Îmi aduc aminte că tata avea obiceiul să cumpere de la el țigările de contrabandă pe care le vindea între Piazza del Ferrarese și Corso Vitorrio Emanuele.

„Salut, don Nicola", începea tata. Celălalt înclina doar puțin din cap și-i răspundea într-un mod inexpresiv, rostind cuvinte monosilabice cu vocea lui răgușită, fără să facă nici un efort să-i dea drumul printre buzele subțiri, între care strângea în permanență o țigară. În anumite momente mi se părea că se uită la mine, și atunci îmi întorceam privirea și fixam înspăimântată strada, pentru că bărbatul acela puternic mă teroriza pur și simplu.

Tata lua țigările, plătea cât trebuia și saluta cât se poate de reverențios: „*Salud' a signir*". Mă dezgusta folosirea excesivă a unor cuvinte atât de respectuoase adresate unui om căruia nu puteam nici măcar să-i rostim numele. Don, domnule... erau cuvinte care în familia mea se foloseau doar pentru a te adresa preotului sau medicului. Eu îl urmam pe tata fără să-i mai arunc vreo privire vânzătorului

de ţigări şi, imediat ce ne reluam drumul pe faleză, îl vedeam scuipând pe jos de două-trei ori, însoţindu-şi scuipăturile cu gesturi ale mâinii, care brusc părea să împrăştie aerul greu la o palmă de nas. O făcea întotdeauna înainte să scoată o ţigară şi s-o aprindă calm.

— Nu uita, Mari, nu trebuie să stai de vorbă niciodată cu ăla. Niciodată, ai înţeles? Nici tu, nici fraţii tăi.

Odată însă contrabandistul mi s-a adresat.

— Tu, domnişoară, a zis pronunţând clar cuvintele, ai aceeaşi faţă ca bunică-ta.

Mă privea fix, mijindu-şi ochii atât de tare, că reuşeai cu greu să le distingi culoarea. Am îngheţat de spaimă. Ce trebuia să fac? Să-i răspund? Să aprob? M-am întors spre tata care zâmbea, însă cu unul dintre zâmbetele lui false, de circumstanţă. Eram convinsă că dacă i-aş fi răspuns, m-aş fi fărâmiţat sub apăsarea lui de căpcăun din poveşti. Aş fi devenit din aceeaşi substanţă inconsistentă ca aerul, m-aş fi vaporizat sub privirea neputincioasă a tatălui meu. Dacă tăceam, însă, don Nicola ar fi crezut că sunt o persoană insolentă şi prost crescută.

— Bunica Antonietta sau bunica Assunta? m-am căznit să întreb şi am închis ochii aşteptându-mă la tot ce poate fi mai rău.

— Antonietta, bineînţeles. De la aialaltă n-ai nici măcar un fir de păr.

Am deschis ochii îngrozită şi, spre marea mea uimire, nici unul dintre lucrurile teribile pe care mi le imaginasem nu se întâmplase. Am plecat însă nemulţumită şi îngrijorată, pentru că n-aş fi vrut să vorbesc vreodată cu el. Aşa că, pe stradă, l-am certat pe tata.

— Da tu de ce mă iei cu tine când îţi cumperi ţigări? l-am întrebat cu vocea tremurândă, pentru că-mi

venea să plâng, chiar dacă n-aş fi făcut-o.

Tata s-a oprit în loc. S-a aplecat spre mine, ciufulindu-mi părul, apoi a spus:

— Pentru că răul, Mari, ca să-l poţi evita, trebuie mai întâi să-l cunoşti.

Iar acum fiul răului, născut din sămânţa lui malefică şi infectă, era colegul meu de bancă.

Două lucruri s-au întâmplat după revelaţia domnului învăţător Caggiano. Primul a fost că nimeni din clasă, nici măcar Mimmiu şi Pasquale, n-a mai avut curajul să-şi bată joc de Michele. În ierarhia imaginară a poreclelor, Crudu era de departe deasupra tuturor celorlalte graţie puterii sale evocative şi a răutăţii. Din ziua aceea Michele a fost pentru toţi doar Michele sau cel mult Straziota. Dar nicidecum *chiatton* sau *u gress*[1]. Al doilea mă priveşte doar pe mine şi în anumite privinţe a fost teribil, pentru că am început să am coşmaruri în care trupul lui Michele suferea metamorfoze macabre, îşi pierdea contururile normale devenind lichid şi vâscos, de culoarea sângelui şi a smoalei amestecate laolaltă, pentru ca în cele din urmă să se recompună, bucată cu bucată, venă după venă, în figura oribilă a tatălui său. Mă trezeam agitată şi transpirată şi repetam obsesiv că va trebui să-i cer cât mai repede cu putinţă învăţătorului să-mi dea un alt coleg de bancă. Mă uitam în toate părţile ca să mă conving că sunt cu adevărat acasă la mine, în dormitorul

care fusese al lui Giuseppe şi apoi devenise şi al meu şi al lui Vincenzo. Numai că fraţii mei dormeau într-un singur pat, fiecare cu capul la picioarele celuilalt.

Giuseppe era robust, părea sculptat din trunchiul unui copac. Semănând destul de bine cu tata, cu o faţă frumoasă, netedă, aproape feminină, şi ochii foarte deschişi la culoare. Vincenzo însă a fost întotdeauna slab ca un ţâr, înalt şi ascuţit, cu toracele proeminent. îmi aduc aminte ce tare mă enerva când îi vedeam şirul lung al vertebrelor osoase sub tricoul ud de transpiraţie. Mă enervau şi picioarele lui slă- bănoage, cu al doilea şi al treilea deget de aceeaşi lungime, amândouă filiforme şi negricioase, pentru că Vincenzo avea aceeaşi piele măslinie ca mine. Urma să descopăr mai târziu că, mai mult decât aspectul lui, mă enerva el ca persoană, ca frate, ca puşti şi apoi ca adolescent care se credea mai grozav decât alţii. Mai grozav decât mine, chiar şi decât Giuseppe, care e mai mare decât el cu doi ani, şi uneori mai grozav decât tata.

Mă tulbura când se aşeza dimineaţa pe pat, cu picioarele desfăcute şi mâinile cotrobăindu-i prin chiloţii umflaţi. Eu mă prefăceam atunci că dorm, dar nu o dată m-am gândit că el ştia foarte bine că eram trează şi că anume se atingea acolo jos, ca şi cum ar fi vrut să se grozăvească mai întâi în faţa mea şi apoi în faţa tuturor celorlaltor fete: „Sunt Vincenzo De Santis, fiul lui Antonio De Santis, şi chiar dacă ştiu că într-o bună zi o să-i sparg faţa, *soie semmbre om'ne cummaa iid.de, non vvu scherdat*[1], mai bărbat decât toţi ceilalţi".

Doar în nopţile în care mă trezeam agitată din cauza coşmarurilor cu Michele Straziota eram bucuroasă să-i am lângă mine pe amândoi fraţii mei. Respiraţia lor calmă în somn mă liniştea. Mă ridicam în şezut şi luam perna între

1. îs totuşi bărbat ca el, nu uitaţi asta (dialect din Bari).

mâini. Mă uitam pe furiş la chipurile lor adormite. Felul lor diferit de a se lăsa pradă somnului. Giuseppe stând mereu pe o parte, ghemuit, sprijinindu-se deseori cu capul chiar pe picioarele lui Vincenzo, iar acesta mereu pe spate, cu mâinile încrucişate adesea pe burtă, de parc-ar fi fost întins în coşciug, aproape te speria, uscăţiv şi lung cum era. „Uite", mă gândeam, „Vincenzo vrea să sfideze până şi moartea. Vrea să fie găsit pregătit, aşa că, atunci când vine să-l ia, o scuipă în ochi pe doamna cu coasa şi-i spune să vină altădată, că el e ocupat".

Mă întorceam pe partea cealaltă, către peretele scorojit, şi adormeam la loc.

Într-o dimineaţă mi-am luat inima în dinţi şi am fugit de la şcoală. Voiam să merg acasă la Crudu, da, chiar acasă la el, şi să văd cu ochii mei cum e în intimitate. Dacă se transforma în Satana atunci când alţii nu-l puteau vedea. Dacă era în stare să scoată flăcări pe nas şi alte minuni diavoleşti. Chestia cu visele urâte se complicase. Nu puteam să adorm, mă trezeam transpirată şi tremurând, şi nici măcar când îi vedeam pe cei doi fraţi ai mei nu reuşeam să mă liniştesc. Mă ridicam şi umblam prin casă, lunecam pe lângă pereţi, atentă să nu fac să scârţâie mobilele şi uşile. În scurt timp m-am trezit cu nişte cearcăne teribile din cauza cărora faţa mi-a devenit şi mai ascuţită, iar urechile, pe care le-am avut întotdeauna mari şi dăpăuge, îmi ieşeau şi mai tare în evidenţă. Mama şi bunica erau foarte îngrijorate.

— O fi făcut cine ştie ce boală urâtă, şoptea bunica.

— Dar fetiţa mănâncă, are poftă de mâncare. Parcă-i o păpuşă de porţelan. E palidă.

Şi aşa, fără să-i ceară voie tatei, au hotărât să se adre-

seze unui specialist, cu siguranţă nu medicului de familie, care, după cum spunea mama, nu-i în stare să facă diferenţa dintre o răceală şi o tuberculoză. M-au dus la doctorul Colombo, un pediatru faimos în cartier şi foarte scump. Bunica a plătit totul, pentru că altfel tata s-ar fi supărat.

Medicul m-a examinat cu mare atenţie şi a constatat că totul era în ordine. M-a palpat pe burtă şi pe piept, m-a ascultat, s-a uitat la limbă şi la orbitele ochilor. A vorbit mult, fără să se poticnească niciodată în cuvinte, fără să scuipe, cum făceau unii bătrâni din cartierul meu, fără să se scarpine în cap. I-a dat înainte pentru toate cele treizeci de mii de lire cât era onorariul. Aşa că mama şi bunica salivau la gândul de a putea vorbi şi ele, relatând – mai ales bunica – versiunea lor, ideea pe care şi-o făcuseră de-a lungul zilelor ca să justifice starea în care mă aflam. Medicul însă nu le-a dat nici o posibilitate, a revărsat fluvii de cuvinte, cele mai multe de neînţeles, ca să spună în final că mă dezvoltam prea repede, ţinând cont că aveam doar şapte ani, că îmi creşteau oasele şi că toată această risipă de energie mă consuma. Le-a recomandat să-mi dea să mănânc carne de mânzat şi ficat ca să mă întăresc.

Le-a salutat satisfăcut, iar mama şi bunica au ieşit de acolo ameţite, năucite poate de avalanşa de cuvinte pe care le-au rumegat tot drumul. Am pornit-o încet pe Via Sparano, strada bogată din Bari, care ducea spre casa noastră.

Celui care i-ar fi parcurs pentru prima oară, cei cincizeci de paşi ce despărţeau partea veche de cea nouă a oraşului i s-ar fi părut cu adevărat puţini, dar adevărul e că prin mijloc trecea un ocean. Despărţeau albul de negru, binele de rău, astfel încât – îmi spusese tata când eram încă foarte mică – până şi soldaţii americani, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, avuseseră dreptate să scrie în chip de

atenționare pe un zid din Piazza Federico di Svevia exact această frază: *„Out ofbounds – Offlimits – From 18.00 hrs to 6.00 hrs”,* pentru că flămânzii din cartierul vechi, profitând de adăpostul întunericului, nu se dădeau în lături să fure câțiva dolari până și de la soldați.

— Nu uita, Mari, îmi spusese în ziua aceea tata, urmărind cu degetul inscripţia de pe zid, noaptea aici e închis pentru toţi, mici sau mari.

— Tati, l-am contrazis, dar războiul s-a terminat.

— Da, s-a terminat... Sărăcuţa de tine, chiar crezi asta, Mari. Aici războiul nu se termină niciodată.

Înainte să ajungem acasă, ne-am întâlnit cu cumătră A ngelina, care ne aştepta în prag ca să schimbe câteva vorbe cu bunica Antonietta şi cu mama.

— Ei, ce-a zis doctorul? a întrebat fremătând de nerăbdare.

Imitând gesturile savante ale doctorului, mama şi bunica i-au spus de-a fir a păr povestea cu carnea şi sângele. Şi au făcut-o din nou în faţa chipului cabalin al cumetrei Nannina, şi apoi în faţa altor cumetre care ne aşteptau în pragul casei noastre, sporovăind în şoaptă. Pe scurt, starea mea de sănătate a fost o ştire prea puţin importantă în comparaţie cu judecăţile pe care le-au enunţat cumetrele, fabulând şi clătinând din cap la dreapta şi la stânga.

— Cine studiază are judecată-n cap şi-n mâini, zicea nevasta lui Pinuccio Cacăndrum.

— Vai de noi, proştii! Ăia, doftorii, ne pot zice orişice, că şi-aşa nu-nţelegem nimic, răspundea cumătră Nannina.

— Da, numa' că se cred toţi mai buni decât noi, ca doctoraşu', nepotu' lu vrăjitoarea.

Doctoraşul era fratele mai mare al Maddalenei. Unul dintre puţinii din cartier care studiaseră cu adevărat. Şi nu făcuse numai gimnaziul şi liceul, dar şi primii doi ani de facultate. Când mama vorbea cu el, îi tremurau picioarele de frică să nu pronunţe cuvinte greşite, prea îndrăzneţe sau

prea delicate, ori pur şi simplu prea multe sau prea puţine. Toţi îi spuneau *dottore*, astfel încât eu, care pe atunci eram copil, nu-mi mai aminteam numele lui de botez. Deşi până la urmă nu-şi luase licenţa, găsise totuşi un serviciu bun, devenise şef de gară pe linia feroviară Bari-Barletta. Folosea un limbaj ales, pe care puţini bătrâni din cartier îl pricepeau. Iar cuvintele complicate, cu care de obicei cumpăra pâine sau le saluta pe cumetre, îl făceau respectat şi admirat. Chiar dacă nu înţelegeau, încuviinţau întotdeauna când vorbea doctoraşul, şi-şi ridicau ochii spre cer, ca şi cum ar fi vrut să spună că e un lucru minunat să Fii instruit. Putea să-şi bată joc de toţi, că ei oricum s-ar fi prosternat dinaintea lui.

— Poate pentru că de fapt e adevărat că-s mai buni decât noi, a zis sec mama. Cumetrele au tăcut rumegând vorbele alea, cu o expresie amestecată de duioşie şi consternare.

Apoi, ca prin minune, au încuviinţat cu toatele, una după alta, aproape ca şi cum sensul neştiinţei lor ar fi fost condensat în acele puţine cuvinte.

Mama şi bunica au deschis uşa veche care scârţâia toată de ruginită ce era şi au intrat în casă cu o expresie mâhnită. Nu mai păreau mulţumite că mă simţeam bine şi trebuia doar să mănânc mai multă carne. Că oasele mele creşteau şi că, în sfârşit, fiind mai mari, cereau energie. S-au pus pe gătit fără chef, privind din când în când pereţii înnegriţi şi scorojiţi, chiuveta care-şi pierduse culoarea iniţială şi devenise verde sau podeaua găurită. Sau poate eu eram cea care pentru prima dată observa detalii ce până atunci mi se păruseră absolut firesti. Mă obişnuisem cu urâţenia, aşa cum mă obişnuisem cu faţa cumetrei Nannina, care în cele din urmă nu mi se mai părea chiar atât de oribilă. Şi chiar şi

cu banii puțini mă obișnuisem. îi consideram lipsiți de importanță și când erau, și când nu erau. Acum însă, fiecare lucru îmi apărea brusc transparent.

Poate în dimineața aceea în mintea mea și-a făcut loc ideea că trebuie să studiez cât mai mult cu putință. Mai mult decât fratele Maddalenei. Era singurul lucru care m-ar li ajutat să scap de toate astea.

Motivul cearcănelor și al slăbiciunii mele, însă, îl cunoșteam doar eu, și a doua zi dimineața m-am hotărât să-i dau de capăt.

Mama fusese cea care mă învățase că e un păcat grav să fugi de la școală. Nu mai putea dormi din cauza zilelor pe care Vincenzo le petrecea vagabondând prin cartier, în loc să-și facă datoria de școlar. întotdeauna se găsea câte o cumătră care îl zărea cu ghiozdanul în spate, pierzând vremea toată dimineața, și prompt o înștiința pe mama. Vincenzo însă n-avea chef nici de învățat, nici s-o facă pe copilul cuminte.

în situația aceea însă, eram sigură că am un motiv cu adevărat important ca să lipsesc de la școală. Până și domnul învățător Caggiano, care ne invita întotdeauna să mergem până la capăt în desluşirea lucrurilor, m-ar fi încurajat în inițiativa mea. Să mă duc acasă la Nicola Crudu era doar problema mea. Pe atunci încă nu știam în ce afaceri murdare era amestecat tatăl lui Michele. Poate, dacă aș fi știut, n-aș fi avut curaj să merg să-l spionez pe fereastră. Știam doar că are bani câți vrea, că-i împrumuta la aproape toată lumea din cartier și că, dacă vreunul întârzia să-i dea înapoi, se întâmplau lucruri urâte. Vindea țigări de contrabandă și alte porcării mai rele pe care însă aveam să le descopăr mai târziu.

M-am oprit deseori pe drum. Era suficient un zgomot, o culoare, o voce pe care mi se părea că o cunosc ca să mi se taie respirația. îmi tremurau picioarele, saliva mi se strânsese toată în gât şi nu reuşeam să înghit. Trecând prin laţa bisericii, m-am închinat de mai multe ori, vârându-mi capul între umeri la vederea cumetrelor care ieşeau de la slujba de dimineaţă. Am ajuns cu paşi sprinteni la mare, care era lină şi strălucitoare.

„Cât e de frumoasă!", am suspinat, oprindu-mă s-o admir. Doar câteva clipe însă, pentru că urgenţa de a-l vedea pe Nicola Crudu îmi apăsa pieptul şi făcea ca paşii să-mi fie iuţi, chiar dacă şovăitori. Când am ajuns în Piazza del Ferrarese, m-am oprit brusc. Mai aveam câteva minute ca să mă hotărăsc dacă mă întorc sau nu. Aş fi hoinărit prin zona portului şi apoi m-aş fi întors acasă la ora obişnuită. Domnului învăţător Caggiano i-aş fi spus povestea cu durerea de burtă şi totul s-ar fi terminat aşa. Cu toate că aveam în minte tot felul de ipoteze şi încercam să găsesc un motiv după altul ca să-mi anulez planul, în realitate ştiam că nimic nu m-ar fi făcut să mă răzgândesc. De când eram mică aveam această trăsătură specială de caracter, pentru care unii mă considerau iraţională, iar alţii, curajoasă. Pur şi simplu n-am fost niciodată în stare să-mi înfrânez instinctul.

Casele care dădeau în piaţă erau mici şi cu contururi cenuşii. Ca şi cum, din cauza anilor, a intemperiilor şi a aerului sărat, contururile acelea ar fi devenit mai puţin precise. Unghiurile mai puţin ascuţite şi pereţii coşcoviţi ce stăteau să cadă. Mult timp după aceea m-aş fi gândit, cu un zâmbet amar, la forma acelor case, întru totul asemănătoare persoanelor care locuiau în ele. Strâmbe,

pocite, stând să cadă. Şi totuşi vii.

Într-una dintre case locuia bunica Antonietta, şi tot acolo îşi petrecuse mama copilăria şi, mai târziu, adolescenţa. Casele mai mari aveau etaj şi o pivniţă care vara era folosită pe post de bucătărie, pentru că la câţiva metri sub pământ era mai răcoare.

Casa familiei Crudu se afla lângă Via Venezia. Nu era nici mai bună, nici mai rea decât altele. O casă obişnuită ce purta semnele sărăciei, ca oricare alta din cartier. M-am învârtit o vreme în sus şi-n jos, între un capăt şi celălalt al pieţei, cu ghiozdanul care-mi trăgea umerii în jos şi frigul care-mi usca buzele. Apoi am strâns pumnii şi am hotărât să iuţesc paşii către Via Venezia. M-am simţit dintr-odată puternică, ca şi cum o putere animalică ar fi pătruns în mine, înlăturând toate spaimele mele de copil. Mi se întâmpla adesea. Poate era acelaşi soi rău, sufletul negru şi profund pe care bunica mi-l citise în ochi, cel care mă arunca în asemenea situaţii.

Lângă casa familiei Crudu am văzut o locuinţă abandonată. Rama unei ferestre atârna într-o rână şi se izbea, bătută de vânt, de un stâlp de electricitate. Un zgomot surd care mi s-a părut asemănător dangătului unui clopot când moare cineva. Dacă era un semn, aş fi făcut bine să-l înţeleg repede. Dar animalul era deja înăuntru, ca o altă Mărie care îşi crea un avantaj în situaţiile cele mai dificile. Iarba-câinelui mâncase micul trotuar de lângă intrare, iar întregul perete, care cândva fusese probabil alb, era negru de murdărie şi verde de mucegai.

Am închis ochii pentru că imaginea aceea dezolantă mă înspăimânta. Şi totuşi casa lui Crudu era vie, fremăta de zgomote făcute de oameni şi mă atrăgea încă implacabil.

Am pus ghiozdanul jos şi m-am uitat cu atenţie în toate

direcţiile ca să mă conving că nu mă vede nimeni, dar toţi păreau prinşi cu treburile lor. Aşa că m-am hotărât să mă ridic pe vârfuri şi să mă uit pe fereastra de lângă uşă. Înăuntru părea întuneric, pentru că lumina intra doar pe fereastra aceea, aşa că mi-au trebuit câteva secunde ca să mi se adapteze privirea şi să disting clar interiorul camerei. Am văzut doi copii aşezaţi pe jos. Puţin mai încolo se zăreau masa de bucătărie şi alte mobile cu câteva bibelouri. Apoi o femeie care-şi ştergea mâinile de şorţul legat la brâu. M-am uitat atent la ea. Era probabil soţia lui Crudu. Cum a putut să se mărite cu un bărbat atât de oribil? Avea o vârstă greu de stabilit. Când eşti copil, adulţii ţi se par cu toţii mai bătrâni decât sunt în realitate. Pielea feţei era foarte închisă la culoare, la fel şi părul ciufulit, cu câteva şuviţe ridicate în vârful capului şi altele ce-i cădeau pe umeri. Copiii erau foarte mici şi aveau nişte ochi mari şi speriaţi. Probabil fraţii lui Michele. Câţi copii avea Crudu? Fratele meu Vincenzo era prieten cu un alt Crudu, fratele mai mare al lui Michele.

Am rămas cu impresia că fereastra de la casa lui Crudu era foarte înaltă şi că ochii celor doi copii ai săi, poate gemeni, erau peste măsură de mari. Ideea că unul ca el putea fi lată îmi îngheţa sângele în vine. Am închis ochii, în timp ce tremuram imaginându-mi-l pe căpcăunul ăla ca pe un om teribil care-şi teroriza fiii cu gheare şi cuţite ascuţite. Orice zgomot era pentru mine Nicola Crudu care se apropia ca să mă prindă şi să mă târască în nişte locuri teribile. Era vocea lui care ieşea cu icnete, ca şi cum n-ar fi avut suficient aer în plămâni. M-am speriat şi am luat-o la fugă gâfâind.

Cuvintele secrete

1

Când eram mică, mă speriau multe lucruri. Frica e un instrument pe care oamenii mari ştiau să-l manevreze cu măiestrie ca să ne ţină departe de pericolele din cartier. Frica de a fi singură pe stradă, seara. Frica de marea în Furtună. Cea de subsolurile întunecate, de şobolani, de păianjeni. Uneori îmi era frică şi de cumătră Nannina, cu faţa ei lungă de cal şi ochii gata să-i iasă din orbite.

Mi-era frică de vrăjitoare, dar nu mă terorizau cuvintele ei otrăvite, mă înfricoşa mai degrabă faptul că ştia să prezică viitorul şi cunoştea dinainte întâmplări din viaţa mea care m-ar fi făcut să sufăr. Teamă că le voi pierde pe bunica şi pe mama, că vreo boală teribilă mi le va lua. Şi pe Giuseppe, iar într-un mod diferit, chiar şi pe Vincenzo şi pe tata. îmi era frică şi de mama lui Pinuccio Fătălăul. Şi el locuia pe strada mea, împreună cu mama lui văduvă, care de câtăva vreme îşi pierduse minţile.

„Cu mulţi ani în urmă era foarte frumoasă", mi-a spus odată bunica Antonietta, „părea actriţa aia faimoasă. Cum o cheamă? Marilyn Monroe". Imposibil să crezi că fusese cândva tânără. Când am cunoscut-o, părul ei blond devenise de culoarea cenuşii, iar pielea, ca un pergament, se zbârcise şi se uscase. I se uscaseră şi braţele, picioarele, ba chiar şi venele. O chema Concetta, dar pentru toţi cei din cartier era Tinuccia nebuna. Când vorbea, picături de salivă zburau în toate părţile, printre golurile mari lăsate de dinţii

lipsă. Avea un ochi sașiu și o întreagă parte a feței deformată de o pareză pe care o făcuse după moartea soțului ei.

„De inimă rea", îmi spusese întotdeauna bunica, „când a descoperit că fiul ei e un fătălău".

Urâțenia ei era cea care mă înspăimânta. Pe vremea aceea credeam că tot ce e urât pe dinafară e urât și pe dinăuntru, dar mai ales mă temeam că e infectat, puturos, ciumat, că urâțenia e o boală în stare să atace alte trupuri și să le infecteze la rândul lor.

Tinuccia umbla mereu prin cartier cu o poșetă din piele ponosită, atât de voluminoasă, că greutatea ei o cocoșa. În copilărie îmi închipuiam că o umple cu orice fleac îi cade în mână, materie vie sau materie moartă. Când puștanii o vedeau trecând, cu rochia ei lungă, neagră și poșeta pe umăr, își băteau joc de ea, îi strigau vrăjitoare, nebună, bătrână putredă, din cauza aspectului ei stins, mucegăit, decrepit. În cele mai rele cazuri, Tinuccia nebuna se trezea că aruncau în ea cu căpățâni de salată, resturi de fructe sau cu grămezi de pietre. Nu spunea niciodată nimic. Își flutura doar mâna prin fața ochilor, ca și cum ar fi vrut să alunge o muscă enervantă, și își mișca ritmic mandibula, în felul acela aparte în care mesteci năutul sau miezul de nucă. Mi-era milă de ea, iar golanii ăia mă înfuriau. Se credeau stăpânii cartierului, mai grozavi și mai puternici decât alții,

1

chiar dacă erau doar nişte copii. Printre ei se aflau Mimmiu şi Pasquale, Rocchino Cacăndrum, fratele meu Vincenzo şi un oarecare Salvatore, un băiat slab, cu feţişoară de şoarece şi nişte urechi mari şi clăpăuge. Toţi îi spuneau *'u 'nzivus* – jegosu – pentru că se spăla rar, iar vara avea între degetele de la picioare o murdărie negricioasă pe care

sistematic o scotea fără jenă, râcâind-o cu unghiile. Erau lucruri care se vedeau deseori pe vremea aia şi nimănui nu-i trecea prin cap să-l învinovăţească pe băiat. Cel mult era considerat fructul unei mame sărmane care nu reuşea pur şi simplu să-şi încheie ciclul de fertilitate, dat fiind că adusese deja pe lume doişpe copii, dintre care supravie- ţuiseră nouă. Salvatore era printre cei din mijloc, nici cal, nici măgar, nu prea isteţ, incapabil să facă rău intenţionat fie şi unei muşte, probabil nu pentru că era lipsit de răutate, ci pentru că nu ajunsese să se maturizeze până în punctul în care să poată concepe cruzimea. Şi tocmai datorită faptului că nu cunoştea răutatea, alţii îl foloseau pentru toate ticăloşiile. Să-şi bată joc de bătrâne sau de nebune, să spargă sticle în faţa uşilor oamenilor în vârstă, să dea foc pisicilor şi alte asemenea drăcovenii. Câte o cumătră se apropia de puşlamalele alea cu blândeţe, convinsă că-i va potoli cu vorba bună şi cu câteva rugăminţi, dar cuvintele alunecau pe lângă ei fără să lase vreo urmă.

„Sunt lucruri care nu se fac, pentru că aşa vă faceţi rău vouă şi sufletului mamelor voastre", comenta uneori bunica Antonietta, dar Vincenzo şi amicii săi ridicau din umeri şi rămâneau cu chipurile stinse, închise, aşa cum poate fi închisă o casă, o uşă încuiată, un suflet retras în sine însuşi, absent sau mort.

Pe vremea aceea nu înţelegeam bine ce simt pentru fratele meu Vincenzo. De cele mai multe ori, nu părea că-i sunt soră sau, mai bine zis, pentru el n-avea cine ştie ce importanţă. Căci dacă Giuseppe se ocupase întotdeauna de mine cu dragoste – mă spăla pe faţă şi pe mâini când eram mică, mă sălta ca să ajung la oglindă, mă lua în braţe şi dansa cu mine –, Vincenzo se limita să mă ignore sau să mă necăjească. Odată, în timp ce mama spăla pe jos, m-a

împins în găleata cu apă şi detergent, altădată, după ce măturasem curtea, aruncase pe jos cărbunele pentru foc.

Nu-şi pierduse bunul simţ şi gentileţea numai în gesturi, ci şi în aspect. Mergea dezlânat, cu umerii aduşi şi spatele cocoşat. Mama spunea mereu că observase firea sucită a lui Vincenzo încă de când era copil. Fura gulii, smochine şi struguri, riscând să fie muşcat de câini sau să se trezească cu o piatră-n cap, aruncată de vreun ţăran. Din cauza nenumăratelor căzături din copaci, se întorcea în cartier cu genunchii juliţi, cu pantalonii rupţi în fund şi odată a apărut cu o tăietură urâtă deasupra ochiului drept care-i sfâşiase pe jumătate sprânceana. Era veşnic batjocorit de băieţii mai mari din cartier din cauza pantalonilor rupţi, certat de mama şi de bunica Antonietta şi bătut de tata, care apelase la cureaua de la pantaloni, lovituri cu piciorul şi palme peste ceafa, fără să reuşească să-l îndrepte. Şi aşa, mama, printre lacrimi, îi cârpea pantalonii, o dată, de două, de infinite ori, pentru că nu existau bani pentru alţii noi.

„N-ai nici o milă de mă-ta", urla la el în momentele de disperare, pentru că spera să-l înduioşeze, dar Vincenzo habar n-avea ce-i aia remuşcare,

Un lucru era sigur, însă, fratele meu ţinea să nu se plimbe prin cartier cu pantalonii rupţi în fund. Nu ştiu cum, dar înţelesese mai bine decât alţii că locul acela, cu dalele lui cenuşii şi albe, n-avea nici cea mai mică milă, mai ales pentru un băiat cu nădragii găuriţi. Un loc a cărui semnificaţie n-o înţelegea încă, ştia doar că Dumnezeu îi e străin.

În anumite momente mama dădea vina pe tata: „La tine a văzut violenţa şi acum o pune în practică".

„Violenţa e peste tot", îi răspundea el, „ca murdăria", şi

se întuneca şi mai tare la faţă, pentru că nu-i plăcea când îm îi punea în cârcă responsabilitatea greşelilor pe care le comiteau copiii lor.

Odată – Vincenzo era în clasa a şaptea – mama îl dusese chiar şi la Mâncotravă ca să scoată răul din el. S-a întâmplat când, cu o piedică, îl trântise la pământ pe profesorul de matematică şi fusese eliminat pentru două săptămâni.

„Ăsta are pe dracu-n el!", uriaşe mama imediat cum a aliat ce se întâmplase. Şi deoarece cumetrelor din cartier le plăcea când Ucigă-l-toaca se amesteca un pic în banalitatea vieţii cotidiene, s-au convins cu toatele că era adevărat. Ca nişte ciori cocoţate pe firele de electricitate, stăteau de dimineaţa până seara în pragul casei ca să descopere în Vincenzo semnele răului. Părul vâlvoi, cearcănele care săpau urme adânci sub ochii mici, negri şi aprigi au fost luate drept semne certe.

„Aici e nevoie de vrăjitoare", a dat verdictul bunica Antonietta, în timp ce mama strângea în mână o batistă pe care o ducea când la ochi, când la gură, muşcând-o, ca şi cum ar fi vrut să-l înhaţe pe Necuratul şi să-l mănânce.

L-am însoţit pe Vincenzo care se zbătea ca un animal în cuşcă până acasă la Mâncotravă. Când am ajuns la poartă, Vincenzo a încercat să se agaţe de vârfurile ascuţite ale parilor, care au fost cât pe-aici să-i intre în carne.

— Vincenzino, îl implora mama, e pentru binele tău. Dacă vrăjitoarea scoate răul din tine, o să devii un băiat bun.

Când însă a apărut bătrâna cu rochia ei lungă şi cocul bine strâns la ceafa, Vincenzo nu s-a mai împotrivit. Vrăjitoarea îl speria până şi pe el.

— Să intre numai mama şi copiii, a zis, făcând

semn cu degetul spre celelalte să aştepte sau să se întoarcă acasă.

— Tere, ritualul îl facem şi fetiţei, a zis vrăjitoarea, pentru că uneori Necuratul iese dintr-un corp neprihănit, dar, dacă găseşte altul mai cuminte, intră imediat în el.

Mama a încuviinţat îngrozită. Şi mie mi-era frică, dar nu ziceam nimic. Vrăjitoarea îmi îngheţa cuvintele şi chiar şi gândurile. Nu reuşeam să-mi iau privirea de la mâinile ei zbârcite, de la unghia lungă şi îngălbenită de la degetul mic şi de la ochii deschişi la culoare ca gheaţa. Între timp vrăjitoarea a pregătit două pahare cu puţină apă sfinţită, nişte grâu şi câţiva bulgăraşi de sare. A început să se roage, făcând semnul crucii pe pahare. Apoi, când a terminat rugăciunile, ne-a dus pe mine şi pe Vincenzo la uşă.

— Beţi o înghiţitură de apă şi pe cealaltă aruncaţi-o în stradă, în spatele vostru, ne-a poruncit privindu-ne atent. Mama a scos cu mâinile tremurânde portofelul din poşetă ca să-i plătească vrăjitoarei pentru deranj.

— Stai liniştită, Tere, a zis, luând-o pe după umeri, tu eşti o femeie cumsecade şi ai multe necazuri. Foloseşte banii ca să le dai de mâncare la copii.

Pe drumul spre casă mama a plâns încontinuu. Când bunica Antonietta o întreba ce are, nu-i răspundea. Vincenzo, imediat ce am părăsit casa vrăjitoarei, şi-a luat tălpăşiţa şi s-a dus să se întâlnească cu prietenii pe faleză. Eu mergeam alături de mama fără să scot o vorbă. Ştiam că plânge des. În tăcere, seara, când lucra la război sau în timp ce cosea plase de pescuit ca să mai adauge ceva la salariul tatei. Se prefăcea că-şi suflă nasul, dar eu vedeam,

chiar dacă n-o întrebam nimic. Cheltuia bani numai pentru noi ca să ne dea un ou proaspăt dimineaţa, de băut crud, ca să ne cumpere carne de viţel când eram bolnavi şi o bucată de parmezan, când aveam probleme intestinale. De prea mult stat la războiul de ţesut, începea să se cocoşeze, iar faţa ei nu mai avea culoare. Devenise cenuşie, cu riduri puţine, dar adânci.

Îmi plăcea când povestea despre vremea în care era tânără şi frumoasă. De obicei se întâmpla seara, când punea jos andrelele şi lăsa războiul de ţesut să se odihnească. Tata ieşise pe mare, iar ea putea în sfârşit să stea liniştită. Se aşeza la masă împreună cu bunica Antonietta şi făcea coşuri din paiele rămase după treierat.

— Uite, Mari, paiul trebuie să treacă pe aici, şi ochii mei de copil învăţau repede.

— Eşti pricepută, Mari, şi inteligentă. Când o să fii mare, o să faci lucruri importante.

Când îmi vorbea cu atât de multă încredere, până şi bunicii Antonietta îi venea să plângă, dar îşi ştergea imediat ochii cu palmele, înainte ca lacrimile să înceapă să curgă. Doar atunci când vorbea de soţul ei, bunicul meu Gabriele, nu reuşea să se controleze şi două lacrimi îi curgeau pe obrajii dolofani. Lacrimile rare ale bătrâneţii.

Bunicul nu avusese niciodată multă simpatie pentru tata. Înţelesese încă din prima clipă ce fel de tip era şi recurgea la prudenţa pe care o manifeşti în faţa animalelor sălbatice, pe de o parte le admiri, pe de alta te temi de ele. Bunicul Gabriele fusese croitor şi spunea mereu că avusese de-a face cu mulţi bărbaţi ca tata. „Frumoşi pe dinafară, bine îmbrăcaţi şi îngrijiţi, dar putrezi pe dinăuntru."

Chiar aşa zicea, şi mama îşi flutura mâna ca şi cum ar fi dat la o parte aerul din faţa ochilor ca să nu-l audă, con-

vinsă că doar ea cunoaşte sufletul bărbatului cu care se măritase. între timp, însă, se cuibărise în străfundul fiinţei ei o neliniştе secretă, o durere circumspectă care îi tulbura mintea, la început în ocazii rare şi izolate, apoi tot mai des. Fusese multă vreme convinsă că-l poate schimba pe tata cu o supunere iubitoare, cu tăcere şi sacrificiu. O să se lase ajutat, se gândea, dar tata nu i-a permis asta niciodată. Adevărul e că Antonio de Santis a fost singur toată viaţa, chiar şi în copilărie, când era înconjurat de surorile sale şi de o mamă pisăloagă, iar la maturitate, de soţie, de noi, copiii, de vecini băgăreţi şi de tot cartierul. Poate se simţea bine doar în mijlocul mării. Poate de aceea n-a renunţat niciodată la ea, chiar dacă, de mai multe ori, a blestemat-o, a scuipat-o şi şi-a jurat că o să-şi caute altceva de lucru.

Accesele de furie împotriva mării erau aidoma celor pe care le avea cu noi, şfichiuitoare şi clocotind de năduf, dar trecând repede.

A iertat întotdeauna marea şi nu s-a purtat niciodată urât cu ea.

Când am ajuns acasă, tata se întorsese deja. Se simţea dâra de miros de peşte lăsată de trupul lui Giuseppe. Mi-am dat seama că e în baie să se spele. După ce terminase clasa a opta, începuse să lucreze în piaţa de peşte. Nu-l plăteau prea mult, pentru că era încă minor, dar puţinul acela era mai mult decât nimic. Nu se plângea niciodată, nici de orarul imposibil, nici de munca destul de grea pentru un adolescent, nici de putoarea care rămânea pe el chiar şi după ce se spăla cât putea de bine. Poate că efortul şi munca fizică îi modelaseră corpul în aşa fel încât le sucea minţile tuturor fetelor din cartier. Bine făcut şi solid în anumite părţi, delicat în altele.

La radio se auzea o melodie, o piesă străină care nu ştiam cum se numeşte. Tata dădea întotdeauna drumul la radio atunci când se întorcea acasă şi îl lăsa încet, ca un sunet de fond.

Mama se prefăcea că nu s-a întâmplat nimic. Se apucase să pună masa şi mi-a făcut semn din cap s-o ajut. Era aproape ora prânzului.

— Tu nu te-ai dus la şcoală? m-a întrebat tata pe un ton grav care nu anunţa nimic bun.

M-am oprit în spaţiul strâmt dintre scaun şi chiuvetă. Aproximativ un metru care avea în momentul acela asupra mea efectul unei menghine. I-am aruncat o privire rapidă mamei care mă scutise de şcoală ca să mergem la vrăjitoare. Mi-a făcut semn să vorbesc şi eu, cu farfuria în mână, am reuşit doar să dau din cap în semn că nu.

— Şi de ce, mă rog?

Îşi scosese şapca pe care şi-o punea când ieşea cu barca, îşi netezea mustaţa şi se pregătea să-şi răsucească o ţigară.

— Am fost cu mama şi cu Vincenzo la vrăjitoare.

— Şi ce voia vrăjitoarea de la voi?

Se uita la masa pe care mama întinsese deja faţa de masă. Fără să-i pese de asta, lăsa să cadă pe ea firicele de tutun. Făcuse grămăjoare cu muchia palmei şi începea să le culeagă. Am observat că nu-şi scosese pantofii şi că toată podeaua era acoperită de urmele lui de noroi. Am observat şi că îşi legăna din când în când un picior sub masă. Cuvintele mi s-au oprit în gât ca o broască. Am pus jos farfuria şi m-am întors la chiuvetă căutând alte tacâmuri pe care să le pun pe masă.

— L-am dus pe Vincenzo la ea, a intervenit mama în timp ce amesteca sosul în cratiţă, ca să scoată răul din el.

A izbucnit într-un râs întrerupt de tusete răguşite.

— Răul, a repetat de două-trei ori, până când înţelesul cuvântului „rău" a intrat în el ca un cui care sfâşie pielea. Vocea i s-a transformat într-un geamăt, un suflu aproape, ca o minge care se dezumflă, apoi a izbucnit într-un hohot de râs.

— Să scoată răul din el, a repetat râzând, de data asta toată propoziţia. Deci Vincenzo avea un rău, aşa cum ai o cocoaşă, un buboi, un cancer, şi vrăjitoarea aia bătrână e în stare să-l tragă afară, să-l scoată şi să rezolve totul.

Mama s-a întors spre el şi l-a privit cu atenţie. Până şi ea, care-l cunoştea bine, părea dezorientată. Mă uitam şi eu lu d, dar fără să reuşesc să scap de broscoiul care mă împiedica să înghit.

Hohotul de râs a durat câteva minute, apoi s-a transformat din nou în voce şi tata a început să înjure de mamă şi de toţi sfinţii, mai întâi încet, printre dinţi, apoi tot mai tare, cu vocea care devenea tot mai clară şi mai răsunătoare,

folosind bogatul repertoriu pe care-l acumulase în ani de experienţă. Sublinia fiecare nou epitet cu o clătinare a capului, ca şi cum n-ar fi crezut cu adevărat ceea ce i se întâmplă familiei sale.

Neruşinată, vacă, cristoşii... Giuseppe s-a întors de la baie şi a fost întâmpinat de înjurăturile tatei. Mirosea a săpun bun şi a colonie. Era imberb, înalt, bine făcut, sculptat intr-un trunchi de măslin, cum spunea bunica. Cu pantaloni scurţi şi maioul alb care-i punea în evidenţă muşchii răsăriţi precoce pe trupul deja de bărbat. S-a oprit în mijlocul bucătăriei. S-a uitat mai întâi la mama, apoi la mine, apoi la tata, dar pe furiş, de parcă s-ar fi temut că avalanşa aia ar fi putut să-l ajungă şi pe el dacă s-ar fi aflat cumva în calea ei.

Atunci a intrat în casă Vincenzo.

Tata s-a oprit brusc din înjurat şi pentru câteva secunde mama s-a apucat din nou să amestece în oală, eu am găsit paharele de pus pe masă, iar Giuseppe a tras scaunul ca să se aşeze.

Tata s-a ridicat în picioare cât se poate de calm. Ţinea într-o mână ţigara şi cu cealaltă şi-a pus şapca pe spătarul scaunului. Eram lângă el, cu un pahar în fiecare mână, când tata l-a lovit brusc, fără să scoată o vorbă. Vincenzo şi-a pierdut echilibrul şi a căzut. Eu am scăpat paharele care s-au spart la o palmă de picioarele tatei. Vincenzo a tăcut şi s-a ghemuit cu ochii închişi, încasând cu un geamăt loviturile pe care tata i le dădea când în coapse, când în burtă.

— Sfântă Fecioară, a urlat mama, o să-l omori, şi a îngenuncheat lângă Vincenzino ca să-l ajute să se ridice. Tata nu terminase însă. El trebuia să-i scoată răul şi n-ar fi îngăduit nimănui, nici măcar soţiei, să intervină în bătălia aia numai a lui. Mama a fost deci luată de păr şi

aruncată cât colo. S-a izbit de chiuvetă scoţând un murmur de durere.

M-am apropiat de ea şi m-a strâns la piept. Cu o mână a apăsat cât a putut de tare pe urechea mea ca să nu aud plânsul ei, înjurăturile tatei, gemetele lui Vincenzo.

— Îţi scot eu răul din tine, băi, căcatule, urla tata în timp ce-l lovea cu piciorul.

— Mari, închide ochii, că trece imediat. închide ochii, îmi spunea mama.

Vocea ei prinsese unduirea cadenţată a unei cantilene, ca şi cum m-ar fi legănat cu cuvinte. Eu însă nu reuşeam, întunericul din bucătărie, în care se strecura doar puţină lumină albăstruie prin ferestrele mici de lângă uşă, făcea ca în ochii mei totul să pară şi mai străin, mai necunoscut. Făceam un efort să-mi imaginez viaţa normală care se strecura pe sub uşă, ducând cu ea propriile sunete: pârâituri, scârţâituri, râsete scurte şi uşoare de femei şi copii şi, mai încolo, şoaptele întregului cartier. Ştiam că şi mai departe se află marea. Valurile care se spărgeau de ţărm aveau un sunet ritmic, ca un fâşâit de mătase, şi dacă mă gândeam la asta, mi se părea că inima îşi mai încetineşte cursa. Atunci am încercat să închid ochii, să-mi amintesc marea de aproape, dar cât de fragil era şuvoiul amintirilor. Se împotmolea, deborda, şi cu cât mă străduiam mai tare să-mi conduc mintea spre gânduri frumoase, cu atât ea se încăpăţâna să urmărească vocea tatei.

- De ce mă obligă să fac asta? De ce? urla acum, după i »• lăsase trupul lui Vincenzo făcut ghem şi fără vlagă, strâns i uni se strânge un vierme când trebuie să se apere. Se ştergea |>c mâini cu un prosop de bucătărie, cum face măcelarul după ce a tăiat o bucată de carne. Giuseppe s-a lăsat în genunchi ca să-l ajute pe Vincenzo, dar tata l-a oprit cu o privire severă.

— Să nu-l atingi pe frate-tu, că ţi-o iei şi tu!

I,-am privit cu atenţie în timp ce îi punea la punct pe amândoi fiii, cu duritatea şi furia care-i erau vechi prietene. l'iclea-i măslinie înghiţea puţina lumină şi-l făcea aproape ireal, un fruct al imaginaţiei. Ochii îi deveniseră mici ca două fisuri alungite pe laturile feţei, retrase pentru a lăsa ca muşchii, mandibula, pomeţii să-şi arate toată aroganţa posibilă. Stânca chipului său se modela în jurul gurii, o gură mare, frumoasă, cărnoasă, în jurul nasului bine proporţionat, dar impunător, al ridurilor de pe obrajii deveniţi mai llasci cu trecerea anilor.

în momentul acela am simţit până în străfunduri ce efect are asupra mea şi era o senzaţie ciudată şi perversă care-mi întorcea stomacul pe dos. Mi-era frică de el, dar fără să ştiu de ce îmi era şi milă. Îmi amintesc cât se poate de clar, o amintire mai colorată şi mai bine definită decât altele, de o limpezime perfectă printre întâmplările confuze şi incerte din acei ani.

— Tu nu mai mergi la şcoală, a spus apoi calm. Trăsăturile feţei îşi regăsiseră formele obişnuite şi chiar şi vocea devenise din nou calmă şi limpede. Nu mai vreau să mă fac de căcat în tot cartierul din cauza ta.

— Dar aşa Vincenzino n-o să termine nici măcar clasa a opta, a dat să spună mama.

De data asta tata n-a ridicat mâna la ea şi nici n-a împins-o. Şi-a întors doar privirea şi i-a răspuns liniştit:

— Clasa a opta nu foloseşte la nimic dacă eşti idiot. Apoi s-a uitat din nou la Vincenzo, care nu se mişca încă. Nici nu plângea. Stătea nemişcat ca o cârpă ce aşteaptă să fie aruncată.

— I-am găsit o muncă de cărăuş, aşa o să-şi câştige o bucată de pâine şi o să-şi ajute familia.

— Cărăuş? a întrebat mama, dar era o întrebare care nu aştepta răspuns.

— Asta e, a adăugat tata, punct şi nimic mai mult. Nimic mai mult. Chiar aşa. A fost ultimul lui cuvânt.

Câtăva vreme în casă a domnit o oarecare linişte. îmi luasem obiceiul să-l pândesc pe tata de la fereastră când se întorcea acasă. Şi încercam să ghicesc în ce dispoziţie e. Ştiam că totul depinde de asta, că el e pilonul în jurul căruia se învârt viețile noastre ale tuturor, zilele cenuşii sau cele însorite.

De ceva timp eu şi Michele mergeam împreună la şcoală, eu vorbeam de tatăl meu şi el îmi povestea de al său. Am descoperit că anumite poveşti, spuse după ce timpul le îmblânzise, puteau fi chiar amuzante. Ca, de exemplu, atunci când i-am spus că tata îi dăduse mamei o palmă, pentru îşi făcuse permanent la tanti Angelina, susţinând că părul ei era frumos natural şi n-ar fi trebuit să-l strice cu porcăriile alea chimice, din cauza cărora riscă să chelească. La rândul lui, Michele mi-a povestit cum taică-su îi bătuse pe el şi pe Carlo, fratele mai mare, pentru că o spionaseră, prin gaura cheii, pe sora lor goală în baie. I-am povestit şi că

în unele seri, când tata trecea prin faţa mea în casă, în felul lui vijelios, simţeam un vânt rece, asemenea celor care îngălbenesc frunzele şi îţi provoacă dureri în gât. Crudu tatăl, în schimb, îi provoca dureri de burtă. De-aia maică-sa fugea atât de des cu el la vrăjitoare să-i „taie" viermii.

O singură dată Michele s-a supărat pe mine, când l-am întrebat dacă, dat fiind că taică-su e un Crudu autentic, într-o zi o să devină şi el unul. Încă nu scăpasem cu totul de spaima că, dincolo de aparenţa de băiat blând şi sincer, Michele ascunde o a doua piele, absolut identică cu cea a tatălui său, care i-ar fi acoperit întregul corp când ar fi venit momentul. A reacţionat mai întâi cu un gest mânios, şi-a scuturat umerii, a dat de-a dura o pietricică cu vârful pantofului, dar când m-am întors spre el ca să văd de ce încetinise pasul, am observat că-i lucesc ochii şi mi-am dat seama că fusesem rea întrebându-l aşa ceva.

— Scuză-mă, i-am spus încet.

Michele s-a oprit ca să se uite atent la mine. Cuvintele mele i se păruseră probabil atât de absurde, că avea nevoie de timp ca să le rumege. Părea năucit de aluzia aceea la destinul tatălui său, al fraţilor şi surorilor sale.

— Tu nici măcar nu-ţi poţi imagina, a spus la un moment dat.

— Ce anume?

— Ce înseamnă să fii fiul lui Nicola Crudu.

Aş fi vrut să-l întreb de ce, pentru că, în ceea ce mă priveşte, ştiam ce înseamnă să fii fiica tatălui meu şi cât era de dificil în anumite momente. Am evitat însă să-i vorbesc despre asta. Aveam să descopăr, cu timpul, că se antrenase pentru rolul ăsta încă de mic. Că mişcările lente şi uneori împiedicate, zâmbetul abia schiţat, distanţa pe care o păstra faţă de restul lumii erau toate lucruri pe care le învăţase. Pe de o parte ca să atenueze frica de tatăl său, pe de alta ca să lupte împotriva ispitei de a-i deschide pieptul cu mâinile. Născocise şi el sistemele sale de salvare, aşa cum făcuserăm cu toţii în familia mea.

în perioadele negre, era de ajuns o nimica toată ca să provoace furia tatei: un cuvânt nelalocul lui, o notă proastă la vreo lucrare de control, o ceartă cu alt pescar sau un comentariu în plus al bunicii Antonietta. Răbdarea lui era redusă la o flăcăruie. în momentele acelea enervările deveneau obişnuinţă. Atunci Giuseppe fixa în tăcere peretele cu privirea şi număra cu buzele strânse. Număra până când înjurăturile bolborosite de tata încetau. în momentul acela vedea cum ochii i se limpezesc, devenind iar de un albastru palid, iar venele gâtului i se dezumflă şi încep să palpite din nou normal. Atunci se liniştea şi el, înseninat de faptul că încă o dată furtuna trecuse. Vincenzo, mai (are de cap şi de caracter, strângea pumnii şi scrâşnea din dinţi. îşi jura că într-o bună zi o să-l ia la bătaie pe lata şi o să-l facă să plătească. Mama, care mai mult decât oricine simţea cum o lovesc insultele soţului ei, nu scotea o vorbă câteva secunde, buimăcită parcă de noul afront, apoi se ridica îndurerată şi se aşeza la războiul de ţesut la care lucra până seara târziu. Bătea spata – unu, doi, trei –, loviturі surde şi regulate. Concentrată pe *bum bum-ul* războiului de ţesut, nu mai auzea nimic nici în interior, nici în exterior.

Ancora mea de salvare, în schimb, era Michele. Lungeam anume drumul spre şcoală, în aşa fel încât să n-o întâlnesc pe Maddalena şi să stau singură cu el. Cu ea de faţă n-aş fi avut curajul să fiu sinceră în privinţa tatei şi, în plus, mă temeam că Maddalena, cu frumuseţea ei felină, va părea cu mult mai interesantă decât mine în ochii colegului meu. Pe vremea aceea eram deja în clasa a patra şi senzaţia că sunt infinit mai mică şi mai urâtă decât alte fetiţe din clasa mea devenise tot mai puternică.

Pitică, preş, *mizziquint'*[1] erau doar câteva dintre

1. Piticanie (dialect din Bari).

epitetele odioase cu care colegii mei de clasă, în afară de Michele, mi se adresau. Eram urâţi, fiecare în felul lui, diferiţi de ceilalţi, şi asta ne unea.

Cea mai urâtă frază mi-a şoptit-o odată la ureche Pasquale, în timp ce domnul învăţător Caggiano explica Expediţia celor O Mie.

Istoria era o materie care-mi plăcea foarte mult. Mi se întâmpla să-mi simt inima palpitând mai puternic când ascultam întâmplări cu eroi care-şi sacrificaseră viaţa în numele libertăţii. Erau nişte principii atât de îndepărtate de josnicia cartierului în care trăiam. Toţi bărbaţii păreau meniţi să împlinească fapte măreţe. în comparaţie cu ele, bătăliile din cartier apăreau cu adevărat mizerabile. Să strângi cureaua ca să poţi supravieţui, să plăteşti chirie pentru o casă care stă să cadă, cu o bucătărie ca vai de ea, patru scaune drept mobilă, şi, la patru copii, două pătuţuri care scârţâie şi put a pişat tot anul pentru că mirosul intrase în saltele, gresia de culoarea pământului, razele infime de lumină care pătrundeau prin puţinele guri de aerisire ale casei. Colţul de clasă care era banca mea se transformase, cu timpul, în rampa de lansare pentru a ajunge într-o altă dimensiune, care, trecută sau viitoare, n-avea importanţă, îmi permitea să fug de acolo. De o parte, bula de aer umflată şi împuţită în interiorul căreia pluteau casele noastre, tot cartierul, până la faleză, de cealaltă, lumea de sus, care, în mintea mea, trebuia să plece dintr-un punct al cerului pe care nu-mi era cu putinţă să-l ating şi de la care începea o realitate diferită.

Cuvintele din clasă pluteau uşoare şi minunate şi mă duceau departe. Tocmai de aceea fraza lui Pasquale a dezlănţuit în mine o furie care în alte împrejurări ar fi fost

inexplicabilă.

— Ştii ce mă gândeam, Soirău, a început el.

Porecla Soirău înlocuise pe atunci numele meu adevărat şi doar mama şi Giuseppe continuau să-mi spună Maria. îmi vorbea din banca din rândul doi, de unde se întinsese ca să ajungă la urechea mea stângă. Respiraţia îi mirosea a ceapă şi am strâns din ochi de scârbă. Pasquale se făcuse un copil înalt şi slăbănog, cu toracele şi umerii înguşti şi capul puţin mai mare decât ar fi fost normal. Îţi lăsa impresia că toată energia se concentra în înălţime, lăsând nefinisat tot restul. Singurul lucru frumos la el erau ochii, mari şi foarte negri, aprinşi de o lumină rea care-l făcea temut şi respectat.

— Ca înălţime, eşti numa potrivită să mi-o iei în gură, mi-a spus răzând răutăcios, în timp ce, cu braţele încrucişate, se distra de reacţia pe care o aveam, cu totul neaşteptată chiar şi pentru mine.

M-am ridicat brusc de pe scaun şi am sărit la el lovindu-l cu pumnii şi picioarele. îmi răsuna în urechi vocea odioasă şi grohăitul său furios. L-am muşcat de ureche şi am văzut sânge. Mi-am simţit obrazul umed de transpiraţia lui. în strălucirile acelea de furie îi revedeam gura relaxată în timp ce-mi şoptea porcăria aia, savurându-şi cuvintele, şi satisfacţia lui mă înfuria şi mai tare. M-a uimit probabil faptul că nu reacţiona în nici un fel, că nu mă muşca la rândul lui de ureche sau că nu mă lovea cu pumnii. Au trecut câteva minute care mi s-au părut nesfârşite înainte ca Michele să se vâre între noi ca să ne despartă, în timp

1. Piticanie (dialect din Bari).

ce domnul învăţător Caggiano, lângă el, îi spunea cum să facă.

Atunci m-am calmat, mi-am reluat locul în bancă, gâfâind încă şi cu un teribil gust metalic în gură. Domnul învăţător Caggiano mă fixa în tăcere. în momentul acela mi s-a părut un om aflat cu adevărat departe de pământ, care, cu judecata lui supremă, ar fi dezvăluit adevăratul meu caracter. M-am uitat la el câteva secunde, dar n-am avut curaj să-i înfrunt privirea de gheaţă. El însă continua să mă fixeze şi era ca şi cum ar fi înregistrat pentru prima oară în minte fiecare detaliu al trupului meu de fetiţă, semnele mele particulare, măsliniu, pomeţi proeminenţi, frunte înaltă, păr ciufulit, tunsoare bob care-i stă rău. Şi Michele se uita la mine, pe furiş, parcă s-ar fi temut ca învăţătorul să nu dea vina şi pe el, pentru că însăşi prezenţa lui ca fiu al lui Crudu mă făcuse să devin aşa.

Pasquale a fost invitat să se ridice şi să vină la catedră. M-am uitat la obrajii lui foarte albi, la ochii frumoşi încastraţi, ca două pietre preţioase, într-o faţă netedă, sălbatică, cu fruntea îngustă, maxilarul proeminent, un bot mereu îmbufnat. Apoi învăţătorul m-a invitat şi pe mine la catedră. Eram pregătită să-i explic totul, să-i spun, dacă era necesar, exact porcăriile pe care mi le şoptise. Cu siguranţă m-ar fi înţeles şi mi-ar fi dat dreptate, dar în cele câteva secunde de care am avut nevoie ca să ajung lângă Pasquale, am înţeles ce făcusem.

Domnul învăţător Caggiano s-a apropiat, a deschis sertarul şi a scos dinăuntru o riglă lungă pe care o păstra pentru pedepse. Mă aşteptam să mă întrebe ce dracu făcusem şi mai ales de ce, dar n-a scos o vorbă. A venit lângă noi cu gesturi atente şi măsurate. Am ridicat privirea doar atunci când ne-a obligat să ne uităm la el. în momentul ăla

l-am văzut ca pe un om în carne şi oase. Părul i se zbârlea de-o parte şi de alta a feţei, în jurul urechilor, în timp ce în creştetul capului stătea ţeapăn. Ochii îi luceau, cu albul învârstat de numeroase vinişoare roşii. Am avut senzaţia că pe mine mă priveşte mai intens şi mai lung decât pe Pasquale, că în insistenţa aia îmi spune: „Cum ai putut, De Santis, de la tine chiar că nu mă aşteptam la aşa ceva". Hram bună la învăţătură, luam note mari, în mai multe ocazii m-a dat ca exemplu de elevă silitoare. îmi plăcea foarte mult să citesc şi, chiar dacă nu aveam bani să cumpăr cărţi, în vacanţa de vară de la sfârşitul clasei a treia am descoperit în pivniţă biblioteca secretă a tatei. Nimeni nu şi-ar fi imaginat că unuia ca el îi place lectura. Era un spaţiu al lui pe care îl apăra cu grijă. Am făcut o pasiune pentru romanele Agathei Christie, şi exerciţiul acela de citire m-a făcut să fiu mai bună la folosirea verbelor şi să nu mai stâlcesc cuvintele din cauza dialectului. Odată învăţătorul mi-a spus chiar că sunt ca un burete, în stare să absorb toate învăţăturile lui şi să le folosesc la momentul potrivit. Asta mi-a gâdilat atât de mult orgoliul, că o săptămână întreagă n-am făcut altceva decât să vorbesc cu Michele imaginându-mi o grămadă de lucruri minunate pe care le-aş putea face atunci când voi fi mare.

Iar acum stăteam aici, cu palmele întoarse spre învăţător şi spre privirea lui de gheaţă, care-mi cerea să plătesc pentru gestul meu de furie. I-a dat zece lovituri lui Pasquale şi cincisprezece mie. Aşa s-a terminat totul, chiar dacă ştiam că merit altceva. Când a sunat clopoţelul, Pasquale a pornit pe drumul său, fără să încerce să mă pedepsească. Maddalena nu mi-a adresat nici un cuvânt, şi-a întors capul în partea cealaltă ca şi cum i-ar fi fost ruşine cu mine. Am mers spre casă cu Michele.

— Ai făcut bine, îmi zicea, Pasquale îi un ticălos.

Din când în când îl priveam îngrijorată, apoi priveam în jur. Casele mi se păreau mai urâte şi mai coşcovite decât de obicei, Via Venezia cenuşie şi murdară, Piazza del Ferrarese un loc spectral, un spaţiu opac. Michele chiar credea că făcusem bine? Atunci făcea parte şi el din angrenajul acela fără oprire în care vom ajunge cu toţii? Cel în care violenţa este corectă, legitimă, ba chiar eroică.

Ne-am întâlnit cu Fătălăul care, îmbrăcat în haine femeieşti, mergea pe stradă dând din fund. Câţiva bătrâni se opreau şi fluierau după el râzând ironic. Un tip, când a trecut pe lângă el, şi-a atins sexul şi şi-a holbat ochii înainte de a-i ridica spre cer şi a-şi muşca buzele. Altul a fluierat, aşa cum fluieră masculul în călduri la trecerea femelelor. Fătălăul l-a privit galeş. Nu înţelegea că pur şi simplu îşi băteau joc, că, dacă ar fi putut, l-ar fi scuipat în faţă şi ar fi călcat în picioare frumoasa lui rochie, i-ar fi smuls părul cu unghiile şi i-ar fi zgâriat faţa dată cu fond de ten. Michele mergea fără să se uite la nimic. Eu, în schimb, înregistram totul. Mă simţeam făcând parte din acel carusel obscen, urât, nemilos. „îs soi rău şi eu", mi-am spus, şoptind în dialect, aşa cum îmi spuneau uneori bunica şi chiar Vincenzo, chiar dacă voiam să fiu o altă persoană, una dintre multele posibile.

M-am despărţit de Michele şi m-am îndepărtat, împinsă de la spate de o forţă melancolică, cu un soi de viol în mine care aproape mă făcea să plâng. Am fugit acasă, hotărâtă să povestesc ce făcusem şi sperând că tata mă va lua la bătaie, cum făcea cu Vincenzo, pentru că, poate aşa, m-aş fi simţit mai bine.

Cumătră Nannina, care stătea în prag, şi-a ridicat mâna în chip de salut, Rocchino Cacăndrum se juca cu bilele

împreună cu fraţii lui, iar nevasta lui Mărunţelu, aşezată pe un scaun de paie, desfăcea bob. Ai mei erau acasă cu toţii. Mama rădea brânză, Vincenzo strângea în mâini cutia în care-şi păstra banii câştigaţi cu cărăuşia, iar Giuseppe vorbea cu tata. Amândoi erau deja aşezaţi la masă. Puţina lumină care intra pe ferestrele mici bătea în mijlocul feţei de masă.

— Ce-ai făcut, Mari? m-a întrebat mama imediat. Ţi s-a-ntâmplat ceva? Ai o faţă ceva de groază.

Tata şi-a mutat scaunul ca să-mi vadă mai bine faţa. Din când în când îşi întorcea ochii spre Vincenzo, care îşi tot număra puţinele lire udându-le de fiecare dată cu salivă, închidea cutia şi o deschidea din nou. Gesturi obsesive care ajunseseră să-l enerveze pe tata.

— Dacă nu termini cu cutia aia, îţi iau banii şi-i arunc în budă, a ţipat în cele din urmă.

Vincenzo, care, nu se ştie dacă din cauza ritualului vrăjitoarei sau a loviturilor de picior ale tatei, devenise mai ascultător, s-a conformat şi s-a aşezat lângă Giuseppe. Speram că alte lucruri neprevăzute vor întârzia momentul mărturisirii, dar nu s-a mai întâmplat nimic.

— Deci, vorbeşti sau nu? Ai o faţă de mort, a zis tata.

Am pus jos ghiozdanul şi mi-am dat părul după urechi. Am tăcut o clipă, cu gâtul lovit parcă de unul dintre cuţitele ascuţite pe care tata începuse să le învârtă în mână. Mama n-a mai rezistat şi, albă ca varul, m-a luat de umeri ca să-mi vadă mai bine faţa. Avea cearcăne străbătute de vinişoare subţiri, albăstrui, ochii înfundaţi în orbite, pomeţii înalţi şi colţuroşi, o faţă de animal sălbatic. Ştiu ce-şi spunea. „ Mari, până şi tu care eşti fată? Nu-i de-ajuns derbedeul ăla de frate-tu să-mi facă atâtea probleme? Ca

să nu mai vorbim de taică-tu...”

— L-am luat la bătaie pe Pasquale Partipilo.

îmi ţineam umerii drepţi şi mâinile împreunate, ca la şcoală, când îi mărturiseşti o boroboaţă învăţătorului.

— L-ai luat la bătaie?

Tata a pus jos cuţitele şi şi-a tras mai mult scaunul. Voia să mă vadă bine la faţă.

— De ce-ai făcut-o?

Mama era agitată. Părea gata-gata să plângă.

— L-am muşcat şi de ureche. I-a dat sângele.

Şi-a dus mâinile la gură ca să oprească geamătul care o făcuse să tremure toată. Vincenzo s-a ridicat râzând în felul acela straniu în care râdea în foarte rarele dăţi când considera că merită să râdă. A început în surdină cu un *hi-hi* asemenea primelor picături ale unei furtuni de vară.

— Mari, ce-ai făcut? m-a întrebat Giuseppe clătinând din cap. El nu suportase niciodată violenţa şi din cauza asta se certa deseori cu tata, care-l considera prea moale în comparaţie cu alţi băieţi din cartier.

— Mi-a spus porcării la ureche. Porcării urâte.

— Porcării?

Tata mi-a cântărit cuvintele. De la o vreme adoptase o postură retrasă, unde timpul curge lent şi veninos. Unde necazurile mici se contopesc cu cele mari. Facturile de plătit, şi-apoi cumpărăturile de fiecare zi, caietele pentru şcoală, hainele, pantofii care nu ţineau mult. Iar dincolo de zidurile casei, pericolele cele mai mari. Fiecare ocupat să scape de răul cel mai mare, să-l fută pe cel mai slab decât el, să se salveze pe sine. Ticăloşii, drogaţii, curvele din Torre Quetta şi de pe faleză. Da, aşa era, el înţelesese. Dacă ţi se face ceva rău, faci ceva rău la rândul tău.

— Bine-ai făcut, a hotărât întorcându-şi scaunul spre masă.

— Ce zici, Anto? De data asta mama nu înţelegea de ce atâta indulgenţă. Poate ar fi vrut să-mi dea ea câteva palme, şi ar fi avut dreptate.

Cuprins parcă de o seriozitate nouă, etalată atunci când considera că a fi tată era misiunea cea mai importantă pe care Isus Cristos i-o încredinţase, a apucat braţul scaunului cu o mână şi l-a întors în direcţia mea şi a mamei. Şi-a desfăcut picioarele. Şi-a pus o mână în şold, iar pe cealaltă şi-a ridicat-o cu arătătorul îndreptat spre mine.

— Ascultă-mă bine, Soirău. Dacă vrei să nu te fută alţii, trebuie să-ţi aminteşti câteva reguli. Întipăreşte-ţi-le bine în minte, a zis bătându-şi tâmpla cu degetul, ca să poţi spune într-o bună zi că de la mine le-ai învăţat şi că ţi-au fost de folos.

Şi-a dres vocea şi s-a ridicat. A venit lângă mine. Mirosea a apă de colonie şi era proaspăt ras. Era frumos. Ochii-i, de un albastru intens, strălucea. Dacă aş fi putut, dacă aş li ştiut cum se face, l-aş fi îmbrăţişat şi i-aş fi cerut iertare, pentru că eu, spre deosebire de el, eram sigură că făcusem un lucru greşit, teribil, de care îmi era ruşine. Erau gesturi care nu existau însă între noi pe vremea aceea şi pe care aveam să le regret toată viaţa.

— Regula numărul unu, Mari, adu-ţi bine aminte, *c'ammene apprime ammene pe ddii*[1]

Anotimpurile scurte

1. Cine dă primul dă cât doi (dialect din Bari).

Fiul cel mare al lui Cacăndrum îşi aştepta mireasa în faţa bisericii. Îmbrăcat într-un costum la două rânduri şi o cravată de un argintiu strălucitor. Avea un zâmbet frumos şi sincer. Frumos ca fratele mijlociu, Rocchino, dar cu un suflet mai bun. Toţi spuneau că moştenise maleabilitatea tatălui şi caracterul supus şi frumuseţea mamei. Ce mai, un fiu model, cum se spune. Poate datorită simpatiei de care se bucura pentru că nu se atinsese nici măcar de un fir de păr din capul cuiva şi pentru că trăia, asemenea tatălui său, din pescuit, mulţi veniseră la nunta lui cu Marianna, fiica brutarului. Şi ea era frumoasă, cu ochi căprui strălucitori şi părul blond de zână încadrându-i obrajii catifelaţi.

— Dumnezeu i-a făcut aşa de frumoşi şi i-a adus împreună, murmura cumătră Nannina.

Şi ea se îmbrăcase la patru ace pentru ocazia asta, pudrându-şi nasul, pe care-l încreţea din când în când, poate pentru că nu era obişnuită să se machieze, mai ales că îndrăznise să-şi dea şi cu un ruj intens care n-o lăsa să treacă neobservată. Bunica Antonietta încuviinţa, ţinându-şi mâinile împreunate în poală. Din când în când clătina din cap, părând emoţionată sau întristată. În ultima vreme devenise mai fragilă, pentru că lacrimile îi dădeau mult mai uşor şi chiar şi lucrurile frumoase o făceau să plângă.

Când Marianna a ajuns în faţa bisericii, am simţit că mă emoţionez şi eu, nu pentru că o cunoşteam foarte bine pe mireasă, pe care o întâlneam cel mult atunci când mergeam cu mama să cumpere pâine, ci datorită frumuseţii rochiei sale de un alb imaculat, care-mi lua ochii. Avea un voal lung, în care se împiedica înaintând către mire. Două fâşii de dantelă îi alunecau pe obraji, suflate din când în când de briza mării.

— E frumoasă ca Fecioara Maria, a spus bunica Assunta, mama tatei.

Venise la Bari pentru eveniment, împreună cu fiica ei Carmela.

De când se prăpădise bunicul Armando – eu eram foarte mică pe-atunci –, preferase să se mute împreună cu fiica cea mare la Cerignola. Mătuşa Carmela se instalase într-o frumoasă casă rustică împreună cu soţul ei, Aldo, care era arendaş. Angela, cealaltă soră a tatei, plecase în Australia cu soţul ei, sperând să-şi găsească acolo norocul.

Familia mea era, deci, despărţită şi împrăştiată prin lume. Părea că pentru toţi era uşor să abandoneze cartierul, strămoşii, mulţimea de amintiri pe care o duci cu tine când îţi părăseşti locul natal. Doar tata şi mama rămăseseră, ca nişte stridii prinse de stânci. Refractari la eterna dorinţă de altundeva care îi cuprinsese pe toţi ceilalţi din familie.

O vedeam puţin pe bunica Assunta, în vacanţele de Crăciun şi de Paşti, şi pusesem doar de câteva ori piciorul în ferma din Cerignola.

— Vino, îi spunea mătuşa fratelui ei, avem şi animale, copiilor o să le placă.

Tata dădea din cap, dar oricât de urâtă era casa noastră, nu se îndura s-o părăsească.

Despre bunicul Armando ştiam ce-mi povestise tata. Că era prietenos şi avea o fire deschisă, că-i plăcea să colecţioneze scoici şi că purta tot timpul cu el prin casă un soi de cărţoi negru care conţinea tot felul de informaţii despre peştii pe care învăţase să-i recunoască în timpul vieţii sale de pescar. Colecţiona şi cărţi poştale ilustrate, pe care le păstra într-un album făcut din plicuri transparente confecţionate de el, de unde puteau fi scoase în orice moment pentru a fi puse în ordine inversă.

— De la el cred că am moştenit inventivitatea, zicea tata în rarele ocazii în care-mi povestea despre el. Vorbea doar cu mine, ca şi cum aş fi fost singura demnă de a moşteni fascinanta excentricitate a bunicului.

— Ar fi vrut să merg în continuare la şcoală. Zicea că am înclinaţie spre studiu, dar în familie a hotărât întotdeauna mama şi ea a preferat să-l însoţesc pe mare de când aveam treisprezece ani. Cine ştie, Mari, se vede că destinul vrea ca marea să facă parte din familia noastră.

Il cunoşteam pe bunicul Armando din singura fotografie pe care ai mei o ţineau pe comodă. Semăna cu tata, deci şi vag cu Tony Curtis, însă cu nişte pungi flasce sub ochi şi o bărbie îngroşată de vârstă şi de kilogramele în plus. Aşa era bunicul Armando pentru mine. Mai mult nu ştiam.

— Ia uite ce-ai crescut! Lasă-mă să te ating, eşti deja fată mare! ciripeşte bunica Assunta imediat cum mă vede. Uite-l şi pe Giuseppe, ce băiat! Şi Vincenzo. Toţi-s frumoşi, nepoţii mei. Toţi-s sfinţi.

Şi-a făcut cruce de mai multe ori şi şi-a şters uşor ochii umezi de emoţie. Mama a sărutat-o respectuoasă şi tata s-a simţit stânjenit, aşa cum se simţea întotdeauna când se afla în faţa ei. Şi el era frumos în ziua aia, iar mama strălucea. Cred că nunţile îi aduceau întotdeauna bună dispoziţie.

Pentru prima oară în dimineaţa aceea, mi-am dat seama că, în fond, erau amândoi încă tineri. Mama avea doar câteva fire de păr alb şi foarte puţine riduri. Pe chipul ei se puteau citi duioşie şi teamă, pentru că anii trecuseră şi dorea să-şi vadă, mai devreme sau mai târziu, copiii îmbrăcaţi ca stelele de cinema pe treptele din faţa bisericii. Erau vremuri în care toţi adulţii mi se păreau la fel de departe de lumea noastră, a copiilor. Prinşi într-o viaţă mereu la fel, care în ochii mei apărea plină doar de necazuri şi de responsabilităţi apăsătoare. Bunici, unchi, cumetre, toţi la fel de bătrâni. Doar acum, când îmi aduc aminte de momentele acelea, îmi dau seama că mama trebuie să fi avut vreo patruzeci şi şase de ani, la fel şi tata. Că mai avea încă multe urzeli de făcut şi de desfăcut, împreună cu planuri de viitor şi visuri. Pe atunci, însă, eram convinsă că nu mai au, că doar noi, copiii şi adolescenţii, purtam vâlvătaia gândurilor, cu trupurile aprinse de pasiuni şi de chinuri.

— Îţi dai seama, Mari? Cândva o să fii şi tu aici, îmbrăcată în alb. Frumoasă ca Marianna.

La vorbele astea vocea mamei părea sfâşiată de emoţie, totuşi n-am rezistat să nu spun ce gândeam.

— Nu, mami, eu nu vreau să mă mărit.

— Ce zici tu acolo, Mari, vrei să rămâi fată bătrână toată viaţa? Ca Nannina?

Mă privea cu faţa întoarsă pe jumătate spre mine, în timp ce cârlionţii roşcaţi îi fluturau pe ochi ca nişte albinuţe. Ce trebuia să-i spun? Că părerea pe care mi-o făcusem despre căsătorie era cea care se desprindea din viaţa ei şi a tatei? Că nu voiam să trăiesc ceea ce, în ochii mei, era pură nefericire? Furiile, firea lui schimbătoare, răbdarea ei infinită, lacrimile înghiţite în tăcerea patului, zilele toate la fel,

stinse cum stinşi mi se păreau uneori ochii ei de culoarea urzicii. îmi imaginam că şi ea se pregătise în ziua nunţii cu fantezia infantilă care-i pusese în mişcare mâinile şi trupul. Machiajul îngrijit, buzele strălucitoare, rochia cu volane mari, o fundă enormă la spate şi nimbul de orbitoare inocenţă al vălului vaporos şi uşor. Frumos şi el, fascinantul Tony Curtis, în costumul bleumarin la două rânduri, cu cravată lucitoare. Dacă mă gândeam însă la amândoi, prinşi în fotografia îngălbenită din ziua nunţii, eram convinsă că făceau parte dintr-o altă poveste, dintr-o viaţă trecută care nu va mai exista niciodată. Am evitat să o contrazic, însă, primind cu supunere invitaţia de a-mi găsi un băiat bun atunci când voi fi mare şi de a mă mărita, pentru că asta e împlinirea supremă a vieţii unei femei.

între timp, scările din faţa bisericii se umpluseră de invitaţi. Se aflau acolo Mărunţelu cu soţia lui, Cesira, şi cu copiii, Nicola Crudu, care, cu ocazia asta, era îmbrăcat în costum şi cravată, cu soţia, o tânără radioasă într-o rochiţă strâmtă de culoarea anemonei. Gemenii, pe care-i pândisem, îmbrăcaţi în hainele de sărbătoare, numai dantele şi volane, agitaţi şi nervoşi din cauza căldurii de sfârşit de primăvară. Băiatul îşi încreţea gura mare şi roz ca să scape de fâşiile de dantelă ce-i ajungeau între gingii. Fetiţa părea nebună de fericire şi accepta fără nici o problemă rochiţa clopot care umplea tot căruciorul şi căciuliţa care-i strângea feţişoara durdulie, făcând-o şi mai rotundă. în spatele lor erau ceilalţi copii, Carlo şi Michele. Michele... imediat cum m-a văzut, mi-a făcut cu ochiul şi mi-a zâmbit. Mi se părea puţin cam stângaci în haina gri, prea strâmtă pe şolduri şi care-i umfla gâtul. M-am prefăcut că nu-l văd, chiar dacă mi-ar fi plăcut să mă duc la el să vorbim puţin. Erau imbolduri pe care însă încercam să mi le reprim în faţa tatei,

convinsă că n-ar prea fi acceptat să vorbesc cu un băiat, mai ales cu fiul lui Crudu.

Ceremonia a fost lungă şi destul de plictisitoare, în afară de momentele în care mireasa a izbucnit într-un plâns sfâşietor la citirea datoriilor matrimoniale, iar mirele, prompt, i-a oferit batista albă pe care o ţinea în buzunar. Femeile din primul rând s-au emoţionat şi ele şi şi-au tamponat uşor ochii, ca atunci când scoţi petele de cerneală de pe o pagină. în spatele meu era Maddalena, împreună cu părinţii şi bătrâna vrăjitoare, care, înainte de ceremonie, o întrebase pe mama cum se simte Vincenzo.

— Pare că s-a mai liniştit, a răspuns ea, nu prea convinsă, însă.

Spiritul neliniştit al fratelui meu continua de fapt să îngrijoreze întreaga familie şi probabil şi pe el însuşi.

Munca de cărăuş durase câteva luni, până când Vincenzo începuse să spună nişte poveşti ciudate care le făceau să tremure pe mama şi pe bunica, mai sensibile la anumite lucruri. Pentru că strânsul fierului vechi cu căruciorul era o treabă care se făcea mai ales seara foarte târziu sau în zori, Vincenzo povestea că la ora aia, cu concursul placid al întunericului, în cartier se întâmplau lucruri ciudate. Odată s-a întors leoarcă de sudoare, strigând că o haită de câini îl înconjurase, gata să-l muşte şi să-l sfâşie. începuse să zbiere şi luase o rangă de fier ca să-i ţină la distanţă, şi atunci animalele se îndepărtaseră. Brusc, nu le-a mai văzut. Altă dată fusese şi mai rău. S-a întors tremurând şi i-a trezit pe toţi. Părea nebun sau dement ca prietenul lui Salvatore m *nzivus*, pentru că se învârtea prin bucătărie cu o expresie pierdută, apoi se trântea pe un scaun, se ridica din nou şi continua să măsoare podeaua în lung şi-n lat.

— Sfântă Fecioară, a intrat din nou demonul în el, zicea mama printre hohote de plâns.

— Stai liniştită, Tere, nu-i vorba de nici un demon aici. Vince, calmează-te şi povesteşte-ne ce naiba ai văzut.

Tata şi-a pus din nou şapca de pescar, şi-a aprins o ţigară şi s-a liniştit doar atunci când Vincenzino, potolit, se hotărâse să se aşeze la masă alături de el.

— Era un nor negru care mă urmărea, a început în cele din urmă să spună, cu o expresie înfricoşată din cauza căreia faţa-i devenise lividă şi ochii i se afundaseră în orbite. Urla în spatele meu.

— Urla în spatele tău? repetase tata. Ce puia mea zici?

— Zic că era un nor care urla în spatele meu. Zic ce am de zis. Şi că erau nişte lanţuri care se loveau de căruţul meu. Eu fugeam şi ele se agăţaseră de roţi.

Mama a început să plângă. Giuseppe dădea din cap neîncrezător, iar mie îmi fugea gândul la poveştile spuse de învăţătorul Caggiano. La străzile triste şi întunecate din Evul Mediu, un adevărat focar de pericole, la damnaţii din cercurile Divinei Comedii, şi am fost plăcut surprinsă să constat că interesul meu pentru studiu îmi permitea, singura din familie, să analizez cu o anumită detaşare, un soi de conştiinţă doctă, ceea ce i se întâmplase fratelui meu.

— Vince, ori eşti pe cale să te îmbolnăveşti cu adevărat, ori îţi baţi joc de noi toţi.

De data asta răbdarea tatei era gata-gata să se spargă în multe cioburi mici. începuse deja să culeagă firimituri inexistente de pe masă şi să puncteze din când în când iritarea crescândă cu bătăi ritmice din picior. Vincenzo se

întunecase la faţă şi îl privea, cu maxilarul contractat şi faţa lui triunghiulară ce părea un punctuleţ prins între umeri.

Mama s-a grăbit să-i ia apărarea.

— Eu cred că meseria aia nu-ţi face bine. Anto, Vincenzo trebuie să-şi găsească altceva de lucru.

Tata începuse să respire greu. Nu înţelegeam dacă încerca să-şi frâneze corzile vocale care stăteau să explodeze într-una dintre furiile lui înţesate cu înjurături sau mai degrabă fiul acela născut strâmb îi provocase o suferinţă a spiritului şi a trupului care mai devreme sau mai târziu i-ar fi putut provoca un infarct. Cu o voce subţire, se hotărâse să dea drumul câtorva înjurături. Cristoţii şi Dumnezeii, futu-i mama ei de treabă, dar fără bătaie de data asta. Poate se convinsese că nimic nu putea să facă din Vincenzo un om normal.

— Bine, spusese în cele din urmă, dar îţi găseşti tu altceva de lucru, Vince. Eu nu mai vreau să mă fac de căcat căciulindu-mă pentru tine.

Mama suspinase şi se repezise să-şi îmbrăţişeze fiul acela atât de chinuit, care se retrăsese însă brusc, pentru că nu era obişnuit cu tandreţea. Se ridicaseră cu toţii să meargă la culcare – oricum nu mai lipsea mult până la ora de trezire şi noaptea era stricată de-acum –, când o pală de vânt zgâlţâise fereastra şi, strecurându-se îngheţată în casă, începuse să se învârtă prin încăpere ca un spiriduş malefic care voia să vadă din ce suntem făcuţi noi, muritorii. După ce ne inspectase pe toţi cum trebuie, vântuleţul îndrăcit plecase aşa cum venise, şi dintr-odată lumina din bucătărie se stinsese.

— Sfântă Fecioară, Sfinte Iosif, Isuse Dumnezeule, exclamase mama făcându-şi cruci peste cruci, şi de data asta am imitat-o imediat cu toţii.

Am ajuns printre primii în sala de nunți. Se numea Grotta Regina și se afla la Torre a Mare, cocoțată pe stânci.

— Și tata și cu mine ne-am căsătorit aici.

Mama îmi mai spusese asta, dar cu mulți ani în urmă. Nu ajungeam prea des la Torre a Mare, deși se afla la doar câțiva kilometri de Bari. Marea pe care o știam eu era cea de dincolo de faleză. Uneori cea din San Giorgio, dar numai când mama reușea să-l convingă pe tata să mergem acolo. De vreo două ori am fost pe plaja din San Francesco, un adevărat lux pentru noi. În acele rare ocazii, așteptasem evenimentul atât de agitată, că nu reușisem să dorm în noaptea de dinainte. Îmi aduc aminte cât mi se păruse de diferit nisipul, de un auriu strălucitor, și apa aceea limpede, neobișnuit de mică, așa încât puteai înainta mai mulți metri fără să-ți ajungă la brâu. Apa era minunată, iar cei care frecventau fâșia aceea de plajă, perfecți. Adulții, copiii, bătrânii mi se păreau cu toții niște miraje, umbre ale ființelor în care noi ne-am fi putut transforma dacă am fi avut o altfel de viață. Vocea mamelor avea o liniște solemnă care provine din abundență. Tații manifestau dinamismul potolit al bogăției. Până și plânsetele copiilor aveau în ele o notă de orgoliu care știa să-i așeze exact în locul care-i aștepta în lume.

Îmi amintesc că observam fiecare gest, analizam fiecare cuvânt, unghiile ojate ale femeilor, machiajul perfect, hainele taților, costumele de baie ale fetițelor. Părul frumos aranjat, strâns în cozi ordonate, rochiile cu buline albe.

Bucuria se transforma într-un soi de doliu pe jumătate serios. Nepotrivirea mea cu locul acela îmi era fluturată în față fără ca vreunul din ei să scoată o vorbă. Și faptul că eram atât de bună la carte, dățile în care învățătorul Caggiano îmi spunea: „Bravo, De Santis, ești deșteaptă” își

pierdeau semnificaţia, ajungând să fie doar nişte vorbe inutile. Ceea ce învăţam nu mi-ar fi permis niciodată să fiu asemenea acelor fetiţe. între mine şi ele era o distanţă infinită, aceeaşi care umplea cei cincizeci de paşi ce despărţeau cartierul vechi de bulevardul Vittorio Emanuele. Să mă fi întrebat cineva dacă te poţi simţi străin în propriul tău oraş, pe vremea aceea aş fi răspuns că da. Şi poate şi acum.

Masa rezervată pentru noi se afla în fundul sălii, puţin mai departe de miri şi de rudele cele mai apropiate. Stăteam împreună cu familia Maddalenei, dar, din fericire, vrăjitoarea nu venise la masă. Detesta asemenea petreceri. Maddalena era chiar frumoasă. Câteva minute în şir n-am reuşit să-mi dezlipesc privirea de pe faţa ei de porţelan şi de la rochia ei albastră. Mi-ar fi plăcut şi mie aşa o rochie, în stare să pună în evidenţă o feminitate pe care n-o aveam încă. Era în 1985 şi aveam amândouă zece ani, doar că ea arăta mult mai mare din cauză că se comporta uneori ca o femeie. Am observat că Rocchino Cacăndrum, care era de aceeaşi vârstă cu Vincenzino, nu-şi dezlipea ochii de la ea, iar ea se pisicea clipind din ochi.

între timp, intraseră mirii, primiţi cu aplauze vesele de către invitaţi şi de numeroasele ţăcănituri scoase de aparatele celor doi fotografi care, de dimineaţă, nu făcuseră altceva decât să strice atmosfera cu flashuri impertinente. O mică orchestră, aflată în dreapta mesei mirilor a intonat marşul nupţial. Marianna şi soţul ei le-au povestit tuturor că pozaseră pentru albumul fotografic în micul port din Torre a Mare. Ea într-o barcă amarată şi el făcând gestul de a o lua în braţe. Aşezaţi pe parapetul de pe faleză privind marea. Frumosul Cacăndrum îmbrăţişând-o în faţa mării. Partea

asta din căsătorie îmi plăcea, mai ales să intru în rolul unei actriţe. De câte ori n-am visat în faţa unei poze cu Sofia Loren imaginându-mi că voi deveni într-o bună zi ca ea, nu numai ca aspect, pentru care o invidiau toate, dar şi ca fel de a fi, în rolurile pe care le interpreta, de femei puternice şi pasionale care nu se lăsau obligatoriu domesticite de bărbaţi. Un model diferit de cel pentru care mă dresa viaţa de zi cu zi. Cât de diferită mi se părea mama, dar şi Marianna, chiar şi în momentul acela, gata să se lase condusă de soţ în dificilii paşi de dans, împiedicându-se în rochie şi redresându-se imediat, lipită strâns de iubitul ei. Părea atât de fragilă, legată de el aşa cum ne legăm de nevoie de cine e mai puternic.

Eu, însă, nu voiam să depind de nimeni. M-am simţit dintr-odată diferită. M-am simţit singură şi mi-am mutat rapid privirea la Michele, care aplauda fericit. Eram terorizată de faptul că stătea aşezat la un pas de tatăl lui şi că lângă el se afla fratele său, Carlo. Cât de urât mi se părea, semănând atât de mult cu Nicola Crudu, cu botul lui de câine şi ochii minusculi. Şi cât de diferit era de prietenul meu chiar şi în comportament. înfuleca mâncarea cât putea de repede, bea deja vin ridicând cotul până la înălţimea feţei. Umbla caraghios, îmbrăcat cu un costum prea strâmt peste un torace bombat, o burtă proeminentă şi doi umeri largi între care capul era atât de strâns, de parcă n-ar fi avut un gât pe care să se sprijine.

Era deja după-masă târziu când orchestra a început să cânte câteva melodii ritmate – pe care tinerii, adulţii şi bătrânii le cunoşteau bine – din vastul repertoriu al lui Adriano Celentano. Dansau toţi animaţi de o veselie debordantă care-i molipsise atât pe tineri, cât şi pe bătrâni. Mirii în centru şi toţi invitaţii în cerc. Copiii ţopăiau fericiţi şi

ridicau rochia miresei în care se împiedicau mereu. Dansau şi părinţii mei, Giuseppe cu o fată blondă pe care nu o cunoşteam, rudă cu mireasa, şi dansa până şi bunica Antonietta cu cumătră Angelina. Femei cu femei. Rămăseserăm la masă doar eu şi Vincenzo.

— Te distrezi? l-am întrebat la un moment dat. Aici se distrează toţi.

— Mie nu-mi plac deloc nunţile, a spus în felul lui aspru.

— Mar ia, vrei... să dansezi?

Invitaţia lui Michele m-a surprins. Felul greoi în care pronunţa cuvintele mi-a adus aminte de primele zile de şcoală. Nu mă pricepeam să dansez, o făcusem o singură dată cu fratele meu Giuseppe, pe care îl călcasem pe picioare de la început până la sfârşit. L-am lăsat pe Vincenzo ascuns în colţişorul lui, în timp ce perechile treceau ca nişte săgeţi prin faţa lui, lovindu-l câteodată în picior, dar el nu zicea nimic, continua să refuze distracţia, de parcă era o piatră fără suflet. I-am întins mâna lui Michele, care mă aştepta, şi am ajuns şovăind în mijlocul sălii. Orchestra a început să cânte „24 mila baci", o bucată pe care o cunoşteam pe de rost pentru că, atunci când mama se simţea bine, o cânta cu plăcere. Michele mi-a strâns talia subţire, punându-şi palma deschisă pe spatele meu, era prima noastră atingere fizică adevărată. Ce pereche ciudată: eu mică şi slabă, el mare şi solid. Am început să ne învârtim, alunecând uşori printre perechile greoaie. Nu l-am călcat pe picioare, în strânsoarea lui exista ceva care mă obliga să-i urmez paşii. Se pricepea, masivitatea trupului nu-i stingherea mişcările sigure.

— Ce bine dansezi!

I-am spus-o privindu-l drept în faţă, observând pentru

prima dată ce ochi frumoşi are. Verzi, mari, migdalaţi, cu gene arcuite.

— Şi tu.

Orchestra întețea ritmul, câteva perechi renunțau, se întorceau la masă gâfâind, ţinându-şi cu mâna burţile pline sau masându-şi picioarele obosite. Eu, însă, mă simțeam uşoară, greutatea din inimă nu mă mai apăsa atât de tare când dansam. Nici eu, nici Michele n-am mai spus nimic. Muzica era tare, el prea concentrat la paşii lui şi ai mei, eu prea atentă să-l urmez.

Îl priveam, dar era ca şi cum aş fi privit altundeva.

— Unu, doi, trei, a scandat la un moment dat, ca şi cum ar fi vrut să mă facă să intru din nou în ritmul pe care poate îl pierdusem.

— Unu, doi, trei, am şoptit şi eu.

Unu, doi, trei...

Dacă închideam ochii, mi se părea că zbor.

Unu, doi, trei...

Dacă închideam ochii, reuşeam să dau o altă formă realităţii, să o redesenez în întregime după voia mea.

Unu, doi, trei...

Tata, Vincenzino, vrăjitoarea, Nicola Crudu nu mai constituiau o amenințare la care trebuia să veghez, fructul putred al unei plante bolnave.

Unu, doi, trei...

Dacă închideam ochii, totul îmi apărea transfigurat şi nou.

Frica dispărea.

Încă îmi ţineam ochii închişi când m-am simţit trasă de braţ. În clipa în care i-am deschis, Michele stătea nemişcat în mijlocul sălii, câteva perechi mai dansau, altele, nemişcate şi mute, priveau scena. Tata mă trăgea cu toată puterea, în momentul acela am simţit asta ca pe o insultă, iar pe el l-am simţit un străin, care apărea din umbră, ieşea dintr-o altă dimensiune şi mă înghiţea ca să mă prăbuşesc la loc în lumea din care încercasem în zadar să fug. Mama se afla în spatele meu şi-şi implora în tăcere soţul să nu facă scene, pentru că toţi ne priveau deja şi ea evident că nu voia să le strice petrecerea mirilor şi celorlaltor invitaţi. Câteva femei, care pălăvrăgeau adunate în cerc lângă fereastră, se uitau la mine. Nedumerite, se întrebau poate ce făcuse fiica lui Tony Curtis ca să fie târâtă aşa de pe ringul de dans. După ce s-a aşezat, tata a evitat să mă privească. Nu era obişnuit să se înfurie pe mine şi se vedea că juca prost rolul ăsta, era dezavantajat.

— Tu nu dansezi cu băiatul lui Crudu.

A spus-o încet, pentru că nu-şi putea îngădui ca tatăl Crudu să-i audă afrontul.

— Dar e un coleg de şcoală, a încercat să spună mama, şi rău a făcut, pentru că acum tata ştia către cine să-şi îndrepte furia.

— De ce mă obligaţi să fac asta?

Aceeaşi întrebare pe care ne-o repeta nouă şi lui însuşi înainte de a-şi pierde răbdarea sau imediat după ce împărţea lovituri în dreapta şi-n stânga. Mi-am întors privirea către sală. Voiam să mă conving că Michele nu aude, că nimeni nu-şi dă seama ce se întâmplă la masa noastră, şi

m-am rugat ca familia Maddalenei să mai rămână pe ringul de dans. Dar nu întotdeauna lucrurile se întâmplă aşa cum vrem noi, şi atunci când Maddalena şi părinţii ei s-au aşezat din nou la masă, ochii tatei aruncau încă flăcări. Demonul îl înşfacase din nou şi nu voia să-l lase din gheare.

— Îţi jur pe Dumnezeu, Tere, că dacă nu-i potoleşti pe copiii ăştia, te omor cu mâinile mele. Sau te omor pe tine, sau îi omor pe ei.

De data asta nu se străduia deloc să vorbească încet. Melodia lui Celentano se terminase, orchestra tăcuse, acoperită de vocea tatei, care, atunci când voia, zbiera ca un animal. S-a apropiat în grabă şi bunica Antonietta.

— Pleacă de-aici, cucoană, până nu-ţi zic şi dumitale vreo două! i-a spus bunicii, care s-a lăsat să cadă pe un scaun fără să scoată o vorbă.

Mama îşi privea mâinile pe care le ţinea în poală, îi tremurau buzele şi tot trupul îi era scuturat de gemete scurte, intermitente, ca nişte frisoane provocate de o neaşteptată pală de vânt.

— Nu mai pot! Sau vă purtaţi cum zic io, sau vă omor pe toţi!

Şi a spart în două bucăţi perfect egale farfuria pe care o avea în faţă. Sosul s-a împrăştiat pe minunata faţă de masă brodată, pe costumul lui de sărbătoare şi pe mâinile-i care tremurau de indignare. Am închis ochii sperând, de data asta, să nu-i mai deschid. Prin faţa ochilor mi se derulau imaginile procesiunii din Vinerea Mare. Isus mort, cu coroana de spini, Maica Domnului îndurerată, cu lacrimi de sânge, madonnari[1] cu glugile lor albe şi cu lumânări în mână, cumetrele bătându-se cu pumnii în piept şi cu cape-

1 (Aici) Bărbaţii care însoţesc, într-o procesiune, imaginea Fecioarei Maria.

tele plecate, acoperite de voalete negre. Mă simțeam ca într-o închisoare. Lacrimile s-au pornit să-mi curgă șuvoi. Era prima dată când plângeam după o scenă de-a tatei. Ne-am ridicat cu toții și l-am urmat până la mașină. Giuseppe și Vincenzo mergeau cu pași repezi, eu și mama încet, în spatele lor, ca femeile de la procesiune.

Tata ne-a lăsat în fața casei noastre și a demarat în trombă cu Lancia lui A 112, ducându-se cine știe unde. N-am reușit să-i spun nimic mamei, chiar dacă aș fi vrut. A venit lângă mine și m-a îmbrățișat. Apoi, copleșită parcă de o oboseală infinită, s-a lăsat să cadă pe treptele care duceau în pivniță. Și-a scos multele bijuterii din aur cu care se împodobise pentru ocazia aceea specială și și-a aranjat părul pe care umezeala și transpirația i-l lipiseră de tâmple. M-am așezat pe o treaptă mai jos și câtăva vreme am stat așa, ca două statuete plate, prinse într-un angrenaj pe care nici una din noi nu era în stare să-l oprească.

— Noaptea trecută am avut un vis, Mari. Mă înecam. Dădeam din mâini și din picioare ca să rămân la suprafață, dar apa mă trăgea tot mai jos. Vă vedeam pe tine, pe Giuseppe și pe Vincenzo pe mal, cum mă priveați disperați, dar nu puteați face nimic pentru mine.

— Și după aia, mami? După aia ce s-a întâmplat?

— Chiar în momentul în care totul s-a întunecat în jurul meu, am reușit să mă prind de coada unei sirene care m-a tras afară din apă, apoi și-a luat zborul. Nu mai era sirenă, ci pasăre, Mari. Îți dai seama? Mă ducea departe, trecând peste mări infinite și ceruri albastre, până în cealaltă parte a lumii.

— Și cum era, mami? Cum era cealaltă parte a

lumii?

— Urâtă, Mari, şi eu care mă aşteptam să fie frumoasă! Un pământ întins şi abandonat, munţi şi copaci scheletici. Acolo vă văd din nou pe voi, pe tine, pe Giuseppe şi pe Vincenzo, dar eraţi slabi-slabi asemenea copacilor dimprejur, şi părul tău era desfăcut şi uscat ca nişte spice de grâu în soare. Părea aspru, sălbatic. Apoi din depărtare venea taică-tu, striga la mine să mă întorc în lumea de dinainte, pentru că lumea aceea nouă, îndepărtată era foarte urâtă.

— Şi tu te-ai întors?

— După aceea visul s-a sfârşit. M-am întrebat şi eu, dar cred că m-aş fi întors. N-a fost întotdeauna aşa, Mari, îţi jur. Taică-tu adică. N-a fost întotdeauna aşa.

Am privit-o ca şi cum aş fi vrut să-i mărturisesc gândurile mele cele mai tainice, emoţiile cele mai profunde, dar cuvintele îmi mureau în gât, amestecate cu lacrimile pe care încercam să le reţin. Mama mi-a prins bărbia între degete şi s-a uitat atentă la mine.

— Eşti frumoasă, Mari. Eşti harnică. Eşti cea mai bună dintre noi toţi.

Eram convinsă că nu merit atâta bunăvoinţă.

— Ţi-am povestit vreodată cum ne-am cunoscut eu şi cu taică-tu?

Am făcut semn că nu, cu o sfârşeală care mă împiedica să-i răspund cu mai multă vlagă.

— Atunci, aşază-te aici, lângă mine, Mari, că povestea e lungă.

Vârsta amintirilor

2

Când mama şi cu tata s-au cunoscut, ea era cameristă la familia Latorre, o familie bogată, proprietari de cai, de multe generaţii. Domnul Latorre era căsătorit cu o rusoaică foarte frumoasă. Oare de la ea deprinsese mama comportamentul de doamnă, pe care se lăuda că îl avea când era tânără, detaşarea celui care se simte privilegiat, maniera de a-i privi pe ceilalţi de sus în jos, ca şi cum ai cântări din ochi marfa la piaţă, şi felul acela sigur şi plăcut de a-şi mişca şoldurile? Când doamna o trimitea la piaţă, mama se gătea, îşi pudra nasul şi obrajii, apoi se dădea din abundenţă cu ruj pe buzele pline.

— Parcă eram o actriţă americană, zicea mereu, cu un zâmbet uşor voalat de o notă de melancolie. Aveam părul de un şaten roşcat atât de lucitor, că părea fals, şi ochii de culoarea urzicii, cu nişte gene lungi-lungi.

Dacă mama ar fi studiat câţiva ani în plus, ar fi vorbit absolut corect. Avea un talent de povestitoare, chiar dacă folosea greşit verbele şi, când vorbea în italiană, o împăna cu termeni dialectali. Dar nu era vina ei că n-o lăsaseră să înveţe decât trei clase elementare. Scrisul ei se oprise deci în 1947, pe vremea când încă purta cozi lungi cu o fundă mare albă şi avea faţa acoperită de pistrui. Era a patra din cinci copii, trei băieţi şi două fete. Casa lor dădea chiar în Piazza del Ferrarese. Două camere şi o baie mică, înghesuită pe coridorul de sub scări. Dormeau cu toţii, părinţi şi

2

copii, într-un dormitor care la ocaziile importante era transformat în sufragerie. Fetele în patul matrimonial, iar băieţii pe nişte paturi pliante, care ziua erau strânse şi dispăreau sub patul mare. Bunica Antonietta şi mama, mai trupeşe, se culcau la cele două capete ale patului, iar mătuşa Cornelia, ultima dintre copii, o fetiţă filiformă, cu picioare lungi şi slăbănoage şi umeri înguşti, ocupa mijlocul patului, în fiecare noapte, camera lua aspectul unui lazaret, cu multe culcuşuri zgomotoase pe lângă pereţi, din cauza marelui pat matrimonial care trona în mijlocul camerei. Deasupra tuturor vegheau tablouri cu sfinţi, agăţate cu sfoară, astfel încât ochii lor apoşi de plâns să poată să-i supravegheze pe cei care dormeau. Liniştea devenea un fundal lejer, în care se amestecau respiraţii, tuse, scuipături şi emanaţii corporale. Cei trei fraţi ai mamei se stabiliseră în Venezuela când erau încă foarte tineri. Ştim despre ei că au deschis un atelier unde se ocupă de carburatoare, Casa del carburador. Din când în când trimit fotografii, pe care bunica Antonietta se grăbeşte să le arate întregului cartier. La început îi era scârbă de femeile negre ca smoala care-i îmbrăţişau fiii. Cu timpul, însă, se obişnuise cu feţele lor rotunde, cu nasurile turtite şi cu ochii migdalaţi şi mari ca alunele. Nici unul dintre ei nu se căsătorise, dar umpluseră de sământă mica localitate în care locuiau, Puerto la Cruz, unde mişunau o mulţime de copii ce purtau numele bunicii

2

Antonietta şi al bunicului Gabriele.

— Astea-s obiceiurile din ţările civilizate, spunea pe un ton atotştiutor bunica Antonietta când limba ascuţită a vreunei cumetre se încumeta să facă vreun comentariu răutăcios despre lipsa de pudoare a celor trei băieţi. Doar n-or fi înapoiaţi ca noi. Aşa-i în America!

Cornelia, sora mamei, când a crescut, a devenit o fată graţioasă, dar a rămas o făptură inconsistentă, ca o păpuşă, cu toracele rahitic şi fără sâni. Din cauza umerilor înguşti, capul părea mai mare decât era normal şi braţele mai lungi. O salvau doar ochii mari, migdalaţi şi negri, în stare să trezească o serie de instincte contradictorii în bărbaţi, de la brutalitate până la tandreţe. Dar cea mai frumoasă din familie era ea, mama.

Vânzătorii din piaţă se opreau să o privească, adulmecând dâra de parfum pe care o lăsa în urma ei şi-şi atingeau inima în semn că palpită pentru ea. Teresa se mulţumea să zâmbească uşor, ridicând puţin colţurile gurii. Visa să plece din casa familiei Latorre. Una ca ea nu putea continua s-o facă pe servitoarea toată viaţa.

Intr-o zi de octombrie, era îmbrăcată cu o rochie de culoarea untului, cu bretele late, care-i punea în evidenţă talia subţire; o aplicaţie din dantelă îi acoperea sânii mari. Aproape că era mai frumoasă decât de obicei. Mergea grăbită să scoată hainele doamnei de la croitoreasă. Nu trecea

2

prea des prin Piazza del Ferrarese. Nu-i plăcea, pentru că acolo locuiau părinții și sora ei, Cornelia, și prefera să evite ca Gabriele și Antonietta să o vadă dichisită ca o doamnă. Poate taică-su ar fi râs de ea și i-ar fi spus că ar fi bine să nu i se urce la cap. De frumoasă era frumoasă, dar să nu-și facă prea multe iluzii aspirând la pretendenți imposibili. Așa că păși, aproape ștergând zidurile, în conul de umbră al caselor pe trotuar. Spera să treacă neobservată.

Tatei nu i-a trebuit decât o clipă ca să-și piardă mințile după ea. Tenul ei măsliniu se bronza imediat și razele de soare, puternice deja, îi dăruiseră o minunată culoare de piersică și-i acoperiseră nasul și obrajii cu niște pistrui adorabili. I s-a părut frumoasă ca un tablou, ca o minunată operă de artă în stare să-ți taie respirația.

— Domnișoară, pot să vă ajut să duceți cumpărăturile?

Zâmbea, sigur pe el, și felul de a fi auster și detașat al mamei s-a clătinat pentru o clipă. Privirea i-a poposit pe ochii mari și deschiși la culoare și pe ovalul aproape feminin al feței. Și s-a gândit că nu va rezista când a descoperit și minunata gropiță care desena un cerc perfect fix în mijlocul obrazului drept. Necunoscutul mirosea a briantină proaspăt dată pe părul negru ca smoala, dar și a pudră de talc și a colonie.

„Sfântă Fecioară, cât îi de frumos", s-a gândit suspinând,

2

dar n-a zis nimic. Câteva secunde a avut loc o scenă mută. Ea, așa de mândră, părea prada, iar el citise deja viitorul ce va să vină. I-a mai privit o clipă fruntea înaltă, mâinile fine cu degete lungi și subțiri. Unghiile păreau niște solzi perfecți de ceară, nu erau îngălbenite ca ale tatălui ei. O clipă s-a simțit nelalocul ei și a început să se joace cu o șuviță de păr. Un gest care era un semn de apărare și de stânjeneală.

— Vi le duc eu, domnișoară, a zis el, trecând de la întrebare la acțiune, și a întins mâna ca să ia sacoșele. Câteva clipe, degetele lor s-au atins. O atingere foarte ușoară, care pentru ea a fost ca o descărcare electrică. A trecut peste impactul acelei senzații și și-a reluat drumul. Se grăbea să părăsească piața. Acum, mai mult ca oricând, nu trebuia s-o recunoască nimeni. N-au scos o vorbă până când au ajuns la parapet. Antonio i-a salutat dând din cap pe bărbații ce stăteau în fața barului din piața de alimente, apoi a trecut în revistă toate tarabele una câte una, ca și cum Teresa ar fi fost o străină și ar fi avut nevoie de un ghid.

— Unde locuiți? a întrebat-o la un moment dat, în timp ce ea își rotea cu repeziciune ochii în toate părțile, pentru că nu voia ca el să vadă și ca altcineva să vadă. Și totuși, chiar dacă ar fi vrut, n-ar fi știut să-i spună necunoscutului s-o lase în pace.

2

— La familia Latorre, a spus din vârful buzelor, grăbind cât mai mult posibil paşii. Sunt servitoare, a încheiat.

A suspinat când a văzut că informaţia nu avusese efectul de care se temea asupra tatălui meu, care se mărginise să dea din cap şi să zâmbească.

— A, da, ştiu unde e. Vă conduc.

Şi-au luat rămas-bun în faţa porţii. Ea, grăbită, i-a făcut un semn timid cu mâna şi s-a întors.

Toţi locuitorii cartierului erau îmbrăcaţi cu hainele noi cumpărate cu ocazia sărbătorii de Sfântul Nicolae, eveniment care avea o însemnătate aparte pentru ei. înainte de petrecerea de pe străzi şi din piaţă, sfântul pretindea o oră de reculegere în bazilică, unde statuia era aşezată frumos într-una dintre capelele din nava laterală. Un grup de oameni era adunat în cerc pe scările bazilicii înainte de ceremonia solemnă, iar de o parte şi de alta a intrării două femei durdulii, îmbrăcate în negru, vindeau lumânări cu efigia Sfântului Nicolae şi cărticele cu vieţile sfinţilor. Tata era acolo, cu prietenul său Gigino şi alţi câţiva tineri credincioşi. Nu ştia că mama îl observase deja în mijlocul mulţimii. Prin vitraliile bisericii pătrundea o lumină intensă. în anii care urmaseră, avea să-i povestească mamei că se simţise pierdut, că o căutase insistent cu privirea şi că se lăsase copleşit de gânduri rele. Absenţa mamei putea însemna că nu e credincioasă. Şi dacă nu era credincioasă, ce soţie ar fi putut fi? Poate o femeie modernă – în fond, existau atât de multe în anii aceia –, cu fustă mini şi părul lins, ba poate chiar şi cu ţigara în gură. Nu putea nega că femei atât de emancipate şi de sigure de sine îl tulburau, dar nu cu una din ele ar fi vrut să-şi întemeieze o familie. Căuta o fată cuminţică, chiar dacă până cu câteva zile înainte nici nu ştia că e în căutarea unei femei. înainte s-o fi văzut, înainte s-o fi auzit râzând, ideea căsătoriei nu-l preocupase absolut deloc. Acum ştia, însă, cât se poate de limpede, aşa cum limpezi sunt gândurile de dimineaţă, că vrea să se aşeze la casa lui şi să se dedice unui lucru mai important decât viaţa de pescar. Decât glumele cu prietenii şi serile în care bea vin.

îi povestise mamei că ajunsese aproape pe punctul să renunţe la speranţa de a o întâlni, când, dincolo de feţe şi

de voaletele negre care acopereau capetele femeilor mai credincioase, a descoperit în sfârşit chipul ei, lângă o femeie cu care semăna mult. Doar că cealaltă avea ochii mai adânciţi în orbite şi mai obosiţi, mai multe riduri şi câteva kilograme în plus, care n-o făceau însă mai puţin graţioasă. A cercetat atunci profilul perfect al fetei care-i tulburase somnul, tenul de ambră care părea să strălucească în întunecimea bisericii. I s-a părut că are o expresie aproape încruntată, mult diferită de cea senină din ziua precedentă. Şi totuşi frumuseţea ei naturală l-a izbit pentru a doua oară. Şi-a înghiţit saliva groasă şi amară şi a tras cu greu aer în piept. Simţea în stomac o forfotă de emoţii noi şi ciudate, precum agitaţia unor picioare mici care îi chinuiau intestinele, le călcau şi apoi le răsuceau bine de tot. Tata, mare şi puternic, modelat după trunchiul măslinilor şi crescut fără bucurii, se simţea pe neaşteptate lipsit de apărare. Nu accepta gândul că ea ar putea să nu fie de acord cu intenţiile sale şi să-l refuze.

În clipa aceea şi-a lăsat privirea în jos şi i s-au părut greu de suportat respiraţiile din jur şi trupurile încălzite care-şi împrăştiau mirosurile lângă al său. O senzaţie de ameţeală i-a întunecat privirea pentru câteva clipe şi a simţit nevoia să iasă ca să ia o gură de aer curat. I-a cerut iertare Sfântului Nicolae, dar în momentul acela toată energia lui era concentrată într-un singur gând: mama mea. Din cauza acelei ciudate alchimii care ia naştere când întâlneşti iubirea, orice alt lucru devenise lipsit de importanţă, ca o pată cenuşie pe o pânză în culori strălucitoare. S-a sprijinit cu spatele de zidul văruit al unei case vechi, chiar în faţa bisericii, şi şi-a spus că gândul la mama părea să umple orice altă lipsă. îi aducea aminte de bunica lui când era tânără, înainte ca boala să o macine şi să o facă bătrână şi

scheletică prea devreme. Femeia care îmblânzise sufletul dur al bunicului său. Dar îi amintea şi de mama lui când era tânără, aşa cum o văzuse în fotografiile din vremea când îl cunoscuse pe bunicul meu. Dar şi de surorile lui, fetiţele care-l făceau să amuţească, năucindu-l cu vorbăria lor, de colegele de şcoală, de prima lui iubire din clasa a doua elementară.

Tata a privit în jur şi liniştea neobişnuită din faţa bisericii l-a copleşit, făcându-l să simtă pentru câteva clipe gustul metalic al singurătăţii. Aerul rarefiat al după-amiezii se împletea cu liniştea. Tot cartierul se strânsese în jurul Sfântului Nicolae şi părea să-şi găsească pacea în contemplarea binevoitoare a chipului său. Numai tata nu.

În amalgamul acela de gânduri şi în liniştea ireală a locului din faţa bisericii, timpul oficierii euharistiei a trecut repede, fără ca tata să-şi dea seama. S-a trezit din nou înconjurat de guri care gâfâiau, de trupuri încălzite şi de o pălăvrăgeală uşuratică ce îl ameţeau. A avut doar câteva secunde ca să-şi dea seama că trebuie să-şi ascută privirea şi să-şi facă curaj, sau mai întâi să-şi recupereze curajul şi apoi să privească atent. Când mama a ieşit din biserică şi a trecut pe lângă el, a simţit cum o boare de vânt rece îl loveşte în spate. Ar fi vrut să se mişte şi să-i iasă în cale, dar o greutate mai mare decât orice voinţă îl ţinea pe loc, lipit de zidul văruit. Şi nu folosea la nimic să-şi spună la infinit cât e de prost şi de incapabil. Între timp ea trecea pe lângă el împreună cu bunica mea, mândră şi dreaptă asemenea unor doamne de viţă nobilă care trăiseră în castele şi în vile princiare. Mândria aceea i-a plăcut şi l-a făcut să o dorească şi mai mult. A simţit brusc o mare apăsare şi pentru prima dată în viaţă s-a simţit nelalocul său. Un sărman ignorant, nesigur pe vorbele lui şi care-şi pusese în

minte să se însoare cu o prințesă. Clătina din cap, în timp ce silueta mică și sinuoasă a mamei mele ajungea deja în piață. A zăbovit mult timp cu privirea pe șoldurile ei rotunde, pe care o rochie strâmtă și neagră le punea în evidență. Ea l-a văzut, dar s-a prefăcut indiferentă. Tata s-a scotocit în buzunarele pantalonilor, convins că are pe undeva o țigară. Avea nevoie să se simtă mai bărbat și mai puternic și l-ar fi ajutat să fumeze. A tras adânc fumul în piept, apoi a suflat afară cât a putut de mult aer. În ziua aceea n-ar fi avut curajul să meargă din nou la ea, dar data următoare va reuși. Și jurământul acela s-a concretizat în mintea lui atât de puternic, încât a devenit cea mai solemnă dintre obligații.

„O să fie a mea", a zis suspinând și și-a întors privirea în altă parte.

Când mama îmi povestea toate astea despre tata, aveam impresia că amintirile nu luau naștere numai din confesiunile lui. Era o poveste pe care cu siguranță ea o îmbogățise, o interpretase, o schimbase ca să devină exact versiunea sa intimă.

Se prea poate ca mama să fi înţeles planul lui în chiar seara în care l-a revăzut, dar firea ei timidă o împiedica să fie mai dezinvoltă. Cu cât devenea ea mai rezervată, cu atât tata se înflăcăra şi se convingea că e femeia vieţii lui. Au trecut mai multe săptămâni înainte să se întâlnească din nou.

Era deja vară şi prunii înfloriţi înfrumuseţau bulevardul Vittorio Emanuele până la Teatrul Margherita, într-o sărbătoare de culori. Aerul era cald şi parfumat de mirosul lavandei care împodobea balcoanele bombate. Tinerii din cartier se adunaseră cu toţii în grup să se bucure de soare. Unii stăteau pe băncile de pe faleză. Alţii fumau cu spatele sprijinit de câte un trunchi de măslin şi suflau fumul privind spre cer. Tata îşi răsucea o ţigară. în momentul în care mama şi-a făcut apariţia, se afla încă în faza iniţială a operaţiunii, atent să întindă foiţa ca să pună pe ea tutunul. Ca să-i treacă vremea în timp ce se gândea la ea, învăţase în ultimele luni cum să aromatizeze tutunul cu cuişoare, şi ţigările ieşeau mai bine dacă folosea foiţe făcute din paie de grâu. N-a văzut-o imediat, asta şi pentru că, în prima clipă, ea n-a spus nimic. S-a oprit în faţa lui şi a rămas nemişcată. Doar atunci când Gigi, prietenul lui, i-a făcut un semn, şi-a ridicat privirea şi a văzut-o. A scăpat din mână foiţa şi tutunul şi s-a ridicat brusc, fără să ştie ce să spună sau să facă. Mama n-ar fi fost în stare să explice senzaţia nouă pe care o încerca ori de câte ori îl vedea sau pur şi simplu şi-l imagina. în lunile acelea îl evitase anume, pentru că, încăpăţânată cum era, îi venea greu să admită că tânărul acela, aparent ca mulţi alţii, reuşise cu adevărat să-i trezească nişte sentimente.

Era o senzaţie nouă pentru ea. Emoţie, poate? Curiozitate? Viaţa o învăţase să nu creadă în aparenţe.

Destinul putea să-ţi ia lucrurile cele mai dragi şi nu exista nici un mod de a le recăpăta. începea să simtă că trebuie neapărat să profite de ocazie înainte ca altcineva să ajungă în locul ei.

Acum se priveau şi atâta tot. în tăcere, la un pas unul de celălalt. Greu de crezut, dar mama a fost cea care a vorbit prima:

— Doamna a organizat o cină. Am nevoie de peşte proaspăt.

— Bine, la dispoziţia dumneavoastră, domnişoară, a încuviinţat cu aerul îndrăzneţ de la prima lor întâlnire.

Ea a spus în grabă: „Mâine dimineaţă" şi s-a îndepărtat.

Dar doar spre sfârşitul verii povestea dintre tata şi mama a prins contur. Şi pentru că unui îndrăgostit îi e imposibil să ştie ce se petrece în sufletul persoanei iubite, el nu-şi putea imagina cât de dificile fuseseră lunile acelea pentru mama. I se întâmpla să nu poată adormi seara, să umble distrată şi să nu le vadă pe cumetrele care ridicau mâna s-o salute. Era destul de matură ca să simtă pericolul impulsului care o împingea spre el. Făcuse de trei ori ritualul cojii de nucă lăsate pe pervazul ferestrei. Femeile din familie o învăţaseră că, atunci când îţi bate inima pentru un băiat, există un sistem străvechi pentru a înţelege dacă e vorba de cel potrivit. Trebuie să scoţi miezul din coajă şi să presari pe ea sare grunjoasă. Apoi s-o aşezi pe pervaz şi s-o laşi acolo o noapte întreagă. Dacă a doua zi sarea va fi neatinsă, iubirea va fi puternică şi trainică. Dacă se va topi cu totul, atunci e vorba de un joc de *ninnarelli*[1] sortit să se stingă de seara până dimineaţa. Prima oară, la câteva zile după prima întâlnire, mama făcuse ritualul şi sarea rămăsese intactă. Agitată şi nesigură, încercase din nou

1. Copii (dialect din Bari).

după ce cumpărase peştele, şi de data asta găsise apă în coaja de nucă. Aşa că se hotărâse să încerce încă o dată, în primele zile de vară, şi nu mai găsise sare deloc.

Atunci a căutat sprijin la unica persoană influentă pe care o cunoştea: Tatăl Ceresc.

— Doamne Isuse, ajută-mă Tu să înţeleg ce să fac. Antonio pare băiat bun. Da dacă mă-nşel?

în anumite momente mama mea îşi jura în sinea ei că se va ţine departe de băiatul ăla, dar fix în clipa în care se închina ca să pecetluiască jurământul, simţea că nu e în stare să-l ţină. Şi aşa, într-o dimineaţă de august, mama care urma să mă nască s-a dus acasă la tatăl meu.

în magia unui sfârşit de vară torid, cotropit de cântecul necontenit al greierilor şi de zăpuşeala fohnului, rugăciunile unuia şi altuia au fost în sfârşit ascultate. Mama nu ştia ce să facă şi nici ce să-i spună. Se considera puternică şi nerușinată, dar în momentul acela îi tremurau picioarele ca atunci când era mică şi visa urât. El a ieşit distrat din casă. A văzut-o fără s-o vadă cu adevărat, şi la câteva fracţiuni de secundă după prima privire i-a aruncat o alta, cu care voia să se convingă că era chiar ea. Era frumoasă în rochia subţire, cu flori, care îi descoperea umerii şi îi făcea sânii şi mai îndrăzneţi. Fusta plisată şi largă îi ajungea până la genunchi, dezvelind picioarele bronzate care străluceau. Cu tenul ei, după ce stătea puţin la soare, părea o negresă.

— Ce s-a-ntâmplat? a întrebat el pe un ton plin de spaimă şi aşteptare, de speranţă şi slăbiciune.

Mama i-a zâmbit.

— De mult timp..., a spus el, dar orice încercare de a încropi o conversaţie eşua mizerabil. Vocea îi tremura, părea să-i iasă cu greutate. Zâmbetul i-a îngheţat mamei pe buze, chipul ei frumos şi neted a înţepenit, între

ei se ridica un zid de scepticism. Tata ar fi vrut să strige, să bată din picioare, să tragă şuturi în pietre.

Erau gesturi pe care de-a lungul anilor trupul său le născocise ca un soi de apărare în momentele de dificultate. Cât de folositoare i-ar fi fost în clipa aceea... Dar tata ştia că nu aşa trebuie înfruntată situaţia. Trebuia să vorbească şi să se poarte ca un bărbat. Atunci s-a gândit la una dintre frazele care îi plăceau cel mai mult din filmul *Pe aripile vântului*. îl văzuse la cinema şi nu exista nici un bărbat din oraş care să nu fi visat cel puţin o dată în viaţă să trăiască o iubire precum aceea dintre Rhett Butler şi Scarlett O'Hara.

„De un lucru sunt sigur: că te iubesc, Scarlett. În ciuda ta şi a mea şi în ciuda lumii ăsteia idioate care se prăbuşeşte în jurul nostru, te iubesc." Ce uşor ar fi fost să rostească aceleaşi cuvinte pentru mama, dar i-a lipsit curajul. Cuprins de o nervozitate incontrolabilă, a început să se scarpine la ceafa şi să se legene pe un picior înainte şi înapoi. în cele din urmă şi-a vârât mâinile în buzunarele pantalonilor şi a rămas nemişcat privind-o.

Ceea ce a făcut apoi n-a fost dictat de nici un gest premeditat, nici provocat de un curaj neaşteptat. A făcut-o şi atât. Şi-a scos mâinile din buzunare şi a strâns-o tare de umeri, apoi s-a aplecat şi a sărutat-o cu aceeaşi pasiune

1. Copii (dialect din Bari).

precum cea a lui Rhett pentru Scarlett. într-un fel nesigur şi caraghios, pentru că i se întâmplase să sărute alte fete, dar niciodată din dragoste. S-a desprins de buzele ei ca s-o privească în ochi şi să se convingă că ar vrea să-l simtă din nou. Mama avea ochii umezi şi părea să suspine. S-a aplecat din nou şi de data asta a îmbrăţişat-o, lipindu-se de ea ca şi cum ar fi vrut să o ţină strâns pentru totdeauna.

Locuri unde te duci

Era primăvară. Zăpușeala învăluia totul ca un voal funerar. Muștele sâcâitoare își stabiliseră reședința în piața de pește și se așezau înnebunite pe pești, bâzâiau în jurul ochilor acestora, se lipeau de mâinile bătrânilor, imitate de norișori de musculițe care desenau o dâră frenetică în aerul tot mai rarefiat. Uneori, când ieșeam de la școală, eu și Michele alergam la mare. Mergeam pe dig să vedem bărcile amarate, mici și în multe culori. Știam că dacă ne prindea tata, aș fi avut probleme. Gândul la furia lui mă teroriza, dar poate mai mare era frica de a-mi imagina zilele fără Michele. Așa că înfruntam riscul.

— Taică-tu te-a dus vreodată pe mare? mă întreba mereu.

— Nu încă.

— Și eu vreau să-mi cumpăr o barcă când o să fiu mare, dar nu ca să pescuiesc, ci ca să merg departe.

— Departe unde?

— Departe unde se termină marea.

— Unde se termină marea, există alt pământ.

— Da, dar poate e mai bun decât ăsta, spunea.

Stăteam tăcuți admirând clipocitul apei. Fiecare val îmi aducea un gând sau o întrebare. Așa face marea. Fără să-ți dai seama, ți se umezesc ochii și simți cum ți se strânge stomacul. Când simțeam apropiindu-se senzația aceea,

încercam să scap de ea. Iar Michele mă urma fără să scoată o vorbă.

În perioada aceea mă străduiam să învăţ foarte bine, iar mama mă încuraja mereu.

— Tu ai cap bun, Mari. De casă mă ocup eu, tu ocupă-te de şcoală, îmi zicea ca să mă scutească de vreo corvoadă domestică.

Şi învăţătorul mă îndemna tot mai des cu cuvinte de laudă. Intuise pasiunea mea pentru istorie şi italiană. De două ori mă chemase la catedră ca să citesc compunerea pe care o scrisesem. Încuviinţa satisfăcut din cap şi apoi rostea fix cuvintele astea: „Uite, măgarilor, aşa se scrie!".

Eram prima care se mira de notele bune pe care le primeşte la italiană, mai ales pentru că acasă se vorbea doar în dialect şi deseori îl foloseam şi eu. Nu doar pentru a le răspunde părinţilor, ci şi lui Vincenzo, lui Giuseppe sau cumetrelor. Dialectul ieşea din mine ca o săgeată otrăvită, mai ales când mă irita ceva şi în mai multe ocazii a fost cât pe-aci să-mi scape o înjurătură chiar şi la şcoală. Câteva colege luaseră obiceiul să râdă de mine din cauza înălţimii, pentru că eu nu aveam încă forme de fată şi ele da, pentru că părul îmi cădea lipit de tâmple de ziceai că sunt o căpăţână de salată, pentru că aveam pielea prea întunecată şi picioarele inimaginabil de subţiri. Ştiam că

răutăţile porneau de la un plan premeditat de Maddalena care, invidioasă pe rezultatele mele şcolare, apela la asemenea josnicii ca să mă facă să mă simt inferioară.

Azi, după atâţia ani, mi-e greu să spun cinstit şi clar ce emoţii îmi provoca bătălia purtată cu fraze perfide şi insulte. Pot doar să-mi amintesc tristeţea unei după-amiezi aproape estivale, la una dintre puţinele zile de naştere la care am luat parte în copilărie. Şcoala se apropia de final şi în aer plutea deja mirosul plăcut al verii, al vacanţei, al zilelor petrecute lenevind, fără teme, extemporale şi obligaţii şcolare.

Era ziua de naştere a Maddalenei. împlinea unsprezece ani. Cu ocazia asta se îmbrăcase cu o rochie turcoaz, subţire, ce flutura la orice mişcare, cu un decolteu mare care-i scotea în evidenţă bustul bine făcut, formele deja pronunţate. Invitase toată clasa ca să se laude cu rochia cea nouă şi mobilele noi pe care mama ei le pusese în grădină, cu televizorul nou şi chiar şi cu videoproiectorul în faţa căruia urma să ne distrăm cu toţii urmărind noile episoade din *Kiss me Licia*. Trupul frumos făcut înainta cu echilibrul unui dansator pe sârmă. Maddalena îşi măsura gesturile, distanţele, tuşea, căscatul, îngrijindu-se cu măiestrie de fiecare gest al trupului, aşa cum un scamator mânuieşte cărţile de joc. Celelalte fetiţe o priveau pline de

admirație, îi imitau siguranța de sine, se învârteau în jurul ei ca albinele la miere, săltau vesele când ea făcea vreun comentariu amuzant, imitând modul cochet în care le vorbea băieților.

Am mâncat plăcintă, paste umplute, tartine și tot felul de alte bunătăți așezate cu grijă pe o masă mare. Ne-am jucat șotron, ea având grijă să nu-și deranjeze prea tare cozile foarte lungi. Totul a fost perfect câteva ore. De două ori i-am făcut, amuzată, observație lui Michele, care își astâmpăra cu greu lăcomia și amesteca fără nici o problemă dulciuri și maioneză. Am ajuns chiar să-mi reconsider părerea despre Maddalena, simțindu-mă vinovată pentru dățile în care mă gândisem urât la ea. La un moment dat, însă, petrecerea a luat o întorsătură neașteptată. Maddalena s-a postat în mijlocul curții și i-a chemat pe toți la ordine.

— Acum ne jucăm jocul adevărului, a zis iscodindu-ne cu privire vioaie.

Ne-am strâns în cerc, ascultători ca niște școlari cuminți în fața învățătorului. Până și Mimmiu și Pasquale păreau niște animăluțe domesticite, speriate să nu strice scena.

— Trebuie însă să vorbească numai băieții, a continuat.

Am privit-o cu atenție, chipul perfect, un profil de camee,

ochi strălucitori, de un verde transparent. Mă fascina, mă speria, îmi stârnea nişte senzaţii chinuitoare care-mi strângeau stomacul.

— Fiecare băiat trebuie să spună de cine-i place. Care e preferata lui dintre fetele din clasă.

Celelalte s-au uitat una la alta intimidate. Cine se putea compara cu ea? Cu pielea ei diafană şi strălucitoare, cu degetele ei prelungi, gleznele subţiri de la care porneau nişte picioare lungi de tot.

Clasa noastră era aproape în întregime formată din băieţi. Care-şi foloseau deseori superioritatea numerică pentru a ne trata pe noi, fetele, dispreţuitor sau pentru a avea ultimul cuvânt când trebuiau luate hotărâri care priveau întregul grup. Cu toate astea, în faţa jocului Maddalenei, se simţeau stânjeniţi. A început Pasquale, care era cel mai îndrăzneţ, chiar şi în situaţii dificile.

— Mie îmi place Marisa, a spus scărpinându-se la ceafa.

Marisa era o fetiţă frumoasă, blondă, cu forme poate puţin prea abundente, abundenţă ce era compensată de slăbiciunea lui excesivă.

Unul după altul, numele colegelor mele au răsunat în spaţiul gol al curţii, în cântecul greierilor şi al zgomotului scuterelor care treceau ca săgeata pe stradă. Preferata a fost Maddalena, dar fiecare fată s-a bucurat de cel puţin o

preferință. Mai rămâneam doar eu. De asta, când i-a venit rândul lui Michele, care era ultimul, m-am uitat fix la el, sperând că-mi va rosti numele. Îl considerasem întotdeauna doar un prieten, nu eram încă pregătită să-i văd pe băieți și pe fete ca două categorii opuse care pot ajunge să se simtă atrași unii de ceilalți sau să se placă dincolo de o simplă prietenie, dar în momentul acela era esențial pentru mine să-i plac măcar lui. Michele s-a uitat în jur, frecându-și mâinile de coapse și mișcându-și picioarele în pantofi, ca și cum ar fi devenit dintr-odată prea strâmți.

— Hai, spune! Spune-mi numele! șopteam în sinea mea.

A ridicat ochii și a privit mai întâi în direcția mea, apoi către mijlocul curții.

— îmi place..., s-a poticnit în litere ca atunci când începuse școala, ...Maddalena, s-a destăinuit în cele din urmă.

Inima a început să-mi bată sub coastele fragile precum cea a unui șoricel prins în cursă, și a continuat așa în cele câteva minute de tăcere care au urmat. Am simțit ochii Maddalenei ţintuindu-mă, i-am văzut privirea de animal sălbatic, de mică Mâncotravă pregătită să scuipe sentințe.

— Ai văzut, Maria? Nimeni n-a zis numele tău. Tu nu placi chiar la nimeni, a chicotit satisfăcută.

În clipa aceea ochii ei mi se păreau adânci ca abisul, în

stare într-adevăr să mă fulgere ca ai unei vrăjitoare. Inima mi-a bătut şi mai tare. „O s-o omor", îmi repetam. „O s-o zgârii, o să-i scot ochii. Cine se crede?"

— îmi pare rău, a spus şovăitor Michele întrerupându-mi gândurile. Mi-am întors furibundă privirea spre el. Îl consideram prietenul meu, dar mă trădase. „Trădători cu toţii. Puţin îmi pasă de voi. N-aveţi nimic. N-aveţi viitor". Şi dintr-odată faptul că ştiam poeziile şi tabla înmulţirii pe de rost, că ştiam să fac diferenţa dintre Alpii Cotici, Alpii Graici, Alpii Maritimi etc., că-mi aduceam aminte perfect numele celor şapte regi ai Romei a devenit pentru mine ceva extrem de necesar. Cunoaşterea însemna un salt înainte, o eliberare, o muşcătură mortală. „Voi, împuţiţilor, nu valoraţi nici cât negru sub unghie." M-am uitat strâmb la Michele. Aveam pumnii strânşi şi buzele îmi tremurau.

— Eşti un căcat, i-am spus sec şi am plecat fără să salut pe nimeni. Soiul rău mă salvase încă o dată.

Seara mă întorceam pe toate părţile în pat, fără să reuşesc să adorm. Auzeam respiraţia uşoară a fraţilor mei. Din dormitorul părinţilor nu mai răzbătea nici un sunet. Până şi strada era tăcută. M-am ridicat şi, cu paşi uşori, m-am dus în baie. Am pus un scaun în faţa oglinzii, am închis uşa şi m-am dezbrăcat. M-am studiat cu ochi severi, întorcându-mi capul când la dreapta, când la stânga, ca şi cum

imaginea ar fi putut fi diferită. Găseam că toracele meu e urât, cu coastele proeminente, talia groasă, de fetiță, la fel de mare ca șoldurile. Brațele filiforme păreau prea lungi pentru un trup atât de subțire. Până și pântecul mi se părea enervant, rotund și tare, ca acela al copilăriei. Mă gândeam la formele sinuoase ale Maddalenei, la cele abundente ale Marisei, la semnele vârstei adulte pe care le puteam regăsi la oricare dintre colegele mele de clasă. Când mă gândeam la faptul că eram diferită, aveam senzația că dinții unui câine turbat mi se înfigeau în creier, în orbitele ochilor. Mușcau, răneau, mă făceau să sângerez. Azi mi se pare greu de imaginat că ar putea să-mi provoace o asemenea tulburare faptul că mă văd încă o fetiță. Aspectul meu fizic, însă, făcea aluzie la alte lipsuri. Fața mică, picioarele subțiri, pântecul proeminent erau semne ale unei dezvoltări neterminate care amintea de o lume dureroasă, unde viața însăși era o eventualitate nesigură, un pește fără ochi, un copac fără rădăcini.

Era aproape sfârșitul lunii mai când domnul învățător Caggiano i-a convocat pe părinții mei, ceea ce a avut darul de a-i provoca multă îngrijorare mamei.

— Mari, tu ești sigură că n-ai făcut nimic rău? m-a întrebat tata, pe picior de război.

Am respins orice acuzație, dar trebuie să admit că, în

zilele de dinaintea întâlnirii, încercam să descifrez pe chipul învățătorului vreun semnal care să mă facă să-i ghicesc intenţiile. Orice tentativă de a discuta cu el era un rug de spini. Mă temeam că tata nu va fi în stare să poarte o conversaţie, că se va exprima într-o manieră prea simplă şi prea vulgară. Că mama va face greşeli în italiană, aşa cum i se întâmpla când încerca să folosească un limbaj ales. Pe scurt, mi-era ruşine cu părinţii mei. În plus, mama insista să-i ducă învăţătorului lichior de ouă făcut de ea.

— Nu-i cazul, Tere, e un om instruit. Poate să-şi cumpere cât lichior vrea.

Dar mama n-a cedat. S-a îmbrăcat pentru această ocazie cu multă atenţie, şi-a tapat părul ca doamnele de la televizor, şi-a luat pe ea o rochie de jerseu roz-aprins, cu un decolteu care putea trezi invidia unor femei mult mai tinere. Tata s-a uitat la ea maliţios şi a început s-o provoace cu

aluzii intime, gândindu-se că eu eram încă prea mică să înţeleg anumite semnale. Am ieşit din casă cu o expresie deopotrivă uimită şi speriată şi am ajuns tăcuţi în piaţa San Sabino, unde se află şcoala mea. Mergeam toţi încet, iar eu priveam în jur ca şi cum aş fi văzut pentru prima oară locurile existenţei mele de zi cu zi. Vechi curţi care deveniseră încăperi. Vechi capele folosite ca depozite, scări care

spărgeau pereți, pereți care se înălțau din nou deasupra tavanelor. Cumătră Angelina care-și pieptăna bătrâna mamă, cumătră Nannina care pregătea aluatul pentru paste pe pragul casei, pe o piatră mare și cenușie. Copii desculți care se fugăreau fluierând.

— Un' vă duceți așa de gătiți? ne-a întrebat cumătră Nannina în timp ce mâinile iuți frământau aluatul.

— Domnul învățător vrea să ne vadă, a răspuns mama.

— Domnu' învățător? și a deschis gura ca și cum ar fi căscat. Păi atunci, noroc!

La jumătatea drumului m-am oprit ca să-mi potolesc inima care bătea prea repede și m-am gândit din nou la momentele în care citasem din memorie cuvintele învățătorului, la povestea lui Garibaldi, la operațiunile cu fracții și la alte subiecte școlare pe care le reținusem cu mai multă greutate. Apoi am suspinat adânc și i-am urmat pe părinții mei care intraseră deja.

Din coridor, printre rândurile de bănci, cu inima care voia să-mi scape din piept, l-am văzut pe domnul învățător Caggiano aplecat peste niște hârtii, cu o pereche de ochelari cu ramă subțire care-i făceau nasul și mai coroiat. Ne-a privit pe toți trei, apoi a dat din mâini ca să alunge niște muște. Cât de ridicoli i s-or fi părut părinții mei îmbrăcați cu hainele de duminică... mama rujată și cu

brățara mare de aur, moștenită de la bunica. Funda albă din părul meu. Cât de deplasate și italiana ei, și plecăciunea lui, pierdut în haina prea mare pe care o mai îmbrăcase în urmă cu trei ani, iar acum nu mai stătea bine pe el. în fața învățătorului ne așteptau trei scaune.

— Vă rog, a zis, făcându-ne semn să luăm loc.

M-am așezat în mijloc, cu spatele drept, cum ne învățase el, și mâinile reci și transpirate pe coapse.

— Mă bucur că ați venit amândoi.

Mama a schimbat o privire cu tata. Mi s-a părut ciudată o asemenea complicitate între ei doi. Au dat din cap. A urmat un lung monolog despre situația socioculturală a cartierului San Nicola, în care învățătorul a vorbit despre teribila sa degradare și despre cum asta avea repercusiuni și asupra viitorului nostru, al copiilor.

— Iar degradarea e și lingvistică, doamnă și domnule De Santis, a spus la un moment dat. Dumneavoastră, de exemplu, dacă-mi este permis să întreb, în ce limbă vorbiți acasă? în fața fetiței?

Mama și tata s-au privit din nou. Nu-l văzusem niciodată pe tata atât de stânjenit.

— Puțin în dialect și puțin în italiană, a mărturisit mama, și teama cu care s-a exprimat dădea de înțeles că se aștepta la un reproș din partea învățătorului.

— Bineînţeles, doamnă. Aşa e peste tot aici. Copiii ăştia cresc fără să ştie limba ţării noastre. Străini în patrie.

Şi-a aranjat ochelarii, apoi s-a hotărât să-i scoată. A închis o cărticică mototolită pe care o avea în faţă şi şi-a împreunat mâinile.

— în sfârşit, domnule De Santis, v-am convocat aici pentru că găsesc că Maria are nişte calităţi de comunicare extraordinare. Cu atât mai extraordinare, cu cât au înflorit într-un context atât de... şi-a rotit mâinile, şi-a încreţit buzele înainte de a pronunţa cuvântul exact... atât de mizerabil, să-i spunem.

Mă aşteptam ca tata să ia afirmaţia drept jignire. Dar nimic. A încasat loviturile înghiţindu-şi cu greu saliva, învăţătorul a început atunci să spună povestea cu buretele.

— Da, aşa e, absoarbe absolut tot. înmagazinează cuvintele mele şi apoi le scoate la iveală la momentul potrivit.

începeam să mă simt bine. îmi plăcea că părinţii mei sunt mândri de mine. La un moment dat, învăţătorul a scos din sertar o temă făcută de mine, a despăturit-o şi ne-a arătat-o. Mama nu citea foarte bine, aşa că s-a tras în spate întinzându-şi uşor buzele într-un zâmbet de-abia schiţat. Tata, însă, care iubea cărţile, a început să citească repede,

urmărind scrisul meu complicat fără nici o problemă. Îmi aminteam bine compunerea aceea. O făcusem în perioada sărbătorilor de iarnă. Învăţătorul pusese pe bancă, în faţa fiecăruia dintre noi, o ilustrată de Crăciun şi ne ceruse să comentăm imaginea, inventând o poveste legată de ilustrata respectivă. Ţin minte că mare parte dintre copii cu greu au reuşit să umple fie şi o singură pagină. Eu însă am găsit tema entuziasmantă. O cabană la munte, un mic horn acoperit cu zăpadă, o manta albă peste tot şi un cer înstelat. Un loc perfect pentru o familie perfectă.

— Vedeţi, doamnă şi domnule De Santis, fiica dumneavoastră are talent de povestitoare.

Mama s-a aşezat mai bine pe scaun şi m-a privit zâmbind.

— Ştiam eu, domnule învăţător. Îi spun mereu lu' Maria că e deşteaptă şi că tre' să studieze.

— Taci din gură, Tere, lasă-l pe domnu învăţător să vorbească.

Învăţătorul şi-a pus din nou ochelarii şi a scris un nume pe o foaie de hârtie.

— Vedeţi, a continuat arătându-ne foaia, dacă pot să-mi permit, cred că Maria trebuie să frecventeze o şcoală gimnazială potrivită cu sensibilitatea ei. Aici nu va fi urmărită cum trebuie. Sunt prea mulţi derbedei de ţinut în frâu. N-avem timp să ne îngrijim de copiii eminenţi şi, cu

timpul, se pierd şi ei.

Părinţii mei s-au privit perplecşi.

— Acesta e un institut foarte bun, un pic departe de aici, dar Maria ar putea lua autobuzul.

îmi amintesc bine ce şocată am fost când am citit Sacro Cuore di Gesu. „Călugăriţele", m-am gândit. „Mă trimite la călugăriţe!" Inima a început din nou să-mi bată cu putere. Nu mă simţeam făcută pentru rigiditatea unui institut religios, pentru moderaţia faţă de toate poftele vieţii. Studiu şi spiritualitate.

— Gândiţi-vă! Nu trebuie să-mi răspundeţi imediat. Bineînţeles că institutul e cu plată, dar sunt sigur că sora Linda, maica superioară, dacă o rog, poate să vă facă un preţ bun.

— Bine, o să ne gândim, a răspuns blând tata. Era pe punctul de a mai adăuga ceva, dar învăţătorul s-a ridicat cu zgomot de pe scaun şi ne-a întins mâna.

— Acum trebuie să-mi iau rămas-bun, îmi pare rău, dar o să mai avem ocazia să vorbim despre asta dacă o să vreţi. Pentru viitorul Măriei.

A plecat iară să-mi arunce o privire, lucru care m-a rănit, pentru că mă aşteptam la o mângâiere pe obraz sau la un alt gest de încurajare, dar domnului învăţător Caggiano nu-i plăceau dulcegăriile.

Acasă, timp de o săptămână, nu s-a vorbit despre

altceva. Au fost consultate şi bunica Antonietta, cumătră Angelina, cumătră Nannina, nevasta lui Cacăndrum, ba chiar şi nevasta lui Mărunţelu. De la patru după-masa începea o procesiune de casnice, fiecare cu ceva de lucru în mână. Cumătră Angelina croşeta păturі, pulovere de lână pentru copii şi botoşei de toate culorile. Îşi aşeza andrelele pe burta atât de mare, că părea chila unei bărci, şi suspina. Cumătră Nannina cosea, dar pasiunea ei era macrameul. Avea nişte mâini iuţi ca săgeţile, capabile să ţeasă pânze de păianjen cu măiestrie şi, în acelaşi timp, să vorbească ore întregi. Celelalte două nu se prea pricepeau la croşetat, dar aduceau întotdeauna cu ele păstăi de bob de dezghiocat sau năut uscat de mestecat. Stăteau cu toatele în cerc lângă fereastră şi, în timp ce vorbeau despre viitorul meu la călugăriţe, comentau poveşti auzite de la alte femei, adăugând de fiecare dată alte şi alte variaţiuni, urzite cu scopul de a nu se plictisi şi de a face mai interesante şi glumele. Stabileau o ierarhie a nenorocirilor, aşa că dacă bunica Antonietta se plângea de o blestemată de sciatică, cumătră Nannina răspundea imediat: ,,A' *da' v' dee ched' che teng'ii*'', şi toate

1. De-aţi vedea ce-am io! (dialect de Bari)

începeau să se lamenteze de cine ştie ce boală care le chinuia de când lumea. Subiectele predilecte erau morţii şi accidentele, împreună cu cele despre infidelităţile

conjugale.

Uneori mama aducea vorba despre problemele de flecare zi, şi atunci descria agitaţia treburilor gospodăreşti, vorbea despre pescuitul care mergea tot mai prost de când nişte pescari neghiobi – cum le spunea ea – distrugeau fundul apei cu năvoade, despre cât de greu îi era lui Giuseppe, care muncea pentru câteva lire, şi despre Vincenzo care, de când abandonase munca de căruţaş, spăla vase într-o pizzerie din cartier. Intrarea mea într-un institut religios se putea transforma într-un soi de revanşă pentru toată familia, o compensaţie pentru lipsuri, şi oferea o ancoră de salvare pentru toate generaţiile De Santis.

În cele din urmă mama suspina greu şi lua de jos coşurile pe care le făcea din paie. Se apuca de lucru cu mâinile ei zbârcite care păreau nişte crengi uscate şi evita să le privească în faţă pe cumetre, pentru că ştia că pe fiecare din chipurile alea ar fi citit ceva care i-ar fi umplut ochii de lacrimi. Şi atunci cumetrele se retrăgeau, chipurile lor mai întâi se îndepărtau, apoi se duceau altundeva.

După două săptămâni a venit sentinţa tatei. Era ora prânzului şi Vincenzo şi Giuseppe se întorseseră deja acasă. Vincenzo se lăuda cât devenise de priceput la spălarea vaselor.

— Peste o lună îmi cumpăr un scuter. Da, da, îl cumpăr. De data asta e sigur, zicea vorbind mai mult cu el însuşi.

Ţinându-şi capul aplecat şi mâinile pe masă, Giuseppe râdea, pentru că, deşi era cel mai mare, nu pretinsese niciodată să aibă un scuter, nu ştia la ce i-ar fi servit. Prefera să umble pe jos. Mama făcea de mâncare şi din când în când spunea câte ceva. Când a sosit, tata s-a trântit pe un scaun părând brusc mai bătrân cu o sută de ani. Şi-a scos şapca şi s-a scărpinat la ceafă.

— Dă-mi nişte vin, Tere. Să fie tare.

Mama s-a îngrijorat. Se temea poate de vreunul dintre accesele lui de furie. În ultima săptămână îl văzuserăm deosebit de nervos. Banii erau puţini. Seara, când nu se ducea pe mare, el şi mama îi tot numărau şi când, la a doua numărătoare, apărea vreo liră în plus, el ţipa la mama, acuzând-o că e o sărmană ignorantă:

— Cu cine m-am însurat io? Cu una care nu ştie nici măcar să numere patru lire!

Îi auzeam din cameră. Transpiram, mă răsuceam pe toate părţile, număram şi eu împreună cu mama, în minte. „Mamă, nu greşi. După douăzeci şi doi vine douăzeci şi trei, mergi înainte aşa, că mergi bine." Chiar şi azi, după atâţia ani, îmi amintesc cu aceeaşi duioşie de atunci chipul ei emoţionat, tensiunea concentrării, curajul de a recupera noţiuni, numere, operaţiuni, slăbiciunea ei în faţa tatei, care în comparaţie cu ea se simţea instruit şi puternic. Şi, chiar dacă eram în cealaltă cameră, simţeam privirile nevăzute

ale tatei ca pe o uşoară agresiune, nedureroasă, dar tulburătoare. Ea greşea şi el urla. Pumnul izbit în masă mă făcea să tremur toată, mi se strângea stomacul şi-mi simţeam saliva amară lipindu-se de dinţi şi de limbă.

„Îl urăsc", murmuram în sinea mea, „Îl urăsc pe tata".

Vincenzo şi Giuseppe dormeau liniştiţi şi asta mă înfuria. În momentele acelea aş fi avut nevoie de o confidenţă fraternă, de o împărtăşire intimă şi secretă care ar fi făcut ca bătălia mea împotriva lui să devină o misiune comună. Totodată îi invidiam pentru nepăsarea lor inocentă. Poate, pur şi simplu, erau amândoi mai buni decât mine.

În câteva cuvinte, tata ne-a comunicat hotărârea pe care o luase:

— Maria va merge la Sacro Cuore, a spus după ce a dat pe gât tot paharul cu vin. Dar n-avem bani, a continuat, şi dacă trebuie să facem asta, maică-ta tre să ne ajute, a concluzionat el.

Mama mi-a zâmbit. Ştia că bunica Antonietta va fi fericită să contribuie la şcolarizarea mea la călugăriţe.

— Bine... mama o să ne dea banii.

— Bravo, Maria, a spus Giuseppe, mângâindu-mă pe umăr, aşa o să devii instruită ca fratele lu' Maddalena.

Maddalena... călugăriţele erau revanşa mea. Acum şi ea va trebui să mă respecte.

— Bine, atunci, s-a lamentat Vincenzo, dacă Soirău se duce la fuste negre, atunci io îmi cumpăr scuter.

Tata s-a întors şi i-a tras o palmă, lăsându-i pe obraz urma roşiatică a celor cinci degete. Poate avea nevoie să se descarce, iar Vincenzo se afla întotdeauna în locul nepotrivit la momentul nepotrivit. în ceea ce mă priveşte, eram speriată, dar şi mulţumită. De-abia aşteptam să mă întorc la Michele. Nu mai eram furioasă pe el după mărturisirea făcută la petrecerea Maddalenei. Nu reuşeam să ţin supărarea, mai ales atunci când fremătam de nerăbdare să-i povestesc că, în ciuda tuturor ezitărilor mele, în curând voi studia în acelaşi loc cu lumea bună din Bari.

Locuri de unde nu te întorci

Vincenzino râdea rareori, şi asta se întâmpla când se apuca să-şi lustruiască scuterul cumpărat la mâna a doua cu banii câştigaţi în două sezoane în care lucrase ca spălător de vase într-o pizzerie. În cele din urmă reuşise să-l convingă pe tata. Îi plăcea să dea ture prin cartier împreună cu prietenul său de aventuri. Scuterul acela era comoara lui cea mai mare şi părea şi cel mai bun prieten al său, pentru că Vincenzo, în timp ce-l curăţa pe toate părţile, înşira într-o şoaptă aproape neauzită fiecare parte componentă. Far, zâmbet, chiulasă, zâmbet, tobă de eşapament, carburator şi aşa mai departe, zâmbet. În timp ce Vincenzo îşi lustruia motorul, eu petreceam mult timp în compania lui Michele, care primise puţin neîncrezător vestea înscrierii mele oficiale la Sacro Cuore.

— Mă bucur. Tu ai fost întotdeauna deşteaptă, o să te simţi bine acolo, mi-a zis imediat ce a aflat vestea.

Eu însă îl cunoşteam bine şi ştiam că atunci când era cu adevărat bucuros îi străluceau ochii ca unui copil mic. Am evitat să-i cer explicaţii. Aveam alte probleme care mă preocupau. Căci erau pe cale să se întâmple multe lucruri în familia mea şi gândurile la toate schimbările ce aveau să vină mă ţineau trează noaptea şi mă agitau ziua. În primul rând, urma să merg la călugăriţe, şi evenimentul era suficient pentru a le tulbura pe femeile din cartier, cu mama şi bunica în frunte. Vestea a ajuns până la bunica

Assunta, care s-a grăbit să-mi trimită un pachet de la Cerignola, cu creioane, pixuri şi caiete de adevărată domnişoară, pentru că – a pus-o să scrie pe mătuşa Carmela – nu putea permite să mă prezint intr-un loc atât de bun cu lucrurile de duzină pe care mi le cumpărase mama.

Celălalt eveniment, pe punctul să tulbure profund întreaga familie, era plecarea lui Giuseppe în armată, prevăzută pentru septembrie. De când venise cartea poştală cu chemarea în armată, pe chipul mamei apăruse o expresie de spaimă. Il privea pierdută, fără să găsească puterea să-i vorbească. Cât despre Giuseppe, el părea bucuros să trăiască această nouă experienţă. Nu se dădea înapoi de la nimic şi cred că nu-i displăcea să stea departe de piaţa de peşte un an întreg, îşi găsise şi o logodnică, pe Beatrice, fiica patronului său, un vânzător de peşte care câştiga destul de bine cu taraba lui cu care mergea în toate pieţele de cartier. Maddalena mi-a spus asta. Ea era întotdeauna prima care afla poveştile sentimentale înfiripate în cartier. De când se aflase că era logodit, începusem să-l privesc pe fratele meu într-o manieră diferită. Voiam să descopăr în el urmele lăsate de dragoste. Speram de fapt să găsesc pe chipul lui pasiunea care aprinsese marile iubiri ale literaturii, chinurile suferite de Paolo şi Francesca, sentimentele puternice şi secrete trăite

de Guinevere şi Lancelot. Am observat doar, spre dezamăgirea mea, că se rădea cu mai multă grijă şi se parfuma mult, folosind loţiunea după ras a tatei, dar asta era destul de normal la băieţii de vârsta lui. Mama îl privea fără să scoată o vorbă când îşi îmbrăca haina, îşi netezea părul şi pe o parte, şi pe alta, înainte de a ieşi.

— Fiul meu a devenit bărbat, şoptea, înghiţindu-şi un icnet de plâns.

Seara târziu strada era liniştită. Giuseppe fugea la frumoasa lui, cu o privire satisfăcută. Ecourile cumetrelor, vocile stridente ale vânzătorilor, gălăgia copiilor nu se mai auzeau. La ora aceea îmi era interzis să ies, tata susţinea că e prea periculos. Liniştea, după părerea lui, ascundea afaceri murdare, acoperea traficul pe care-l făceau cei din familia Crudu şi transforma străzile într-un loc al păcatului.

Eu şi Michele ne vedeam deseori dimineaţa. Uneori erau cu noi şi Maddalena, Rocchino Cacăndrum, rareori şi Pasquale. Ne plăcea să străbatem faleza. Rocchino şi Michele se aruncau în apă de pe dig, chiar dacă apa părea întunecată şi misterioasă, murdară de alge şi de spuma lăsată de bărci. Cu toate că avea încă un trup robust şi greoi, Michele era formidabil la săritul de pe stânci, de la orice înălţime. Trupul său rotofei şi dizgraţios zbura uşor prin aer şi intra în apă împroşcând puţini stropi.

— Michele îţi face ochi dulci, îmi spunea

uneori Maddalena cu obişnuita notă de cochetărie ce-mi era familiară.

Eu ridicam din umeri şi evitam să-i răspund. Compania ei nu-mi făcea plăcere, chiar dacă era un mod de a evada din monotonia casei. Nu mă interesau ciondănelile amoroase pe care le vedeam uneori între ea şi Rocchino.

— Odată m-a sărutat, mi-a mărturisit într-o dimineaţă. Rocchino m-a sărutat pe buze.

Am simţit o oarecare silă, cu gândul la umezeala lipicioasă a unei guri care o invadează pe a ta, intră într-un spaţiu numai al tău, atât de intim şi de secret.

— Şi nu ţi-a fost scârbă? am întrebat-o împinsă de curiozitate.

—- Poftim? Scârbă? Se vede că pe tine băieţii nici nu te bagă-n seamă.

— Mai bine, să ştii. Eu sunt aia care nu se uită la ei.

Continua însă să mă rănească felul în care revenea cu o **răutate serafică la subiect.**

Când băieţii ieşeau din apă, străbăteam faleza cu vântul care ne umfla părul, ajungeam la Torre Quetta, exploram câmpul abandonat care se întindea lângă drum. Ani întregi de abandon, buruieni, mirişte, rugi, iederă, volbură, pământ ars de soare, şopârle, muşte şi viespi. Era împărăţia noastră. Ne întorceam acasă când începeam să simţim

bolboroseala burţilor goale.

îmi amintesc că Michele m-a chemat într-o după-masă să merg undeva cu el.

— Vino să-ţi arăt ceva, a spus.

Era luna iulie. Am traversat piaţa Mercantile inundată de soare şi de muşte.

— Unde mergem?

— **Intr-un loc.**

Am avut câteva tentative de protest, blocate imediat sau potolite de râsul său nervos.

— Un loc frumos sau urât?

— Un loc şi gata.

Am străbătut drumul obişnuit până când am ajuns la câmpurile din Torre Quetta. Marea era calmă şi tăcută.

— N-am costumul de baie. Nu pot intra în apă.

— Nu mergem să facem baie, Maria, n-ai nevoie de costum.

În faţa ochilor ne apăreau ziduri de case cenuşii, întinderi de câmpie aridă torturată de ţârâitul greierilor şi, aproape de mare, rămăşiţele unor barăci goale şi dezolante care păreau gata să se arunce în apă. Michele s-a ascuns în spatele uneia dintre barăci.

— Aşteaptă aici, a spus, îţi arăt imediat.

M-am ghemuit în spatele lui, în timp ce mă încerca senzaţia că fac ceva nepermis.

— Da' ce facem?

— Uite-i. Privește, privește!

Atunci i-am descoperit pe Maddalena și pe Rocchino întinși pe iarba uscată. El o strângea în brațe, se sărutau frecându-și tare buzele, se atingeau, se îndepărtau, se mângâiau, chiar și în locuri ascunse și calde. Mâinile lui le strângeau pe ale ei, i se vârau sub fustă sau sub tricoul mulat. Uneori ea se retrăgea și jocul o lua de la capăt.

— De ce m-ai adus aici? am întrebat, amețită de vederea acelui trup de femeie ce ținea prinse în cursă o inimă și o minte de fetiță. Când învățase Maddalena toate lucrurile astea? Cine i le explicase?

— Așa, să ne distrăm. Voiam să-ți arăt cu ce se ocupă Maddalena.

Mi-am dat seama uimită că pe chipul lui Michele nu exista nici un semn de consternare. Nu se mira deloc de jocul amoros al prietenilor noștri. De întâlnirea privirilor lor catifelate și moi.

— Tu nu ești gelos? N-ai spus că-ți place Maddalena?

S-a scărpinat la ceafa și și-a întors privirea spre marea care strălucea argintată.

— Nu era adevărat. Tu îmi placi!

— Ce zici? Du-te de-aici, nu spune prostii!

— Nu, Maria, e adevărat!

Chipul rotunjor al lui Michele a oglindit culorile emoţiilor sale, când palid, când roşu, când roz. Stânjeneala îmi usca gâtul, mi se revărsa în privirea care devenise nesigură şi începea să se aşeze la întâmplare pe lucruri, căutând un punct fix unde să poposească.

Maddalena şi Rocchino s-au desprins unul de celălalt, alertaţi poate de un zgomot.

— Să plecăm, hai, a şoptit Michele, să nu ne descopere!

L-am urmat în tăcere până acasă, fără să scoatem vreo vorbă, eu speriată de o mărturisire care inevitabil mă obliga să reconsider prietenia noastră şi să-l privesc pe Michele dintr-un punct de vedere diferit, nou şi care mă punea în încurcătură. Tăcea şi el, probabil din acelaşi motiv. După-masă însă, în timp ce toţi dormeau, m-am strecurat afară din pat şi m-am refugiat în pivniţă în căutarea uneia dintre revistele de benzi desenate ale tatei, care-mi atrăseseră atenţia cu mult timp înainte. Am găsit-o ascunsă sub teancuri de coşuri şi ziare, puţin prăfuită, dar încă în stare bună. Maddalena trezise în mine tulburări până atunci necunoscute. Priveam coperta, mângâiam literele titlului, una după alta.

Z-O-R-A. Zora, femeia vampir, mă şoca cu fesele ei tari şi rotunde, sânii neînchipuit de mari şi buclele blonde perfecte. Figura ei îmi aducea în minte nişte dive ale filmului american.

Zora mă atrăgea asemenea Maddalenei. Atingeam literele care alcătuiau numele de pe copertă ca un copil ce înfruntă pentru prima oară marea şi nu ştie să înoate. Din frecvenţa cu care clipeam din ochi, din nesiguranţa mâinii care tremura şi nu se hotăra să răsfoiască primele pagini, trebuia să înţeleg că ceva din străfundul fiinţei mele îmi spune să las deocamdată lumea aia necunoscută afară. Apoi însă îmi apărea din nou imaginea Maddalenei pe iarbă, rochia ei ecosez albastru cu roşu, sandalele de piele maro şi unghiile date cu ojă.

Dincolo de frică, simţeam o căldură înţepătoare în stomac. Răsfoiam cu o mână tremurândă povestea Zorei, dar citeam superficial ciudatele peripeţii ale vieţii ei de vampir. Descopeream că Zora dăduse peste un pirat numit Sandopul, dar asta nu mă făcea să zâmbesc, pentru că imaginea ei copleşitoare îmi tulbura privirea. La un moment dat Zora, femeia vampir, era înconjurată de piraţi de toate vârstele, mici şi pofticioşi. îi muşcau trupul pe care mi-l imaginam foarte alb. N-am reuşit să trec mai departe, atât de tare mă tulburase amestecul acela păcătos de trupuri. Am închis revista cu inima bătându-mi să-mi spargă pieptul. Am mai privit o clipă figura Zorei, sânii şi coapsele descoperite, pielea luminoasă şi extrem de albă. Apoi am pus revista exact în locul în care o găsisem. Ştiam că făcusem un gest urât, mă simţeam vinovată, dar în adâncul meu ştiam că mă voi întoarce la Zora.

Mai multe seri la rând m-am simţit agitată. Nu reuşeam să adorm decât târziu şi respiraţia grea a fraţilor mei îmi sfredelea urechile. Mă sculam transpirată şi lunecam pe lângă pereţi atentă să nu fac zgomot. Mă opream în faţa ferestrei să pândesc liniştea nopţii, căutând printre umbre câinii turbaţi, lanţurile, fantasmele care torturaseră drumurile nocturne ale lui Vincenzo, dar zăream doar nişte pisici şi doi băieţi aiuriţi, cu ţigara în gură. Atunci mă apropiam de uşa dormitorului părinţilor mei şi, când mi se părea că aud nişte sunete, îmi lipeam urechea şi îmi ţineam respiraţia. Uneori erau doar voci şi chicotitul răutăcios al tatei, care avea nevoie să chinuie pe cineva chiar şi în somn. într-o seară, însă, am auzit gemete noi şi pentru prima oară mama se exprima pe un ton muzical, atât de invitant şi de intim. Am închis ochii şi, prin uşa închisă, mi-am imaginat secvenţa precisă a gesturilor, şoaptele cele mai secrete.

Pentru o clipă, chipul mamei a fost înlocuit de cel al Zorei şi de cele ale şirului de damnaţi şi de vagabonzi care ardeau de pasiune pentru ea. Am fost cuprinsă de panică şi de un sentiment de vinovăţie, şi atunci am deschis ochii şi am fugit să mă vâr în pat. Tremuram de frică şi gândul că i-am surprins pe tata şi pe mama într-un moment atât de intim mi-a provocat greaţă. Faptul că mă furişasem în visele părinţilor mei mă destabiliza, silea spaimele mele să dea pe-afară, mânjea realitatea – până atunci atât de uşor de descifrat – cu imagini noi care trimiteau la o fire mai fragilă şi mai docilă pe care cu greu i-o atribuiam tatălui meu. M-am simţit murdară, vinovată de un păcat de nemărturisit.

În noaptea aceea am plâns mult.

Nici azi n-aş şti să spun dacă mă apăsa mai mult greutatea vinei sau imaginea unui tată în stare să dăruiască mângâieri şi sărutări cum îl văzusem că face pe Rocchino Cacăndrum.

La începutul lui septembrie Giuseppe a plecat în armată. Era o zi întunecată. Bărcile amarate în port se legănau, bine fixate pentru că marea era în furtună şi sufla un vânt înşelător. Câteva vele îndrăzniseră să-i sfideze puterea ca să fie duse departe şi nişte copii se distrau ţipând şi fluierând când zăreau câte una în depărtare, strigând porcării de toate felurile la adresa căpitanilor aventuroşi. Cumetrele, în schimb, îşi făceau semnul crucii şi-l invocau pe Sfântul Nicolae, ca şi cum i-ar fi văzut cu ochii lor pe oamenii obosiţi care se aflau în bărci. De mai multe zile, mama era agitată. Vorbea puţin, cu ochii umezi, reţinându-şi lacrimile. Se învârtea prin casă ca o găină care aşteaptă să ouă. Dacă dădea ochii cu Giuseppe, nu reuşea să se abţină. Trebuia să-i atingă obrazul, o şuviţă de păr, mâna ca să se convingă

că fiul ei devenise cu adevărat bărbat. Bunica Antonietta evita să-l privească în faţă pe nepot. Îşi disimula tristeţea, aşa că tuturor ni se părea că e supărată pe el.

Am plecat devreme ca să mergem la gară. Cu tata şi Giuseppe în faţă, apoi noi, femeile, şi Vincenzo la câţiva metri distanţă. Tot timpul mama se ruga la Fecioara Maria să aibă grijă de fiul ei care se ducea în *Norde,* atât de departe, un loc atât de diferit în mintea ei.

— Te rog, ţine tot timpul sub pernă imaginea Fecioarei! Scrie-ne ori de câte ori poţi! Caută-ţi prieteni cumsecade! Nu face prostii! – şi un lung şir de alte recomandări.

Din când în când Giuseppe se întorcea şi-i zâmbea, aproape tot timpul dădea uşor din cap. La gară ne-am întâlnit cu Beatrice şi ochii fratelui meu s-au luminat, visători ca ai unui copil. Ce frumoasă era logodnica lui! Mă impresionau părul ei de culoarea mierii şi ochii de un albastru deschis. Rochia strâmtă se mula pe trupul bine făcut şi pe sânii ca nişte gutui, palpitând poate de emoţie. Lui Giuseppe nu i-a trebuit mult să uite cât îi vor lipsi casa, sfaturile mamei şi mâncărurile ei suculente. I se citea pe faţă că va plânge numai pentru că n-o s-o mai vadă pe Beatrice multă vreme.

— O să mă întorc repede. Imediat ce pot. Să mă aştepţi, te rog. Nu uita.

Ţinea strâns mâinile fetei într-ale sale şi se priveau ochi în ochi. Vorbeau fără să rostească vreo vorbă. Îmi veneau în minte cuvinte fără sens, minunate, găsite prin cărţi. Cuvinte care aşteptau doar să fie descifrate cu timpul. Şi în clipa aceea Zora şi Maddalena mi se păreau amândouă atât de departe de melodia fără voce pe care Giuseppe şi

Beatrice şi-o dedicau unul altuia.

A venit clipa plecării, întotdeauna prea grăbită.

— Urcă-te, că pleacă trenul.

— Să ne scrii! Te rog, scrie-ne!

— Trimite o poză, Giuseppe! O fotografie frumoasă cu tine în uniformă. Frumos ca un actor american.

Giuseppe dădea din cap. Dădea încontinuu din cap. Îşi lua bagajele şi făcea semn că da. Ne privea pe toţi. Era un bărbat stăpân pe sine şi cu picioarele bine înfipte în

pământ, dar ochii îi erau umezi şi maxilarul încordat. Un zâmbet timid ascundea ca o mască toate spaimele lui.

Când şeful de gară a fluierat, mama n-a mai reuşit să se stăpânească. A izbucnit într-un plâns neconsolat şi bunica Antonietta a imitat-o. Tata şi-a trecut mâinile peste ochii uscaţi. Nu-l mai văzusem niciodată atât de copleşit. Şi pe mine mă usturau ochii şi simţeam un ghem în stomac. Beatrice, cu ochii înlăcrimaţi şi ea, s-a apropiat de mine şi m-a îmbrăţişat. Parfumul ei ameţitor m-a umplut de duioşie.

— Fratele tău e puternic. Va fi bine, mi-a spus fără să mă lase din braţe.

Vincenzo o pornise deja spre casă. Rostogolea o piatră cu vârful pantofului. A împins-o până la uşă, fără să-şi scoată o clipă mâinile din buzunare. Mama s-a dus imediat în bucătărie, cuprinsă parcă de un soi de furie de a se afla între patru ochi cu cratiţele. În zilele care au urmat, orice ocazie era bună pentru a vorbi despre Giuseppe. Dacă înainte trecea neobservat, acum toţi aminteau de-a fir a păr cât era de bun şi de unic.

„Aici ar fi nevoie de Giuseppe", bombănea mama când nu reuşea să ridice nişte lucruri grele.

„Dacă fiu-tău ar fi fost aici, te însoţea el", comenta tata, amintind de supunerea şi disponibilitatea fiului celui mare. În alte momente, tata îşi făcea curaj, amintindu-le tuturor cât îi va fi de folositor fiului său deja atât de matur să facă armata. Din cauza anxietăţii, mama a început din nou să şi-o imagineze pe fantoma surorii sale, Cornelia, moartă în urmă cu douăzeci de ani, de cancer. I se întâmpla asta doar atunci când era foarte neliniştită. În primele dăţi o luase drept zâna casei, apoi însă recunoscuse toracele îngust, aproape rahitic, ochii mari şi stinşi ca ai păpuşilor, coada de păr blond şi rochia albastră cu buline cu care era îmbrăcată

în ziua în care au închis-o în sicriu.

În zilele de după plecarea lui Giuseppe, o puteai surprinde chiar vorbind cu fantoma.

„Ar trebui să vezi, Corné, ce bărbat s-a făcut", spunea adresându-i-se moartei.

Tata era îngrijorat, chiar nu voia să aibă o nevastă nebună, dar bunica Antonietta îl liniștea.

— Las-o să se descarce, îl sfătuia, are doar nevoie să vorbească puțin cu cineva care o ascultă și tace.

— Bineînțeles că tace, răspundea el, doar e moartă, și-și trecea mâna de pe față pe creștetul capului și apoi din nou spre gură.

Uneori o vedeam urmărind un punctuleț invizibil în aer, ca și cum ar fi umblat în spatele unui spectru. Mișca aerul și zâmbea. Odată mi-a spus:

— Mari, tu reușești s-o vezi pe mătușa Cornelia? Vezi ce frumos e îmbrăcată? Avea grația unei prințese, păcat că a plecat pe lumea cealaltă.

— Eu n-o văd, mami. Ești sigură că există?

— Sigur că da, Mari. Vine să mă caute când știe că am nevoie de ea, că-mi lipsește o soră.

— Și unde stă, mami? Unde o vezi?

Atunci s-a apucat să-mi descrie locurile preferate ale mătușii Cornelia. Am descoperit astfel că mătușii îi plăcea să stea în fața porții, să privească ramurile arborelui de căpșuni clătinându-se în vânt, să se uite cu melancolie la pozele de familie și la cea în care apărea ea cu o rochie largă și lungă și o pălărie cu pene. În copilărie eram fascinată de lucrurile din lumea de dincolo și ascultam înnebunită poveștile mamei, sforțându-mă să găsesc pe undeva fantoma mătușii Cornelia. Nu s-a întâmplat însă niciodată și încetul cu încetul sufletul mamei s-a liniștit, din

fantoma mătuşii au rămas doar câteva urme tăcute, ca o distracţie invizibilă, care făcea ca gesturile ei să devină lente, o constrângea să scoată farfurii şi pahare din bufet, ca să le pună apoi exact în poziţia de dinainte, să lustruiască tacâmurile cu o obsesie meticuloasă sau să rămână pe gânduri privind cum curge apa la robinetul din bucătărie.

Fantoma mătuşii Cornelia s-a retras apoi definitiv în cotlonul întunecat al minţii sale din care ieşise. Încetul cu încetul fiecare loc din casă s-a golit de prezenţe stranii, au sosit primele scrisori de la Giuseppe şi mama, cu sufletul în sfârşit liniştit, şi-a reluat viaţa dintotdeauna.

Giuseppe povestea cât era de frumoasă piaţa Domului din Cremona, cu nimic mai prejos decât bazilica Sf. Nicolae. Şi cât de diferite erau străzile, pavate cu mici cărămizi maronii care se numeau sanpietrini. Seara cerul se întuneca mai târziu şi nu-şi imaginase niciodată că ar putea fi apusuri de soare atât de minunate intr-un loc unde nu există mare. Povestea şi că existau baruri care se numeau caffetterie, frecventate şi de doamne elegante care vorbeau încontinuu. Şi bătrânele se îmbrăcau altfel, fără rochii lungi şi negre. Chiar şi ele se machiau, aveau întotdeauna părul tapat şi se parfumau foarte mult.

„Data viitoare vă trimit şi o fotografie în uniformă", încheia Giuseppe.

Zile întregi, în cartier nu s-a vorbit despre altceva decât de descrierile lui Giuseppe. Bunica Antonietta, care era obişnuită să citească scrisorile fiilor din Venezuela, comenta fiecare descriere cu vorbe înţelepte. Le dădea tuturor impresia că ştie pe de rost lumea străină, chiar dacă nu ieşise niciodată din cartier. Unele cumetre insinuau că

Giuseppe,

frumos cum era, o să sfârşească în ghearele femeilor ălora moderne şi mult mai emancipate decât ele.

— E clar că va cădea ca un merluciu în plasă, insinua cumătră Nannina.

Odată comentariul a ajuns până la Beatrice, care, evident, a socotit-o pe bunica Antonietta complice la asemenea consideraţii răutăcioase. De atunci, pentru multă vreme, n-a mai salutat-o.

Fotografia lui Giuseppe a sosit la două zile după ce a început şcoala. în uniforma militară, frumos ca soarele, ras şi ferchezuit, a aprins inimile tuturor fetelor din cartier. Mama pierdea ore întregi contemplând perdeaua care se afla în spatele fiului ei şi coloana lângă care Giuseppe stătea ţeapăn. Plângea şi rădea, gândindu-se că atunci când o să se întoarcă n-o să-l mai recunoască. L-a certat pe Vincenzo, care luase fotografia s-o arate în tot cartierul, de frică să nu o piardă sau s-o şifoneze. A hotărât prin urmare să o pună sub un clopot de sticlă pe care-l ţinea pe comodă, unde păstra şi efigia Sfântului Anton.

„Sfântul şi Fecioara o să te apere", recita în fiecare seară înainte de culcare.

Momentul intrării mele la Sacro Cuore a trecut în planul al doilea în faţa aceluia mult mai important al lui Giuseppe devenit soldat. A trebuit să mă obişnuiesc fără să protestez cu uniforma albastră pe care mama mi-a cusut-o ca să nu cheltuiască bani. Cum îi era obiceiul, a făcut-o mai mare.

— Aşa o s-o poţi purta trei ani, comentase în faţa încercărilor mele de a obiecta faţă de mânecile prea lungi şi tivul care-mi atingea pulpele.

— Călugăriţelor le place seriozitatea, fusese în schimb comentariul sarcastic al lui Michele când m-a văzut în

prima zi de şcoală. Mă aşteptase în capătul bulevardului Vittorio Emanuele, cu un ghiozdan uşor pe umeri. Eu, dimpotrivă, de frică să nu fac o impresie urâtă în prima zi la fustele negre, mi-l umplusem pe al meu cu cărţile şi caietele oferite cu generozitate de bunica Assunta şi bunica Antonietta. Ai mei nu-mi cumpăraseră un ghiozdan nou, aşa că a trebuit să mă folosesc de incomodul meu ghiozdan verde din clasele elementare, pe care eram silită să-l ţin pe un umăr doar şi care, din cauza greutăţii, mă făcea să umblu cocoşată.

Michele s-a oferit să mi-l ducă el şi m-a însoţit până la staţia lui 4, în faţa Teatrului Petruzzellli.

Îl salutasem cu un nod în gât. Să merg la călugăriţe însemna să ies din cartier, să înfrunt privirile celorlalţi, lume nouă, lumea bună din Bari, să mă las chinuită de îndoieli înţepătoare, ce se insinuează pe furiş, ca un ochi sărit când croşetezi un pulover. „O să mă ridic la înălţimea lor? O să mă considere diferită? O să se citească pe faţa mea de unde vin?"

Când îmi încolţeau în minte asemenea gânduri, le prindeam în grabă şi le alungam departe, acoperindu-le cu numeroasele probleme ale zilei.

Institutul Sacro Cuore era un edificiu mare şi cenuşiu din piatră, cu o clopotniţă modernă care trona în mijlocul unei minunate grădini luxuriante, protejată de lumea exterioară printr-o poartă cu broderii dese din fier forjat. M-a izbit imediat mirosul de curăţenie, parfumul florilor aşezate ca să înfrumuseţeze micile altare şi efigiile expuse de-a lungul coridorului care ducea de la intrare la sălile de clasă. O lumină opacă învăluia totul, un soi de invitaţie la linişte şi melancolie. O capelă mică, cu uşa tot timpul deschisă, invita, în orice moment al zilei, la rugăciune.

Toate fetele din primul an au fost primite de sora Linda, o femeie mică de statură, cu un puternic accent de prin părţile Foggiei. Singura trăsătură frumoasă de pe chipul ci palid erau ochii mari şi deschişi la culoare, spuziţi cu multe punctişoare chihlimbarii. M-a impresionat imediat aerul supus al surorii Graziella, pe care o văzusem în prima zi ocupată să smulgă buruienile în grădiniţa din spatele claustrului. Aveam să descopăr mai târziu că surorile numeau locul acela *herbarium* şi că acolo păstrau cu grijă plante medicinale din care făceau diferite produse, unele chiar cu scopuri curative. Mi se părea că sora Graziella îmi semăna mult chiar şi ca înfăţişare. Şi ea era mică şi negricioasă, cu nişte ochi şireţi. Simpatia fusese reciprocă, pentru că mi-a zâmbit imediat cum ni s-au întâlnit privirile.

Eram circa douăzeci de eleve, fiecare provenind din diferite zone din Bari. Eu eram singura din cartierul San Nicola. Am descoperit toate cu părere de rău că sora Linda va preda italiana, istoria, geografia şi, pentru plăcerea ei, ne va furniza şi câteva rudimente de latină. în timpul primelor zile de şcoală am petrecut mult timp analizându-i comportamentul, încruntarea cu care ne măsura din cap până-n picioare. Cartierul îmi permisese să dezvolt un al şaselea simţ pentru a-i înţelege pe oameni. Pentru cei ca mine era o necesitate primară să înţeleagă în cine puteau avea încredere şi de cine trebuiau să se ferească. într-o săptămână, mi-am făcut o părere despre sora Linda. îmi imaginam că trăise ani de singurătate şi de tristeţe care sfârşiseră prin a-i potoli emoţiile şi rări sentimentele până la a le reduce la doar câteva pasiuni exasperante: latina, literatura şi insultele.

„Eşti o cretină!", obişnuia să spună când vreuna dintre noi nu ştia să răspundă. Pe multe dintre colegele mele le

apucau crize interminabile de plâns. Altele rămâneau cu capul plecat pentru tot restul lecției, încercând cu prima ocazie să recupereze stima stareței cu vreun răspuns inteligent. în ceea ce mă privește, fusesem obișnuită cu manierele aspre ale domnului învățător Caggiano, cu mizeria din cartierul popular, cu schimbările de dispoziție ale tatei, motiv pentru care nu mă simțeam jignită de nici o insultă. într-un fel, o înțelegeam pe sora Linda. O femeie atât de cultă ca ea ar fi putut năzui spre o viață mai bună, spre o muncă importantă. Alesese însă melancolia mănăstirii. Mi-o imaginam într-o cameră întunecată și liniștită, înconjurată de răceala din internat, obligată să suporte saltelele tari și trezirile în zori pentru rugăciunea de dimineață. Poate fusese chiar frumoasă cândva, ar fi putut trăi iubiri extraordinare și unice. Orice posibilitate însă fusese distrusă de cenușiul mănăstirii, unde îmi imaginam că trebuise, cu timpul, să se mulțumească să împărtășească micile emoții ale celorlalte surori, ranchiunele meschine, grijile maniacale, invidiile disimulate, operele de caritate, rugăciunile epuizante, amabilitatea forțată și rigoarea extremă. în cele din urmă, teroarea s-a transformat în milă pentru ea.

A trebuit însă să accept chiar de la bun început legea dură a ierarhiilor sociale, o lege nescrisă care se transmitea în institut de la o generație la alta. în ciuda uniformei albastre, a părului strâns și a interzicerii machiajului, faptul că proveneam din lumi diferite era un stigmat de neșters pe piele. Se înțelegea din modul arogant în care unele fete le priveau pe celelalte, din felul în care gesticulau cu grijă, aprobau cu buzele, își mișcau gâtul, brațele, mâinile, într-o armonie a mișcărilor care mie îmi era străină. în clasa mea erau fete de avocați, medici, profesori universitari, care

constituiau elita grupului. Se treziseră că trebuie să împartă aceleaşi bănci fără vreun plan premeditat. Se recunoscuseră pur şi simpli ca egale. La mijloc era un grup numeros de I iice de funcţionari, funcţionarii de la Enel şi Sip, cu mania ascensiunii sociale. Mamele lor erau toate casnice şi visau ca propriile fiice să aibă aceleaşi oportunităţi ca băieţii. Erau cele care învăţau pe de rost totul, simţeau că au oportunităţi mai mici faţă de colegele lor bogate şi pentru asta se străduiau până la epuizare, studiind ore în şir şi aplicând servil învăţăturile surorii Linda.

Şi apoi eram eu, Maria Soirău. Nu eram nici cal, nici măgar, poate de asta celelalte ajunseseră să se teamă de mine şi să mă urască deopotrivă, pentru că destabilizam ierarhia, stricam ordinea treptelor evoluţiei sociale. Vorbeam cu un puternic accent dialectal, dar luam opt la temele de italiană. Ignoram utilitatea limbii latine, dar o învăţam cu uşurinţă, îmi plăcea istoria şi, chiar dacă nu luam note excelente, nu-mi era prea greu nici la matematică. în câteva săptămâni, m-am trezit înconjurată de duşmance declarate. Pe de o parte, fetele elitei, care nu acceptau prezenţa uneia ca mine în lumea lor falsă şi vătuită, pe de alta, fiicele funcţionarilor, ale căror sacrificii erau menite să demonstreze că emanciparea e posibilă, dar încă nu pentru toţi.

1

În primele luni de şcoală m-am descurcat destul de bine. Sora Linda mă lăuda des, făcând astfel să crească în mine dorinţa de a face totul bine. Eşecurile fetelor cu bani aprindeau speranţa că, dincolo de lumea în care crescusem, pot exista legi care nu sunt imuabile, că oricine poate să-şi construiască propriul viitor prin propriile acţiuni. Continuam să mă uit plină de admiraţie la anumite colege, la rochiile lor frumoase care fluturau sub uniformă, la felul lor de a vorbi, un vocabular care părea întotdeauna mai bogat decât al meu. Am hotărât însă să accept fără probleme superioritatea şi deci şi violenţele unei anume Paola Casabui, care a devenit cea mai teribilă duşmancă a mea. Era fiica unui faimos avocat din Bari. Visa să devină şi ea o figură importantă a tribunalului, era frumoasă, avea părul lung şi strălucitor ca al păpuşilor, forme deja pronunţate şi o limbă ascuţită şi pricepută, în stare să amuţească orice interlocutor. O Maddalena în versiune cultă.

Uneori se oprea să mă privească, cu mâinile în şold şi bărbia ridicată, cu un aer sfidător. „De Santis", mârâia, „mă întreb cum a ajuns una ca tine aici?".

Şi chiar dacă n-o puteam suferi, tăceam, pentru că între pereţii cenuşii ai institutului îmi jucam salvarea şi nu i-aş fi permis niciodată fandositei ăleia să-mi stea în cale.

Dimineaţa îi povesteam de-a fir a păr lui Michele ce mi se întâmpla la şcoală. Rucsacul lui era tot timpul gol, acoperit cu mâzgăleli făcute cu pixul pe stofa de un albastru strălucitor.

— Tu nu-ţi cari cărţile cu tine? îl întrebam.

— La ce mi-ar folosi? Le ştiu pe toate pe de rost.

Îmi spusese că nu-i e foarte simpatic profesorul de literatură, căruia îi spunea „zombi", pentru că era înalt şi foarte

slab, avea pielea ca hârtia velină, cearcăne şi tâmplele străbătute de zeci de vinişoare albăstrii.

— Căcatul ăla, spunea, referindu-se la profesor, odată şi-odată îi arăt io lui!

Când vorbea aşa, mă uitam la el stupefiată. Şcoala cea nouă crease o diferenţă între timpul trecut şi cel actual, iar în cel actual cartierul apărea deseori în ochii mei ca un loc străin.

— Miche, da' tu ştii că, dacă nu studiezi, rămâi repetent?

— Cui îi pasă, Mari, pe mine şcoala mă scârbeşte.

Parcurgeam restul străzii până la Teatrul Petruzzelli, puricând răutăţile lui Casabui şi gelozia fetelor bogate, dar nu prea istețe. Apoi imitam accentul surorii Linda, vocea ei guturală şi râdeam amândoi cu poftă până la sosirea autobuzului.

— Deci ne vedem mâine, mă saluta scărpinându-se la ceafa.

Îi zâmbeam şi îl priveam în timp ce-şi arunca în aer rucsacul ca un clovn ca să-mi atragă atenţia. Cu faţa lui rotundă, de băiat curat, care plăcea tuturor. Lumea îl considera inofensiv, prea taciturn şi politicos, deci nefiind în stare să facă rău nici măcar unei muşte. Aproape că uitam al cui fiu e şi uneori, când eram cu el, îmi venea în minte vremea copilăriei şi mă teroriza gândul că, într-o bună zi, Michele ar putea să manifeste acelaşi comportament sălbatic ca al tatălui, ca o substanţă veninoasă care mai devreme sau mai târziu i-ar fi schimbat aspectul. Mă convingeam de absurditatea acelui gând, care revenea totuşi uneori, tortu- rându-mi visele. Erau vise, mereu aceleaşi, îngrozitoare şi din cauza mirosului pe care-l

simţeam în nări dimineaţa, când mă trezeam, un miros de pipi de pisică şi alge putrede. Rătăceam printre stufărişuri necunoscute până când, la un moment dat, recunoşteam ruina de la Torre Quetta. Mă ghemuiam printre stânci, spionând marea de departe. Atunci îl vedeam pe Michele, zăcea golit şi mut, viermii îi ieşeau din gură şi din orbite, întindea o mână, vie încă, să ceară ajutor, dar eu ţipam, ţipam şi atunci când mă trezeam, şi mama alerga să vadă dacă mă simţeam bine.

— Tu ai prea multă fantezie, Mari, creierul tău nu se odihneşte nici măcar noaptea. Asta pentru că atunci când erai mică erai somnambulă.

Vincenzo bombănea pentru că îl treziseră ţipetele mele. Se întorcea pe partea cealaltă şi mă certa spunându-mi să nu-i mai stric somnul, pentru că dimineaţă trebuie să meargă la muncă. Dar tot Vincenzino, într-o seară, m-a ajutat să înţeleg exact sensul acelui vis.

Se apropia Crăciunul şi cartierul, împodobit de sărbătoare, părea aproape un loc magic, cu becurile colorate care luminau balcoanele, cometele care atârnau între o faţadă şi alta a caselor şi ieslele sfinte pe care câţiva bătrâni le construiseră cu mâinile lor la intrarea în case. Sora Linda ne dăduse o lucrare de control despre sensul acestei sărbători. Iar eu vorbisem despre magia luminilor, despre bucuria din sufletele copiilor care aşteptau darurile, despre familia reunită, alături de bunica Antonietta şi, în unii ani, şi de bunica Assunta şi mătuşa Carmela, despre timpul petrecut desfa- când mandarine cu care să umplem cartelele de tombolă, despre cum bunica făcea să răsune *tic-tac*-ul anilor trecuţi povestind despre copilăria băieţilor

ei, a mamei şi a mătuşii Cornelia.

Surorii Linda îi plăcuse atât de mult lucrarea mea, încât hotărâse s-o citească şi în clasele a şaptea şi a opta.

— Ați auzit melodia? întrebase cu ochi strălucitori. Fetele o priviseră fără să înţeleagă.

— Măgăriţelor, adăugase bătând cu pumnul în catedră, melodia cuvintelor. Zici că-i o orchestră.

Trăisem intens momentul de fericire, accentuat de expresia furioasă a lui Casabui, care mă fixa de parcă ar fi spus: „Să vedem data viitoare ce ştii să faci". Am povestit întâmplarea acasă şi mama s-a bucurat. Tata n-a spus nimic, dar seara, după cină, a întins mâna căutând-o pe a mea. I-am dat-o, ca de obicei, timid şi cu grijă de parcă frigea. Am stat aşa câteva minute, aşteptând ca din degetele noastre căldura să topească în mine supărări adormite şi niciodată spuse. în acele momente inevitabile ale vieţii în care am fost obligată să fac bilanţul lucrurilor frumoase şi al celor urâte, gesturile acelea rare de afecţiune cu tata făceau parte din clipele cele mai preţioase. Pe vremea aceea însă, învăţasem să nu-mi manifest prea tare bucuria, pentru că destinul, trişor malefic, stă mereu la pândă, gata să te păcălească.

— Mergem să vedem ieslele sfinte? m-a întrebat Vincenzo cu o privire şireată.

— Da, bună idee, Maria. Du-te, du-te cu Vincenzino, a intervenit mama.

I-am făcut semn că da şi l-am urmat. Bătea un vânt puternic, rece şi înţepător, care ridica gunoaiele de pe stradă, le învârtea prin aer, apoi le lăsa să cadă pe pământ.

în piaţa Mercantile era o agitaţie puţin tristă. în perioada de dinaintea Crăciunului piaţa era deschisă şi seara. Câţiva

vânzători plecaseră deja, iar alții începeau să-și strângă tarabele. Pe jos rămăseseră coji de alune, semințe, hârtii și rahat de câine.

— Și ieslele? am întrebat.

— Așteaptă, o să vezi ce iesle frumoase.

Cunoșteam chicotitul acela răutăcios. Aproape că mă speria.

— Știu că în fiecare dimineață Michele Crudu te conduce până în stația de autobuz.

A luat de pe jos o alună cu coajă și a dus-o la gură.

— Și ce-i cu asta? În plus, îl cheamă Michele și gata. Crudu e taică-su.

— Și tu crezi că așchia sare departe de trunchi?

L-am privit cu un aer întrebător, oprindu-mă pe fiecare detaliu al corpului său, cum nu mai făcusem vreodată: umerii ascuțiți, toracele mic, fața uscățivă, triunghiulară, cu bărbia abia conturată. Am observat că frumusețea îi părăsise chipul, lăsându-l nelocuit.

— Da' tu știi ce face Crudu acasă la el?

Am țâțâit. Eu îmi aminteam numai de soția tânără și de gemenii cu ochi mari.

— Ei, atunci, uită-te, uită-te.

M-a apucat de braț și m-a îndemnat să trag cu ochiul prin ușă. Șovăiam, dar în același timp eram curioasă, așa că am deschis încet ușa, care nu era încuiată cu cheia. Mi-au trebuit câteva minute ca să recunosc siluetele din camera întunecată, apoi m-am întors către Vincenzo care râdea.

— Uită-te, uită-te, continua să mă împingă de la spate.

Atunci am zărit o fată slabă ca un ţăr, cu un aspect extrem
de fragil, care traversa camera sprijinind-o pe alta care era atât de mică, încât părea o fetiţă. Ţinea capul în jos şi braţele ii atârnau ca şi cum ar fi fost leşinată sau adormită. Puţin mai încolo un băiat înalt şi robust înainta către cele două fete. Mi se părea că iese dintr-o altă dimensiune, prea frumos, prea musculos şi dichisit, prea perfect ca să aparţină acelui loc.

— Îl ştii pe ăla?

Am clătinat din cap.

— E fratele mai mare a lu' Michele.

— Fratele mai mare? Păi ăla nu-i Carlo?

— Carlo e mai mare decât Michele, dar nu-i cel mai mare dintre toţi. Ăla-i primu' născut, moştenitorul lu' Nicola Crudu.

Mi-am coborât privirea, terorizată la gândul ca ar putea să mă vadă. De ce Michele nu mi-a vorbit niciodată despre el? De ce voia să-l ţină ascuns?

— Toţi îi zic Tancu şi-aici comandă chiar mai mult decât taică-su!

— Comandă? Ce zici tu acolo, Vince?

— Vezi cu ochii tăi, îmi făcu semn să pândesc în continuare.

Tancu s-a apropiat de una dintre femei şi i-a întins un garou şi nişte seringi pe care ea le-a primit cu stângăcie. Atunci am observat că în cameră mai era un băiat, aşezat pe un pat desfăcut. îşi ţinea braţul şi fixa cu o privire goală crăpăturile din cărămizi.

— Ce-i mizeria asta, Vince?

— Astea-s porcăriile pe care le face familia

prietenuţului tău. Tancu închiriază camere la drogaţi, Mari. Aici vin să se-nţepe. Toţi din cartier ştiu. Acum ştii şi tu.

Drogaţii. Camerele închiriate. Eu ştiam doar că pentru noi drogaţii erau bolnavi şi ne era scârbă de ei. Bunica Antonietta, când recunoştea vreunul, cu ochii lipiţi şi stinşi, îşi făcea cruce şi mă trăgea pe partea cealaltă a străzii. Tata îmi vorbea despre lucrurile urâte care se întâmplau seara în cartier. „Devine un loc periculos", îmi spunea încontinuu.

— Dar tu eşti prieten cu Carlo, am replicat, pentru că nu reuşeam să-l văd pe prietenul meu din copilărie în locul acela mizerabil.

— Carlo e un cunoscut. Prietenia e altceva.

Acestea fiind zise, Vincenzo s-a considerat satisfăcut, m-a luat de braţ şi mi-a făcut semn să-l urmez.

— Acum putem să mergem să vedem ieslele sfinte.

Am primit invitaţia cu indiferenţă şi cu un tumult în inimă pe care nu reuşeam să-l controlez. Brusc, mi s-a părut că pot interpreta limpede visele repetate care-mi tulburau somnul. Îl vedeam pe Michele ca pe un mistificator care până atunci trăsese sforile cu care ştia să mă manevreze ca pe o marionetă. Aspectul curăţel, purtarea timidă, faptul că se lăsa dominat de alţii, că era alături de mine când aveam nevoie, îmi asculta poveştile copilăreşti, zâmbindu-mi numai mie, ca să dispară pe neaşteptate în clipa următoare, întorcându-se printre ai lui, la Nicola şi la Tancu, ca să inventeze noi nelegiuiri cu care să murdărească tot cartierul, evitând să studieze, fiindcă oricum pentru el destinul era deja scris şi era plin de murdărie, străbătut de viermi şi gândaci scârboşi. Am traversat ca un robot Piazza del Ferrarese. Nu voiam decât să mă întorc acasă şi să uit totul, să mă întorc la Sacro Cuore, să studiez până la epuizare şi să câştig orice

1. Deschide bine ochii! (dialect din Bari)

întrecere cu Casabui.

— Şi ieslele, nu vrei să le mai vezi?

Am făcut semn că nu. Vincenzo a început să rostogolească o piatră cu vârful pantofului, aşa, ca să-i mai treacă l impui.

— Bine, da' te conduc acasă, c-aici e periculos.

Mi s-a părut ciudat că Vincenzo are grijă de mine. îmi era greu să asociez un gest drăguţ felului său de a fi indiferent şi uneori meschin, totuşi era fratele meu, şi probabil asta conta cât de cât pentru amândoi.

în noaptea aia n-am închis ochii. Am lăsat veioza aprinsă pe noptieră, chiar dacă Vincenzo a protestat îndelung, şi perdeluţele date la o parte, ca să intre lumina unei dimineţi pe care o doream iminentă. Mintea mea făcea supoziţii cu viteza unei maşini de curse, dar nici un gând nu mă ducea la ceva bun. Am închis ochii şi am încercat să mă odihnesc, învăţând ritmul precis al respiraţiei fratelui meu.

Unu, doi, trei... ochii se deschideau din nou şi Tancu venea spre mine.

Unu, doi, trei... Michele golit, cu viermii ieşindu-i din orbite.

Unu, doi, trei... domnul învăţător Caggiano şi sora Linda mă priveau din fundul unei străzi întunecate şi-mi arătau drumul pe care să ies. Fostul meu învăţător, cu o cocoaşă şi mai evidentă, îmi şoptea: *„Ammine u ecchjie"*[1], ca să nu mă las păcălită.

Eu dădeam din cap şi îi urmam până când îmi apărea în faţă ieşirea.

Paradisul nu e pentru toţi

Mai multe zile la rând am evitat să dau ochii cu Michele. O luam pe alt drum ca să nu mă găsească. Ieşeam mai repede din casă şi mă opream să admir marea, pescăruşii care zburau în lumina orbitoare a primelor ore ale dimineţii, linia albastră a orizontului. Nu reuşeam însă să scap de gândul că fusesem prea aspră cu el. Mă gândeam la discuţiile noastre, la timiditatea lui şi mai ales la faptul că, în fond, era singurul prieten pe care-l aveam. Atunci mă forţam să nu mă gândesc la nimic, să-mi concentrez ochii şi mintea pe un punct nedefinit pe mare, să-mi fie suficient asta ca să mă simt fericită. Îmi petreceam după-amiezile în casă învăţând, spre liniştea părinţilor mei cărora nu le mai provocam nici un necaz. Recitam desinenţele latine în baie, iar seara, în pat, studiam cu sârg primele capitole din *Divina Comedie,* mă chinuiam să obţin note bune şi la matematică şi continuam să-mi cultiv pasiunea pentru istorie. Când îmi terminam temele, mă furişam în pivniţă, cu scuza de a pune la loc o sticlă sau de a căuta ceva, şi mângâiam cărţile tatei. Deja nu mai citea chiar atât de des şi hârtia era îngălbenită şi plină de praf. Uneori o scoteam pe prietena mea Zora. O admiram pe copertă, lăsam degetele să-mi alunece peste părul lung şi blond, dar nimic mai mult. Ceva mă împiedica să citesc din nou aventurile ei libidinoase.

Chiar dacă făceam eforturi să-mi ocup tot timpul ca să nu mă gândesc, Michele îmi lipsea. În sinea mea eram neliniştită şi nervoasă. Mă temeam că toată agitaţia aia lăuntrică, mai devreme sau mai târziu, avea să mă facă să explodez, într-o seară am avut chiar senzaţia clară că văd fantoma mătuşii Cornelia, aşezată la căpătâiul meu. Plânsesem mult cu capul vârât în pernă, şi ea se aplecase deasupra mea să-mi sărute pleoapele umflate.

„Acum o să-ţi spun o poveste de dragoste", mi-a şoptit, privindu-mă fix cu ochii ei de păpuşă. Avea părul împletit în cozi, exact cum spunea mama, şi era îmbrăcată cu rochia cu buline.

„Era odată o fetiţă mică-mică. Trecea neobservată şi, văzând că pentru alţii era invizibilă, în cele din urmă s-a convins că într-adevăr aşa era. Trecea prin pereţii caselor, intra prin uşile încuiate, avea inconsistenţa aerului şi uşurinţa respiraţiei. Asculta poveştile tuturor, necazurile cumetrelor, comentariile bătrânilor aşezaţi în faţa barului, glumele deocheate ale pescarilor pe dig. Ea auzea şi înregistra totul. Era invizibilă, dar capul său avea o greutate aparte, o inteligenţă specială. Uneori se întreba ce va face cu toate poveştile inutile pe care le adunase ascultându-i pe alţii". Erau poveştile mamei şi, în vis, mătuşa Cornelia, mi le spunea de-a fir a păr. „într-o zi se plimba printre tarabele din piaţă, privea tejghelele dispuse în ordine pline vârf cu fructe şi legume. încerca rochiile atârnate pe umeraşe, îi plăceau cele pentru fete, dar corpul ei nu voia deloc să crească, micuţ ca al unei fetiţe. Acela a fost momentul în care l-a văzut şi el a văzut-o pe ea. Măsura nişte material cu palma, când şi-a ridicat ochii şi în traiectoria privirii sale s-a ivit micuţa. Ea şi-a întors capul în toate părţile între- bându-se cum de reuşise s-o vadă, dat

fiind că era invizibilă.
Şi totuşi băiatul o fixa. Cum se poate – se întreba micuţa – că nu observă umerii rahitici şi toracele plat, părul tuns ca al unui călugăr, braţele lungi şi subţiri şi ochii plini de lacrimi? Şi-a tras o şuviţă de păr după urechi, dar apoi a pus-o la loc, nu voia ca necunoscutul să bage de seamă urechile ei clăpăuge, singurul lucru mare din corpul ei mic. Băiatul a ales o bucată de material de un verde strălucitor, i-a întins-o şi ea a luat-o stânjenită. «Asta ţi-ar sta foarte bine», i-a spus, zâmbindu-i sincer. Era frumos, avea un trup bine făcut şi ochii de un căprui lichid, strălucitor. S-a simţit şi ea frumoasă în momentul acela, ca şi cum ar fi fost deja îmbrăcată cu rochia verde-smarald. Şi atunci micuţei i s-a întâmplat ceva ciudat. Ca şi cum s-ar fi deschis o uşă. Ba chiar zeci de uşi, coridoare lungi şi luminoase pe care ea le străbătea plină de uimire, camere secrete şi mari, grădini însorite, terase înflorite. «Ai terminat cu rochia aia, fetiţo?», a auzit o voce în spatele ei. O cumătră bătrână şi grasă o măsura din cap până-n picioare. Micuţa şi-a dus pumnul la piept. «Cu mine vorbiţi?», a întrebat neîncrezătoare. Şi din clipa aceea a înţeles că nu mai era invizibilă."

„Cine era micuţa, mătuşo?", am întrebat-o pe fantomă cu ochii plini de lacrimi. Dar mătuşa nu mai era. Nici măcar azi, când sunt femeie matură şi sceptică, n-aş fi în stare să explic dacă a fost într-adevăr un vis sau dacă mama avusese întotdeauna dreptate în ce priveşte sufletul mătuşii Cornelia.

Oricum, aşa am hotărât să mă las găsită de Michele. Mi-am justificat absenţa spunând că fusesem bolnavă şi am hotărât să nu-l întreb nimic despre fratele său. Amândoi aveam secretele noastre. Familiile noastre nu erau perfecte, aşa cum nu era nici lumea în care creşteam. Mă prefăceam

că cel puțin noi doi suntem invizibili, asemenea micuței mătușii Cornelia.

Într-o dimineață – de-abia ajunsesem în stația de autobuz – m-a oprit punând mâna pe mine înainte să urc:

— Nu te duce la școală azi!

— Ai înnebunit?

— Doar o zi. Ce ți se poate întâmpla? Fustele negre n-o să-și dea seama. Iar semnătura lui taică-tu o falsific eu, sunt bun la astea, dac-ai ști de câte ori am semnat în locul maică-mii!

— Nu știu, Miche. Eu nu fac chestii din astea, iar surorile ar putea să intre la bănuieli.

— Hai, fa-o doar azi. O dată și gata. Uite ce soare frumos. Suntem în februarie și parc-ar fi primăvară. Ne ducem la mare. Hoinărim toată dimineața. O imiți pe sora Linda și rădem până nu mai putem. În fond, ești sau nu ești Soirău? Fii soi rău într-o zi și pentru mine. Apoi te întorci la viața ta de elevă conștiincioasă și nu mai faci nici o nebunie. Îți jur, și și-a sărutat degetele încrucișate înainte de a le duce la piept.

Am sărit din autobuz chiar în clipa în care pornea, cu inima bătându-mi nebunește în piept.

Era pentru prima oară când încălcăm atât de periculos regulile. De obicei, Vincenzo făcea asta, supărând pe toată lumea. Dacă tata m-ar fi descoperit, m-ar fi bătut, iar mama ar fi plâns de dimineață până seara. Dar n-a descoperit niciodată.

Am umblat mult. Ne-am scos jachetele, pentru că era cald, iar marea strălucea ca ţara. Michele s-a oferit să-mi ducă rucsacul meu greu şi, la jumătatea drumului, am împărţit sandvişul cu omletă pe care mama mi-l pregătise pentru gustarea din pauza mare. Am ajuns până la San Giorgio şi ne-am aşezat pe stânci.

— De ce nu ne vârâm picioarele în apă? mi-a propus.

Ne-am scos adidaşii şi şosetele şi am luat-o spre apă. La un moment dat a trebuit să mă sprijin de el ca să nu cad, şi Michele m-a strâns tare de mână ca să-mi dea de înţeles că nu va lăsa să se-ntâmple asta. Era prima oară că ne atingeam. Privirea lui Michele poposea pe valurile domoale, pe iarba care părea de catifea, pe stânci, dar când eu mă uitam în jos, şi-o întorcea spre mine.

— Ce bine e aici, mi-a spus legănându-şi picioarele.

Din când în când atingea apa cu mâna şi o lăsa să-i lunece uşor printre degete. Era adevărat. Şi eu mă simţeam bine. în momentul acela toată lumea pe care mi-o construisem ca să mă simt în siguranţă, învăţatul, institutul, maica stareţă, îmi apărea întru totul fără sens. Iar fericirea era atât de la îndemână.

— Ştii că am văzut-o pe fantoma surorii mamei mele acum câteva săptămâni?

— Ai văzut o fantomă? Dar fantomele nu există.

— Mama spune că da. Sau cel puţin spune că ăsta e un caz special. Că mătuşa Cornelia apare când ştie că avem nevoie de ea.

— A, da? Şi ce ţi-a spus aşa de special? Ce mesaj ţi-a adus de pe tărâmul celălalt? Ţi-a spus cumva că

acolo lumea e mai bună?

S-a oprit din râs şi o notă dureroasă s-a strecurat în vocea lui.

— Nu, mi-a spus povestea unor logodnici.

Nu ştiam de ce îi spun asta. Poate voiam doar confirmarea că, pentru el, eu nu eram invizibilă.

Apoi n-am mai spus nimic. A tăcut şi el. Sufla un vânt uşor, digul ieşea din apă întunecându-i suprafaţa cu umbra lui, până în locul unde se ridica un alt dig ce se unea cu stâncile deschise la culoare. Le despărţea sau le unea. Eu şi Michele stăteam unul lângă celălalt, atât de singuri, de aproape şi de asemănători. Poate acela era secretul prieteniei noastre. Eram amândoi invizibili şi unul îi dădea consistenţă celuilalt.

La un moment dat, la câţiva metri de noi a apărut o pereche de logodnici. Se ţineau de mână şi mergeau şi ei cu picioarele goale către apă. Fata era mai înaltă şi poate şi mai tânără. Râsul ei strident acoperea zgomotul monoton al fluxului pe ţărm. S-au ghemuit pe o stâncă, s-au uitat o clipă la mare, apoi au început să se sărute. Cele două siluete s-au contopit într-un singur trup întunecat, în timp ce fata, chicotind, încerca să se desprindă din îmbrăţişare. Imaginea lor mi s-a părut mediocră în comparaţie cu cea a micuţei şi a băiatului care vindea ţesături.

— E frumoasă, am spus.

Michele m-a privit într-un fel care m-a făcut să mă simt stânjenită.

— Da, dar nici pe departe ca tine.

Simţeam că ameţesc, vedeam suprafaţa apei tremurând ca gelatina. Nările îmi erau îmbătate de mireasma aerului sărat. Mi-a căutat ochii şi m-a privit fix. A fost ca şi cum în

momentul acela ne-am recunoscut, am înţeles că ne unea o înstrăinare intimă faţă de lumea noastră, capabilă să ne lege ca un adeziv. Simţeam privirea prietenului meu lipită de mine ca şi cum ar fi fost o furnicătură difuză. Voiam să-mi cobor ochii şi să-i întorc din nou spre mare, dar Michele nu mi-a dat răgaz. S-a aplecat şoviăind spre mine şi m-a sărutat.

M-am simţit ca micuţa mătuşii Cornelia, de parcă în mintea mea s-ar fi deschis spaţii neştiute şi infinite, ca şi cum aş fi descoperit necunoscutul, ca să mă tem apoi de el. După câteva clipe, m-am desprins de buzele lui ameţită şi agitată. Michele m-a privit şi n-a spus nimic. Într-o înţelegere mută, ne-am recuperat pantofii şi am pornit-o înapoi. El rostogolea pietricele cu vârful pantofului, exact ca Vincenzo, iar eu mergeam cu paşi repezi. Din când în când ridicam capul şi pufneam. Mă enerva că nu înţelegeam dacă sărutarea aceea putea fi considerată ceva frumos sau dimpotrivă. Pe de o parte, îmi plăcuse gustul gurii lui, îmi plăcea mai ales să cred că el alesese să mă sărute tocmai pe mine, pe de altă parte, asta complica totul. Prietenii se sărută? El era prietenul meu, singurul, şi nu voiam să-l pierd, dar nu mă simţeam ca Maddalena. Nu eram pregătită pentru anumite gânduri.

Am luat-o pe faleză, cuprinşi amândoi de o teribilă nelinişte. Michele se scărpina la ceafa şi din când în când mă privea, apoi îşi întorcea ochii în altă parte, ca şi cum ar fi căutat subiecte de discuţie. Eu îmi vedeam de drum şi n-aveam nici cea mai mică intenţie să înfrunt problema. În fond, era suficient doar să ştergem sărutarea aia şi totul ar fi fost ca înainte. Am ajuns în Piazza del Ferrarese. Eram foarte îngrijorată, se făcuse târziu şi aveam nevoie să inventez o scuză pentru părinţi.

— Mai vin un pic cu tine.

Au fost singurele cuvinte pe care le-a rostit Michele.

Am dat din cap fără prea multă convingere, asta şi pentru că atenţia îmi fusese atrasă de un stol de cumetre înşirate de-a lungul străzii mele. Am văzut-o pe cumătră Nannina şi pe nevasta lui Mărunţelu. Puţin mai încolo se afla şi bunica Antonietta. Vorbea plină de însufleţire cu o altă femeie pe care n-o cunoşteam.

„Ce se-ntâmplă?", m-am întrebat.

Se auzeau voci grosolane, privirile erau stupefiate. Se întâmplase ceva chiar lângă casa mea.

Atunci i-am văzut ieşind din camera Fătălăului.

— Uite-l pe frate-tu, mi-a spus Michele.

Ne-am oprit brusc ca să vedem scena. Mama Fătălăului, sărmana femeie urâtă şi diformă, înşfacase un băţ cu care părea că vrea să-i lovească pe Vincenzino şi gaşca lui. El, Rocchino Cacăndrum, Salvatore *u hzivus* şi, ultimul, Carlo.

— Uite-l şi pe frate-miu! Ce mai pereche! a adăugat Michele cu o notă de sarcasm.

Văduva striga şi plângea.

— Sunteţi nişte criminali, urla. Sunteţi suflete uscate, putrezite, sunteţi putrezi pe dinăuntru şi pe dinafară.

Se mişca în sus şi-n jos cu băţul în mână. încerca să-şi deschidă gura într-o grimasă de furie, dar nu reuşea din cauza feţei ei strâmbe. M-am speriat teribil văzându-i chipul deformat, ochii mari şi stinşi, rânjetul de furie şi frică ce-i transfigura şi mai mult trăsăturile. M-am apropiat de bunica Antonietta.

— Ce-au făcut?

— Maria, a exclamat neliniştită, tu nu trebuie să stai aici. Nu trebuie să vezi anumite lucruri.

între timp însă, cuvintele cumetrelor îi atrăgeau atenţia. Vorbea cu mine şi îşi făcea semne cu celelalte. Era neagră de tot la faţă şi avea vocea gâtuită încercând să-şi reţină lacrimile.

Michele m-a luat de braţ şi ne-am apropiat de uşă. în penumbră se întrezărea ceva din lemn care părea un scaun, un pat desfăcut şi o oglindă spartă ce reflecta lumina de afară. Fâşii de rochii, bucăţi de piele groasă printre cuţite şi scule de cizmărie. Ceea ce m-a tulburat cel mai mult a fost albeaţa unui trup în fundul camerei. Un ghem de oase şi carne slăbănoagă, ghemuit la picioarele patului. Când ochii mi s-au obişnuit cu lumina difuză, am văzut mai bine genunchii slabi strânşi la piept şi degetele lungi şi fine care le strângeau, picioarele uscate şi rahitice, unghiile negre, faţa ascunsă între coapse, printre hohote de plâns, şi părul lung lipit de sudoare sau de murdărie.

— Da ăla-i Fătălău'.

— Lasă-mă să mă uit, da, el îi, gol puşcă.

O mână m-a apucat de umăr şi m-a împins departe de uşă.

— Tu nu trebuie să stai aici. Nu trebuie să te uiţi.

Era tata. A aruncat ţigara pe jos şi a intrat în încăperea unde Fătălăul stătea ghemuit ca un copil aruncat într-o fântână adâncă şi întunecată.

— Ăştia-mi omoară copilu'! Mi-l omoară!

Tata s-a aplecat spre Fătălău, care-şi clătina capul înainte şi-napoi, părând un sărman dement. Atunci tata a ieşit în stradă şi a privit în jur. Avea ochii roşii, ca atunci când demonul intra în el. Pe cealaltă parte a străzii, Mărunţelu îi făcea semn tatei. îşi ducea pumnul la gura deschisă ca şi cum ar fi vrut să şi-l muşte.

— Da despre ce puia mea vorbeşti? l-a întrebat tata.

— L-au pus să le-o sugă, a răspuns celălalt chicotind.

N-avea nici o importanţă că în jur erau femei şi copii. Aceea era limba cartierului, lipsită de eufemisme, şi era mai bine s-o învăţăm repede. Atunci toate cuvintele pe care tata încercase să le oprească şi-au luat avânt şi s-au prăvălit ca un povârniş de munte, devenind bolovani, pietre ascuţite, cuţite care se puteau înfige în carne şi puteau răni. Care puteau ucide.

Cu paşi mari, a ajuns lângă băieţi. Îşi ţinea capul plecat, pentru că cineva le descoperise jocul pervers. Carlo râdea. Căci pentru el nu se întâmplase nimic rău. Nu asta-i plăcea să facă unui fătălău? S-o facă pe femeia? Tata l-a înşfăcat pe Vincenzo de rever şi l-a târât în mijlocul străzii. El s-a lăsat fără să opună rezistenţă. Dacă te uitai bine la el, îi vedeai întipărit pe buze un zâmbet abia schiţat, poate ca să nu pară mai puţin demn de respect în ochii amicului său. În clipa aceea furia care îl cuprinsese pe tata s-a pus în mişcare.

— Acuma-mi explici ce puia mea făceai acolo înăuntru cu prietenii tăi şi cu Fătălăul?

Şi dă-i primul pumn!

— îmi explici?

Dar Vincenzino n-avea timp să răspundă pentru că pumnii îl loveau unul după altul.

— Nu, tată, am urlat, dar fără să reuşesc să fac mai mult pentru că o explozie de durere îmi urca din stomac în gât.

— Sfântă Fecioară, chemaţi-o pe Teresa, urla bunica.

Era răvășită, cu ochii plini de lacrimi și mâinile înfipte în păr de disperare.

— Ar fi trebuit să-ți zdrobesc capul când erai mic. Să te-nec în propria ta vomă, nenorocitule. Vezi cum ne facem toți de căcat din cauza ta?

— Lasă-l în pace, Anto.

Sosise mama și striga la el ca să-l oprească.

În scurt timp, întregul cartier se strânsese în jurul casei Fătălăului. Erau acolo cei din familia Cacăndrum, vrăjitoarea care șchiopăta de la o căzătură urâtă. A venit până și Nicola Crudu, care s-a mulțumit să-l prindă de o ureche pe fiul său Carlo și să-l târască acasă. Tata nu. Tata voia să rezolve povestea aia în fața tuturor.

Vincenzo s-a ghemuit la pământ, din gură i se prelingea un firicel de sânge. Acum încasa mut loviturile pe care tata i le aplica în spate strigând:

— Ce rușine! Dezonoarea familiei!

Eu și Michele stăteam nemișcați în mijlocul străzii. Lacrimile tremurau în ochi, ochii tremurau pe chip, chipul tremura pe un corp pe care picioarele mele slăbănoage de-abia reușeau să-l susțină.

Mama a dat să-l prindă pe tata de braț și să-l îndepărteze de trupul lui Vincenzo, dar el a îmbrâncit-o, trântind-o la pământ, lângă Vincenzino. Doar atunci a încetat să mai lovească.

— Era mai bine dacă te omoram când erai în fașă, și i-a privit pe toți cu ochii înroșiți de furie și înecați de plâns, apoi a scuipat spre Vincenzo.

Acelea au fost ultimele cuvinte pe care tata i le-a spus fiului său.

1

Deschid fereastra, simt nevoia să respir aer curat. Soarele, de-abia ieşit din mare, o colorează în portocaliu. Parfumul de iasomie invadează bucătăria amestecându-se cu aroma cafelei. Mă apropii de fereastră şi pe stradă îi văd pe tata, pe mama şi pe Vincenzo.

Mama are părul roşcat şi ondulat ca atunci când era tânără. îi flutură pe frunte ca un soi de albinuţe. Tata ţine o ţigară între buze, pielea îi e catifelată. Ce frumos e! îmi spun. Ce frumoşi sunt amândoi! Vincenzo îşi lustruieşte scuterul, singura lui iubire. Vorbeşte cu o voce gravă de bărbat, dar e prizonier încă într-un corp rahitic de adolescent. îmi ating capul şi dau peste tunsoarea mea de călugăr, urechile clăpăuge şi faţa mică şi colţuroasă. Mă tem că am căzut într-o lume paralelă în care totul a rămas închis într-un moment nu prea bine definit din trecutul meu. Când mă trezesc, toate imaginile sunt vii, am impresia că pot chiar să le ating, tata, mama şi Vincenzo. îmi duc instinctiv mâna la cap, bretonul şi tunsoarea bob nu mai există. Dau peste o claie de păr creţ care de obicei mă face să pufnesc de neplăcere, dar în clipa asta îmi dă o senzaţie de confort. Mă ustură gâtul, tâmplele îmi zvâcnesc, capul îmi e o minge stând în echilibru pe o sfoară. în bucătărie cafeaua bolboroseşte. Aroma ei îmi îmbată nările. Deschid ferestrele.

Inspir parfumul dulceag al iasomiei de pe balcon. Stau să privesc marea, colorată în roşu pentru că soarele se iveşte la orizont.

Lunile care au urmat mi le amintesc ca pe cele mai urâte din primii ani ai adolescenţei mele. întâmplarea cu Fătălăul declanşase o serie de alte episoade în rafală, în care, mai mult sau mai puţin direct, ne simţeam cu toţii

implicaţi. Viaţa mea se adapta unui nou drum, strâmt şi întunecat, mortificat şi monoton. Până una, alta, Pinuccio Fătălăul a hotărât că venise momentul să câştige ceva bani şi să trăiască mai puţin pe spatele sărmanei sale mame. A început să se îmbrace numai în haine femeieşti. Un machiaj gros care părea funingine îi făcea ochii mai adânci şi mai mari. Îşi înveşmânta trupul lung şi slab în fuste negre foarte strâmte. Părul, pe care-l purtase întotdeauna strâns în coadă, îi cădea acum în valuri pe umerii bine făcuţi. Dădea din şolduri şi gesticula desenând cercuri ample cu mâinile. începepuse să facă trotuarul pe faleză, unde lucrau prostituate locale care de câţiva ani se amestecaseră cu cele albaneze. Şi mai erau cei ca Fătălăul, care, văzuţi de departe, păreau mai frumoşi decât femeile, dar de aproape erau trădaţi de voce şi de chipul colţuros.

Pentru mama lui a fost o asemenea dezonoare că a ajuns să facă ea scandal în cartier. Odată şi-a târât fiul trăgându-l de păr până la fântâna arteziană de lângă castel. L-a vârât cu faţa în apa rece şi l-a spălat de toate sulimenelile. Dacă ar fi vrut, s-ar fi desprins din mâinile materne. El era înalt, iar maică-sa mică şi slăbuţă. N-a reacţionat însă în nici un fel. A lăsat-o să-l spele. Altă dată l-a internat, agăţându-se de convingerea că ce avea el în cap se putea extirpa cum se scoate un rău, un buboi sau un chist care-ţi creşte sub piele.

Faptul că Fătălăul ducea acum o viaţă depravată nu l-a făcut pe tata să-şi schimbe hotărârea de a nu mai vorbi cu Vincenzo şi de a se feri de el ca de o insectă supărătoare, în casă era o atmosferă încărcată. Tăcerile tatei au făcut-o pe mama să cadă într-o angoasă teribilă şi fantoma mătuşii Cornelia a reînceput să apară tot mai des. O auzeam şoptind numele surorii în orice moment al zilei. Fixa un

punct nedefinit în aer, un pătrat pe tavan, şi descopeream că vorbea cu ea.

„Vino, hai să te sărut", spunea uneori, apoi închidea ochii şi-şi ţuguia buzele ca să sărute obrajii moartei. „Dormi lângă mine. Uite, ţi-am cusut cămaşa asta frumoasă de noapte. Am umplut-o de volane, cum îţi place ţie", şi ridica haina aceea uşoară în conul de lumină şi praf fin care dansa în faţa ferestrei. O spionam pe mama când vorbea cu mătuşa sau când urla din prag şi mă temeam că şi atunci vorbeşte cu ea, dar descopeream uşurată că de cealaltă parte ascultau cumetrele. Când ieşea şi dispărea după colţul străzii, o urmăream, mă ascundeam, mă făceam invizibilă şi apoi, pe neaşteptate, o ajungeam din urmă şi mergeam alături de ea.

— Ai văzut-o, mami?

— Pe cine?

— Pe mătuşa Cornelia.

Şi de fiecare dată speram că o să-mi zică: „Da ce spui, Maria, mătuşa ta e moartă. Morţii nu se întorc".

— Nu, azi nu, răspundea în schimb. Se vede că era ocupată.

Singurele momente de bucurie erau cele petrecute cu Giuseppe, când venea în permisie. Aducea cu el tot felul de bunătăţi, brânzeturi şi mezeluri pe care nu le văzusem niciodată pe la noi, muştar picant şi rucsacuri pline cu haine de spălat. Mama se bucura nespus când golea hainele pe jos şi comenta fiecare pată şi fiecare miros.

— Săracu meu fiu. Singur în Nord, cine să-l ajute? Numai mama lui.

Şi tata îşi regăsea zâmbetul. La masă, deschidea sticla de tulburel şi închina în sănătatea primului său născut, care

de fiecare dată se întorcea tot mai frumos şi mai mare. Uneori Giuseppe ne povestea despre exerciţiile militare în cadrul cărora tinerii erau supuşi unor probe pentru a li se verifica abilităţile.

— Acum două săptămâni ne-au lăsat în mijlocul unei păduri pustii. O busolă, o pătură şi nimic de mâncare, a povestit odată. Ne-au spus că trebuie să ne descurcăm, pentru că aşa învăţăm cum să supravieţuim. Am reuşit, cu singurul inconvenient că am fost toţi muşcaţi de căpuşe.

— O, a comentat tata, prostii. Pe vremea mea, ne muşcau căpuşele chiar dacă nu stăteam în pădure. Bestiile alea trebuie înecate în ulei de măsline. Aşa se sufocă.

— Aşa am făcut, tată. Mi-am adus aminte ce-mi spusese mama.

Mamei i se umpleau ochii de lacrimi. Apoi se uita la Vincenzo şi îşi dorea ca şi el, născut cum nu trebuie, să poată deveni într-o bună zi ca fratele mai mare. Şi, ca să nu supere pe nimeni, îmi ciufulea părul şi începea să vorbească despre mine cu fratele meu.

— Şi sora ta ne face multe bucurii. La fustele negre e una dintre cele mai bune eleve. Zic că are talent de povestitoare, comenta mulţumită.

— Bravo, Mari. Tu o să fi mândria noastră, a tuturor.

Mama şi tata râdeau, şi uneori râdea şi Vincenzo. Râdeam
şi eu, fără să înţeleg prea bine de ce, dar îmi plăcea să-mi amestec râsul cu cel al părinţilor mei. În felul acesta mă simţeam baricadată în cercul familiei mele, care, oricât ar fi fost de imperfectă, îmi oferea oricum siguranţă, în timp ce

în exterior totul se ducea pe apa sâmbetei. Era o perioadă dificilă pentru cartier. Se întâmplau lucruri urâte şi lumea era înspăimântată. Crescuse numărul de jafuri, mai ales asupra persoanelor în vârstă şi a celor fără apărare. Băieţi pe scutere smulgeau poşetele, lănţişoarele de aur, ceasurile. Iuţi şi pricepuţi, se învârteau pe străzile cartierului şi se pierdeau apoi pe faleză. Cumetrei Angelina îi fusese furată poşeta, iar ea, în cădere, îşi mai rupsese şi piciorul.

Carabinierii împânzeau cartierul cu posturi de control şi umblau înarmaţi pe stradă, dar ticăloşii ăia nu se opreau. Când pleca Giuseppe, casa redevenea tăcută şi tristă. Tata se închidea în muţenia lui, care era felul său de a protesta, iar mama îşi făcea mereu de lucru ba cu una, ba cu alta. De câtăva vreme, lua de la coafeză reviste de mâna a doua. Le citea seara, la fereastră. îi vedeam privirea urmărind înnebunită amorurile încâlcite şi pasionale ale protagoniştilor.

— Nu înţeleg de ce citeşti porcăriile astea, se enerva tata. Crezi, cumva, că o să devii mai instruită?

Atunci îmi venea în minte *Zora* şi mi se urca sângele la cap, pentru că aş fi vrut să-i spun că nici vampira lui nu avea nimic instructiv. Tăceam însă, pentru că n-aş fi fost niciodată în stare să-l atac pe tata.

Când izbucnea vreo furtună, mama se ghemuia la fereastră şi cerceta îngrijorată cerul, pentru că se temea de fulgere.

— Du-te mai încolo, Mari, îmi spunea îngrijorată dacă mă aşezam lângă ea să-mi fac temele. Recita o poezioară ciudată despre tunete şi fulgere şi-şi făcea de mai multe ori semnul crucii. Mă prefăceam că mă îndepărtez şi o pândeam de după frigider. O priveam pe ea, priveam fereastra, apoi cerul luminat ca ziua.

— Lovește casa asta și fa-o praf, spuneam la rândul meu. Mama continua să citească. Vântul intra printre crăpături și se învârtea prin casă. Eu mă ascundeam în foșnetul lui și mă uitam la lustra care se clătina încet.

„Iată”, mă gândeam, „fantoma măturii Cornelia”.

Vremea de rămas-bun

Săptămânile treceau şi eu nu mai suportam.

Simţeam nevoia să construiesc o bucăţică de lume numai a mea, complet separată de viaţa de zi cu zi. Era o senzaţie înţepătoare ca o usturime în gât. A început o perioadă în care nu mai aveam nici un chef să învăţ. Până şi lecţiile surorii Linda mă plictiseau. Primele călduri ale primăverii sporeau plictiseala, umpleau aerul de muşte obraznice, înceţoşau albastrul mării până la a-l face să dispară. Şi relaţia cu Michele era insuportabilă. Continua să mă însoţească plin de devotament până la staţia de autobuz, dar eu îi vorbeam fără entuziasm. Despre sărutare nu mai vorbiserăm. Rămăsese încarcerată în acel unic moment, ca o veche fotografie pe care din când în când o puteam scoate la iveală.

„Ce ai?", încercase de câteva ori să mă întrebe, dar eu mă mulţumeam să ridic din umeri. Nu ştiam nimic despre senzaţia care mă învăluise. Azi aş putea s-o definesc ca pe un soi de melancolie latentă, dar pe vremea aceea erau nişte emoţii cărora nu reuşeam să le dau nume. Aveam doisprezece ani. Ştiam doar că mi se părea că semăn tot mai mult cu micuţa din povestea mătuşii Cornelia. Puteam să trec prin ziduri şi uşi, să stau într-o cameră, dar să fiu invizibilă. Mama avea grijă să mănânc suficient, să mă odihnesc nouă ore pe noapte şi să învăţ cu sârg. Se oprea la necesităţi şi

nu îndrăznea să meargă mai departe, poate de frică să nu găsească ceva, orice, care ar fi putut zdruncina echilibrul domestic extrem de precar.

Într-o zi, era pe la jumătatea lunii mai, pe când mă întorceam de la şcoală, am văzut-o pe bunica Antonietta aşteptându-mă în pragul casei sale.

— Hai, Mari, vino înăuntru.

Am sărutat-o pe obraz. Mi-a luat rucsacul din mână şi mi-a făcut loc să intru.

— Cum a fost azi la şcoală?

— Bine, bunico, totul normal.

S-a aşezat în faţa mea, cu mâinile încrucişate în poală. Pe masă se aflau nişte biscuiţi şi o cană de cafea pe jumătate plină.

— Mănâncă un biscuit, Maria, i-am făcut azi-dimineaţă. Mănâncă, mănâncă până termin eu cafeaua.

— Bine, bunico, dar după aia plec, pentru că altfel mama îşi face griji.

Atunci a sorbit în grabă ultima picătură de cafea, a aşezat cana şi cafetiera în chiuvetă şi a pus doi biscuiţi pe o farfurioară, lângă mâna mea.

— Înainte să pleci, Mari, trebuie să-ţi arăt ceva.

M-am uitat la ea cum se îndrepta cu paşi iuţi către dormitor. Am mestecat biscuitul şi am urmat-o. Parfumul camerei sale e unul dintre mirosurile copilăriei de care îmi amintesc cu multă nostalgie. Lemn vechi amestecat cu o notă de pudră de talc şi apoi naftalina din dulapul în care se aflau încă hainele bunicului. Patul era foarte mare şi înalt, cu vrafuri de perne care se înălţau până la tablourile cu sfinţi. Biblia pe noptieră şi un bibelou reprezentând o Inimă a lui Isus iluminată în roşu.

Bunica a aprins toate luminile şi s-a oprit în faţa oglinzii

— Ce trebuie să facem?

N-a răspuns.

Am rămas stupefiată când şi-a coborât bretelele de la rochia de plajă, apoi pe cele ale sutienului, fără jenă, ca şi cum ar fi fost un gest absolut normal în faţa nepoatei sale. Sutienul a rămas atârnat în jurul taliei, iar sânii i-au căzut spre burtă mari şi flasci. Areolele erau mari şi întunecate, înconjurate de fire delicate de păr alb care ţâşneau impertinente ici-acolo. Sânii ei erau altfel decât cei pe care-i văzusem la mama când eram mai mică.

— Ce e, bunico? am întrebat, încercând să nu mă uit la trupul ei dezgolit, fleşcăit, dar ea, care era întotdeauna o vorbăreaţă, a tăcut de data asta. Mi-a luat doar mâna şi şi-a dus-o încet spre unul din sâni. Vocea îi era blândă, şoptea, ca şi cum ar fi vrut să-mi spună doar mie cuvintele pe care le rostea, evitând să le asculte.

— Simţi şi tu? a întrebat desfăcându-mi degetele şi făcându-le să alunece încet în jurul areolei. La început am simţit doar căldura şi infinita moliciune în care degetele se afundau ca într-un aluat pus la crescut.

— Închide ochii, Mari, aşa simţi mai bine.

Atunci m-am concentrat la ce era ascuns sub căldură şi moliciune, un păienjeniş de ţesut, punctuleţe, venişoare pe care le simţeam sub buricele degetelor, apoi, ca un obstacol pietros în drum, iat-o. O umflătură tare, chiar sub piele. Am deschis brusc ochii, cu degetele oprite pe pietricica aceea perfidă şi secretă.

— Uite, Mari, l-ai simţit şi tu, nu-i aşa?

Degetele ei uscate şi zbârcite le-au prins pe ale mele. Respira foarte aproape. Şi fără să ştiu de ce, am avut o senzaţie de ameţeală şi de vomă. Şi de ceva mai mult, ca

un presentiment, o durere circumspectă şi tăcută care se răspândea însă peste tot. Senzaţia că ceva se schimbă într-o manieră inexorabilă şi că tot restul nu mai e nimic.

Mi-am retras mâna terorizată, în timp ce bunica, încercând să mascheze cu un zâmbet vălul de durere care îi întunecase chipul, s-a îmbrăcat în grabă.

— Ce e, bunico? am întrebat-o, în timp ce-mi vâjâia capul şi sângele îmi fremăta în vine ca scuturat de zeci de şocuri electrice.

— Nimic, Mari, voiam doar să văd dacă şi tu o simţi. Dar nu-i nimic, nu-ţi face griji.

S-a întors în bucătărie şi a pus la loc biscuiţii.

— Acum mă duc acasă, că mama o să intre la griji. Da' ce e, bunico? insistam.

— Nimic, Mari, nimic. însă trebuie să-mi promiţi ceva, şi s-a dus să ia Biblia de pe noptieră. Pune mâna aici!

Am privit-o în ochii negri ca smoala, cum erau şi ai mei, şi am întins degetele pe cărticica mototolită.

— Jură că n-o să spui niciodată la nimeni. Nici lu maică-ta. O să fie secretul nostru.

Am făcut-o, cu o senzaţie dureroasă care mă apăsa pe piept. Dacă e să mă gândesc bine, îmi dau seama că în camera aia se încheiase inevitabil o perioadă din copilăria mea.

Mai târziu, acasă, n-am mâncat nimic, inventând o durere de burtă. Mi-am petrecut restul după-amiezii în pat. Din când în când priveam pe fereastră strada, apoi suspinam şi închideam din nou ochii. A doua zi am ascultat buimacă lecţiile. în timpul orei de educaţie fizică, Paola Casabui m-a provocat, insultându-mă pentru că eram îmbrăcată cu o pereche de pantaloni care aveau nişte

găurele în genunchi, pe care mama uitase să le cârpească.

— De Santis, chiar eşti o sărăntoacă, a zis chicotind.

M-a cuprins o furie familiară care rămăsese în stare latentă
de pe vremea când îl atacasem pe colegul meu de la şcoala elementară. M-am repezit la ea, am zgâriat-o pe faţă, am tras-o de păr, în timp ce ea, uluită, încerca sa se apere, înainte să alerge călugăriţele să ne despartă, îi făcusem deja o zgârietură urâtă pe faţă, care se întindea sângerândă de sub ochiul drept până la buze.

— Şi nu-mi mai spune De Santis, i-am strigat. Mă cheamă Soirău. Nu uita!

Am fost eliminată până la sfârşitul orelor. Sora Linda, întristată şi cu părere de rău, m-a înştiinţat că, dacă o să mai fac o dată aşa ceva, va fi obligată să mă dea afară din institut.

— Şi mulţumeşte-i domnului învăţător Caggiano, care m-a rugat să-ţi mai dau o şansă. Nu m-aş fi aşteptat niciodată la aşa ceva de la tine, Maria.

Aşa s-a terminat primul meu an de gimnaziu.

I

Bunica a murit o lună şi jumătate mai târziu, fără să povestească vreodată cuiva despre răul care o măcina cu repeziciune. Era iulie. Cu o săptămână înainte de a se prăpădi, ca şi cum ar fi numărat zilele care-i mai rămâneau de stat pe pământ, m-a chemat acasă la ea. Slăbise mult, chipul îi devenise cenuşiu, pielea, veştedă şi ochii, stinşi. Cumetre- lor le spunea că avea o bronşită urâtă care o împiedica să doarmă şi să mănânce, iar mamei, care insista s-o ducă la doctor, îi răspundea că medicii nu înţeleg nimic.

— Ţine, ia-i, mi-a spus, deschizând sertarul comodei. Trebuie să-i ascunzi, Mari, pentru că ai nevoie de ei ca să poţi învăţa la călugăriţe. Ascunde-i şi nu-i da niciodată lui taică-tu.

N-avea încredere în el. Mi-a pus în mână şapte sute cincizeci de mii de lire – îmi imaginez că erau toate economiile ei din ultima vreme –, apoi a aşezat deasupra lor o fotografie cu ea şi bunicul când erau tineri.

— Erai frumoasă, bunico.

— A, da, eram frumoasă. Şi tu semeni cu mine, Mari. Vezi? Ai ochii mei. Aşteaptă să creşti şi o să vezi.

Am atins-o uşor, pentru că nu voiam s-o pătez.

— Fotografia asta o să-ţi aducă noroc, Mari. O să găseşti şi tu un băiat bun care o să te iubească. Bunicul tău mă iubea mult.

M-a sărutat pe frunte şi pe păr.

— Şi încă ceva, Mari. Nu uita că soiul rău pe care l-am văzut când erai mică nu e ceva rău. Trebuie să-l scoţi la iveală când îţi e de folos, când alţii vor să te calce-n picioare şi să te facă praf. Ai nevoie de el ca să poţi supravieţui.

Şi m-a sărutat încă o dată pe păr.

— Aşteaptă, aşteaptă, încă ceva.

S-a aplecat uşor spre mine, pentru că era prea obosită ca să-şi îndoaie mai mult genunchii, şi m-a privit cu duioşie. Părea senină şi chipul acela care-ţi dădea siguranţă e imaginea bunicii pe care am ales s-o păstrez.

— Nu uita că moartea nu trebuie să te sperie. Ştii ce zicea sfântul Augustin?

Am scuturat din cap cu putere.

— Când mori e ca şi cum ai sta ascuns în camera de alături. Deci eu voi sta întotdeauna acolo. Nu trebuie decât să baţi şi eu vin.

În ultima sa zi pe pământ ne-am strâns cu toţii la căpătâiul ei. Mă uitam la mama. În privire i se citea disperare şi durere, ochii îi luceau deja numai pe jumătate, ca nisipul pe fundul mării. Draperii grele acopereau ferestrele şi lăsau să pătrundă în încăpere o lumină slabă. Bunica era întinsă pe pat, acoperită cu o cuvertură albastră bordată cu auriu, semănând cu cea a unei prinţese. Părul, complet alb, era aspru şi-i cădea pe tâmple în mici bucle. De ultima oară când o văzusem ochii i se adânciseră uşor în orbite şi pielea gâtului devenise şi mai zbârcită, părând uscată şi descuamată. Obrajii păreau dintr-odată mai căzuţi, iar înfăţişarea, îmbătrânită iremediabil de la o zi la alta. Pentru mine timpul părea să se scurgă cu infinită lentoare şi să întârzie ca un magician enervant momentul în care o să mă fac cu adevărat mare. Pentru bunica, însă, era ca şi cum ar fi trecut ani întregi. Era alt om.

Trupul ei inert s-a întors brusc pe-o parte, într-un soi de tresărire care i-a speriat pe toţi, lăsându-i fără cuvinte şi fără vlagă. Mama, cumătră Nannina, vrăjitoarea, cumătră Angelina şi Cesira. Toate mute în faţa unei vieţi care pleca. A rămas aşa nemişcată câtăva vreme, oferind privirilor noastre imaginea cefei ei subţiri, de copil. Pentru o clipă, din

trupul acela aflat în penumbră, mic, fragil, o masă de oase fără forţă, s-a ridicat un suspin uşor, dar foarte lung. Apoi s-a întâmplat. Ceea ce pe mama o speria, pentru că trăise asta şi cu tatăl ei. Horcăitul acela care te îngheţa, ca un soi de vâltoare, ceea ce prin părţile noastre este definit cu un cuvânt care nu se poate traduce: *u iesm,* un soi de ultimă suflare, efortul sufletului de a ieşi din corp.

— Moare! a exclamat mama, aplecându-se spre mama ei.

Tata a sosit la puţin timp după aceea.

1

Eram adunaţi cu toţii pentru priveghi. Bunica fusese îmbrăcată cu rochia de sărbătoare pe care o purtase în ziua primei mele comuniuni. O batistă îi strângea maxilarul şi se termina în creştetul capului cu o fundă. Cumetrele îşi aduseseră cu ele lucrul de mână şi nişte bob de desfăcut. Spuneau că bunica era o femeie harnică şi că ar fi preferat să le vadă lucrând în timp ce o vegheau. Stăteau aşezate în cerc în jurul sicriului şi, în timp ce lucrau, îşi treceau de la una la alta o imagine a lui Isus cu o lumină roşie care-i ieşea din pieptul sfâşiat. Inima se termina într-un vârf ascuţit, ca în desenele copiilor. Giuseppe ne înştiinţase că va veni cu trenul de seară.

Mama n-a vrut ca eu să mă îmbrac în rochie neagră. Spunea că moartea şi copiii nu trebuiau să se amestece, aşa că mi-am luat o rochie verde de domnişoară, strânsă pe şoldurile pe care nu le aveam şi care cobora drept până la genunchi. Pe piept mi-am cusut un nasture negru.

Câteva cumetre comentau că o bronşită urâtă o dusese pe lumea cealaltă. Mama asculta şi tăcea. Nu voia nici măcar să numească lucrul acela urât care-i intrase în corp şi o mâncase. O scârbea prea tare şi se temea că doar pronunţându-l s-ar fi putut contamina. între un suspin şi altul privea în jur cu un aer rătăcit.

— Da' unde-i frate-tu? N-o să ajungă nici măcar s-o vadă pe bunica înainte de înmormântare, repeta arun- cându-şi neliniştită ochii prin cameră. Haide, haide să te aşezi lângă mine, Cornelia, a spus la un moment dat şi a tras scaunul gol.

Tata s-a aplecat îndoindu-şi genunchii şi şi-a trecut mâinile peste ochi. Acum nu mai exista bunica să-i spună să nu-şi facă probleme, pentru că mama doar avea nevoie să se descarce cu cineva.

Spre ora două după-amiaza, agitaţia mamei provocată de absenţa lui Vincenzo a devenit de nesuportat. Am ieşit să-l caut, bucuroasă să mă îndepărtez puţin de mirosul asfixiant de flori care-mi înţepa nările. Era foarte cald şi vântul dinspre apus ridica praful şi hârtiile de pe străzile cartierului. Lângă biserica del Buonconsiglio l-am întâlnit pe domnul învăţător Caggiano.

— Maria, ce faci aici? m-a întrebat surprins.

— Ieri a murit bunica, i-am răspuns fără ca măcar să-l salut.

— Bunica ta a murit? Atunci n-ai aflat încă nimic? Nici acasă n-au aflat nimic?

Am clătinat din cap. învăţătorul m-a luat de mână. Era prima oară când îi simţeam consistenţa pielii.

— Acum mergem la părinţii tăi.

— Trebuie să-l caut pe Vincenzo. Ştiu deja unde sunt părinţii mei.

Atunci m-a privit cu o duioşie pe care nu i-o mai văzusem niciodată, apoi s-a aplecat spre mine, îndoindu-şi genunchii.

— Ascultă, Maria, uneori în viaţă se întâmplă nişte lucruri pe care nu putem să le schimbăm. Trebuie să le acceptăm şi gata, să mergem mai departe pe drumul nostru.

— îmi spuneţi asta pentru că bunica a murit?

S-a ridicat şi a pornit-o din loc, luându-mă din nou de mână.

Abia atunci am văzut un şir de maşini parcate pe marginea străzii, patrula de carabinieri cu girofarurile aprinse şi mulţimea adunată în faţa caselor, bătrânii de la ferestre, copiii agăţaţi de fustele mamelor.

— Să mergem mai întâi să-i chemăm pe părinţii tăi, mi-a spus din nou învăţătorul, dar curiozitatea

m-a împins să mă desprind din mâna lui şi să alerg în direcţia mulţimii.

— Maria! Vino aici, te rog!

Dar pasul meu era prea iute şi învăţătorul s-a oprit. Femeile spuneau că e o tragedie, săracii băieţi. în schimb, nişte bătrâni ziceau că o meritaseră. Fusese al nu ştiu câtelea jaf. Locuitorii cartierului nu mai puteau suporta. Oamenii protestau spunând că se simt abandonaţi de stat şi de forţele de ordine. Şi atunci carabinierii începuseră să instaleze posturi de control şi să oprească scuterele ticăloşilor ălora, lipitorilor ălora blestemate, aşa le spuneau, care nu cunoşteau truda şi sudoarea frunţii.

Unul dintre carabinieri era tânăr. Strigase: „Staţi pe loc sau trag!". Strigase tare de mai multe ori spre scuterul care trecea ca o săgeată pe străzile din cartier, cu cei doi derbedei, care, cu feţele acoperite cu ciorapi de nailon, o jefuiseră pe o bătrână, la piaţă.

„Staţi pe loc sau trag!", dar ăia nimic.

„Staţi pe loc sau trag!", dar ăia mai iuţi ca înainte.

„Trag!", închizând ochii.

„Atunci trag!"

Şi glonţul traversase aerul, apoi ricoşase dintr-o latură a scuterului, cine ştie care, şi, în sfârşit, intrase în carnea pasagerului. Delincventul care conducea nici măcar nu-şi dăduse seama, în primul moment, că ducea în spate un mort. După câţiva metri îl văzuse prăbuşindu-se la pământ, la câţiva paşi de carabinierul care trăsese, şi atunci se oprise. Delincventul era Carlo Crudu. Tânărul gradat, cu pistolul în mână încă plângea în timp ce colegul său îi spunea să tacă din gură, căcăciosul, ce naiba făcuse, acu' o

să aibă probleme şi el! Apoi se repezise la locul faptei lumea din cartier, bătrânii, copiii, învăţătorul. Şi, în cele din urmă, eu.

Când îi scoseseră ciorapul băiatului mort, cu gaura de glonţ fix în mijlocul pieptului, îl recunoscuseră cu toţii.

— Sfântă Fecioară, e fiul lui Tony Curtis! Şi-acu cine-i spune? De-abia a murit cumătră Antonietta. Cum să le zici la sărmanii ăia că le-a murit şi băiatul?

Când l-am văzut, era pe jos. Nu părea mort aşa, ca bunica, al cărei corp era fleşcăit, îngălbenit, mirosea. Vincenzo era intact, senin. Dacă n-ar fi fost pata aceea mare şi roşie de pe piept, ar fi părut că doarme. Cu capul înclinat într-o parte şi un picior strâmb, singura notă dizgraţioasă într-o postură care părea naturală.

N-aş putea să spun ce am simţit în momentul acela. În fond, nu ştiam dacă ţin cu adevărat la fratele meu Vincenzo. Era o prezenţă, acelaşi sânge ne curgea prin vene, ne lega un album de fotografii pe care mama îl umpluse încetul cu încetul, odată cu trecerea anilor, şi care ne situa iremediabil în acelaşi tablou, legaţi de un fir subţire şi invizibil, dar etern. Pentru o clipă, timpul s-a oprit şi amintirile scurtei noastre vieţi au ţâşnit ca lava unui vulcan. Cum înotam la San Giorgio, cum mă necăjea când eram mică, expresia lui apatică când îl bătea tata.

Durerea cea mai mare a fost atunci când a venit mama. O bună parte din viaţa mea am fost convinsă că pot suporta orice, cu excepţia durerii mamei.

Plânsul ei a răsunat pe toată strada. A alergat ţipând mai întâi la Vincenzo, apoi la tânărul carabinier, care, uimit şi vinovat, a încasat loviturile ei în piept. Tata, în schimb, şi-a îndreptat blestemele spre cer. Lovea pietre şi ghemotoace de hârtie cu vârful pantofilor, îşi punea mâinile în şold, apoi

blestema din nou.

— Isuse Cristoase, bastardul dracului.

Ceilalţi bărbaţi care se apropiaseră de el înjurau şi ei, poate în speranţa că descărcarea aceea în cor ar putea să amorţească cât de cât durerea. Din acelaşi motiv, femeile s-au adunat în jurul trupului mamei, care, după momentul de furie, se lăsase să cadă fără vlagă lângă cel al lui Vincenzo. Vaietul intra pe uşile şi ferestrele larg deschise. Chiar şi cine nu-l cunoştea pe Vincenzo plângea pentru o mamă care-şi pierduse copilul. Pentru că în cartier eram cu toţii copii.

Am făcut câţiva paşi ca să ajung lângă ea, dar n-am reuşit. Am rămas s-o privesc. După câteva clipe l-am văzut lângă mine pe Michele. M-a prins de mână şi eu i-am strâns-o tare. Ne-am oprit împreună lângă o maşină parcată şi ne-am sprijinit de caroserie. Aveam ochii uscaţi, dar o mare greutate în suflet. Şi senzaţia limpede că orice lucru, chiar din clipa aceea, se va schimba. Că va începe o perioadă complet nouă a vieţii mele. Că eu însămi începeam acolo.

1

La cimitir au coborât în pământ două sicrie: unul maro lucitor, cu toartele aurite, celălalt alb, cu o cruce neagră chiar deasupra capului. Treceam peste grămăjoare de pământ bătătorit, aspru şi neregulat. Nu ploua de săptămâni întregi şi pământul era roşu şi uscat. Paşii scârţâiau, speriind păsările şi şopârlele care se ascundeau alunecând sub pietre. Când a sosit Giuseppe, zdrobit de nenorocirea de a asista nu la una, ci la două înmormântări, a povestit că avusese o presimţire în tren.

— Un urlet prelung de vânt, ne-a spus, care şoptea, du-te, du-te acasă că te aşteaptă fratele tău.

A sosit când eram deja la cimitir. Mama l-a strâns cu putere în braţe şi a hohotit cu capul pe umărul lui. Giuseppe era îmbrăcat în uniformă, ca în fotografía pe care ne-o trimisese. Femeile dădeau din cap cu admiraţie pentru cât era de frumos şi de politicos şi spuneau că băiatul acela cu picioarele pe pământ va fi salvarea mamei sale. Tata s-a mulţumit să-i strângă mâna, apoi s-a tras la o parte să asiste la scena dintre mamă şi fiu care-şi împărtăşeau durerea. Eu stăteam lângă tata. Trupurile ni se atingeau. Când mi se părea că-mi pierd echilibrul, umărul meu îi atingea burta, dar mă trăgeam imediat înapoi. Pe marginea aleii din cimitir, la umbra tufelor de cistus, se iţeau ciclamenele, un lung şir colorat care-mi amintea de nişte ronduri de flori din Via Sparano. M-am oprit să privesc şirurile acelea ca să-mi abat privirea de la tot restul. Michele stătea lângă mine, ca un membru al familiei. în faţa lui, fratele său Carlo, teafăr şi în lacrimi. Când pământul a acoperit totul, tata m-a strâns tare de mână şi eu mi-am încordat toţi muşchii feţei ca să nu las lacrimile să curgă.

Se auzeau vocile şoptite ale femeilor care comentau pe tonuri îndurerate. Spuneau: „Era un băiat bun. Ce soartă rea

a avut. Ce viaţă rea, fără să-şi găsească niciodată liniştea. Da' şi-a găsit, în sfârşit, pacea". Acum, că murise, lui Vincenzo îi fuseseră iertate toate păcatele, micile lui ticăloşii uitate şi îngropate odată cu el.

„Şi cumătră Antonietta, ce femeie bună. Ce femeie harnică." Au urmat închinăciuni şi nenumăraţi amin, până când, în fine, o procesiune de corbi negri s-a îndreptat mai întâi spre mama şi Giuseppe, apoi către mine şi tata. Ca să ajungă, în sfârşit, la bunica Assunta şi mătuşa Carmela. Sărutări, îmbrăţişări, mâini strânse, cuvinte de consolare. Eu dădeam din cap. Le spuneam tuturor mulţumesc, strângeam mâini, îmi întindeam obrazul să fie sărutat.

Am auzit vocea lui Michele care-mi şoptea condoleanţe. M-am întors spre el, am primit sărutarea lui de încurajare. Ochii îi erau umezi, de culoarea ierbii ude, strălucitori şi frumoşi.

Apoi am auzit vocea bunicii Assunta.

— Ce faci, Maria, nu plângi?

M-am uitat la ea, învăluită într-o ciudată senzaţie de ameţeală. Da, aş vrea, i-aş fi răspuns, dar vocea tatei, în spatele meu, m-a oprit: „Maria, ascultă-mă bine", şi m-am întors spre el, confuză încă. Între timp se aplecase, îndoindu-şi genunchii ca să-mi vorbească mai clar.

— Tu nu trebuie să-l mai vezi pe ăla, mi-a spus cu privirea întoarsă spre Michele, care se afla acum în spatele meu. Pe ticălosul ăla, m-ai înţeles, nu trebuie să-l mai vezi. E vina lui frate-su că Vincenzo a sfârşit-o aşa. El l-a tras pe o cale greşită. Înţelegi? Toată familia e blestemată, poartă ghinion. Îs nişte criminali, Maria. Nimic altceva decât nişte criminali.

Apoi mi-a prins faţa între mâini şi mi-a strâns-o tare.

— Dacă aflu că te mai întâlneşti cu el, îl omor

cu mâinile mele. Jur c-o fac, Mari, îl omor ca pe-un câine. Îl fac s-ajungă în groapă, ca frate-tu. Ce-am de pierdut? Oricum ajung în iad. Nu trebuie să-l mai vezi! Niciodată!

Şi a rostit clar ultimele cuvinte ca să le prind bine înţelesul. Avea ochii înfundaţi în orbite şi o privire plină de răutate, barba crescută îi înăsprea trăsăturile şi-i ascundea buzele cărnoase. Am dat din cap în semn că am înţeles şi, în sfârşit, lacrimile au început să-mi curgă pe obraz. Pielea îmi ardea de spaimă, de febră, de tot. în momentul acela eram convinsă că, dacă ar fi fost necesar, l-ar fi omorât cu adevărat.

M-am întors spre Michele. Mi-a zâmbit, chiar dacă avea ochii umezi, iar eu l-am privit fără să spun nimic. Cum puteam să-mi imaginez că în privirea aceea se ascunde un adio? M-am dus la mama şi la Giuseppe şi m-am lăsat îmbrăţişată de durerea şi de mila lor. Am stat aşa îmbrăţişaţi toţi trei vreme îndelungată, ca nişte naufragiaţi în derivă pe o plută. Şi lungi de tot au fost şi lunile care au urmat zilei aceleia de la cimitir, un timp care părea cristalizat în gesturi şi cuvinte repetate până la saturaţie. Tăcerile şi furia pe care tata le purta mereu cu el, muţenia şi disperarea mamei, care din când în când izbucnea şi-l acuza pe tata de toate cele întâmplate. „Tu l-ai crescut în violenţă", spunea, „şi violenţa l-a omorât".

A îmbătrânit brusc, i-a albit părul şi la colţurile gurii şi la ochi i-au apărut riduri. Venea cu mine în fiecare zi până la staţia de autobuz şi înapoi, mă saluta cu o sărutare pe obraz, mă îmbrăţişa, dar chipul îi era stins, părea moartă şi ea. în ceea ce mă priveşte, mă simţeam foarte singură. M-am închis în casă, concentrându-mă doar la cărţi şi la şcoală. în scurt timp cartierul a devenit un loc străin şi necunoscut, o lume paralelă pe care o traversam în grabă,

evitând să o privesc. Am încercat să-mi stăpânesc furia și să nu mă mai reped la Casabui, ca să evit să mai fiu eliminată sau, mai rău, dată afară din școală. îmi lipsea bunica Antonietta și chiar și Vincenzo. Și îmi lipsea Michele. A încercat o singură dată, după multe săptămâni, să vină să mă caute acasă. Tata l-a alungat cu urlete și înjurături, iar prietenul meu nu s-a mai arătat. Chiar dacă făceam un efort să nu mă gândesc și să mă refugiez în visele nopții, durerea apărea din nou fără preaviz. Așa cum dor cicatricile atunci când plouă.

Azi, primii pași

— în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Spirit... Cine-i vrea răul perechii ăsteia?

— în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Spirit... Unde sunt cei care pot desface această căsătorie?

— în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Spirit... îs de trimis departe?

— Cum era la-nceput, acum şi-ntotdeauna, şi în vecii vecilor. Amin!

Ştergându-şi mâinile de rochia neagră şi răcorindu-şi fruntea cu o batistă albă, vrăjitoarea s-a dus în cămară, a luat un lighenaş, l-a umplut cu apă şi a aruncat înăuntru treizeci şi trei de grăunţe de sare, ca anii lui Isus Cristos. Şi-a cufundat mâna în apă şi a amestecat bine.

— Tere, apropie fruntea fiului tău.

Mama, serioasă, a făcut cum zicea vrăjitoarea şi Giuseppe a lăsat-o. Ştia că ritualul acela era menit să le facă pe plac mamei şi logodnicei lui, aşa că s-a pus în genunchi în faţa vrăjitoarei, care i-a făcut o cruce pe frunte. Apoi bătrâna a repetat acelaşi gest cu Beatrice.

— Tată, Fiu şi Spirit Sfânt feriţi această pereche de gurile rele, de soarta rea şi de sângele rău.

Când totul s-a terminat, mama a pus în mâna vrăjitoarei zece mii de lire, la care a adăugat un coş de dorade proaspete pe care tata le pescuise în dimineaţa aceea.

— O să vezi, Tere, căsătoria asta va fi binecuvântată.

Beatrice se făcuse o femeie foarte frumoasă, totul era frumos la ea: ochii, părul, linia subțire a bărbiei, armonia șoldurilor și a pieptului. Ea și fratele meu trăiau, de mai mulți ani, o minunată poveste de dragoste. Căsătoria urma să fie oficiată pe 5 iulie, o dată dorită cu tărie de mama, pentru că atunci se împlineau șapte ani de când murise Vincenzo. Giuseppe acceptase docil, și chiar și Beatrice, mânată de o sinceră compasiune pentru soarta soacrei care pierduse un fiu aproape copil. Motiv pentru care a încercat să-i facă pe plac chiar și cu pregătirile de nuntă. A luat-o cu ea când și-a ales rochia de mireasă și mărturiile. Lui Beatrice i-ar fi plăcut o mică vază de cristal cu decorații în argint, dar mama prefera o ramă.

— Așa toți invitații o să poată pună în ea fotografia de la nuntă.

I s-a făcut voia, în ciuda privirilor țâfnoase ale cuscrei, care cu greu reușea să ascundă o oarecare neplăcere pentru faptul că mamei mirelui i se dă atâta importanță, în timp ce ea trebuia să se mulțumească cu rolul de figurant.

Eu am fost aleasă domnișoară de onoare și, când am încercat să protestez, mama mi-a cerut să nu le stric cheful.

— O, Maria, a izbucnit ea, nu face ca de obicei. Fă-i pe plac fratelui tău.

Știam că în realitate ea voia asta și n-am mai încercat s-o contrazic. în ultimii ani relația noastră evoluase într-o legătură specială, dar delicată.

Îmi aduc aminte că la prima aniversare a morţii lui Vincenzo, în timp ce o însoţeam la cimitir, a izbucnit într-un plâns sfâşietor. Am îmbrăţişat-o, lipindu-mă de şoldurile ei, care în acele ultime luni deveniseră ascuţite.

— îmi pare rău, îmi şoptea printre lacrimi.

— Pentru ce, mami?

— Am pierdut un fiu şi n-am mai fost mamă nici pentru tine. îmi pare rău, Maria, mă poţi ierta?

I-am luat mâinile într-ale mele şi apoi am strâns-o tare în braţe. De multă vreme nu mă mai simţisem aşa de fericită. Am parcurs restul drumului savurând un soi de trezire a lumii, culegând floricele de pe ronduri ca să le punem în părul meu ciufulit, privindu-ne şi zâmbind, fără să mai vorbim. Mama nu reuşise să lase deoparte durerea, dar făcuse oricum un prim pas. Cu timpul a trebuit să accept că va continua să înfrunte suferinţa în felul său, hrănindu-se cu realitatea şi cu fantezia în egală măsură. Cu urechile mă asculta şi cu ochii mă privea, dar cu mintea era puternic ancorată într-o lume secretă, animată de fantasmele bunicii, ale mătuşii Cornelia şi ale lui Vincenzo şi de conversaţiile duioase şi trăsnite pe care le avea cu fiecare dintre ei. îţi dădeai seama că vorbea cu vreunul dintre ei după expresia pe care o avea, ca şi cum ar fi trebuit să facă în minte un calcul dificil.

Şi tata înfruntase durerea în felul său. Devenise retras şi

taciturn, şi nimeni, în cartier, nu mai îndrăznea să-i spună Tony Curtis. Avea un aspect aspru şi neîngrijit, chiar dacă vârsta îi mai îmblânzise asperităţile feţei, făcând-o mai rotundă, avea însă grijă s-o acopere cu o barbă de om de la munte, pe care şi-o tăia singur când se sătura să şi-o tot murdărească cu mâncare. Nu-i mai păsa de cum era îmbrăcat, purta pantaloni şifonaţi şi cămăşi decolorate. Multe lucruri nu-l mai interesau. îi privea pe toţi strâmb, cu o expresie întunecată. Şi continua să aibă – o va avea toată viaţa – o predispoziţie spre furie, era suficient cel mai mic incident ca să izbucnească în crize teribile.

în ceea ce mă priveşte, în anii care trecuseră devenisem femeie. Fetiţa care în ochii mei apăruse întotdeauna mică şi insignifiantă îi cedase locul unei tinere femei cu un aspect maur, seducător şi sinuos. Nu aveam formele mamei, ci un trup mai rafinat, cu picioare lungi şi subţiri şi cu ochii foarte mari.

Cartierul se transformase definitiv pentru mine într-un necunoscut. Mă consideram o străină, şi senzaţia asta îmi dădea pe de-o parte siguranţă, pe de alta mă făcea să mă simt incompletă. Din când în când mă întâlneam pe stradă cu Maddalena, cu Rocchino – care devenise gras şi dizgraţios –, cu Fătălăul sau cu Pasquale, tot slab şi lung ca un ţăr. Nu l-am revăzut niciodată pe Michele. Chiar dacă făcuseră cu toţii parte din copilăria mea, îi simţeam departe

de mine. Erau deja şapte ani de când aveam o viaţă a mea despre care ei nu ştiau nimic. Călugăriţele, apoi liceul real Enrico Fermi. În sfârşit verile petrecute cu mama la ţară, în casa bunicii Assunta. Tata ne trimitea acolo. „Aerul de la ţară o să vă facă bine”, spunea.

Apoi din nou la şcoală şi tot aşa până în vara următoare. Ca o păpuşă cu baterii, urmam un destin care, cu siguranţă, nu-mi mai aparţinea.

Dimineaţa zilei de 5 iulie era caldă, cu un cer acoperit de o perdea cenuşie de umezeală sufocantă. Eu, mama şi tata am mers acasă la părinţii miresei. Trecuse mult timp de când nu-l mai văzusem pe tata atât de îngrijit şi de frumos, în costumul la două rânduri, nou-nouţ. Ne duseserăm toţi trei să-l cumpărăm într-un boutique de lângă Teatrul Petruzzelli.

— Haideţi să facem o plimbare, ne spusese tata după ce alesese costumul şi după ce, cu oarecare părere de rău, acceptase să-l plătească în rate, timp de patru luni. Ne-a dus pe bulevardul Cavour să vedem magazinele. S-a întâlnit cu doi prieteni pe care nu-i mai văzuse de mult şi s-a lăudat cu notele mele la şcoală şi cu bunătatea lui Giuseppe, un băiat minunat care place tuturor. A fost simpatic şi jovial. Gesticula, zâmbea des şi-şi atingea barba. Mi-a arătat Piazza Umberto, universitatea la care voiam să mă înscriu, Via Sparano şi bulevardul Vittorio Emanuele, ca şi cum ar fi crezut că locurile acelea sunt pentru mine cu adevărat necunoscute. De fapt, am avut senzaţia că le văd într-o lumină nouă, cea a ochilor săi. Am fost atrasă de numele pe care le înşira, de zgomotul traficului, de voci, de râsetele oamenilor. E posibil ca partea aceea de oraş să fie atât de diferită de cartierul nostru? Era suficient să faci atât de puţini paşi ca să te simţi o persoană nouă? Mi-am dat seama că trecusem de mii de ori pe străzile acelea fără să mă opresc să le văd cu adevărat niciodată.

În sfârşit, ne-a dus spre mare. În depărtare o navă de croazieră înainta încet, peştii molfaiau resturi de pâine aruncate de câţiva bătrâni, pe suprafaţa apei o livrea argintată lucea ca multe ţăndări de diamant. M-am simţit, după atâta vreme, în sfârşit liniştită. Tata a luat o piatră de

pe plajă şi a aruncat-o în mare.

— Aşa e, Mari, dacă arunci o piatră în mare, nici măcar n-o vezi, dar toate împreună, pe fund, uite cât sunt de frumoase, uite cum lucesc. Şi noi suntem aşa, Mari, ca pietrele în mare. Strălucim numai dacă stăm alături de alţii.

Când am pornit-o înapoi către cartierul San Nicola şi am traversat strada, tata m-a luat de mână, ca şi cum s-ar fi temut că cineva m-ar putea lovi cu maşina. Inima a început să-mi bată mai tare şi, chiar dacă aveam nouăsprezece ani, m-am simţit exact ca fetiţa pierdută cu mulţi ani înainte, aceeaşi care, din când în când, venea să mă viziteze în somn, cu urechile ei clăpăuge, ochii mari şi bretonul de călugăr.

Îl priveam acum, în ziua în care fratele meu devenea mire. Complet ras, cu pielea netedă. Părea din nou frumosul Tony Curtis. Şi o avea din nou lângă el pe mama. Cu părul tapat ca actriţele din *Beautiful,* serialul ale cărui poveşti pasionante le urmărea cu sufletul la gură.

Ca să ne poată cumpăra mie şi tatei haine noi, ea se mulţumise cu o rochie second hand, achiziţionată în piaţă, la tarabele care vindeau „cârpele americane", marfa uzată care sosea în port în baloturi mari. De acolo, traficanţii o vindeau în pieţele de cartier. Femeile scotoceau printre culorile aprinse, ridicau rochii, apoi le lăsau să cadă la loc, stofe aspre de tot, vopsite în culori cu efecte necunoscute, nailon care zgâria pielea. Îţi vârai mâinile în grămada aia de cârpe şi aşteptai ca vecina să scoată ceva frumos. În învălmăşeala aia de mâini şi voci a găsit mama rochia roz de sărbătoare, cu dantelă pe piept şi la tiv.

— Ce zici, Mari, n-o fi prea decoltată?

Aş fi îmbrăţişat-o de bucurie. Nici măcar nu-şi dăduse

seama că acela a fost momentul în care ieşise din doliu. Mai era şi rochia mea de domnişoară de onoare. Şi-o trecuseră din mână în mână cumetrele cu ochi lucitori şi pofticioşi. Nici roz, nici argintiu sau roşu. O rochie castă de culoarea untului care-mi punea în evidenţă pielea, aşa, ca laptele lângă ciocolată. Două fâşii de dantelă pe umeri şi un tranda-fir alb pe cordon.

— Asta-i fetiţa mea, a spus mama emoţionată în timp ce mă privea în oglindă.

M-am uitat şi eu la mine, partea dreaptă, apoi stânga, decolteul amplu, volanele sub genunchi, şi mi-a venit în minte încă o dată Maria fetiţă, o pată de cerneală în roiul de femei care-i bâzâiau în jur.

Am pornit-o spre casa miresei, lipiţi unul de altul, cu o expresie de aşteptare pe chip, printre oamenii care ne salutau, ne arătau cu degetul, ne zâmbeau. Când am ajuns, ne-au izbit vocile stridente ale femeilor venite din cartier să vadă mireasa, ale rudelor, a lui Beatrice însăşi care ţipa, pentru că ba-şi pierdea un ciorap, ba un cercel.

— Anto, îţi aminteşti când ne-am căsătorit noi?

— Ehei, Tere, îi mult de-atunci!

Şi, simţindu-se parcă stânjenit, a început să dea bobârnace pantalonilor ca să le aranjeze dunga, apoi a scos un pieptene mic din buzunarul interior al hainei şi şi-a aranjat părul.

— Ce frumos eşti, Anto!

— Şi tu, Tere!

Şi, în clipa aceea, lumina neobişnuită din ochii lor mi s-a părut un miracol.

În biserica San Marco dei Veneziani ne-a întâmpinat don

Vito. Un interior foarte simplu, redus oarecum la esenţă, un altar cu puţine decoraţii, două buchete de margarete şi nimic altceva. Lângă sacristie se remarca, în schimb, splendida reprezentare a Sfântului Anton împreună cu Sfântul Marcu şi cu Madonna del Pozzo. Toate rudele şi toţi prietenii mirelui s-au aşezat în dreapta, cei ai miresei, în stânga. Un fotograf destul de corpolent făcea fotografii încontinuu, schimba unghiul, se ducea în altar, săgetat de privirile lui don Vito care îi atrăgea atenţia să nu calce şi în spaţiul acela sacru. Don Vito a rămas un preot de modă veche. El o botezase pe Beatrice, iar acum o cununa. Era splendidă, într-un nimb orbitor de candoare, un văl cu o trenă lungă şi un decolteu îndrăzneţ care făcea senzaţie printre invitatele mai în vârstă. Beatrice însă nu era vulgară. Mătasea prindea viaţă pe albul ca laptele al pielii sale şi punea în evidenţă tot restul, părul ca grâul auriu, buzele roşii, ochii verzi.

Erau frumoşi cu toţii. Cumetrele, rudele, băieţii din cartier, prieteni cu Giuseppe. Şi el era minunat, părea un actor de cinema, cu pielea catifelată, ochii migdalaţi, părul lipit de cap, cu o cărare lungă într-o parte. La jumătatea ceremoniei, în timp ce don Vito se lungea într-o predică complicată care-i făcea pe cei mai în vârstă să-şi încreţească

fruntea şi să ridice din sprâncene, în spatele meu a apărut Alessandro.

— Eşti minunată, mi-a şoptit.

— Ce faci aici?

— Chiar dacă nu m-ai invitat la nuntă, voiam oricum să vă văd pe fratele tău şi pe tine.

M-am întors să-l privesc şi i-am zâmbit. Avea ochii de un albastru intens şi fruntea înaltă. Tenul alb. Aspectul acela teutonic care mă impresionase în ziua în care ne-am cunoscut.

Alessandro Zarra îmi devenise coleg în clasa a unsprezecea. Nu-mi fusese simpatic imediat, poate din cauza aerului său de băiat răsfăţat, care îi deranja pe mulţi. Făcuse primii doi ani la un liceu uman, înainte să decidă că nu era şcoala potrivită pentru el, aşa că trecuse la real. Ochi isteţi şi comportament arogant de persoană care se crede superioară tuturor. Se simţea probabil deranjat de inteligenţa mea sau poate era doar un mod de a-şi alunga stânjeneala pe care i-o provocam, fiindcă mă înţepa tot timpul cu glume de macho, motiv pentru care, la început, îl evitam. La petrecerea unei colege de clasă, însă, şi-a schimbat atitudinea. Eu, bineînţeles, nu încetasem să mă consider altfel decât ceilalţi colegi, proveniţi cu toţii dintr-un mediu mult diferit de al meu. Ca să nu ies înfrântă, stăteam retrasă, evitând legături prea profunde. Cei de vârsta mea mă priveau cu suspiciune. Toţi în afară de el. Diversitatea mea îl atrăgea.

A fost una dintre puţinele petreceri şcolare la care am participat, şi numai ca să-i fac pe plac mamei. Era într-un cartier foarte bogat de pe Via de Marinis, cunoscut de toţi drept cartierul vilelor. Sărbătorita era fiica grasă şi urâtă a unui medic primar din secţia de chirurgie a spitalului Venere di Carbonara. Cred că mă invitase pur şi simplu din milă,

pentru că altfel aş fi fost singura exclusă. M-am dus şi din curiozitate, să văd cum arată o vilă.

Şi cu ocazia aceea Alessandro m-a invitat la dans. N-aş putea să spun de ce am acceptat, poate pentru că aspectul său nordic mă tulbura, mă fascina, sau poate pentru că, în acea perioadă a vieţii mele, corpul era cel care îi sugera minţii gesturi pe care în alte perioade nu le-aş fi făcut niciodată. Ne aflam într-un salon mare cu mobile de un maro strălucitor, cu intarsii florale şi stil întru câtva colonial care, în ansamblu, îmi plăcea mult. Două covoare mari acopereau pardoseala de marmură cenuşie, iar pe peretele cel mai mare se afla o frumoasă tapiserie cu scene de vânătoare.

Ne mişcăm lent pe notele coloanei sonore din filmul *Prima dragoste.* încăperea era în penumbră, picioarele noastre împiedicate, trupurile deveniseră rigide din cauza unei intimităţi care ne ardea.

— Trebuie să-ţi spun ceva, mi-a şoptit la ureche.

Pielea lui albă era atât de caldă, mă simţeam îmbătată de mirosul de lavandă al cămăşii lui albe de bumbac şi de cel de mosc al loţiunii după ras. Tonul neobişnuit de delicat al vocii sale m-a ţintuit locului. Am simţit fiori călduţi străbătându-mi trupul ca nişte şocuri electrice.

— Ce?

— De fapt, vreau de câtăva vreme, a adăugat.

Vocea-i era tot mai caldă.

— Atunci, spune, l-am invitat brusc, dar trăind acea neobişnuită agitaţie ca pe o slăbiciune, aşa că m-am oprit, chiar dacă muzica îşi răspândea încă notele romantice în marele salon. întârzia prea mult. Nu ştia încă, Alessandro, că aşa eram eu, nu-mi plăcea să fiu ţinută în şah, incerti-

tudinea mă obosea.

— Trebuie să plec, am spus aproape enervată de neașteptata lui slăbiciune.

Indiferența mă ajuta să ascund, mai ales față de mine însămi, faptul că înfățișarea lui îmi provoca reacții incontrolabile.

— Pleci? Așa repede? E încă devreme.

— Nu pentru mine. Trebuie să iau autobuzul ca să mă întorc acasă.

— Te conduc.

— Nu-i nevoie, am spus în grabă, dar o parte din mine voia s-o facă.

Și așa am luat-o tăcuți pe Via de Marinis. În zona respectivă se afla Institutul Sacro Cuore. L-am căutat cu privirea, cu un amestec de nostalgie și dezgust. Consideram perioada aceea din viața mea încheiată de-acum, ca și cum ar fi fost trăită de o altă persoană.

— În capătul străzii se află școala pe care am frecventat-o când am făcut gimnaziul, am spus strângându-mi puloverul pe lângă mine, pentru că era deja întuneric și mi se făcuse frig. În momentul ăla am văzut la el un impuls nou. M-a prins de braț și m-a împins către perete. Am încercat să-l opresc, cuprinsă de un soi de dezgust, dar nu era singura senzație care mă încerca. Simțeam un fâlfâit în abdomen, o căldură intensă care urca în trup.

— Am vrut să-ți spun din primul moment în care te-am văzut.

I-am simțit respirația pe față. Ce voia să-mi spună? Un singur răspuns: respirația lui pe buzele mele. M-a sărutat. De când Michele îmi atinsese buzele în fața mării, nu mai sărutasem pe nimeni.

— Ești o mică obraznică, îmi șoptea fără să se oprească din sărutat. Crezi că ești altfel decât mine, dar ești

mai burghezã decât noi toţi.

Şi cu cât încerca sã mã atace, cu atât îi creştea dorinţa, îi simţeam pe abdomen umflãtura din pantaloni. Mã dezgusta şi mã excita. Ruşinea şi dorinţa se amestecau. Şi dintr-odatã mi s-au muiat picioarele şi am simţit în vintre un rug arzãtor, un foc mi-a urcat pe gât, pe buze, împreunã cu dorinţa de a spune nu şi apoi da. Lasã-mã, dar strânge-mã-n braţe.

Aşa a început povestea cu Alessandro. Era fiul unui colonel de armatã, un bãrbat – cum îl definea el – cinstit şi plictisitor. El, bãiatul rebel şi nonconformist, ura ierarhiile, ura oamenii de dreapta, ura regulile.

Mã fascina inteligenţa lui, dezinvoltura cu care înşira episoade din istoria secolului XX, viziunea amplã despre lume, diferitã de a mea. Era un comunist convins, mereu în prima linie la manifestaţiile studenţeşti, vorbea hotãrât la reuniunile Consiliului pe institut, flutura steaguri cu Che Guevara, afirma sus şi tare ce e drept şi ce e greşit. Eu îl urmam fãrã un adevãrat crez politic. Vorbeam împreunã despre lecţiile de filozofie ale profesoarei Soldani. După cursuri, ne plimbam uneori pe sub copacii din Piaţa 2 Giugno. Mã sãruta când îl lãsam, îmi atingea sânii peste bluzã, dar când îndrãznea sã meargã mai departe, mã retrãgeam şi-l opream cu toatã puterea.

Acum ştiu cã-mi plãcea, pentru cã în ochii mei reprezenta tot ce poate fi mai departe de cartierul meu.

Ceea ce s-a întâmplat după cununie a fost un amalgam confuz de sărutări, îmbrăţişări, aruncări de confetti şi de orez spre miri. Zeci de flashuri imortalizau de-a valma momentele şi apoi, în timp ce mirii urcau în Mercedes-ul lor alb strălucitor, invitaţii se suiau în automobile şi porneau spre sala de petreceri.

— Atunci, la revedere.

L-am salutat în grabă pe Alessandro înainte de a urca în frumoasa maşină pe care Giuseppe o închiriase pentru noi cu ocazia asta. Şi-a luat şi el rămas-bun puţin dezamăgit.

— Cine-i ăla? m-a întrebat tata.

— Nimeni, un coleg.

— E drăguţ, a comentat mama, căreia îi lipsesc cu siguranţă conversaţiile despre dragoste dintre mamă şi fiică la care se aştepta, dată fiind vârsta pe care o aveam.

Am ridicat doar din umeri, în timp ce tata îmi pândea privirea în oglinda retrovizoare. Am sosit printre primii la sală, urmaţi imediat de mătuşa Carmela, de bunica Assunta şi de câţiva verişori de gradul doi sau trei, pe care-i văzusem pentru prima oară la înmormântarea bunicii şi a lui Vincenzo. Din familia miresei nu cunoşteam pe nimeni. De altfel, stăteam separat, ca două tabere care se studiază pe furiş.

S-au servit tartine, însoţite de cupe de şampanie rece. M-am aşezat pe un scaun. Nu eram obişnuită cu tocurile înalte şi-mi simţeam pulpele umflate şi dureroase. Între timp, o mică orchestră a intrat în sală. Cântăreţul şi-a aranjat microfonul şi şi-a încercat vocea. Invitaţii mai în vârstă, obosiţi să mai suporte căldura din grădina luxuriantă şi exotică, începuseră să se aşeze la mese. Îşi făceau vânt cu şervetele. Hainele erau strâmte, cravatele sugrumau.

Nimeni nu era obişnuit să le poarte.

Mama stătea încă în picioare şi a început să discute cu o mătuşă a lui Beatrice care venea de la Monopoli.

— Fiica mea e la liceul real, a zis, anul viitor vrea să meargă la facultate.

Cealaltă, o femeie frumoasă, blondă şi solidă, avea nişte ochi atât de mari, deschişi parcă într-un efort de concentrare, împodobiţi de gene lungi şi arcuite care păreau false, sau poate chiar erau.

În sfârşit, au sosit şi mirii, salutaţi cu marşul nupţial intonat de mica orchestră. Au fost primiţi cu un ropot de aplauze, în timp ce, radioşi, tăiau o panglică de mătase şi intrau în sală. Eram fericită pentru ei, dar mă plictiseam. Mai erau câţiva tineri la petrecere, prieteni cu fratele meu, dar nici un cunoscut. Ocupau masa din fundul sălii şi discutau. Mama era prea prinsă în încercarea de a se împrieteni cu familia lui Beatrice. Era cald, taftaua rochiei îmi zgâria pielea. începeam să nu mai suport. Giuseppe şi Beatrice dansau pe „Unchained Melody" în mijlocul sălii. Ochii tuturor erau aţintiţi asupra lor. Din când în când cântăreţul striga: „Aplauze!". Venise momentul s-o şterg. Mi-am imaginat faţa lui Alessandro dacă ar fi asistat la tot spectacolul ăla: „Sunteţi nişte mediocri. Plebe". Şi gândul ăsta m-a făcut să zâmbesc.

O căldură vâscoasă învăluia frumoasele scaune albe în stil liberty din grădină, cameliile verzui, şirurile de buxuşi şi rododendroni de-a lungul aleii care ducea la sala de nunţi. Cântecul greierilor se împletea cu notele orchestrei. Am închis ochii aşteptând ca respiraţia care suferea din cauza căldurii să poată fi din nou sigură, profundă, atât cât trebuia pentru a trage aer în piept. în clipa aceea am auzit vocea. Era răsunătoare, ascuţită, de femeie matură.

— Ţi-am spus c-o să ajungem târziu, se plângea.

Am deschis ochii şi am văzut-o mai întâi pe ea. înainta clătinându-se uşor pe tocurile foarte înalte care se afundau în pietriş. N-am recunoscut-o imediat. M-au indus în eroare faţa rotundă şi formele pline, sânii enormi care dădeau peafară din rochia decoltată, de un roşu aprins. S-ar fi putut spune că e vulgară, dar mie mi s-a părut pur şi simplu fatală. Am înţeles că e ea după părul lung care-i cădea în bucle lejere pe spate.

— Maddalena, am spus suspinând.

M-am ridicat brusc, fără să înţeleg prea bine de ce. Doream să merg în întâmpinarea ei, poate voiam să vadă cum mă schimbasem, femeie şi eu acum, nu mica şi insignifianta Soirău. în timp ce înainta pe alee, s-a aplecat să-şi aranjeze tocul prea subţire şi doar în clipa aceea miam oprit privirea pe însoţitorul ei. Maddalena îmi catalizase atenţia, cel de lângă ea mi se păruse cineva îmbrăcat într-un costum gri şi o cămaşă albă, dar când ea s-a oprit, şi la fel a făcut şi el, de-abia atunci l-am observat şi am înţepenit, mută şi cu mintea goală de gânduri. Avea faţa prelungă şi ascuţită, părul negru ca smoala şi gura mare, cu o expresie dură şi severă, ochii îi rămăseseră aceiaşi, de un verde intens, cu gene lungi şi sprâncene groase. Ne-am recunoscut în aceeaşi clipă.

— Michele, am şoptit cu un firicel de voce.

— Maria.

Şi ca într-un joc nemilos, fiecare lucru mi-a revenit în minte. Mirosul mării, ţipetele pescăruşilor. Mâna lui care o strângea pe a mea în faţa trupului mort al lui Vincenzo. Luna şi anul primei noastre întâlniri. învăţătorul care-l ridiculizase în faţa tuturor. *„'Ugress", „'u chiatton".* Cât se

schimbase! Cât de frumos se făcuse! Umerii largi, picioarele zdravene, maxilarul proeminent. Toate kilogramele în plus ale trupului său de copil se transformaseră în mușchi și forță. Mi-am adus aminte și mai multe. Ca și cum, revăzându-l pe el, m-aș fi revăzut pe mine, așa cum eram cândva, creând o punte între prezent și trecut. O viață scurtă și luminoasă, scursă cât ai clipi. Mi-am amintit plânsul, al meu, al mamei, mi-am amintit de bunica Antonietta care mă punea să-i ating nodului dur de sub moliciunea sânului, de fața încruntată a tatei: „Nu trebuie să-l mai vezi niciodată! Niciodată!”. O hotărâre irevocabilă, o certitudine insuportabilă. Iar acum el era aici, la câțiva metri de mine.

— Michele, am mai șoptit o dată.

— O, ia te uită cine-i aici, micuța Soirău!

Vocea odioasă a Maddalenei m-a readus la realitate, m-a făcut să tresar ca atunci când, noaptea, te trezești brusc dintr-un coșmar. O notă stridentă în armonia aceea tăcută.

Ca pietrele în mare

N-a fost uşor să-i vorbesc. Uşurinţa cu care vorbeam despre mine când eram copii dispăruse.

— Arăţi bine, mi-a spus calm, dar vizibil stânjenit, în timp ce Maddalena făcea risipă de sărutări şi îmbrăţişări, fără să-i pese câtuşi de puţin de petele de ruj pe care mi le lăsa pe faţă.

— Unde-ai fost? Nu te-am mai văzut de o groază de timp pe străzile din cartier.

— Şi tu ai dispărut.

Mi-am atins părul, mi-am dat o şuviţă după ureche. Evident, nu puteam să-i spun că am trăit în ultimii ani ca o puşcăriaşă, luând-o anume pe alt drum atunci când credeam că s-ar putea să-l întâlnesc.

— Am învăţat mult. Sunt în ultimul an la un liceu real.

— A, şcoala, a intervenit Maddalena. Tu ai cap bun, ca frate-meu, dar la ce-ţi foloseşte? Nu găseşti de lucru. Trebuie să pleci, să faci altceva dacă vrei să mănânci. Eu m-am lăsat de şcoală cu ani în urmă şi acum sunt coafeză. Merg din casă în casă, câştig bine şi în curând o să-mi cumpăr maşină.

Aha, mi-am zis. Maddalena a rămas aceeaşi. în stare să-ţi strice planurile cu o singură frază, să te insulte cu o privire, cu o înţepătură nepotrivită.

— O să văd. Deocamdată trebuie să iau

bacalaureatul, i-am tăiat-o scurt.

Am observat că Michele mă privea.

— Ai dispărut brusc, a spus precaut, ca şi cum s-ar fi temut că aş putea să mă evapor chiar dinaintea ochilor săi.

N-am răspuns, poate-mi imaginam că nu aştepta cu adevărat un răspuns.

— Michele a făcut armata la Roma, ştiai? a intervenit Maddalena, mai mult pentru a întrerupe schimbul de priviri dintre mine şi el. Odată am fost să-l văd. Michele m-a dus la plimbare prin oraş. Cât îi de frumos, cu adevărat oraşul cel mai frumos din lume.

Mi-am adus aminte cum, cu mulţi ani în urmă, prietenul meu din copilărie declarase în faţa tuturor că îi plăcea Maddalena. Uite-i acum în faţa mea, veniseră împreună la nunta fratelui meu, se plimbaseră împreună prin Roma. Am încercat să mi-l imaginez pe Michele în uniforma cu care era îmbrăcat Giuseppe în ziua înmormântării. Acum erau o pereche. în fond, aşa eram şi eu cu Alessandro, dar nu ştiu de ce în momentul acela am simţit că nu-i acelaşi lucru.

— Acum trebuie să mă întorc înăuntru, am spus în grabă, stânjenită.

— A, da, intrăm cu toţii. Noi am ajuns teribil de târziu. Michele a venit să mă ia abia acum juma' de oră.

Aş fi vrut să-l întreb dacă lucra, poate împreună cu tatăl

său sau cu odiosul ăla de Tancu, a cărui existenţă mi-o ascunsese cu atâta grijă. Am renunţat. N-am reuşit însă să-mi împiedic inima să bată mai tare.

Când am intrat în sală, am auzit vocea înaltă şi aspră a cântăreţului. Câţiva nuntaşi dansau. Alţii stăteau în picioare discutând. Pe buzele unora am văzut o strâmbătură de neplăcere pentru că anumite mese erau servite primele, în timp ce la ei mâncarea ajungea rece, că porţiile nu erau toate egale, băteau ei câmpii, şi alte prostii.

Am fost foarte iritată. „Vai de capul lor", m-am gândit, „se enervează pentru nimic". Dar gândul acela nu m-a consolat.

M-am lăsat să cad pe un scaun. Masa noastră era goală. Mama şi tata dansau, mi s-au părut minunaţi. Bunica Assunta şi mătuşa Carmela, în picioare, vorbeau cu nişte rude pe care nu le mai văzuseră de mult. Mirii dispăruseră ca să facă poze în parcul din jurul sălii. Am ridicat farfuria pe care mama o pusese peste pilaful cu fructe de mare. L-am acoperit la loc fără chef. Asemenea unui şarpe, m-a învăluit o senzaţie cunoscută, veche prietenă. Mă însoţise în multe dintre momentele scurtei mele vieţi. Mă simţeam prizoniera unei mari tulburări. Superioară altora, în stare să le sesizez mizeria, să mă erijez în judecător, şi din exact acelaşi motiv diferită, deci singură.

Am stat deoparte să fac ipoteze, să-mi adun gândurile,

cum făceam cu Alessandro când discuţiile noastre se aprindeau şi el începea să-mi vorbească de gânditorii care, în decursul istoriei, schimbaseră soarta lumii. Am meditat la faptul că nici unul dintre noi, în sala aceea, nu era liber cu adevărat. Eu nu fusesem liberă să-l văd pe Michele. Nici în momentul acela nu eram cu adevărat liberă, pentru că nu-i spusesem adevărul.

— Vrei să facem o plimbare?

Vocea lui Michele m-a smuls din şirul gândurilor. Am sărit de pe scaun şi el a zâmbit.

— Nu te-ai schimbat prea mult. Tot eşti un pic ciudată.

Cuvintele acelea m-au deranjat, şi totuşi am hotărât să-i accept invitaţia. Adevărul e că ardeam de dorinţă să stau puţin cu el.

— Eşti sigur că Maddalena n-o să se supere?

— Nu-i stăpâna mea, Maria. Şi, de altfel, e prea ocupată cu poveştile ei despre tunsorile la modă.

Ne-am plimbat cu paşi domoli, în timp ce soarele îmi ardea pielea şi făcea ca gândurile să-mi fie şi mai confuze.

— E ciudat, ştii? Mă refer la tine şi Maddalena. Să vă văd împreună. Fiindcă, am adăugat speriată de discuţia pe care o deschisesem fără să vreau, îmi amintesc că în copilărie erai foarte diferit de ea.

S-a oprit să mă privească mai bine, apoi şi-a vârât mâi-

nile în buzunarele pantalonilor.

— N-a fost ceva hotărât după o matură chibzuinţă. Ştii, uneori Maddalena poate fi odioasă, îmi dau seama. îmi aduc bine aminte ce-ţi făcea atunci când era mică, dar are şi calităţi. E o fată inteligentă.

Am clătinat din cap.

— Ce nu-i bine în ce am spus?

— Asta-i bună, inteligentă! Mai bine spune că altele sunt calităţile de care e interesat un bărbat la una ca ea.

Atunci a început să râdă cu poftă.

— Dacă nu te-aş cunoaşte bine, aş spune că te deranjează. Te supără că noi doi suntem împreună?

Fără să vrem, amândoi ne-am simţit ca şi cum ne-am fi întors cu mulţi ani în urmă, când legătura noastră ne făcea liberi să ne spunem totul.

— Poate, nu ştiu. Doar că e ciudat.

Am ajuns lângă un mic lac cu zeci de nuferi minunaţi care pluteau la suprafaţa apei. Dincolo de zidul ce împrejmuia sala de nunţi se vedea marea. Un orizont de apă şi cer. Michele s-a oprit cu ochii aţintiţi pe linia albăstruie care părea atât de departe.

— îţi mai aminteşti când ţi-am spus că, atunci când voi fi mare, vreau să iau o barcă şi să merg în cealaltă parte?

— Sigur că da. îmi aduc bine aminte.

— Tatăl tău mai merge pe mare? Cum se numeşte barca lui?

— Ciao Charlie, am exclamat cu un nod în gât.

— Am fost plecat un an, ştii. Roma e frumoasă, dar e de parcă n-aş fi plecat niciodată cu adevărat. Nu în felul în care voiam.

Cunoşteam senzaţia despre care îmi vorbea. Era un soi de indolenţă.

— Eu nu m-am mişcat niciodată de aici, e ca şi cum n-aş fi aparţinut niciodată cu adevărat locului ăstuia.

Pentru câteva clipe s-a uitat la mine. Mă observa cu un aer indescifrabil, dar suficient cât să mă treacă pe spate zeci de fiori. N-am scos un cuvânt nici unul din noi. Am simţit însă că ochii mi se umflau de plâns şi o lacrimă, una singură, mi-a scăpat.

— Eşti foarte frumoasă, a şoptit înainte de a se apleca să mă sărute.

M-am speriat şi m-am desprins de gura lui caldă.

— îmi pare rău, a spus.

— Nu-i nimic, am bâiguit înainte de a strânge între degete taftaua rochiei şi a inventa scuza că trebuie să mă întorc imediat în sală.

— Trebuie să plec. Ne mai vedem.

L-am salutat în grabă. îmi simţeam buzele fierbinţi,

obrajii roşii, capul uşor şi teribil de confuz. Eram fericită şi tristă. Realitatea mi se părea splendidă şi, în acelaşi timp, plină de pericole. Eram fructul unei primăveri înşelătoare, al unui anotimp fals.

1

L-am lăsat pe vechiul meu prieten în picioare în faţa micului lac şi m-am întors în sală, speriată de senzaţiile pe care Michele le stârnise. Trecuseră şapte ani de când nu ne văzuserăm. Cum se poate ca mama să nu ştie nimic despre el şi Maddalena? Sau poate ştia totul. Cartierul era mic şi toţi erau interesaţi de ce se întâmplă în familia Crudu. În casa mea, însă, nu se vorbea despre asta. Numele acela era interzis, iar eu îmi văzusem de viaţă fără să mai întreb de el.

Mi-am reluat locul la masă fără să reuşesc să mai fiu atentă la nimic şi la nimeni. La muzică, la vocile invitaţilor, la perechile care dansau. Îmi simţeam zumzăind în cap o sută de albine şi asta mă împiedica să gândesc cu luciditate. Am văzut doar ochii mari şi cercetători ai Maddalenei, care probabil se întreba unde mă dusesem cu logodnicul ei. Puţin după aceea a intrat în sală şi Michele. S-a aşezat la masa lui, a luat un pahar de vin şi l-a băut dintr-o înghiţitură. Am observat că Maddalena începuse să-l bombardeze cu întrebări. Era foarte palidă, nu mai afişa zâmbetele maliţioase de dinainte. Michele dădea din cap, îşi turna alt pahar de vin, bea, apoi clătina din nou din cap, în timp ce Maddalena continua să-l asalteze cu întrebări. O clipă a părut stânjenit, încurcat, cu capul vârât între umeri şi privirea aiurea.

— Unde ai fost? m-a întrebat mama, ocupată să-şi aranjeze câteva şuviţe rebele care-i fluturau pe frunte. Simţeam cum faţa mi se umple de pete roşii de enervare şi stânjeneală.

— L-am revăzut pe Michele. Prietenul meu.

— A, Michele Crudu, şi chiar dacă încerca să pară calmă, se înţelegea după tonul cu care îi rostise numele că vestea n-o lăsase indiferentă.

— Poate că l-a invitat frate-tău. A zis c-o să vină şi nişte prieteni de-ai lui. Vreo zece cu toţii. O fi şi Michele printre ei. Da' de când e Giuseppe prieten cu el?

— Nu e un prieten de-al lui, mamă. E aici cu Maddalena. Ea l-a adus.

În clipa aceea m-am gândit că poate Maddalena o făcuse anume. Poate, după atâţia ani, îi mai plăcea încă să mă pună în situaţii stânjenitoare.

— Cine? Nepoata vrăjitoarei? a întrebat aproape neve- nindu-i să creadă. El s-a făcut aşa de frumos. Ar putea să-şi permită mult mai mult.

— Mamă, dar Maddalena e foarte frumoasă.

— Hm, aş zice mai degrabă că e vulgară.

Mi-am întors din nou privirea spre masa lor. Michele era în picioare, Maddalena îl trăgea de braţ cu amândouă mâinile, dar el îi opunea rezistenţă. Dădea impresia că, dacă ar fi putut, ar fi tras-o după el pe Maddalena, faţa de masă, masa şi tot ce era pe ea. A împins-o cu hotărâre. Ea a privit în jur încurcată, a zâmbit încreţindu-şi uşor buzele, a scos din poşetă rujul şi şi-a dat de mai multe ori pe buze.

Orchestra a început să cânte din nou „Unchained Melody", la cererea mirilor. Perechile s-au grăbit spre ringul de dans, în timp ce intensitatea luminilor era diminuată ca să creeze o atmosferă mai romantică şi mai intimă. Giuseppe şi Beatrice s-au îndreptat în grabă spre mijlocul sălii. Pentru o clipă figura lui Michele a dispărut, apoi i-am auzit vocea.

— Dansezi?

Tonul era atât de mângâietor. Când oare copilul pe care-l cunoşteam, căruia îi făceam confidenţe, în care aveam încredere se transformase intr-un bărbat? în bărbatul acela?

Mama s-a uitat cu atenţie la mine şi probabil a înţeles tot

ce se întâmpla şi ce avea să se întâmple. însă n-a scos o vorbă.

Pentru o clipă am zăbovit asupra unui ultim gând, m-am întrebat ce s-ar fi întâmplat dacă aş fi parcurs din nou toate drumurile vieţii mele luând-o de fiecare dată pe altul, cel pe care n-o luasem iniţial. Aş fi ajuns tot acolo? Să simt avalanşa aceea de senzaţii noi, fierbinţi, dulci şi amare care îmi uscau gâtul?

Fără să-mi dau seama, i-am întins mâna şi împreună ne-am dus lângă celelalte perechi care dansau. în timp ce cântăreţul falsa ca să atingă notele cele mai înalte, ne-am amintit de vremea copilăriei. îţi aduci aminte? Eu, da. Tu erai? Eu, da. Şi atunci? Şi după? Ce ai făcut? Din când în când fanteziile se amestecau cu amintirile. Amândurora ne plăcea să prelungim astfel momentul acela magic. O căutare şi o succesiune de sentimente cunoscute şi uitate care se întorceau la suprafaţă. Aveam senzaţia ciudată şi splendidă că nu mă pot controla, o pietricică rostogolindu-se de pe un munte, ca şi cum regăsirea noastră ar fi fost o întâmplare inevitabilă, ca şi cum anii ar fi trecut cu singurul scop de a ne face să ajungem la acel moment unic. Mă opream să-l privesc în adâncul ochilor, să-i privesc linia sprâncenelor, pielea măslinie, gura mare în formă de inimă. Dacă închideam ochii, mă gândeam la Michele cel de odinioară şi cele două imagini se băteau cap în cap; chiar şi vocea caldă şi răguşită era diferită de vocea de copil pe care mi-o aminteam. Câtăva vreme am tăcut, o uşoară tăcere sentimentală, încărcată de aşteptări.

— De ce ai dispărut? a întrebat când a văzut că muzica e pe terminate.

Mi-am apropiat faţa de a lui, în timp ce gura îmi tremura pentru că răspunsul îmi strângea inima. „Niciodată." Era

atât de definitiv. Atât de sfâşietor. Cuvintele tatei răsunau aspre.

Notele au răsunat ca un zgomot de paşi îndepărtaţi. Ritmul precaut al bateriei ne cadenţa paşii, făcea să ni se mişte trupurile. Şoldurile ni se apropiau şi se îndepărtau, creând o complicitate nouă şi surprinzătoare.

— Eram prietenul tău.

Am deschis din nou ochii căutând răspunsul care ar fi durut mai puţin. Nu l-am găsit. N-am avut timp.

— Ia-ţi imediat mâinile de pe fiica mea.

Cunoşteam privirea aia, rigiditatea fiecărui muşchi contractat de furie, vocea dură, privirea rece. De câte ori în copilăria şi apoi în adolescenţa mea, când era într-o dispoziţie cât se poate de proastă şi furiile erau la ordinea zilei, încercasem să-mi stăpânesc frica. Mâncarea prea rece sau prea caldă, faptul că nu era pâine, că lipsea vinul sau că nu era destul de rece, că banii se terminau prea repede. Vorbele rele loveau în toate părţile, pumnul bătea cu putere în masă, farfuriile săreau, mama plângea în tăcere. Eu fotografiam totul şi seara, în pat, îmi vâram capul sub aşternut şi-mi petreceam ore întregi aşa, tremurând, rugându-mă şi implorând-o, în gând, pe bunica să mă ia de acolo.

— Tu nu-ţi pui mâinile pe fiica mea.

Şi m-a apucat de braţ, cerându-mi să-l urmez.

Melodia se terminase şi orchestra începuse iarăşi să cânte într-un ritm rapid, luminile erau din nou aprinse.

— Domnule De Santis, dar nu făceam decât să dansăm.

Tata s-a întors iar să-l privească pe Michele, părea calm, dar eu îl cunoşteam bine, ştiam că nu-i trebuia mult să strice chiar şi nunta fiului său, aşa că am încercat să-l îmbu-

nez.

— Hai, tată, să ne aşezăm.

M-a privit ascultător. Părea foarte obosit.

Am înţeles mult mai târziu că războiul pe care hotărâse să-l poarte împotriva tuturor era, în realitate, unul împotriva lui însuşi.

— Când era tânăr, era un băiat bun, care visa cu ochii deschişi, îmi spunea deseori mama ca să-l dezvinovăţească.

Mi-aş fi dorit să reuşesc s-o fac şi eu, dar pe atunci războiul lui îmi făcea prea mult rău.

— Tu nu te-atingi de fiica mea.

Şi pentru că de data asta a ridicat mult vocea, scena le-a atras atenţia mamei, invitaţilor, Maddalenei şi mirilor.

— Tată, se uită toţi la noi. Te rog, să mergem să ne aşezăm.

— îmi pare rău, Maria, dar un Crudu nu poate participa la petrecerea fiului meu.

— Poftim? a întrebat Michele desfăcând braţele.

— Eu l-am adus, a intervenit Maddalena. L-am întrebat pe Giuseppe dacă pot să vin cu cineva şi el mi-a spus că da. Suntem cu toţii prieteni, nu?

Dar tata a ignorat răspunsul.

— Dacă nu înţelegi, îţi spun încă o dată. Eu nu vreau să am nimic de-a face cu familia ta de ticăloşi şi traficanţi. Aduceţi nenorociri şi dup-aia vă distraţi pe socoteala noastră. Ce mai face fratele tău, Carlo? E bine, nu-i aşa? în timp ce copilul meu e îngropat la doi metri sub pământ. Du-te, du-te şi salută-l din partea mea pe taică-tu şi scuipă la o palmă de picioarele lui.

— A fost un accident. Fratele meu o fi un

cretin, dar nu-i vina lui că Vincenzo a murit.

În momentul acela m-a privit şi a înţeles totul.

— Ba da, nenorocitule. Fiul meu nu era un sfânt, dar n-ar fi făcut niciodată o tâlhărie dacă nu l-ar fi şcolit tică- losu ăla de Carlo.

Şi-a plecat fruntea, ca şi cum ar fi fost cuprins brusc de oboseală. Cred că în clipa aceea am înţeles că nu se va termina niciodată. Tata nu se va opri niciodată. Şi tot atunci am înţeles că viaţa, familia, iubirea însăşi erau făcute din minciuni. Tata îşi minţise copiii asupra multor detalii ale vieţii sale şi se minţise pe el însuşi în legătură cu propriile sentimente şi vinovăţii. Eu, la rândul meu, n-am avut niciodată curajul să-i spun că nu-mi place viaţa mea. Simţeam că nu-mi aparţine.

— Am înţeles, a spus Michele, aranjându-şi părul. E mai bine să plec.

— Aşteaptă, vin şi eu, a bolborosit Maddalena.

— Nu, tu rămâi aici. Cu siguranţă se va găsi cineva care să te ducă acasă. Vreau să fiu singur.

Şi s-a îndreptat spre ieşire. Maddalena a aşteptat câteva clipe, apoi l-a urmat, dar pe tocurile alea foarte înalte nu reuşea să se ţină după el, şi în scurt timp a renunţat. Giuseppe a făcut semn orchestrei să cânte din nou, căci petrecerea trebuia să meargă înainte. Era nunta lui şi n-ar fi permis nimănui să i-o strice. Am luat loc la masă. Mama şi-a încreţit buzele ca atunci când voia s-o facă pe ingenua, iar bunica Assunta, care credea că poate încă să-şi joace rolul de mamă, şi-a provocat fiul:

— Puteai, negreşit, să nu faci o scenă în faţa tuturor fix la nunta băiatului tău.

Tata a răspuns cu o privire amabil dezinteresată, ceva ce

învăţase să facă încă de pe când se resemnase la gândul că viaţa mergea înainte într-un ritm deja stabilit, căruia nimeni nu i se poate opune. Un *tic tac* implacabil, pe care nici o şmecherie nu-l poate opri. El îmbătrânea pe zi ce trece şi n-ajuta la nimic să înjure diavolul, anii blestemaţi care-i răpeau energia şi puterea de altădată. Ceea ce viaţa îi luase, pe dinăuntru şi pe dinafară, nimic şi nimeni nu-i putea restitui. Aşa a privit-o el pe maică-sa, ghemuită pe scaun.

— Ştii ce-ţi zic io dumitale? (Aşa i se adresa încă). Du-te la dracu!

Câteva zile mai târziu, într-o dimineaţă, cu puţin înainte de examenul meu de bacalaureat, tata a venit să mă trezească.

— Vrei să facem ceva amândoi azi? m-a întrebat aşe- zându-se pe pat şi mângâindu-mă pe spate.

— Ceva?

— Da, te duc cu Ciao Charlie. Mergem pe mare. Numai noi doi.

În toată viaţa mea nu existase nimic pe care să-l împart doar cu tata, deci propunerea lui m-a lăsat mută. Am dat din cap, evitând să comentez, pentru că aveam senzaţia că, dacă aş fi făcut-o, n-aş fi reuşit să-mi stăpânesc lacrimile. M-am îmbrăcat în grabă şi am mâncat cu poftă, în timp ce mama se învârtea în jurul meu îmbufnată, poate pentru că se aştepta să insist să vină şi ea. Am traversat cartierul aglomerat şi, odată ajunşi la dig, tata mi-a arătat cum se dezleagă frânghia de ancorare. Mi-a luat mâinile şi le-a condus spre nod.

— Am învăţat să-l fac de la tata, când aveam opt ani, mi-a explicat.

Am ieşit în larg destul de repede şi ne-am oprit atunci

când toate casele de pe faleză păreau minuscule. De pe marea calmă şi strălucitoare răsuna un soi de cantilenă, un cântec
monoton. Dacă mă lăsam în voia ritmului, puteam să închid ochii şi să mă simt în pace, dar dacă mă încăpăţânam să mă împotrivesc, mă apuca o greaţă teribilă. Aerul fluiera uşor şi-ţi vâra în plămâni un miros de sare care trecea prin nări şi te pişcă de gât.

— înţelegi, Mari, de ce nu pot să las marea?

îmi vorbea cu privirea aţintită spre orizont. Nu eram sigură că înţeleg ce simte, dar aveam impresia clară că numai aşa, cu apa ca singură panoramă şi clipocitul ei ca melodie, era cu adevărat liniştit. Era îndrăgostit de neant, obişnuit cu liniştea rece a zorilor răcoroase care-ţi strângeau pieptul ca o remuşcare. Acolo învăţase totul, să deosebească albul de negru şi să nu se încreadă în oameni.

— îmi pare rău, a spus la un moment dat, în timp ce-şi aprindea o ţigară, ştiu că nu sunt un tată perfect, să spunem că nu sunt nici măcar un tată bun. Dar, aşa cum se spune, nu ne alegem părinţii.

Şi a început să vorbească despre mama sa, temătoare şi omniprezentă, şi despre tatăl prea slab, despre copilăria şi apoi despre adolescenţa lui. Despre cum se întorcea acasă cu pantalonii care cădeau de pe el, pentru că îşi pusese nasturii gaj ca să se joace bile cu prietenii. Despre şcoala elementară pe care o ura, dar şi despre dragostea lui pentru lectură şi pentru filmele americane pe care le vedea la oratoriu împreună cu sora lui, Carmela.

Despre cum o întâlnise pe mama.

— Mama ta era frumoasă, părea sofisticată, o mare doamnă. Ce rău a ajuns din cauza mea.

Şi a râs amar, strângând ţigara între buze şi trecându-şi

palmele peste ochii uscaţi. îl ascultam mută, îngrozită de povestea lui dulce-amară. Cel mai mult mă speria faptul că mi se dezvăluia latura aceea a lui ascunsă şi fragilă. Era mai uşor să-l urăsc. Nici un compromis, doar el între mine şi fericire.

Stăteam abătută la pupa, de parcă un vânt amenințător ar fi putut să mă arunce şi pe mine în amintirile tatălui meu. La mult timp după aceea, m-am gândit că aş fi putut să profit de ocazie ca să vorbesc cu el, dar pe vremea aia conversaţiile dintre tată şi fiică se limitau la câteva cuvinte. Ne-am întors la ţărm şi, imediat cum am pus piciorul pe pământ, firul confidenţelor dintre mine şi tata s-a rupt din nou. Mamei, care m-a întrebat curioasă ce făcusem, i-am răspuns cu indiferenţă: „Nimic. O plimbare în larg".

— Numai atât? Asta am pierdut?

Am dat din cap în semn că da, chiar dacă amintirea acelei dimineţi petrecute împreună am păstrat-o pentru toată viaţa. în zilele ce au urmat, am înfruntat cu teamă probele de bacalaureat, o temă la italiană despre globalizare, o probă dificilă la matematică cu parabole şi elipse şi un colocviu centrat mai ales pe Pirandello, pe de o parte, şi pe planete, pe de alta.

Am terminat bacalaureatul în 14 iulie, o zi după Alessandro, care alesese intenționat ca materie de examen oral filozofia. M-a invitat să ies cu el să sărbătorim şi am acceptat, chiar dacă în ultimele săptămâni nu reuşisem să scap de senzaţiile pe care le trăisem când l-am revăzut pe Michele.

A insistat să vină să mă ia de acasă, dar nu l-am încurajat, pentru că nu voiam să vadă în ce loc dezolant trăiam sau să-i cunoască pe ai mei. Mi-era ruşine cu ei. M-a dus să mănânc într-un restaurant drăguţ pe bulevardul Vittorio

Emanuele. A plătit totul el şi a vorbit toată seara reuşind să nu mă plictisească. Se pregătea să plece în vacanţă. Ai lui aveau o casă la Gallipoli şi-şi petreceau toată vara acolo.

— O să-mi lipseşti, a spus la un moment dat, devenind serios.

Nu i-am răspuns, m-am plâns doar de faptul că mâncasem prea mult.

— Eşti incredibilă! a exclamat, desfacându-şi braţele.

— în ce sens?

— îţi spun că o să-mi lipseşti şi tu te plângi de burta prea plină!

L-am privit perplexă. încercam să-l întreb din priviri unde voia să ajungă.

— Dar nu voi, femeile, sunteţi cele care iubiţi romantismul, dulcegăriile şi alte asemenea lucruri?

— Poate, dar nu eu.

A suspinat, ridicându-şi şuviţa blondă de pe frunte.

— în orice caz, mulţumesc pentru cină, ai fost drăguţ.

— Vrei să mergem?

— Da, i-am răspuns. Facem o plimbare?

M-a privit puţin stânjenit, apoi, coborând vocea, mi-a propus să mergem acasă la el.

— Ai mei sunt plecaţi până mâine. Putem să ascultăm puţină muzică şi să stăm la poveşti pe divan.

Am cântărit propunerea câteva minute, apoi am acceptat dintr-un motiv anume: mă apuca furia când mi-l imaginam pe Michele cu Maddalena şi, chiar dacă era un gând care n-avea sens, a fost singurul lucru care m-a făcut să mă duc.

Nu-i văzusem niciodată casa, ştiam doar că locuia în

Poggiofranco, un cartier nou şi elegant. Nu intrasem niciodată într-un ascensor, dar n-am spus nimic, pentru că mă ruşinam. Am ajuns pe un coridor lung, plin de lumini, cu oglinzi pe pereţi şi plante mari aşezate pe covoare cenuşii. Griul era, de fapt, şi culoarea predominantă a apartamentului său. Un salon mare antracit şi mobile moderne care străluceau şi miroseau a curat. Singura notă luminoasă era bucătăria albă şi mirosind a lămâie.

— E frumos aici. Mama ta e de admirat că ţine totul într-o asemenea ordine.

— Să zicem că nu e numai meritul ei. Are o femeie de serviciu care o ajută de trei ori pe săptămână.

Şi-a scos haina şi a deschis o uşă mare de sticlă care dădea spre balcon.

— Vrei să mergem afară? i-am propus.

Ne aflam la etajul al cincilea şi priveliştea minunată spre miile de lumini ale oraşului m-a făcut să uit pentru o clipă unde eram.

— Pun puţină muzică, a zis coborând vocea.

M-am mirat că nu eram nervoasă. Sufla un vânt liniştit şi constant care ducea în vârtejul străzilor parfumul unei veri deja vii. Pe balcon frezii şi muşcate răspândeau în aer mirosuri dulcege. Alessandro a venit lângă mine, în timp ce notele piesei „Tragedy" a formaţiei Bee Gees inundau încăperea. A fost momentul în care a început să mă sărute şi am înţeles imediat, după intensitatea respiraţiei, că în seara aceea era pregătit să îndrăznească mai mult. Mi-a ridicat rochia şi mi-a vârât mâinile între coapse. Am încetat să-l sărut şi mi-am întors faţa. Mi-a prins urechea între buze, a muşcat-o, a lins-o, a alunecat în jos pe gât. Am simţit un fior cald în abdomen, în timp ce mă lipea de balustrada balconului.

— Nu aici, a şoptit, apoi m-a luat de mână şi m-a condus în cameră. În timp ce-l urmam, un gând mi-a înceţoşat privirea: senzaţia lăsată de gura lui Michele pe a mea. I-am sărutat din nou buzele lui Alessandro, pentru că speram că mă va face să uit gustul lui Crudu. Am făcut-o cu elan, i-am lăsat limba să mi se strecoare în gură, mâinile să-mi strângă sânii, să se joace cu sfârcurile mele. O agresiune blândă, nedureroasă, dar tulburătoare, care pentru o clipă mi-a captat întreaga atenţie.

— Eşti foarte frumoasă. Nu ştii de câte ori am visat că fac asta.

Băiatul care mă fascinase cu spiritul său rebel, cu siguranţa lui obraznică mi se părea acum fără apărare, o inimă fragilă.

M-a întins pe pat, şi-a descheiat pantalonii, i-a scos cu repeziciune într-un mod caraghios şi la fel de repede m-a lăsat fără chiloţi. Suspinam, gâfâiam şi mă forţam să ţin ochii închişi, voiam ca excitarea să şteargă tot restul. Când şi-a vârât degetele în sexul meu a fost ca şi cum s-ar fi topit totul.

— Nu-ţi face griji, mă mişc încet. N-o să te doară.

Am deschis ochii în timp ce Alessandro îmi desfăcea picioarele cu ale sale şi încerca să mă pătrundă. Îşi făcea drum cu mâna, se străduia să mă ţină nemişcată. L-am privit atunci altfel, cu o privire lichidă şi calmă. Am înţeles că nu acolo aş fi vrut să fiu.

În anii aceia făcusem totul ca să mă conving că fiecare lucru era la locul lui, că viaţa mea merge aşa cum trebuie să meargă, dar nu era aşa. Pierderea lui Vincenzo, a bunicii, pierderea lui Michele îi dăduseră o formă pe care am încercat cu îndârjire să o ţin în nişte margini bine definite. Acum,

însă, faptul că-l văzusem pe prietenul meu din copilărie deschisese o breşă în zidul solid ridicat ca să mă protejez. Brusc, fata educată care frecventa liceul şi ieşea cu fiul comunist al unui colonel de armată mi se părea tot atât de străină pe cât de străine mi se păreau, la călugăriţe, Casabui şi prietenele ei.

Am simţit dezgust şi ruşine şi mi-am strâns picioarele iritată.

— Nu pot, am şoptit. Nu vreau.

Alessandro nu s-a oprit imediat, era prea excitat, cu sexul în erecţie, respiraţia gâfâită şi gâtul roşu. A încercat din nou să-mi desfacă picioarele, dar l-am îndepărtat.

— Nu vreau, am spus privindu-l în ochii înceţoşaţi de excitare, îmblânziţi.

— Maria, scuză-mă. Am crezut că vrei şi tu.

Vocea îi părea contrariată.

— Vino aici, o să mă mişc încet, îţi promit.

Am dat din cap, cu lacrimi în ochi.

— Nu vreau, am spus încet, înainte de a-mi recupera lucrurile şi a ieşi în fugă din apartament.

Am luat autobuzul, am coborât în faţa Teatrului Petruzzelli şi am traversat bulevardul Cavour ca să mă întorc acasă. Străzile din centru erau încă animate şi marea strălucea de multele lumini de la orizont, asemănătoare unor focuri efemere.

Am mers până la parapet. Partea aceea din oraşul vechi era calmă, adormită. Prin ferestrele deschise se auzeau doar câteva voci vorbind în dialect. O bătrână mânca lupin în faţa uşii, în timp ce privea marea în zare. Un bărbat gras, în maiou şi pantaloni scurţi, cânta „Abbasc' a la marina".

— Bună seara, domnişoară, a spus schiţând un soi de plecăciune.

Am mers înainte cu capul plecat.

— Ce frumoasă-i prima iubire! a continuat rânjind.

Eram nervoasă, pe stradă priveam încontinuu în jurul meu. Aveam o senzaţie ciudată, ca şi cum, brusc, fiecare lucru mi-ar fi apărut din nou limpede, luminos. Fiecare chip, fiecare stradă din cartier mi se arătau din nou în faţa ochilor aşa cum erau, ca atunci când înlături un strat de hârtie velină şi dedesubt dai peste paloarea bolnavă a foii albe. Nu eram făcută pentru lumea lui Alessandro, şi chiar dacă crezusem că sunt atrasă de ea, ori de câte ori mă apropiam de miezul ei, fugeam întorcându-mă la adevărata mea esenţă.

Când am intrat pe strada mea, m-a izbit gălăgia făcută de vocile femeilor adunate în grup. Cesira, vrăjitoarea, cumătră Nannina şi, pe cealaltă parte a străzii, bărbaţii care fumau şi din când în când scuipau pe jos. Lumea, casele scunde, pălăvrăgelile întrerupte de scuipături îmi dădeau impresia unei fotografii nereuşite, tipărită prost, ca acelea din ziare. Puţin mai încolo se aflau carabinierii şi o ambulanţă cu girofarul aprins care lumina *a giorno* strada.

— Ce se-ntâmplă? am întrebat fără să mă adresez cuiva anume.

Puţin mai încolo am zărit-o pe mama. M-am dus la ea.

— Ce s-a-ntâmplat?

Ea a clătinat din cap.

— Fătălăul, săracu', n-a mai rezistat.

— Ce-nseamnă că n-a mai rezistat?

— L-au găsit machiat şi în pielea goală ca un nou-născut. A folosit cureaua de la pantaloni, în timp ce maică-sa dormea.

Vorbea cu pauze, ca şi cum i s-ar fi părut prea urât să le

spună lucrurilor pe nume.

„Domnişoara" îşi lăsase rujul pe jos şi îşi dăduse unghiile de la picioare cu o ojă de un roşu aprins. În timp ce îl urcau în ambulanţă, am fost şocată de cât de lungi şi de slabe îi erau picioarele şi braţele. Şi m-au mai şocat şi sexul moale, pieptul îngust, pântecele flasc şi uşor rotunjit. M-am apropiat de uşă şi am privit înăuntru. Nu ştiu de ce am

făcut-o. Carabinierii inspectau încăperea. Am văzut o fustiță de dantelă pe jos și o fotografie de-a lui de când era copil. Mi s-a părut un adio al unei persoane care își ia rămas-bun în șoaptă. Mi-am adus aminte de momentul în care tata l-a bătut pe Vincenzo pentru ceea ce făcuse cu Fătălăul. Iar toți cei care clătinau din cap în fața trupului gol învelit într-un cearșaf alb mi se păreau actori costumați pentru a juca o tragedie demodată. Acum recitau ca și cum s-ar fi împiedicat în dialogurile lor de circumstanță. Sărmanul băiat, sărmana mamă, dragă, ce rău îmi pare, ce sfârșit urât!

— Hai să mergem acasă, a spus tata, venind lângă noi de pe cealaltă parte a străzii, că aici e o porcărie.

— Nu mi-e somn, a zis mama după ce și-a pus cămașa de noapte. S-a așezat la războiul de țesut să lucreze. Cum a fost seara ta? Te-ai distrat?

Mă uimea întotdeauna capacitatea ei de a schimba discuția în momentele dureroase.

— Alessandro e băiat bun, Maria. Vine dintr-o altă lume, complet diferită de a noastră.

Nu înțelegeam dacă să interpretez afirmația ei ca pe ceva de bine sau de rău, așa că am ridicat din umeri. Imaginea Fătălăului nu voia să mă părăsească și presentimentul că realitatea ieșea iarăși din matcă, că-și pierdea contururile sigure și liniștitoare pe care i le impusesem începea să devină tot mai puternic.

— Am văzut cum îl priveai pe Michele Crudu la nunta lu frate-tău.

— Ce vrei să spui, mamă?

— Că anumite lucruri se spun doar cu ochii.

Am luat un pahar cu apă și am început să beau încet.

— Era cel mai bun prieten al meu. Nu m-a

lăsat indiferentă să-l văd, asta-i tot.

Bătaia ritmică a războiului de ţesut îmi dădea o senzaţie de precizie liniştitoare.

— Există vieţi destinate să se împletească, a continuat şi mi s-a părut o frază luată din revistele pentru femei pe care le citea înainte de a adormi, dar care a reuşit totuşi să mă tulbure. Cel puţin acum Fătălăul e liniştit, a concluzionat.

Apoi am rămas tăcute mult timp. Ea lucra la războiul de ţesut, iar eu o priveam gândindu-mă că e frumoasă, machiată încă şi pieptănată ca o doamnă, cu cămaşa de noapte din bumbac.

— Te iubesc, i-am şoptit.

Războiul de ţesut s-a oprit pentru câteva clipe şi ea m-a privit zâmbind, apoi bătaia ritmică a pornit din nou. Nu i-o mai spusesem de şapte ani.

Nisip în ochi

Era sărbătoarea Sfântului Rocco.

Cacăndrum invitase tot cartierul la onomastica fiului său, care urma să se căsătorească luna următoare şi care îşi sărbătorea pentru ultima dată ziua numelui în casa părintească. Cumetrele se strânseseră toate în faţa balconului la sporovăit, în timp ce copiii ţopăiau printre coloanele antice din Piazza del Buoncosiglio. Rocchino se giugiulea într-un colţ cu logodnica lui şi n-avea ochi decât pentru ea.

— Nu-i bine să te căsătoreşti aşa de tânăr, îşi dădea cu părerea cumătră Nannina, care îi urmărea cu ochi famelici şi răi.

Poate era doar invidie pentru dorinţa care transpărea din gesturi şi pentru tinereţea lor. Vrăjitoarea nu părea veselă ca toţi ceilalţi, poate obişnuinţa de a prevesti nenorociri o făcea să se simtă prost în momentele de sărbătoare, aproape ca şi cum inima i-ar fi vorbit şi ar fi făcut-o să vadă totul în negru chiar şi atunci când alţii râdeau şi beau. Tata şi Cacăndrum, aşezaţi pe prag, vorbeau despre pescuit. Îşi povesteau lucrurile care li se întâmplaseră în timp ce înotau în mare, dădeau pe gât un pahar de vin şi luau altul. Când a apărut Maddalena, mi-am simţit inima bătând mai tare. Speram că, în ciuda a tot, în spatele ei se va ivi Michele.
Dar era singură. El devenise din nou invizibil, din nou doar o amintire.

Casa era plină de lume, ca atunci când muriseră bunica şi Vincenzo. Mama lui Rocchino era îmbrăcată de sărbătoare, cu un mic pieptene de argint în păr şi o rochie toată dantele şi volane, cumetrele se strângeau în jurul ei, curioase să afle cum va fi nunta, cât va costa masa şi cât costumul mirelui. În toată hărmălaia aia ar fi fost greu de auzit chiar şi o împuşcătură. Cumătră Angelina părea să le gădile pe femei cu bancurile amuzante pe care le spunea, lucru care-i adusese în timp porecla de „Mitralieră". Copiii se băteau pe năut şi pe lupin, aşezaţi pe zidul înconjurător, şi toţi păreau să-şi fi uitat propriile necazuri. Vrăjitoarea privea un mic grup de persoane care stăteau de vorbă în colţul străzii, cu nişte feţe serioase, de parcă se întâmplase o nenorocire. Ea, care era fascinată de tragedii, a părăsit grupul de cumetre şi, târându-şi cu greutate piciorul care o durea din cauza unei artrite urâte, s-a apropiat de grupul din colţul străzii. Poate din aceeaşi atracţie perversă, am urmat-o la o oarecare distanţă. Erau acolo doi pescari şi câţiva bătrâni de-abia ieşiţi de la cantina socială. Povesteau despre o nedreptate pur şi simplu inacceptabilă şi spuneau că anumite lucruri nu se mai vedeau pe-acolo de multă vreme. Ceilalţi ascultau cu urechile ciulite, strânşi în jurul lor ca nişte muşte. Şi-a făcut apariţia şi stăpânul casei, cu nişte mustăţi aşa de pomădate, încât păreau că înţeapă aerul.

— Da' ce-i aici? a întrebat arţăgos, pentru că grupul acela deranja petrecerea fiului său.

A răspuns un bătrân îmbrăcat cu hainele de duminică şi o gambetă pe cap.

— Jos, pe ţărm, au distrus o barcă, au făcut-o bucăţi- bucăţele.

— Şi cine-o fost? Se ştie? a întrebat Cacăndrum, în timp ce faţa-i devenea purpurie şi părea că stă să ia foc dintr-o clipă-ntr-alta.

Bătrânul s-a uitat în jur precaut şi a coborât brusc vocea:

— Au lăsat un mesaj pe-o bucată de carton, l-au agăţat de dig. „Nimeni nu poate să împroaşte cu noroi familia Crudu." Aşa era scris.

Numele acela a făcut să-mi îngheţe sângele în vene şi l-a alertat şi pe Cacăndrum. Vrăjitoarea a intervenit cu una dintre frazele sale profetice:

— Când un lucru merge strâmb, nu există nimic care să-l poată face să meargă drept. Aici e mai bine să ne pună imediat pe toţi în coşciug sau să ne alunge. Aici nu există speranţă.

Ne-am dus lângă ceilalţi invitaţi şi, în timp ce femeile continuau să discute, bărbaţii s-au îndreptat cu pas iute către dig. Eu, mama şi cumătră Nannina i-am urmat la o anumită distanţă, mama neliniştită, pentru că barca aceea putea fi a oricui, iar eu cu un presentiment rău de care nu

puteam scăpa. Mai era lume pe dig, un bătrân care stătea tăcut în faţa cartonului cu ameninţarea şi se scărpina în cap, un cerşetor care clătina din cap şi spunea mereu „da”.

— Ai văzut cine a fost?

— Da.

— Care dintre fraţi?

— Da.

— Du-te-n pizda mă-tii, cretinule!

— Da.

N-a durat decât o clipă până când tata să recunoască resturile bărcii sale şi literele care compuneau numele ei atât de drag, Ciao Charlie. Mama şi-a dus mâna la gură ca să nu urle, în timp ce tata lovea cu piciorul în vânt. Cumătră Nannina şi-a făcut de trei ori semnul crucii şi a şoptit cât putea de încet:

— Sărmana familie. îs blestemaţi.

Cacăndrum a auzit-o şi a privit-o cu severitate.

— Să taci din gură! Mută să fii, că nu eşti decât o babă ramolită.

Ceilalţi, strânşi în jurul a ceea ce mai rămăsese din barcă, murmurau clătinând din cap.

— îl omor, a strigat tata întorcându-se spre mine. îl omor pe prietenaşul tău. El a fost, e clar. Nu i-a convenit ce i-am spus la nuntă şi s-a răzbunat.

— Cine? Michele? am pus întrebarea mai mult

pentru mine însămi. Nu poate fi el, am afirmat cu convingere.

— Deschide ochii, Soirău, nu-i greu. Mesajul o spune cât se poate de clar.

Venise vremea ca tata să nu-mi mai zică aşa, Soirău era ascuns în sertarul lucrurilor uitate ale copilăriei mele. Aparţinea perioadei de la Sacro Cuore, când o trăgeam de păr pe Casabui sau fugeam pe ascuns cu Michele până la mare. Nu-mi venea să cred că făcuse un gest atât de îngrozitor. Dacă ar fi fost aşa, însemna că băiatul pe care-l cunoscusem cândva era îngropat la fel ca Soirău. De la amândoi rămâneau doar amintiri şterse ale unei perioade de-acum încheiate.

Cacăndrum s-a apropiat de tata ca să-l liniştească.

— Gândeşte-te, Anto, ar fi putut fi oricine şi să dea vina pe Crudu.

— Nimeni nu-şi murdăreşte gura cu numele lui Crudu. Dacă-i prins, s-a terminat cu el, a zis.

— S-a terminat, Tere, a suspinat tata, lăsându-se să cadă pe bolard. Nu-i barcă, nu-i mare, nu-s bani.

Mama şi-a făcut semnul crucii şi a început să se roage.

Din momentul acela a fost cuprinsă de un puternic devotament pentru Sfânta Fecioară Maria îndurerată, până la a ajunge să se convingă că trupul lung şi întins în poala mamei, cu coastele negre şi genunchii plini de sânge, îl

reprezenta pe Vincenzino. Că toată familia noastră avea sarcina anevoioasă de a ispăşi păcatele întregului cartier. Poate, va spune mai târziu, avea dreptate cumătră Nannina, eram cu toţii blestemaţi, aşa că ea se va ruga încontinuu pentru a obţine binecuvântarea lui Isus. Din ziua aceea, în fiecare seară, se va duce la bisericuţa dei Santi Medici şi se va ruga sub statuia îndureratei, câştigându-şi astfel porecla de „Teresa îndurerata".

Tata a cules de pe jos bucata de lemn pe care era scris Ciao Charlie şi a dus-o acasă. Pe drum a vorbit numai mama:

— Am pierdut deja un fiu, nu vreau să-mi pierd şi bărbatul. Nu te duci la Crudu, că te omoară ăia. Toată viaţa am făcut întotdeauna cum ai vrut tu, de data asta facem cum vreau eu.

Odată ajuns acasă, tata şi-a vărsat furia pe toate bibelourile, pe farfuriile din chiuvetă şi pe vaza de pe dulap, aruncând cu cele mai teribile înjurături care puteau fi adunate laolaltă. Eu şi mama am strâns toate cioburile fără să spunem nimic, ştiam amândouă că atunci când îl apuca furia, singura armă de apărare era tăcerea.

— Mari, dacă descopăr că te mai vezi cu bastardul ăla, nu te mai las să ieşi din casă toată viaţa ta, a urlat în final, vorbindu-mi atât de aproape, că picături de salivă mi-au atins faţa. Mama a încercat să intervină, dar el,

cu un gest scurt al mâinii, a făcut-o să tacă. Am dat din cap în semn că da, că am înţeles fiecare cuvânt. îmi tremurau picioarele şi mi-era greaţă. Mă tortura întrebarea cum de putuse
Michele să se facă vinovat de aşa ceva. Nu mai ştiam nimic despre el. Ce se alesese de el? Unde era acum? Aveam doar senzaţia că faptul că îl văzusem crease o legătură între trecut şi prezent, ca şi cum ne-am fi întors exact în punctul în care vieţile noastre se despărţiseră. Apoi am tăcut cu toţii. Prin fereastra deschisă am văzut un grup de copii care se jucau rostogolind pietricele cu vârful pantofilor. Glumeau şi râdeau. Se auzea şi vocea Cesirei proferând obişnuitele ei acuzaţii la adresa soţului. Un bătrân a trecut aproape de uşa noastră, ducând de ghidon o bicicletă. O briză uşoară agita frunzele de busuioc de pe pervaz.

— întâmpinăm fiecare zi ce vine cu speranţa că va fi mai bună decât cea care a trecut, a spus mama, simţind poate răsuflarea vieţii în ceafa, o cerere mută de fericire pe care îşi dorea s-o putem prinde din zbor.

Tata şi-a îndesat şapca pe cap şi a ieşit trântind uşa.

— Sfântă Fecioară Maria îndurerată, fa să nu se ducă la Crudu.

De data aceea Fecioara i-a ascultat rugăciunea.

1

Razele soarelui de dimineaţă intrau ca nişte degete curioase printre lamelele jaluzelelor şi, călduţe şi reconfortante, îmi atingeau delicat faţa. M-am mişcat puţin în pat, întorcându-mă pe partea cealaltă. Mă simţeam foarte agitată. Am strâns pleoapele şi mi-am scuturat capul ca să alung ultimele rămăşiţe de somn. Noroc că tata ieşise, îl auzisem umblând cu cafetiera şi bombănind serios deja dis-de-dimineaţă. îmi imaginam că va trebui să se străduiască să găsească altceva de lucru şi căutarea îl va agita destul de mult. Poate era cazul ca şi eu să abandonez visele mele literare ca să contribui la finanţele familiei. Mama era însă atât de mândră că merg la facultate! Profesorul meu de literatură, temutul domn Di Rienzo, poreclit „căpcăunul", nu era numai un bărbat de cincizeci de ani, fost pilot la Forţele Aeriene, ci şi un literat faimos în oraş, specialist în Dante şi iubitor al limbii latine. Nu ştiu prea bine de ce, dar şi el, asemenea teribilei stareţe de la Sacro Cuore, descoperise ceva deosebit în felul în care scriam şi, cunoscând dificultăţile mele financiare, luase obiceiul să-mi împrumute cărţi pe le devoram în timpul vacanţelor petrecute la ţară, la Cerignola. Am descoperit astfel că-mi place Gabriele dAnnunzio, că mă emoţionez în faţa unei pagini de Beppe Fenoglio şi că pot s-o visez cu ochii deschişi pe Annina din poeziile lui Giorgio Caproni. în ultima clasă de liceu ni s-a dat o lucrare de control foarte dificilă: „Pia dei Tolomei: ce reprezintă pentru tine". Pentru restul clasei, cerinţa de a scrie despre o femeie căreia Dante îi rezervase doar câteva rânduri a fost absolut de neînţeles, dar eu am găsit în ea multe puncte de plecare pentru o discuţie despre rolul femeii în familie şi în lume. Şi cu acea ocazie profesorul Di Rienzo şi-a exprimat o părere binevoitoare despre mine. Nu avea manierele reci ale domnului învăţător Caggiano,

vorbea susurând, avea un chip frumos de actor, cu ochi deschişi la culoare şi limpezi, dar severitatea judecăţilor îl situa printre profesorii cei mai temuţi din şcoală.

— Tu vii din vechiul Bari, nu-i aşa, De Santis? m-a întrebat când mi-a înmânat lucrarea pe care se vedea un 9.

Am dat din cap în semn că da, temându-mă să nu-mi fi considerat lucrarea prea îndrăzneaţă, puţin exagerată.

— Pentru mulţi asta e o condamnare, a continuat calm, dar pentru tine, De Santis, cred că este un dar. Nu poţi cunoaşte cu adevărat un lucru dacă mai întâi nu te-ai izbit de exact contrariul său. Tot ce e frumos, tot ce considerăm perfect şi magnific vine de la a fi întâlnit ce e urât şi imperfect. Dacă ştii ce este răul, vei şti tot atât de sigur ce e binele.

Datorită lui, nu peste multă vreme am început să studiez la Facultatea de Litere.

Acum, stând pe marginea patului, meditam la ce sens are să încerc să fug de destin. Poate avea dreptate Maddalena, ar fi trebuit să-mi caut de lucru, orice, şi să strâng ceva bani ca să-mi ajut familia. Mi-am încrucişat picioarele şi am privit drept înainte, pregătindu-mă încet, cu greu, să înfrunt ziua. Mi-au venit în minte cuvintele pe care bunica le rostise cu puţin înainte de a muri, că soiul rău pe care-l ascundeam în mine ar fi trebuit să-l folosesc ca să mă apăr. Poate nu de ceilalţi ar fi trebuit să mă apăr, ci de înseşi visele mele.

Trebuia să-l văd pe Michele, să-i cer explicaţii, să-l scuip în faţă. Asta trebuia să fac, aşa că mi-am rotit privirea prin cameră, am poposit pe patul gol al fraţilor mei. Strângând din ochi cu frecvenţa ritmică şi imperturbabilă a nou-născuţilor. M-am simţit singură. În bucătărie, un tort de

ciocolată îşi răspândea parfumul dulce şi aromatizat cu scorţişoară. Numai mama putea reacţiona la o asemenea nenorocire cu un tort. Când m-a văzut, m-a întâmpinat cu o sărutare.

— Te-ai trezit devreme!

Apoi a început să îngâne din nou piesa lui Baglioni care se auzea la radio. Am avut senzaţia limpede că de fapt era mulţumită de ceea ce se întâmplase, poate în străfundul inimii îşi dorea într-o manieră naivă ca tata să-şi schimbe cu adevărat viaţa şi să se transforme într-un altfel de bărbat. Am mâncat fără chef şi repede, mânată de graba de a ieşi.

— Unde te duci la ora asta?

— La universitate, am inventat, să văd când încep cursurile.

A suspinat de două-trei ori.

— O, fata mea merge la universitate! Bunica ar fi mândră de tine.

Şi m-a lăsat să plec sărutându-mă pe cap.

Am parcurs străzile gândindu-mă la cum, atunci când eram mică, m-am dus să-l pândesc pe Nicola Crudu, aşteptându-mă să se transforme sub ochii mei într-un monstru oribil cu limba de foc şi şerpi în păr. Mi se părea normal ca Michele să locuiască încă în aceeaşi casă. Nu-l mai căutasem şi, de fapt, nu mai ştiam nimic despre el. Mi-a sărit imediat în ochi faţada vopsită de curând în alb curat şi ferestrele noi, plantele înflorite de pe pervazuri. Casa fusese complet renovată.

Am bătut, încercând să înghit saliva care-mi usca gâtul şi mă împiedica să respir. A venit să-mi deschidă o femeie frumoasă şi foarte îngrijită. Am recunoscut-o cu greu, era mama lui Michele. Avea părul tapat ca păpuşile Barbie şi

ochii închişi la culoare erau conturaţi cu creion de un negru intens. Unghiile lungi erau de un roşu aprins, la fel şi buzele. Şi ea era altfel decât ultima oară când o văzusem. Am observat imediat contrastul între pielea palidă şi întinsă a feţei şi mâinile subţiri şi zbârcite, singura parte vizibilă a corpului care îi trăda anii.

— Pot să te-ajut cu ceva? a întrebat într-o italiană curată, fără inflexiuni dialectale.

— Îl caut pe Michele.

Buzele roşii i s-au retras dezvelindu-i dinţii, şi femeia a zâmbit.

— Haide, intră.

Bucătăria era curată şi ordonată. Albul triumfa pe pereţi, în candoarea mobilelor şi a perdelelor. M-a invitat să iau loc la masă şi mi-a oferit o cafea cu biscuiţi. În scurt timp au venit şi gemenii, care se transformaseră în doi copii dolofani. Băiatul semăna foarte bine cu Michele când era mic.

— Tu cine eşti? a întrebat fetiţa pe un ton impertinent.

— E o prietenă de-a lui Michele.

— O prietenă şi gata? Fiindcă el are deja o prietenă. O cheamă Maddalena, exact ca pe prietena lui Isus.

— Ce spui, obraznico? a apostrofat-o pe mama. Duceţi-vă să vă jucaţi afară. N-o deranjaţi pe domnişoara.

Copiii i-au dat ascultare şi am rămas singure. Pentru o clipă a devenit serioasă, începând să mă fixeze, dar într-un fel distrat, ca şi cum şi-ar fi pierdut interesul pentru mine, apoi a muşcat dintr-un biscuit şi a sorbit din cafea.

— Tu şi Michele vă cunoaşteţi bine?

— Eram prieteni în copilărie, mergeam la aceeaşi şcoală elementară, apoi ne-am pierdut din vedere.

L-am întâlnit, după mulţi ani, la nunta fratelui meu, cu ceva timp în urmă.

— A, ai un frate căsătorit? Ce frumos! Dintre copiii mei, nici unul nu s-a însurat încă. Eu şi cu bărbatu-meu le tot spunem că ar fi vremea să-şi întemeieze o familie, dar ei nici nu vor s-audă.

Şi-a aranjat o şuviţă de păr şi s-a uitat din nou la mine.

— Sunt nişte tineri moderni. Le stă capul la alte lucruri. Când aveam vârsta lui Michele, născusem deja un copil.

M-a dezgustat ideea că o fată atât de tânără se măritase cu un bărbat oribil ca Nicola Crudu.

În timp ce mă gândeam la asta, căpcăunul din vise s-a ivit în prag. Se schimbase cel mai mult dintre toţi, avea faţa umflată, cu pielea întinsă şi roşiatică. Ochii îi deveniseră două crăpături minuscule. S-a îndreptat cu paşi înceţi spre masă, dar îi tremurau picioarele, la fel braţele şi gâtul. Soţia lui s-a repezit să tragă scaunul şi să-l ajute ţinându-l de mână.

— O prietenă de-a lui Michele, m-a prezentat. El a schiţat un zâmbet, înainte de a tuşi zgomotos. Până la un anumit punct reuşeam să-l dispreţuiesc fără să mă simt vinovată, cu indiferenţă, ca şi cum boala care-l măcina ar aparţine altcuiva. Soţia i-a tras mai aproape o cană de cafea şi Crudu a încercat să o ridice, dar degetele îi erau nesigure şi tre- murânde. Mâna ei i-a venit în ajutor.

— Dacă Michele nu-i acasă, eu plec, am şoptit stânjenită.

Să-l văd pe Crudu în halul acela mă destabiliza, trans-forma ura şi frica într-o substanţă fluidă care aluneca încet de pe pielea mea. A stat câteva clipe şi a privit nesiguranţa propriei mâini, stângăcia mişcărilor. Ca un medic care vede

boala târându-i-se pe piele şi nu face nimic să o oprească, se privea de parcă îşi dojenea propriul corp şi îi reproşa că nu-i ascultă comenzile.

— Scuză-mă, dragă, mi-a spus stăpâna casei, încearcă să baţi la uşa vecină. Michele locuieşte deja mai mult acolo decât aici.

Era casa pe care mi-o arătase Vincenzo, cea pe care Tancu o închiria drogaţilor şi femeilor uşoare. Gândul că acum locuia acolo Michele mă scârbea, aşa că m-am ridicat în grabă şi, înainte de a ieşi, am respirat adânc. Dar nu renunţasem, trebuia oricum să-l văd şi momentul de aşteptare în care băusem cafeaua, în loc să mă binedispună în privinţa lui, mă încărcase de furie. Aşa că am bătut insistent la uşa lui. Şi casa aceea fusese renovată, mirosea a nou şi a curat.

— Maria! m-a întâmpinat el cu uimire.

Era îmbrăcat cu nişte pantaloni albi de in suflecaţi până la genunchi şi un maiou bleumarin care-i scotea în evidenţă toracele şi braţele musculoase. Imaginea lui m-a tulburat, provocându-mi un fior pe şira spinării, şi poate ca să mă apăr de forţa acelei senzaţii, l-am atacat imediat.

— Eşti un ticălos! Ce pizda mă-tii i-ai făcut lui tata, ticălosule?

Tot ceea ce fusese în trecut a apărut cu putere la suprafaţă. A apărut dialectul, a apărut furia de pe vremea când l-am muşcat de ureche pe Pasquale. A apărut băieţoiul care o zgâria pe Casabui, fetiţa cu tunsoarea de călugăr şi urechile clăpăuge, care uneori venea să mă viziteze în somn.

— Ce spui, Maria? Nu i-am făcut nimic lui taică-tu, s-a apărat. Intră, explică-mi ce s-a întâmplat.

— Cineva i-a distrus barca ieri seară, apoi a lăsat un bilet semnat Crudu. „Nimeni nu poate să împroaşte cu noroi familia Crudu", asta scria. Tu ai fost, nu-i aşa? N-ai putut să treci peste ce ţi-a spus tata la nuntă.

Fără să vreau, am izbucnit în plâns. Mă antrenasem toată viaţa pentru jumătatea aia de zâmbet veşnic întipărit pe faţă, mă antrenasem să simulez calmul, răceala distantă, retrăgându-mă într-un colţ liniştit şi invizibil ca să trec neobservată, creând o distanţă precisă faţă de orice altceva din lume, dar în momentul acela era ca şi cum aş fi pierdut orice posibilitate de a mă apăra.

— Vino aici, aşază-te, mi-a spus încet, prinzându-mă de braţ şi conducându-mă la masă.

S-a aşezat şi el în faţa mea, şi-a desfăcut picioarele, şi-a încrucişat mâinile şi a început să vorbească.

— Ascultă-mă, Maria, eu nu ştiu nimic despre povestea asta. Îţi jur că n-am fost eu, eu nu fac aşa ceva. Cum ai putut să crezi că aş fi distrus barca lui taică-tu? Doar mă cunoşti.

Am clătinat din cap şi m-am frecat de mai multe ori la ochi.

— Eu nu mai ştiu nimic despre tine, Michele. Poate ai devenit ca tatăl tău, cum pot să te cred?

Şi-a ridicat ochii şi şi-a rotit privirea prin încăpere.

— Eu nu-s ca tata, a rostit rar. În plus, tata e bolnav acum, nu mai e în stare să facă nimic. Acum se ocupă de toate fratele meu.

— Fratele tău? Care?

— Ăla despre care n-am vrut să-ţi vorbesc niciodată atunci când eram copil.

Deci secretul lui era dezvăluit acum.

— Tancu, am şoptit.

A dat din cap, cu un zâmbet amar.

— Exact, porecla i se potriveşte perfect. De când se ocupă de afacerile tatei, totul a devenit mai complicat. Ascultă, Maria, eu ştiu că e o porcărie ce făcea tata, dar, crede-mă, el, cel puţin, avea nişte principii, o moralitate a lui, oricât ar părea de absurd asta. Fratele meu, în schimb, n-are în cap decât asta – şi şi-a frecat buricele degetelor. Pentru el nu contează decât banii, dă-i în mă-sa pe oameni.

— Şi tu?.Tu ce rol ai în toate astea?

M-a privit în ochi, ai lui erau umezi, verzi, minunaţi.

— Eu încerc să mă ţin departe cât pot, dar uneori nu se poate să nu fiu amestecat.

— Amestecat..., am repetat suspinând. Şi de data asta ai ajuns să fii amestecat cu cei care ne-au distrus barca.

S-a ridicat trăgându-şi zgomotos scaunul în spate, s-a aplecat spre mine şi m-a prins de umeri.

— N-am fost eu, Maria. Cineva trebuie să-i fi transmis fratelui meu cuvintele lui taică-tu. Poate Maddalena. Se-nvârte tot timpul prin casa alor mei şi nu ştie să-şi ţină gura. Sigur că da!

Se convingea singur tot mai mult de lucrul ăsta în timp ce se plimba în sus şi-n jos prin cameră.

— Aşa s-o fi întâmplat, ea a fost, poate era geloasă pentru că ne-a văzut împreună. Ce ordinară, a spus ridicând vocea, când o văd, îi arăt eu!

— Şi ce-o să-i faci? l-am întrebat ridicându-mă şi eu şi ducându-mă lângă el. Tonul era provocator şi înfuriat. Ce-o să-i faci? O distrugi şi pe ea, cum a făcut

fratele tău cu barca? Aşa rezolvaţi voi, familia Crudu, problemele, nu?

Îmi încleştasem pumnii, dacă aş fi fost încă fetiţa Soirău, l-aş fi muşcat de ureche, dar n-am făcut decât să mă apropii cât să văd fiecare detaliu infim al feţei bărbierite şi proaspete, al buzelor mari.

— Eu nu fac aşa ceva, Maria. Şi m-a prins din nou de umeri, scuturându-mă. Îţi aminteşti cum, atunci când erai mică, îmi povesteai despre taică-tu? Despre firea lui imposibilă şi despre crizele lui de furie?

Am dat din cap, simţind o greutate din cauza căreia îmi tremurau genunchii.

— Eu am ştiut întotdeauna, a continuat încet, că nu eşti ca el. Întotdeauna am ştiut. De ce nu poţi crede că nici eu nu sunt ca tata? Când eram copii, mă credeai. De ce acum nu reuşeşti?

Dintr-odată m-am simţit ca şi cum, printr-o vrajă, am dispărut dintr-un loc întunecat, opac pentru a reapărea într-unul luminos care-mi promitea fericirea. Gata cu cartierul, cu casa rău famată, cu banii care lipseau, gata cu tata, cumetrele, vrăjitoarea, Maddalena şi gata cu mine, studentă model, cititoare solitară, fiică ascultătoare, pierdută, singură. În momentul acela, partea din mine care prevala era aceea care se simţea mai aproape de Michele.

În clipa aceea s-a apropiat de mine şi m-a sărutat prinzându-mi părul între mâini şi strângându-mi ceafa, ca şi cum s-ar fi temut să nu plec. Un sărut care a durat o infinitate. Şi cu cât mă săruta mai mult, cu atât simţeam noduri care se desfăceau, cu atât terenul sterp care-şi făcuse loc în mine începea din nou să înflorească. Durerea pe care o strânsesem în mine şi o păstrasem în toţi anii aceia părea să înceteze. O durere căreia nu-i cunoşteam provenienţa,

dar pe care Michele o ştia bine, pentru că era şi a lui. în ziua aceea am făcut dragoste pentru prima oară şi a fost de parcă era şi ultima. Ca doi iubiţi sub un cer din care cad bombe.

I

După cursuri, alergam cât puteam de repede pe străzile din centru ca să ajung în Piazza del Ferrarese şi apoi pe Via Venezia. Michele lăsa uşa deschisă şi eu intram cu respiraţia întretăiată şi inima care-mi bătea atât de tare, că părea să-mi spargă pieptul. Mi-era frică c-o să mă vadă cineva, că tata o să afle. Ne-ar fi omorât pe amândoi, eram sigură că ar fi fost în stare s-o facă.

Intr-una dintre după-amiezile acelea, în timp ce-mi privea trupul gol întins pe pat, mi-a spus: „Aş vrea să fiu cu tine pentru totdeauna", şi cu toate că vorbele lui mă făceau fericită, ştiam că în spatele speranţei sale de iubire eternă se ascunde teroarea. L-am simţit căzut pe gânduri, sfâşiat de dilema dacă să se ridice şi să fugă sau să rămână lângă mine. Stătea întors cu spatele lângă trupul meu gol. Avea pielea de culoarea grâului, un mic neg sub omoplat, ceafa lată, un cercel strălucitor în urechea stângă. în clipa aceea am avut certitudinea că fiecare centimetru din pielea aceea era al meu. Era partenerul meu, copilul care se arunca în mare cu graţie, în ciuda kilogramelor în plus, care întârzia la şcoală pentru că venea cu mine până în staţia de autobuz, care-mi asculta poveştile dăruindu-mi tăcerile lui. Era trecutul meu, zidurile joase de la marginea câmpiei, marea, după-amiezile de vară, sărutul furat pe stânci. Faptul că era lângă mine îmi provoca deopotrivă tristeţe şi bucurie. Simţeam pentru el ceva ce trecea dincolo de atracţia fizică, dincolo de iubire, era o necesitate. Dacă aş fi fost întrebată ce simt pentru Michele, n-aş fi avut nici un dubiu să răspund: am nevoie de el, aşa cum am nevoie de aer, de mâncare, de un acoperiş deasupra capului.

Lunile petrecute cu el au fost fără îndoială cele mai frumoase din viaţa mea. Casa lui Michele era caldă şi primitoare. Făceam dragoste pe pat, pe divan, pe o pătură

întinsă pe jos. în timp ce el mă poseda impetuos, îl întrerupeam cu o întrebare, un gând, un chicotit. Ritmul încetinea, îmi răspundea, mă săruta pe față, pe păr, pe gât. Michele nu era un tip care să vorbească mult, nu aveam lungi discuții despre politică sau filozofie, așa cum aveam cu Alessandro, dar nu le simțeam lipsa. în timp ce mă lipeam de spatele lui mare ca platoșa unui legionar roman, mi se părea că sunt exact acolo unde trebuie.

Am regăsit plăcerea de a sta cu mama în bucătărie, la ora cinei. Ea gătea, eu învățam, îmi vorbea, eu îi răspundeam. Ascultam cântece la radio și le fredonam împreună, în fiecare seară o însoțeam să se roage la Fecioara îndurerată, iar duminica, la cimitir.

— Mamă, a mai venit să te viziteze mătușa Cornelia? am întrebat-o într-una dintre plimbările noastre.

A clătinat din cap fără să se oprească din mers.

— Se vede că are treburi pe lumea cealaltă.

Dar eu știam că motivul e altul. în sfârșit își găsise și ea puțină liniște, chiar dacă mi se întâmpla să o văd deseori că strânge în mână una dintre vechile fotografii ale lui Vincenzo copil și o auzeam noaptea plângând. Mi se întâmpla și mie să mă așez pe patul gol al fraților mei și să mă gândesc la vremurile în care eram toți împreună. Atunci simțeam o durere precaută, subită, un rău fizic concentrat în întregime în abdomen.

Viața mersese înainte. Tata găsise de lucru la abatorul regional. Locul acela era teribil și, când se întorcea acasă, aducea cu el, pe lângă mirosul greu de sânge, o dâră de dezgust și de furie. în schimb, salariul era bun și puteam să ne permitem o haină sau o pereche de pantofi noi. Singurul care nu era fericit era tocmai tata, care părea teribil de chinuit. într-o zi a intrat în bucătărie cu o expresie de nebun și,

repezindu-se la radio, l-a lovit cu un băţ până când l-a transformat într-o grămadă de fire răsucite şi buloane. A doua zi mama a cumpărat un radio nou şi l-a ţinut deschis chiar şi în timpul prânzului. El n-a părut să bage de seamă, îmi aminteam cu duioşie vremea în care eram mică şi, speriată de prezenţa celor doi fraţi ai mei şi a tatei, o urmăream pe mama ca o umbră, vârându-mă în fusta ei, găsind refugiu în mângâierile ei iubitoare. Îi admiram ochii luminoşi de culoarea urzicii, părul ciufulit pe care-l ţinea deseori strâns într-un coc din care scăpau şuviţe rebele, mâinile foarte albe distruse de bătături, arătătorul uşor îndoit din cauza orelor petrecute cu acul de cusut. Reuşeam oarecum s-o văd din nou cu aceiaşi ochi iubitori. Odată, vorbindu-mi despre tata când era tânăr, mama îmi spusese că îi cunoscuse şi slăbiciunile, ascunse altora. Poate era într-adevăr aşa. Ochii începuseră să-mi devină îndeajuns de atenţi ca să văd şi eu o altă latură a tatei ce-mi apăruse până atunci în puţine ocazii, un chip fragil, pe care încerca să-l ţină bine ascuns şi pe care mama îl descoperise poate cu mult timp înainte. De asta îl suporta, ierta şi continua să-l iubească, îmi era suficient să pun câteva lucruri cap la cap ca să-mi fie limpede: mâna mută care cerea s-o strângă pe a mea, dorul de mare, melancolia latentă, însăşi furia pe Michele nu erau, poate, semne ale laturii sale slabe?

Într-o seară – mai erau zece zile până la Crăciun – Alessandro s-a prezentat acasă la noi. Nu ne mai văzuserăm din vară, de la cina pe care mi-o oferise în cinstea bacalaureatului. Nu mă purtasem frumos cu el dispărând în felul acela, dar căutasem calea cea mai uşoară, chiar dacă asta nu mă făcea să fiu prea mândră de mine. Făcusem întot-

deauna în aşa fel încât el să nu afle unde locuiesc, voiam să vadă în mine numai ceea ce eu eram dispusă să arăt, de aceea m-a uimit că reuşise să dea de mine.

— Ce faci aici? Cum de m-ai găsit?

— Ce primire! a zis ironic, a fost uşor, aici se pare că vă cunosc toţi.

— Scuză-mă, am încercat s-o dreg, numai că nu mă aşteptam să te văd aici.

— Maria, cine-i?

Mama a apărut în uşă cu un prosop de bucătărie în mână şi miros de usturoi pe degete.

— Alessandro! a exclamat uimită. Îmi pare bine, sunt Teresa, a spus, întinzându-i mâna. Antonio, vino şi tu, vino să-l cunoşti pe prietenul Măriei. Ţi-am vorbit deja despre el.

— Nu, mamă, nu-i cazul, Alessandro trebuie să plece.

Tata şi-a făcut apariţia, cu un zâmbet de circumstanţă şi mâinile încrucişate la spate.

— îmi pare bine, ştiu că eşti fiul unui colonel, a început el, ca să demonstreze că, pentru el, esenţa fiecăruia dintre noi trecea prin aceea a tatălui.

— Pregătesc cina, rămâi cu noi. Avem telefon, poţi să-i anunţi pe ai tăi, a spus mama mândră, deoarece telefonul era încă un element de confort pe care ni-l permiseserăm graţie salariului tatei.

O detestam când se comporta aşa, hotărând în locul meu şi pentru binele meu. Alessandro m-a privit o clipă în ochi, a observat că nu eram de acord, dar a acceptat. Mi-am dat seama că tata îl examina cu o privire severă. Era îmbrăcat cu o pereche de jeanşi şi o scurtă de piele maro. Era foarte frumos, cu ochi albaştri de copil, faţa întinsă, dar ce

simțeam pentru Michele era cu totul altceva. L-au invitat să ia loc la masa din bucătărie și tata i-a oferit un pahar de vin. Am sperat că Alessandro se va lansa într-una dintre complicatele lui discuții filozofice. Atunci tata s-ar fi simțit stânjenit și ar fi început să-l atace. O făcea întotdeauna în asemenea situații, dar nu s-a întâmplat.

— Povestește-ne puțin despre ce face tatăl tău, l-a îndemnat tata.

Știam că Alessandro n-avea o relație bună cu taică-su, care era mereu absent din cauza serviciului, despotic și destul de arogant, aspecte pe care Alessandro le-a trecut însă sub tăcere. N-a spus decât:

— Călătorește deseori. Când eram mic, îmi lipsea mult.

Mama l-a privit cu duioșie.

— Trebuie să-ți fi fost greu, a comentat.

M-a cuprins furia. Copilăria lui Alessandro, în comparație cu a mea și a fraților mei, fusese probabil minunată, nu puteam să-l învinovățesc pentru asta, dar începeam să simt o stânjenealã greu de ascuns, o dorință de a-l jigni, și senzația aceea s-a amplificat din ce în ce mai tare pe parcursul cinei.

— Desigur, am explodat, trăia într-o casă foarte mare, cu o femeie de serviciu. Avea întotdeauna haine noi și în fiecare vară mergea în vacanță într-o vilă, la mare. Ai dreptate, mamă, trebuie să fi fost o copilărie grea.

I-am aruncat un zâmbet ironic, apoi am privit-o pe mama care, stânjenită, începuse să învârtă mâncarea în farfurie. între timp simţeam cum creşte în mine o dorinţă nesatisfăcută care mă ardea pe dinăuntru, un foc imposibil de stins, o foame pe care nici măcar momentele de dragoste cele mai aprinse nu reuşeau s-o potolească. îmi lipsea deja pielea lui Michele, chiar dacă nu trecuseră decât puţine ore de când n-o mai atinsesem, nu doream altceva decât s-o ating din nou. Am terminat de mâncat fără să mai acord prea multă atenţie discuţiei dintre Alessandro şi părinţii mei. îi simţeam doar din când în când privirea îndreptată spre mine şi o evitam. Când a venit timpul să plece, l-am condus la uşă.

— Când te pot revedea? m-a întrebat luându-mă de mână.

N-aveam nimic împotriva lui, în fond a fost singurul băiat cu care reuşisem să socializez în anii de liceu. Fusesem dintotdeauna o Fiinţă închisă şi, când observam interesul cuiva pentru mine, făceam tot posibilul să-l ţin la distanţă. Alessandro îmi plăcuse întotdeauna pentru inteligenţa lui, dar nu-l iubeam şi am fost sigură de asta după ce l-am reîntâlnit pe Michele.

— Nu putem să ne mai vedem, Ale. Tu n-ai nici o vină, dar, crede-mă, e mai bine aşa.

— Dacă e din cauza a ce s-a întâmplat acasă la mine, îţi jur că o să Fiu mai atent, n-o să te mai presez. Te rog, Maria. Vreau să te revăd.

— Tu n-ai făcut nimic, nu-i nimic greşit la tine.

— Şi-atunci ce e?

Am întors privirea spre stradă. Un vânt tăios şFichiuia copacii dezgoliţi în depărtare, în jurul castelului. Mă gândeam că la câteva case mai încolo stătea el. Mi-am dat

seama în momentul acela că aş fi în stare să fac orice. Mi-au venit în minte mâinile lui puternice, aspre, dar şi delicate când alunecau pe pielea mea. Ochii mereu puţin melancolici, vocea răguşită şi pasională. Mă zbăteam neliniştită între focul din trupul meu – care devenise deja cel al unei femei – şi duioşia unui sentiment care era încă impregnat de inocenţa copilăriei.

— Sunt îndrăgostită de altcineva, am mărturisit pri- vindu-l drept în ochi.

Ale şi-a muşcat buza, şi-a aranjat părul, a ridicat ochii spre cer, dincolo de case.

— Cum poţi să fii sigură? Dacă îl cunoşti de puţină vreme, poate te înşeli.

Am continuat să-l privesc fix, nu voiam să-l rănesc, dar ţineam ca el să înţeleagă.

— Nu, îl cunosc dintotdeauna.

L-am privit cum se îndepărtează în grabă pe strada pavată, cu o mână în buzunar şi cealaltă trecându-şi-o nervos de pe faţă pe păr şi-apoi din nou pe faţă. Când am intrat în casă, o splendidă milonga se auzea în bucătărie. Tata băuse prea mult şi asta îl făcea să fie binedispus. Am recunoscut vocea lui Cheo Feliciano, unul dintre cântăreţii săi preferaţi. Păstra discul ca pe o relicvă preţioasă, dat fiind că era unul dintre puţinele pe care le adusese cu el când se întorsese după şederea în Venezuela. îi aducea aminte de anii tinereţii, când mai avea încă multe visuri. Odată ne povestise că, în casa în care locuise cu părinţii, în Venezuela, în mica localitate Puerto la Cruz, comandase un scaun din nuiele pe care-l aşezase lângă fereastră. La sfârşitul fiecărei zile se aşeza pe scaunul acela, în aripa casei cea mai expusă la vânturile oceanice, în faţa unui pâlc de palmieri. Se uita la apusul soarelui colorat în roşu şi

portocaliu, în timp ce notele unui son cubanez sau al unei rumbe pasionale îi încălzeau sufletul. Acum, în timp ce vocea lui Cheo Feliciano inunda încăperea, el şi mama dansau, fruntea ei se sprijinea de buzele lui. Cât erau de ciudaţi, de suciţi şi de diferiţi. Se urau, se iubeau, se fereau unul de celălalt şi se urmăreau. Am închis ochii şi am lăsat ca melodia să mă îndepărteze de lume. Pentru o clipă m-am simţit liberă, căzută într-o dimensiune ireală, unde totul părea posibil, chiar şi faptul că tata ar accepta sentimentele mele pentru Michele. Apoi muzica s-a oprit, tata s-a îndreptat clătinându-se spre dormitor şi mama a strâns masa mulţumită, fredonând cuvinte de neînţeles într-o spaniolă stâlcită.

— Şi când vă mai întâlniţi tu şi Alessandro?

M-am aşezat lângă fereastră să privesc luna.

— Nu ne mai întâlnim, mamă. I-am spus că s-a terminat.

A lăsat să-i cadă prosopul din mână şi şi-a pus palmele pe masă.

— Nu-s îndrăgostită de el, mami, asta-i tot.

— Dar e un băiat cumsecade, a spus, dintr-o familie bună. Poate să-ţi ofere multe.

— Mamă, nu mai vreau să vorbesc despre asta.

Atunci a venit lângă mine şi m-a obligat să-mi ridic bărbia şi s-o privesc în ochi.

— Nu cumva e din cauza lui Michele Crudu? Vrei să-l laşi pentru el?

Am continuat să privesc luna, convinsă că tonul discuţiei noastre nu va duce la nimic bun.

— Dar nu tu ai spus că unele vieţi sunt destinate să se împletească? am întrebat-o supărată.

— Ba da, dar n-am spus că e întotdeauna un lucru bun. Ascultă-mă bine, Maria, sunt mama ta şi ştiu ce e bine pentru tine. Cu Michele n-o să ajungi nicăieri. E un băiat bun, nimic de spus, dar aşchia nu sare departe de trunchi.

Era o frază pe care o auzisem deja şi pe care refuzam s-o iau în seamă.

— Nu cred că eşti persoana cea mai indicată să-mi dea sfaturi. Ai ales un soţ ca tata şi cred că nu poate fi considerat un exemplu de căsătorie bună.

Îi tremurau buzele şi ochii i se umpluseră de lacrimi. A ridicat mâna pe jumătate şi mi-a dat o palmă. în momentul acela mi se părea că arată ca fantoma mătuşii Cornelia, ochii inexpresivi de păpuşă şi chipul cenuşiu. M-am oprit s-o privesc şi m-am gândit la cât de mare era distanţa dintre noi. Eu, femeie tânără, în floarea vârstei, cu privirea languroasă, ochi levantini, trăsături plăcute şi sinuoase, ea, mama aproape sexagenară, cu aspectul decrepit al unei matroane grase, ridurile verticale de pe buze, firele argintii care-i albeau părul creţ. Mi-am atins obrazul, aproape neîncrezătoare. După mulţi ani, în singura ocazie în care, la rândul meu, i-am dat o palmă fiicei mele, m-am gândit la seara aceea şi la chipul mamei.

Mai târziu, noaptea, am avut un vis: erau nişte lumini colorate cum nu mai văzusem în viaţa mea. Corpul meu devenea enorm, ca un balon, şi se înălţa în zbor deasupra mării, o străbătea toată, până când ajungea de cealaltă parte. Lumea alerga pe mal să mă privească şi să mă salute fluturând din mâini. La un moment dat, înainte de a atinge pământul de pe malul opus al mării, corpul meu începea să se micşoreze tot mai mult, îşi pierdea lejeritatea care-l ţinea suspendat în aer şi cădea. M-am trezit brusc şi instinctiv mi-am atins abdomenul, apoi capul şi ochii. Când am înţeles că a fost pur şi simplu vorba despre un vis, am auzit vocea mamei în bucătărie. Plângea înăbuşit, părea o muzică tristă care se compunea şi se stingea imediat după aceea. Aş fi vrut să mă duc la ea şi să o îmbrăţişez, să mă port cu ea aşa cum ea se purtase cu mine atunci când eram mică, să-i aşez capul pe umărul meu şi s-o leagăn. Aş fi legănat-o în timp ce se ghemuia ca o fetiţă. I-aş fi spus: îmi pare rău, sunt soi rău, avea dreptate bunica, aveai dreptate şi tu.

M-am răsucit însă în pat, apoi m-am întors cu capul la perete şi mi-am ascuns mâinile între coapse. Ca un melc care se retrage în cochilia lui, aş fi vrut să nu mai exist sau, mai bine zis, să exist altundeva. Orele au trecut încet, goale, am adormit în zori ca să mă trezesc după puţin timp.

Când am deschis ochii, la radio se transmitea o piesă a lui Baglioni şi mama cânta în timp ce cafeaua bolborosea.

Soi rău

2

Era una dintre ultimele zile de cursuri la universitate, înainte de vacanța de Crăciun. în Aula Magna se auzea pălăvrăgeala veselă a studenților care-l așteptau pe profesorul de Istorie medievală. Nu-mi făcusem încă mulți prieteni, schimbasem doar câteva vorbe cu Roberta, singura din clasa mea care, pe lângă Alessandro, se înscrisese la Facultatea de Litere. Din fericire, Alessandro nu urma același program de studii ca mine, așa că era destul de greu să ne întâlnim pe imensele coridoare ale facultății. Mă gândeam încă la mama, când l-am văzut pe Michele intrând în aulă. Inima a început să-mi bată cu furie, până atunci avusesem doar întâlniri secrete, acasă la el, și ideea de a-i vorbi în mijlocul atâtor persoane mă tulbura. Mi-am luat lucrurile și i-am ieșit în întâmpinare.

— Ce faci aici?

Avea o expresie fericită, ochii îi străluceau.

— Surpriză! a exclamat înainte de a-mi fura un sărut. Vreau să te duc într-un loc să-ți arăt ceva.

— Eu și cu tine? Ești sigur?

Mă obișnuisem deja cu clandestinitatea noastră. Nu mi-a răspuns. Michele era un om al faptelor, care ura cuvintele inutile, așa că m-a luat de mână și m-a tras în grabă spre ieșire. Ne aștepta o strălucitoare motocicletă neagră.

Cunoştinţele mele în materie erau destul de limitate, dar semăna cu una dintre motocicletele pe care le văzusem în nişte filme americane, cele care-ţi transmit imediat o senzaţie de libertate.

— Urcă-te şi ţine-te bine.

Mi-a observat ezitarea şi m-a asigurat:

— Fii liniştită, n-o să te vadă nimeni, mergem departe. N-ai oare toată dimineaţa la dispoziţie?

Mă simţeam ca în ziua aceea, cu mulţi ani în urmă, când acceptasem să merg cu el la mare. Aveam aceeaşi senzaţie de pericol şi excitare. Câteva clipe m-a mâncat limba să-l întreb cum făcuse să-şi cumpere aşa o motocicletă, la fel cum în multe ocazii aş fi vrut să-l întreb alte lucruri. Din ce trăia? Ce făcea pentru a se întreţine? De fiecare dată preferam să evit întrebarea şi alegeam să nu ştiu.

Am urcat pe motocicletă şi m-am lipit strâns de el. Am traversat în viteză străzile din centru şi am ajuns pe faleză. Ne-am strecurat rapid în mijlocul traficului, printre tarabele vânzătorilor ambulanţi care începeau să-şi aranjeze mărfurile, am trecut pe lângă ţiganca florăreasă de la semafor şi pe lângă două prostituate îmbrăcate în blănuri, apoi pe lângă Torre Quetta. După aceea, doar câmpuri golaşe şi marea, marea cenuşie a unei dimineţi de iarnă. în timp ce

2

respiram aerul înţepător de decembrie, m-am simţit brusc plină de energie şi de speranţă, inocenţa tinereţii îmi umplea sufletul de aşteptări şi de bune intenţii. Cerul era limpede, lumina radioasă şi motocicleta aceea mare şi neagră ar fi putut să ne ducă oriunde numai pe noi doi. Am ajuns până la Polignano. Am stat un pic să admirăm spectacolul caselor căţărate pe stânci, apoi am întors ochii spre mare, pe

care o vedeam clipocind la capătul unei străduțe cu dale albe. De-o parte și de alta, tarabe pline ochi de fleacuri.

— Hai să bem ceva cald. Ai înghețat pe motocicletă.

Am făcut semn că da, dar ar fi putut să-mi ofere orice, aș fi acceptat totul. L-am urmat cuprinsă de o bucurie neașteptată, încercând să ascund sub euforie o ușoară senzație vicleană, un soi de presentiment – care avea poate de-a face cu tendința aceea, moștenită de la tata, de a găsi întotdeauna ceva imperfect într-un tablou de altfel perfect. Senzația aceea șerpuitoare și imperceptibilă susura că fericirea se va dovedi o iluzie și că viața mea va continua să se învârtă în gol și că voi pierde lucrurile frumoase. în timp ce sorbeam o excelentă ciocolată într-o cofetărie din centrul vechi, i-am privit încântată pielea măslinie, gura mare în formă de inimă, ochii verzi, cu o privire adâncă, de maur.

— N-o să te părăsesc niciodată, i-am spus, căutându-i degetele.

Maxilarul i s-a încordat ușor și m-a privit lung, apoi mi-a strâns mâinile.

— Să mergem, m-a invitat zâmbind, vreau să-ți arăt ceva.

Ținându-ne de mână, am alergat până la micul port. Aproape de mal pluteau filamente de alge putrede, împreună cu deșeuri de plastic și de hârtie.

— închide ochii.

L-am ascultat, agățându-mă cu putere de brațul lui, de teamă să nu cad.

— Îți amintești când eram copii și-ți spuneam că mi-ar plăcea să merg în cealaltă parte a mării?

— îmi aduc aminte, sigur, și tu m-ai întrebat dacă tata m-a luat vreodată cu el pe barcă. A făcut-o, să

ştii, cu puţin timp în urmă.

— Aţi mers departe?

Am clătinat din cap.

— Deschide ochii, mi-a şoptit.

Ca prin minune, în faţa ochilor mei a apărut o mică barcă de lemn vopsită într-un alb strălucitor.

— E o minune, am exclamat.

— Uită-te bine la nume, m-a invitat, arătându-l cu degetul.

— Soirău! am exclamat. Ce-nseamnă asta?

— Barca e a mea, Maria. Am reparat-o cu mâinile mele şi am botezat-o aşa pentru că-mi aduce aminte de copilăria noastră. Ce zici? Cu asta putem merge împreună să vedem cum e de cealaltă parte a mării.

L-am îmbrăţişat cu lacrimi în ochi. Mi-a prins bărbia între degete şi m-a sărutat. O sărutare care a durat la infinit, care, atunci când se termina, începea din nou, ca nişte călueţei care ating pământul şi apoi se ridică din nou. În jurul nostru auzeam doar liniştea. Când gurile noastre s-au desprins, i-am citit în ochi forţa sentimentelor pentru mine. Toate zgomotele au început să se audă din nou, ca şi cum vocea lumii din jurul nostru s-ar fi ridicat brusc: corul pescăruşilor, claxoanele maşinilor, ciripitul păsărilor ascunse în spatele măslinilor, adierea vântului care încreţea suprafaţa mării.

— Dacă ai hotărî să faci înconjurul lumii pe Soirău, aş veni cu tine, i-am spus cu ochii umezi.

— Consideră-te deja asistenta comandantului! a spus.

Apoi m-a ridicat în braţe şi m-a învârtit.

— Oho, eşti grea, o să trebuiască să întăresc

barca!

Am căzut amândoi pe nisip, izbucnind într-un râs fără griji, nedorind să ne desprindem unul de altul.

— Eşti nebun de legat, îi spuneam râzând, în timp ce mă privea fără să scoată o vorbă.

Devenise serios.

— Nu mă privi aşa, i-am şoptit.

Ne-am sărutat cu ochii deschişi, o atingere uşoară, apoi el a simţit nevoia să se desprindă.

— Te iubesc, mi-a spus, orice s-ar întâmpla, să nu uiţi asta niciodată.

Ne-am întors în oraş pe motocicleta neagră. Eu am coborât înainte cu câteva străzi de casa lui, de frică să nu ne vadă cineva împreună, apoi l-am urmat şi am intrat pe furiş, sperând să n-am probleme nici de data asta. O vreme am stat pe pat, jucându-ne ca doi pisoi. Mă privea în timp ce îi atingeam distrată părul de pe piept. îmi mişcăm aproape imperceptibil bazinul şi frecându-mi picioarele de cearşafurile mirosind a proaspăt spălat, aşteptam nerăbdătoare să mă atingă. L-am privit până când mi-am dat seama că, dacă nu-l sărutam imediat, aş fi murit. O sărutare timidă la început, din vârful buzelor, apoi o alta şi încă una. Şi cu cât buzele lui calde le apăsau pe ale mele, cu atât îmi dădeam seama că orice nou contact între noi devenea tot mai îndrăzneţ.

Mă făcea să roşesc când mă penetra cu degetele, mişcându-se în sus şi-n jos până când totul devenea umed şi cald. Ruşine şi dorinţă se amestecau într-un dans minunat. Gâfâia, împingea, dar nu era încă în mine. întârzia, ca şi cum, în ziua aceea, ar fi vrut să se bucure de mine cu calm. în împletirea aceea de picioare şi braţe, îi simţeam

pubisul aspru apăsându-mă. M-am lăsat purtată de nevoia de a-l atinge, de a-l parcurge în întregime până la ombilic, de a simţi ce gust avea. Când a intrat în mine, s-a mişcat încet, fiecare împinsătură era tot mai lentă, mai calculată. Până când durerea şi plăcerea s-au amestecat, iar gemetele au devenit mai blânde, asemenea cântecelor de leagăn. Am făcut dragoste timp îndelungat. Nici unul din noi n-avea de unde să ştie că era pentru ultima oară.

Câteva zile mai târziu, mă plimbam împreună cu mama pe Via Sparano, plină de magazine împodobite de sărbătoare. Păşeam cu senzaţia că zeci de spini mă împung în pântece. Faptul că văzusem barca Soirău mă făcuse să fiu tulburată şi fericită în acelaşi timp. Mama avea ochii machiaţi cu verde şi buzele de un portocaliu aprins, îşi vopsise de curând părul şi părea mai tânără cu zece ani.

— Astea sunt casele în care vreau să locuieşti, Mari, a spus suspinând şi arătându-mi blocurile frumoase, arhitectura lor sobră, balcoanele pântecoase. Aici locuiesc copiii de avocaţi, de medici, de profesori, nici măcar fratele Maddalenei nu-şi poate permite să stea aici, dar fetiţa mea trebuie să stea.

În timp ce o auzeam fantazând despre viitorul meu, un întuneric în formă de sac mi-a înceţoşat privirea. Am înţeles că nu mai eram doar o fiică, ci reprezentam în toate felurile posibile revanşa ei. Mama le admira pe doamnele elegante, poşetele şi rochiile lor scumpe, inspira dâra de parfum lăsată de ele şi îşi imagina că sunt în locul lor. îi palpita chiar şi pieptul în timp ce le observa, mă strângea de braţ şi, când vreo uşoară spaimă îi dădea târcoale, o alunga imediat. Atunci respira adânc şi devenea din nou calmă.

— în cartier o să moară toţi de invidie, a spus mai mult pentru ea decât pentru mine.

Ne uitam la vitrinele unei cofetării din Via Melo, când am întrebat-o ceva ce mă obseda de multă vreme:

— Mama, ce-ai face dacă ți-aș spune că sunt îndrăgostită de Michele Crudu?

Nu s-a întors să mă privească, a continuat să fixeze torturile și prăjiturile.

— Știu, copila mea, dar e o iubire pe care trebuie s-o ții pentru tine. Cultiv-o înăuntrul tău, dar uită-te în altă direcție.

— Ce înseamnă asta?

A reluat foarte încet, ca și cum ar fi trebuit să apeleze la toată voința ei pentru a bloca vorbele ce-i ieșeau din gât.

— Ascultă, Mari, Michele o fi băiat bun, chiar dacă e un Crudu, dar, așa cum ți-am spus, nu pe el trebuie să-l vrei. Nu-ți poate oferi nimic în plus față de ce ai. Ți-am explicat, nu? Că așchia nu sare departe de trunchi. Îți amintești povestea pe care mi-ai spus-o acum câteva zile?

Se referea cu siguranță la momentul în care o făcusem să plângă.

— Aveai dreptate. Eu l-am ales pe tatăl tău și-acum stau aici, nu pot să mă întorc în timp. Tu însă ai toată viața înainte.

În cele din urmă, a suspinat, m-a luat de mână și m-a invitat zâmbitoare s-o urmez:

— Vino, Mari, hai să cumpărăm ceva bun de mâncare pentru Ajun.

Am urmat-o întristată de indiferența cu care terminase discuția, de parcă i-aș fi vorbit despre un joc delicat de copii. În timp ce mergeam alături de ea, am simțit niște furnicături plecând din vârful degetelor și urcând în valuri rapide și neregulate în brațe. Am dat drumul aerului din plămâni și am respirat încet, în cel mai calm mod posibil.

Niciodată nu mi-a fost atât de dor de copilăria mea ca atunci. Vara, cursele cu Michele până la Torre Quetta, goana după şopârle, soarele care-mi încălzea braţele şi picioarele, maronii ca pământul, lecţiile domnului învăţător Caggiano, bunica Antonietta, care făcea sosuri atât de gustoase, Vincenzo, care-şi număra tot timpul economiile strânse în caseta lui. Drumul pe care eu şi Michele îl făceam în fiecare dimineaţă ca să ajungem la Teatrul Petruzzelli, parfumul de croissant abia scos din cuptor care invada toată strada. Şi marea în depărtare. în nesfârşita zi de vară cum mi se părea în acel moment copilăria mea, eu şi Michele, uimiţi şi tăcuţi, ascultam murmurul apei, schimbând confidenţe secrete şi promisiuni din priviri. Mi se părea chiar că aud vocea lui Michele copil, care, cu cadenţa ei încă inocentă, traversa ca un pod invizibil abisul anilor. Acum, când eram amândoi adulţi, totul devenise mult mai complicat.

Am cumpărat un ţipar ca să-l gătim cu lămâie şi foi de dafin, sardele sărate şi *mignitte*[1] murate. Mama era mulţumită, aşa că am pornit-o încet spre casă. Mă simţeam ca o prinţesă din poveşti, închisă într-un turn imposibil de cucerit.

Când am ajuns în Piazza del Ferrarese, am văzut mai multe persoane îngrămădite lângă ziduri sau oprite la intersecţie. în faţa casei lui Michele se strânseseră o mulţime de curioşi. Mama le-a zărit pe cumătră Nannina, pe vrăjitoare şi pe Cesira.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat ridicând bărbia.

Cumătră Nannina şi-a făcut mai întâi cruce, apoi a spus rar:

— Domnul a hotărât că i-a venit ceasul. A

murit Nicola Crudu.

Am primit vestea cu uimire. Cu toate că văzusem cum ajunsese din cauza bolii, încă mă gândeam la el cu ochii de fetiţă. Şi în ochii mei de fetiţă, Crudu tatăl era căpcăunul cel rău din poveşti, prins şi el între paginile unei cărţi, etern. Gândul meu a fugit, însă, mai ales la Michele. Plângi şi după un tată rău, strâmb şi necinstit.

Am încercat să mă apropii de casă, făcându-mi loc printre oameni.

— Dacă-l cauţi pe Michele, nu-i aici.

Glasul vrăjitoarei m-a plesnit ca un sunet de pe lumea cealaltă, un cârâit de pasăre. Am ascultat-o cu neplăcere, apoi m-am îndepărtat. Casele erau tăcute şi lumea îngrămădită afară aştepta ca vreun membru al familiei să vină să spună unde şi când, pentru că la înmormântarea lui Crudu, fie el şi un mort urât şi blestemat, voiau să participe cu toţii.

— Să mergem, Mari, să ne-ntoarcem acasă.

I-am făcut semn mamei că da, dar nu reuşeam să nu mă mai gândesc la el. Trebuia să-l văd. În momentele în care a trebuit să fac un bilanţ al zilelor frumoase şi urâte, al celor mai mult sau mai puţin încărcate de semnificaţie, m-am gândit întotdeauna la evenimentul acela ca la unul de cumpănă între înainte şi după.

L-am revăzut pe Michele în ziua înmormântării, pe care mi-o amintesc mai mult ca pe o sărbătoare la care a participat tot cartierul. Fanfara intona *Ave Maria* de Schubert, urmată de un stol de femei îmbrăcate în negru, cu voalete de dantelă pe ochi. Bărbaţii îşi puseseră costumele de duminică şi până şi copiii păreau îmbrăcaţi de sărbătoare. Sicriul era dus de cei trei fii mai mari şi de un nepot. Michele

stătea în spatele lui Tancu. Avea o expresie încruntată, era îmbrăcat cu un costum negru, o cămaşă albă, o cravată neagră. în spatele lor răsuna zgomotul copitelor cailor pe caldarâm. Patru cai albi, frumoşi şi puternici ca tinerii Crudu, încălecaţi de patru copii cu haine de oameni mari. Mai erau trei zile până la Crăciun şi mistralul bătea cu putere, cu toate astea coafura tapată a văduvei Crudu nu se clătina nici la dreapta, nici la stânga. îi ţinea de mână pe gemeni, şi pe paltonul negru îi străluceau un lanţ de aur şi o broşă de sidef prinsă în piept. Bazilica era ticsită, în timp ce doi ministranţi împroşcau aerul cu sfeştoacele. Sicriul a fost aşezat în faţa altarului, înconjurat de coroane de crizanteme şi de vaze cu crini albaştri.

Şi-a făcut apariţia preotul cu o faţă de ceară, ochii umezi şi stinşi şi vocea tremurând. M-am gândit la toate dăţile în care bunica Antonietta mă invitase să-mi mărturisesc păcatele, pentru că altfel diavolii ar fi venit să mă ia şi m-ar fi tras în ţeapă, ars în flăcări şi apoi dus în infern. „Sfântă Fecioară, cât îi de urât infernul, nici nu-ţi poţi închipui", îmi spunea închinându-se de mai multe ori. Iar acum mă simţeam fix acolo, într-un loc foarte aproape de infern. Zece Ave Maria, zece Tatăl nostru şi recunoaşterea păcatelor cu pumnul bătut în piept. Aia era maniera în care bunica mă mântuia. Dar cum te mântuieşti de păcatul de a iubi persoana greşită? „Doamne, Dumnezeule, iartă-mă că nu vreau să-mi recunosc greşelile. Nu cred în infern şi nu cred nici în tine. Dacă exişti cu adevărat, fulgeră-mă, pedepseşte-mă, dar nu mă nenoroci."

Preotul a început predica cu o expresie mâhnită. Avea un puternic accent dialectal şi obiceiul de a-şi înclina capul spre dreapta de fiecare dată când ajungea la sfârşitul unei

fraze. Văduva își trecea o batistă pe ochii uscați ori de câte ori preotul rostea vreo calitate de-a soțului ei.

— Mare mincinos și popa ăsta, a zis tata când preotul a pronunțat cuvintele bun creștin referindu-se la mort. Nu putea renunța să participe la înmormântare, nu putea s-o piardă. Cred că pentru el reprezenta un soi de revanșă mizeră. Mama i-a făcut semn să tacă, acela nu era locul potrivit pentru anumite comentarii. Din când în când Tancu o cuprindea pe maică-sa pe după umeri. M-a uimit din nou masivitatea lui, chiar dacă nu mai avea asupra mea același efect ca atunci când îl văzusem prima dată, în copilărie. Era enorm în toate privințele: înalt, cu picioare mari, gambe viguroase, torace și umeri musculoși și largi. Trupul său n-avea însă armonia pe care o avea cel al lui Michele. Reușeam să-l văd doar din profil și mă străduiam să prind lucirea vreunei lacrimi în ochi. Avea o forță uscată în privire și în gesturile calme. Pe sicriu se afla o fotografie a lui Crudu, părea mai tânăr cu mulți ani și cu fața mai frumoasă, o expresie de mândrie îi umfla pieptul ca o mică armură. M-am gândit la vremea în care tata îi spunea don Nicola. După moartea lui Vincenzo el devenise doar *chud' strunz'K*

1. Căcatu' ăla (dialect din Bari).

în zilele care au urmat, văduva a primit acasă o procesiune de femei. Participa şi mama, care a insistat s-o însoţesc. Văduva îi ţinea lângă ea pe cei doi gemeni. Avea părul tapat ca în ziua înmormântării, iar masa era mereu pusă, cu tacâmuri de argint şi pahare de cristal. Eu însă nu reuşeam să-mi iau privirea de la mâinile ei aspre şi zbârcite, mi se părea că doar peste partea aceea a corpului său trecuse timpul şi că tot restul fusese supus unui soi de magie care o ţinea prizonieră într-un chip de fetiţă. Cu noi erau şi cumătră Nannina, cumătră Angelina, vrăjitoarea şi Cesira, obişnuitul grup rocambolesc al cartierului. În timp ce femeile pălăvrăgeau, văduva îşi lua aerul distrat al unei vedete aflate undeva incognito, povestind despre vremea tinereţii, despre călătoriile în care o dusese soţul ei, despre data aceea când fuseseră la Roma să vadă unde se turnau filmele, vânzoleala maşiniştilor, actorii îmbrăcaţi în romani din Antichitate. Gesticula încontinuu, lăsându-i pe toţi cu gura căscată la poveştile ei. Apoi, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, dădea din mână de parcă ar fi vrut să alunge aerul dinaintea chipului şi revenea în fine la realitate.

— Să vă fac o cafea, exclama apoi zâmbitoare şi se ridica, îndreptându-se cu grijă spre bucătărie, apoi deschidea uşile de la dulap şi scotea zeci de biscuiţi.

Au trecut două zile, procesiunea a luat sfârşit şi toţi l-au uitat pe Crudu. Toţi în afară de mine şi de tata.

În dimineaţa de Ajun, Michele s-a prezentat acasă la noi. Tata se pregătea să taie capul ţiparului pe un fund de lemn, scotea corpul alunecos şi şerpuitor dintr-un lighean albastru, îi vâra o ţepuşă de metal între ochi, ca să nu-l scape din mână, apoi îi dădea o lovitură bruscă. Eu o ajutam pe mama să spele bucăţile de peşte şi să le aşeze într-un vas de lut, cu lămâie şi frunze de dafin. Îmi petrecusem ultimele două

nopți gândindu-mă la Michele, repetând în gând ce îi voi spune când o să-l revăd. Avusesem timp să-mi imaginez fiecare frază, pauză, virgulă, lăsând la o parte un singur lucru: faptul că el se va înfățișa acasă la mine.

— Ce puia mea cauți aici? a exclamat tata. Avea mâinile pline de sânge și un aspect neglijent din cauza bărbii neîngrijite și a părului netuns.

— Trebuie să vorbesc cu dumneavoastră, domnule De Santis.

Venise cu ideea cât se poate de clară că moartea tatălui îi dădea libertatea să-și gestioneze propria viață. Până în momentul acela, într-un anumit sens, fusese un bărbat prizonier al unui copil.

— Numai că eu n-am timp să stau să te ascult, a răspuns tata, ștergându-și mâinile de prosopul de bucătărie.

Mama și-a aranjat părul, apoi și-a scos șorțul ca să se ducă la Michele să-i prezinte condoleanțe.

— Ascultă, băiete, a continuat tata, știu că ți-ai pierdut tatăl de curând și că nu ne putem alege părinții, dar putem hotărî pe cine vrem în casa noastră, iar pe tine nu te vrem.

— Sunt îndrăgostit de fiica dumneavoastră, a continuat Michele, prefacându-se că ura tatei nu-l atinge.

— Asta-i bună! Și cine-ți dă dreptul să vii să-mi spui asta?

— Pentru că și Maria e, a adăugat, căutându-mi privirea.

— Ce puia mea spune, Mari, porcăria asta-i adevărată?

Am dat din cap în semn că da, dar nici un sunet nu

îndrăznea să-mi iasă din gât.

În schimb, a început să vorbească mama, un lung şir de cuvinte despre tineretul care se lasă dus de sentimente fără să se gândească la consecinţe, despre faptul că eu şi Michele aveam două destine diferite, dar n-a fost decât un lung interval de fraze irosite, care n-au reuşit să ajungă cu adevărat acolo unde trebuiau să ajungă şi care apoi s-au întrerupt brusc.

— Ascultă-mă bine, Miche, a reluat calm tata, după ce-i făcuse semn cu mâna soţiei sale să tacă. Aici nu mai e vorba de moartea lui Vincenzo, e vorba doar de fata mea. N-am pus-o să înveţe atâţia ani ca să arunc totul la gunoi cu tine. Deci dacă ai venit să-mi ceri s-o poţi vedea, trebuie să răspund nu, şi ţi-o spun definitiv, pentru că nu mai discut altă dată despre asta.

L-am privit pe Michele, apoi pe mama. Poate speram că, împotrivindu-se încă o dată ordinelor tatei, va lua cuvântul ca să-l facă să-şi schimbe hotărârea.

— Asta-i tot, acuma-ţi cer să ieşi din casa mea.

Întunecat ca un cal de rasă, coleric, melancolic. În expresia pe care o avea în momentul acela era condensată toată esenţa sa. Eu şi Michele ne-am privit câteva clipe, înainte ca el să iasă trântind uşa.

— Şi-acum pregătiţi o valiză, că mergem la mama, la Cerignola. Petrecem Crăciunul la ţară, a încheiat tata aproape şoptind, ca şi cum ar fi fost brusc foarte obosit.

Cred că voia să termine cu povestea aia, temându-se că Michele o să se întoarcă în scurt timp. Fără să scot o vorbă, m-am dus în camera mea să-mi strâng lucrurile. Eram con-

fuză, furioasă şi rănită, dar în tot acest amalgam de sentimente simţeam limpede, în străfundul sufletului, că îl urăsc pe tata, că mă urăsc pe mine însămi.

În timp ce străbăteam şoseaua naţională, stând tăcută pe bancheta din spate, mă simţeam golită. Copacii care nu sunt udaţi, care cresc într-un teren arid şi bolovănos se usucă fără ca măcar să-şi dea seama. Aşa vedeam povestea noastră.

Când am ajuns la Cerignola, era deja după-amiaza târziu. Mătuşa Carmela şi bunica nu ne aşteptau. Nu aveau telefon, deci nu putuserăm să le anunţăm că sosim.

— Am portbagajul plin de vin, ulei, cutii cu sardele sărate, ardei iuţi, o caserolă plină cu ţipar şi pâine, a spus tata, ca şi cum ar fi vrut să fie iertat pentru sosirea neaşteptată.

Bunicii Assunta i-au dat lacrimile şi nu mai contenea să-i mulţumească Fecioarei Maria pentru această frumoasă surpriză. A început să mă sărute peste tot şi să-mi laude frumuseţea.

— Nepoata asta e o sfântă, nepoata asta e o floare! repeta, sărutându-mi degetele şi apoi obrajii. M-am lipit de ea cu o durere pe care n-am simţit-o niciodată în celelalte dăţi când o văzusem. Mi-ar fi plăcut ca şi ea să-l vadă pe Michele, să-l vadă mătuşa Carmela şi toţi cei pe care îi cunoşteam, să înţeleagă că era special, că era născut pentru o altă lume, un soi de lume răsturnată, în care, în sfârşit, toţi puteau să scape de problemele lor. Pentru că atât timp cât vom fi prinşi în cei cincizeci de paşi dintre oraşul nou şi cel vechi, vom rămâne întotdeauna Soirău şi Crudu, şi împreună vom da naştere altor copaci uscaţi, arizi şi putrezi.

Bunica mi-a pregătit o cameră la etajul întâi, aceeaşi în

care-mi petrecusem verile departe de cartierul San Nicola. Vara, însă, de la fereastra camerei mele se vedeau grădina şi livada de măslini, şiruri de camelii de-a lungul casei şi de oleandri înfloriţi. în acea perioadă a anului însă, câmpia era stinsă şi adormită şi, în acea aripă a casei, bunica Assunta avea obiceiul să îngrămădească hainele vechi sau cele de lucru, care urmau să fie folosite la câmp odată cu venirea primăverii. Din cauza asta, camera mea părea depozitul unui telal sau culisele unei companii teatrale sărăcăcioase în turneu. De câteva cuie bătute în pereţi atârnau pălării de paie, combinezoane decolorate cu dantela uzată, bretele vechi şi pantaloni cârpiţi în mai multe locuri. Peste tot domnea un puternic miros de naftalină.

Mama a venit să mă ajute să mă instalez. Ştiam că voia doar să spună câteva cuvinte de consolare, cum făcea întotdeauna. S-a aşezat pe pat şi s-a prefăcut că priveşte curioasă în jur. A mângâiat dantela cuverturii şi şi-a trecut degetele peste buchetul de trandafiri desenat pe perne.

— îmi pare rău, Maria, tatăl tău nu-ţi vrea decât binele.

Eram întoarsă cu spatele, îmi aranjam hainele în şifonierul încă plin, la fel cum era cu mulţi ani în urmă, cu hainele elegante ale bunicului Armando. Sacouri, veste, cămăşi de in şi de flanelă. Totul rămăsese intact, de parcă trebuia să se întoarcă pe neaşteptate dintr-o foarte lungă călătorie.

— Nu ştiu de ce Dumnezeu l-a luat pe Vincenzo, am spus hotărâtă. Ar fi trebuit să-l ia pe tata.

— Ce spui, Maria?

— Spun că aş vrea ca tata să moară.

M-am întors către mama, am văzut cum îşi frământa buza de jos cu cea de sus. Ar fi vrut să plângă, dar n-a

făcut-o.

— Cum poți să spui așa ceva? Ești fiica lui.

Era magnifică în dezolarea ei de regină a săracilor, cu buzele roșii, fardul verde care îi punea în evidență ochii deschiși la culoare, părul cu permanentul proaspăt făcut, în momentul acela consideram că e și vina ei că aveam un tată prea incomod, autoritar, obositor. Felul său de a fi pretindea ca viețile noastre să graviteze toate în jurul vieții lui.

— Te gândești vreodată, am continuat, că poate, dacă ar fi fost un altfel de om, Vincenzo n-ar fi murit?

— Nu tatăl tău l-a omorât pe Vincenzo.

Am scos o haină de-a bunicului și am pus-o pe pat s-o văd mai bine. Nu văzusem niciodată o asemenea haină pe tatăl meu, și atunci când eram mică mi-ar fi plăcut.

— L-a crescut în violență, Vincenzo doar asta a învățat. Odată ai spus-o și tu.

— Maria..., și vorbele i s-au oprit în gât, ca și cum i-ar fi lipsit puterea să înfrunte subiectul acela. Atunci am continuat eu, cu răceala și forța pe care le învățasem în cartier și care – aveam s-o descopăr mai târziu – făceau vrând-nevrând parte din mine. Rămânea ascunsă și ieșea la suprafață din când în când, călăuzindu-mi gândurile și perspectiva asupra lucrurilor. în momentele acelea, răutatea cartierului apărea împreună cu limba și gesturile. Simțeam cum crește în mine furia.

— Și dacă vrem să spunem totul, mami, am continuat, e și vina ta, pentru că ai știut întotdeauna din ce aluat e făcut tata, dar nu te-ai gândit niciodată să pleci, să-ți iei copiii și să-l părăsești. Ai rămas lângă el și te-ai lăsat maltratată până și pentru o adiere de vânt care sufla invers.

Inima îmi bătea atât de puternic, încât părea în stare să

facă să dispară forma lucrurilor. Şi totul în jurul nostru, mobilele, hainele puse pe umeraşe, patul păreau obiecte de fum. Am sperat ca mama să-mi mai dea o palmă, aşa poate am fi fost la egalitate, a căzut însă pe pat ca un pachet gol. încetul cu încetul am simţit că încep să respir din nou regulat şi alcătuirea lucrurilor părea din nou normală.

— Tu nu poţi înţelege, Maria. Nu-i chiar aşa de uşor, să ştii, a început să spună, bâlbâindu-se, dar era evident că făcea un efort să urmărească un fir logic şi să găsească vorbele potrivite. Poate, mă gândesc acum, cuvintele potrivite nu existau, pentru că e greu de înţeles un om care în ochii noştri pare născut strâmb. îl suporţi şi gata, îl ierţi.

— Copiii, anii petrecuţi împreună, vârsta..., a încercat din nou, dar s-a poticnit.

A tăcut o clipă, apoi a scos un singur cuvânt:

— Iartă-mă!

Şi-atunci vocea ei a ştiut să mă prindă imediat şi să mă convingă. în momentul acela n-am reuşit să-i cer iertare, dar am înţeles că trebuia să-mi văd de viaţă în altă parte. Am lăsat-o şezând pe cuvertura cu flori şi m-am dus la mătuşa Carmela şi la bunica.

Un brad de Crăciun plin de luminiţe trona în faţa ferestrei şi pe masă soseau una după alta tot felul de mâncăruri: paste, pizza cu ceapă, salam, sardele sărate, însoţite de sticle de vin roşu pe care unchiul Aldo – soţul mătuşii Carmela – îl producea pe câmpia din jurul fermei. Casa era mare, solidă şi însorită, aşezată ca o pălărie pe pajiştea verde şi geometrică. M-am gândit că, la urma urmei, nu era un loc urât în care să trăieşti şi l-am preferat haosului şi zgomotului din oraş. Mama a venit şi ea în scurtă vreme. îşi reîmprospătase machiajul şi îşi schimbase rochia. între timp

mătuşa Carmela scosese pick-upul din care se răspândea în încăpere clasicul cântec de Crăciun „Tu scendi dalie stelle". Pentru această ocazie pusese masa în salonul mare, cu tapet albastru pe pereţi, mobile din lemn de castan şi ferestre înalte cu perdele de voal care făceau ca încăperea să semene cu un velier. Unchiul Aldo făcea onorurile casei, ridicând paharul şi toastând în cinstea musafirilor. Tata i-a răspuns cu o cordialitate şi o jovialitate neobişnuite pentru el. Uite, m-am gândit, cealaltă faţă a lui Antonio De Santis, cea care poate o vrăjise pe mama şi care, atunci când eram mică, mă vrăjise şi pe mine.

— Maria merge la facultate, a continuat tata. învaţă pentru primul examen, Istorie medievală.

Bunica dădea din cap şi, din când în când, săruta o figură imaginară care părea să-i plutească prin faţa ochilor, poate sufletul bunicului, cine ştie.

— Maria e o fată bună, a adăugat mama. Şi Giuseppe, care-şi petrece sărbătorile cu familia lui Beatrice. în burtica lui Beatrice creşte un bebe, un mic Antonio sau o mică Teresa.

Şi a căutat degetele tatei să i le strângă.

Vestea m-a luat prin surprindere şi, în loc să mă bucur, m-am simţit oarecum deranjată. Fratele meu devine tată, era minunat, dar chiar dacă ştiam că invidia mea e un sentiment urât, nu reuşeam să evit s-o simt. Ţineam la Giuseppe, eram convinsă că e cel mai bun dintre noi toţi, invidiam tocmai capacitatea lui de a trăi întotdeauna la periferia lucrurilor şi de a nu se lăsa contaminat nici de tata, nici de cartier. îşi trăia viaţa exact cum voia, în timp ce eu încă nu ştiam ce am să devin. Ca să sărbătorim vestea cea bună, unchiul Aldo a scos din cămară alte două sticle de vin, aşa că atunci când am ajuns la ţiparul cu lămâie şi la

friptura de peşte, în aer plutea deja veselia provocată de alcool. Mătuşa Carmela a înlocuit colindele cu twisturi dezlănţuite.

Bunica Assunta a scos tombola şi a umplut un bol cu fasole uscată ca să acoperim rând pe rând numerele extrase. înainte de a mânca panettone cu cremă de vanilie, unchiul Aldo s-a ridicat ţinând un pahar în mână.

— Pentru vieţile care se duc şi pentru cele care vin, a toastat el.

— Cuvinte sfinte, a spus tata cu un zâmbet satisfăcut.

M-am întrebat de ce nu se gândise niciodată să petreacă aşa Crăciunul, dat fiind că părea aproape mulţumit, dar răspunsul era prea evident şi se găsea în dorinţa lui de a se pedepsi, de a ispăşi ceva.

Restul serii s-a scurs într-o atmosferă amabilă şi destinsă. Pe măsură ce minutele treceau, ritmul muzicii s-a mai potolit şi, după şampanie, tata a scos dintr-o valiză iubitul său disc cu Cheo Feliciano.

— Ascultă ce minunăţie, i-a spus cumnatului şi s-a aşezat în fotoliul de lângă şemineu, în timp ce suava melodie latino-americană inunda încăperea ca o substanţă deasă care se lipeşte de piele.

— Mari, hai să-ţi arăt ceva, a spus bunica mângâindu-mă pe obraz cu dosul mâinii. A ieşit câteva minute, apoi s-a întors cu un album de fotografii. Era din lemn masiv, cu mici scuturi aurite în cele patru colţuri. Când l-a deschis, un carillon a început să cânte o melodie pentru copii.

— Hai, hai aici, m-a invitat lovindu-mă uşor pe coapsă.

Ne-am aşezat pe divanul din marele salon de luat masa,

bunica în mijloc şi eu în stânga ei. în cealaltă parte mama şi mătuşa Carmela. Odată cu albumul s-a deschis în faţa ochilor noştri toată viaţa necunoscută a bunicilor mei. Bunicul Armando tânăr, semănând foarte mult cu tata, şi bunica Assunta, care, în toate fotografiile, apărea îmbrăcată impecabil. Apoi s-a ivit un băieţel atât de frumos, că părea fetiţă. în prima fotografie stătea în bancă, la şcoală, cu o fundă mare la gât şi părul cârlionţat. Era tata. Am fost uimită să văd ce bine semăna cu mine, chiar dacă nimeni nu-mi spusese asta vreodată. Mi-a trecut un gând prin cap şi m-a făcut să mă holbez la imaginea aceea: eu eram fructul acelui copil care se transformase acum într-un bărbat de aproape şaizeci de ani, cu chipul întunecat şi câteva riduri la ochi, nişte ochi foarte pătrunzători de o culoarea atât de neobişnuită, că era aproape enervantă, o tuşă de gri deschis şi albastru viu. Am privit fotografiile cu un calm ciudat în inimă după senzaţia de gol din orele precedente. Exista un fir de mătase invizibil care mă lega de mama şi de tata, şi acelaşi fir mă lega de cartierul meu. Şi oricât m-aş fi străduit să-l rup, rămânea acolo cu o forţă delicată, dar indestructibilă. Bunica a sărutat fotografia soţului defunct, a fiicei care trăia departe şi pe care aproape că n-o mai vedea şi, cu aceeaşi privire nostalgică, până şi imaginea tatei, ca şi cum l-ar fi pierdut, chiar dacă era în aceeaşi încăpere. Apoi s-a silit să zâmbească şi m-a sărutat drăgăstos pe obraji.

— Acum haideţi la culcare, că mâine e Crăciunul şi trebuie să mergem la biserică.

I-am dat cu toţii ascultare, până şi unchiul Aldo şi tata, care ar mai fi stat bucuroşi să mai bea nişte vin spumos.

— Noapte bună, Maria, mi-a şoptit mama mângâindu-mă pe păr.

Cred că se aştepta să-i spun ceva, dar am tăcut amândouă. M-am întins pe pat, cu mâinile sub ceafă şi picioarele încrucişate. Fixam tavanul, pe care-mi imaginam că un vechi proiector făcea să defileze unul câte unul toate chipurile persoanelor care însemnaseră ceva în viaţa mea: bunica Antonietta, Vincenzo, domnul învăţător Caggiano, Sora Linda, Alessandro, bunica Assunta, Giuseppe, mama, tata.

În ciuda a tot şi a toate, nu reuşeam să-l şterg din viaţa mea, firul acela invizibil mă ţinea legată şi de el. Am lăsat ca ultimele să-mi treacă prin faţa ochilor imaginile lui Michele, ca să le savurez încet şi să mă conducă duios spre somn. Fiecare minut pe care-l petrecusem cu el, fiecare gest, fiecare cuvânt au pătruns în mine ca schijele unei bombe după explozie.

Era trecut cu un minut peste miezul nopţii. „Noapte bună, iubire", am şoptit înainte să închid ochii, dar când eram aproape adormită, am auzit un zgomot la fereastră, asemenea clinchetului unei linguriţe într-o cană.

Am aprins lumina. Sufla un vânt puternic care făcea copacii să se aplece şi ridica frunzele în vârtejuri. M-am apropiat de geam şi l-am văzut. Imposibil. Şi totuşi îmi zâmbea de la fereastră. Era chiar el. „Crăciun fericit, iubito", mi-a spus. Am deschis fereastra şi l-am sărutat peste tot, cuprinsă de o fericire care în momentul acela mi se părea de neatins, ca şi cum colţul acela de ţară, camera aceea veche a unei vechi ferme ar fi fost lumea în care existasem dintotdeauna.

— Cum ai reuşit să mă găseşti?

Şi cum reuşise să găsească fix camera mea...

— N-a fost greu, a zâmbit el, le-am întrebat pe vecinele tale. Le-am privit languros şi ele n-au rezistat.

în clipa aia i-am fost recunoscătoare mamei pentru obiceiul de a le spune tuturor tot ce facem. îmi plăcea râsul lui, făcea ca totul să pară posibil. Noaptea era senină şi în aer se simţea mireasma dulceagă a merelor. Cămaşa lui albă strălucea în întuneric.

— O să îngheţi acolo afară, vino înăuntru.

Am închis fereastra şi ne-am strâns în braţe cu toată puterea. Simţeam ceva cald care-mi curgea prin oase şi-mi înmuia picioarele. Mi-am lipit faţa de pieptul lui, i-am inspirat mirosul, apoi am închis ochii şi m-am lăsat în voia sărutărilor sale.

— îmi pare rău pentru ce s-a întâmplat cu tata.

— Nu-i nimic, o să vorbesc din nou cu el. Mai devreme sau mai târziu o să înţeleagă.

L-am privit în timp ce simţeam lacrimile umplându-mi ochii. El trebuie să fi citit frica şi disperarea din privirea mea, pentru că a încercat să mă consoleze.

— Nu-ţi face griji, a spus, o să se rezolve totul.

De-abia îşi pierduse tatăl şi totuşi era acolo cu mine.

— Tu nu-l cunoşti, n-o să-şi schimbe niciodată părerea, am exclamat resemnată.

De-a lungul timpului am reconsiderat evenimentele din perioada aceea a vieţii mele drept ceva necesar, până la a mă convinge că nimic nu avusese loc din întâmplare, ci făcea parte dintr-un destin trasat încă de la naştere. Iar tata, în bine sau în rău, făcea şi el parte din acel desen. Ca o linie grosolană şi strâmbă, o greşeală aproape supărătoare, dar nici o trăsătură nu e inutilă.

— Să plecăm împreună, am şoptit, ca şi cum brusc mi-aş fi dat seama că e soluţia cea mai simplă. Putem să luăm barca ta. Să vedem cum e în cealaltă parte. Să

mergem unde vrem.

Şi cu cât vorbeam mai mult, cu atât mi se părea că totul avea un sens.

— O să-i scriu o scrisoare mamei. Ea poate va reuşi să mă înţeleagă.

Michele m-a prins de umeri, voia să mă privească bine în ochi.

— Maria, eu aş fugi imediat cu tine, dar pentru mine e diferit. Pentru mine să fug de aici e o salvare. Acum, că tata a murit, fratele meu va face tot posibilul să mă atragă în afacerile sale. Va trebui să fiu mai şmecher decât el, să mă ţin deoparte şi să rămân puternic. Dar tu îi ai pe părinţii tăi, ai universitatea. Nu ştiu, Maria, uneori nu te gândeşti şi tu că poate tatăl tău are dreptate? Poate nu mă potrivesc cu tine. Tu eşti făcută dintr-un aluat diferit, eşti mai bună decât noi toţi. încă de când eram mici, tu erai diferită, erai o floare albă în mijlocul gunoiului. Nu meriţi viaţa asta.

S-a oprit în faţa ferestrei cu mâinile în buzunare.

— Uneori mă opresc să admir palatul Mincuzzi şi îmi spun: uite, aici ar trebui să locuiască Maria.

M-am apropiat şi m-am lipit de spatele lui, cuprinzându-i mijlocul cu braţele.

— Pe mine nu mă interesează palatele şi banii, mă interesează doar să fim împreună. Să plecăm va fi ca şi cum am porni din nou din punctul în care ne-am despărţit cu mulţi ani în urmă.

S-a întors să mă privească şi mi-a prins faţa în mâini:

— Bine, Maria, hai s-o facem.

I-am sărit de gât şi l-am acoperit cu mângâieri.

— în ziua în care încep cursurile, pe 7 ianuarie, am plănuit fericită.

— Ne vedem la *n' derr a la lanze*[1]. Te aştept cu Soirău, fac provizii şi în zilele următoare strâng bani. O să avem nevoie de mulţi ca să începem.

De câte ori nu-l văzusem pe tata descărcând peştele din barcă, chiar acolo unde era digul Sânt' Antonio. Noi, cei din Bari, aşa îi spunem, pentru că în dialectul barez *lanze* înseamnă bărci. Şi pescarii vând peştele pus direct pe pământ, lângă propria barcă. Acum voi pleca din acelaşi loc.

— Tata pleacă devreme la abator, am adăugat, la nouă fix o să fiu la tine.

De-abia făcusem pactul, când, pe neaşteptate, am auzit vocea mamei.

— Mari, cu cine vorbeşti?

— Acum trebuie să pleci sau o să te descopere. Pe 7 ianuarie, la ora nouă, am repetat atingându-l uşor pe piept şi pe obraji, ca şi cum aş fi vrut să mă conving că totul era adevărat.

— Eu şi Soirău te aşteptăm, o să fiu acolo cu mult înainte ca să pregătesc totul.

A fost un moment perfect: ochii lui îndrăgostiţi şi plini de încredere, planul nostru de a fugi împreună, peisajul, lumina aurie a lunii, instinctul care-l adusese acolo în seara aceea, în câmpia de la Cerignola, până şi vântul care clătina copacii, albul cămăşii sale care se distingea în întuneric. Era ca şi cum am fi reînceput, ba nu, ca şi cum am fi început cu adevărat pentru prima oară.

---

1 Locul unde îşi lasă pescarii bărcile când se întorc de pe mare (dialect din Bari).

Mi-am petrecut restul vacanței de Crăciun oscilând între o excitație euforică și un mare sentiment de vinovăție. Mă simțeam rău mai ales dacă mă gândeam la mama. Aveam să-i frâng inima? După aceea, însă, avea să mă înțeleagă? Când îmi încrucișam însă privirea cu a tatei, ceea ce simțeam pentru el nu mai era ură, ci o dorință de a-mi lua revanșa. Era ca și cum i-aș fi spus: „Uite, acum o să-ți arăt cine hotărăște cu adevărat". Aerul sănătos de țară mi-a redat buna dispoziție și mi-a adus culoare în obraji. În zilele însorite mă plimbam prin livada de măslini și de pomi fructiferi, observam găinile și porcii și examinam de la distanță munca unchiului Aldo și a mătușii Carmela, aplecați ore întregi deasupra pământului roșiatic. În ultima zi pe care am petrecut-o acolo am mâncat din nou în sufragerie ca să sărbătorim Bobotează. Mă simțeam ușor amețită, pentru că știam că o să mă așez pentru ultima oară la masă cu mama și tata. Bunica și-a făcut apariția din bucătărie învăluită într-un nor care mirosea a busuioc, oregano și rozmarin și, când a ridicat capacul de pe oala de lut, mirosul sosului s-a răspândit în toată sufrageria. După ea a apărut tata. L-am văzut intrând din lumina albă a bucătăriei și ținând în mână o farfurie mare plină cu felii de carne friptă.

— Am pus un pic de ardei iute, pentru că-i frig, așa ne mai încălzim, a spus bunica.

O ajutasem să umple fiecare bucată de carne cu un amestec de usturoi, pătrunjel și brânză rasă, totul condimentat cu un pic de ardei iute. Apoi am făcut rulouri pe care le-am fixat cu două scobitori. Era minunat să lucrez cu ea în bucătărie, avea întotdeauna un sfat special de împărtășit.

— Bucătăresele au fost excepționale, a

exclamat unchiul Aldo după prima îmbucătură.

— Maria e excepțională în tot ce face, a spus tata.

De ce făcea asta? De ce-și arăta doar jumătatea amabilă, cea greu de urât? Privirea mamei începuse să se înceţoşeze, în timp ce buzele ei în formă de inimă se încreţeau de mici tremurături. Pentru o clipă ochii i s-au umplut de lacrimi.

— Ardeiul e de vină, a spus, e foarte iute.

După-amiază a apărut un soare călduţ, aproape primăvăratic. Am încărcat în maşină ulei, vin, salam făcut în casă şi fructe, iar eu am îmbrăţişat-o pe bunica aşa cum nu făcusem niciodată. I-am simţit moliciunea obrajilor şi a sânilor mari apăsându-i pe ai mei.

— Vino să ne vezi mai des, mi-a spus reţinându-şi lacrimile.

Am dat din cap, dar ştiam că n-o s-o fac şi mai ştiam şi că ciudata magie care se crease în zilele acelea va dispărea imediat ce vom pune piciorul în casa noastră.

Era aproape întuneric când am părăsit marea fermă albă. Câteva păsărele ciripeau de parcă am fi fost în martie, de o parte şi de alta a proprietăţii o pădure se deschidea în jurul nostru şi totul forma imaginea unui loc aproape paradiziac. Pe drum nici unul dintre noi n-a vorbit. Cu cât ne apropiam mai mult de oraş, cu atât îmi era mai somn. M-aş fi întins cu multă plăcere pe pat şi aş fi dormit până în momentul întâlnirii cu Michele.

Tata, în schimb, a suferit un soi de metamorfoză. Tăcerea iniţială a fost înlocuită, la câţiva kilometri de casă, de vocea sa obişnuită, ridicată şi arogantă. Cuvintele lui păreau acum o simfonie macabră pe o unică temă,

monotonă şi falsă. Când am sosit, până şi gesturile şi expresiile feţei se transformaseră, evoluând spre o mimică agresivă.

— Ia uleiul, pune vinul, mută asta de aici, cretino, nu înţelegi nimic.

Când am intrat în casă, am avut impresia că ultimele două săptămâni au fost doar un lung vis. Am ajutat-o pe mama să pună proviziile la locul lor, m-am spălat îndelung pe faţă, încercând să mă trezesc din moleşeală, şi am spus noapte bună. Când am ajuns în pragul camerei mele, m-am uitat la mama şi un nod în gât aproape m-a împiedicat să respir. Atunci m-am întors, m-am dus la ea şi am îmbrăţişat-o cu toată puterea.

— Te iubesc, i-am spus, luând-o prin surprindere.

Ea mi-a aranjat o şuviţă de păr după urechi.

— Şi eu, mi-a răspuns liniştită.

N-avea de unde să ştie că o s-o trădez, lăsând-o singură să se înţeleagă cu tata şi să-i suporte furia. M-am întors în cameră şi mi-am umplut rucsacul cu câteva haine. Aveam doar zece mii de lire şi le-am pus în buzunarul paltonului, apoi m-am aşezat pe pat şi i-am scris mamei o scrisoare lungă, în care spuneam că îmi doresc să-mi înţeleagă alegerea. în fond, eram cam de aceeaşi vârstă pe care o avea ea atunci când se măritase cu tata. Nu-i spuneam adio, urma să mă întorc, dar aveam nevoie de timp pentru ca tata să accepte hotărârea mea. Pe el nici măcar nu l-am pomenit şi lucrul incredibil a fost că în momentul acela nici măcar nu mi-am dat seama. Am hotărât să ascund scrisoarea în buzunarul fustei pe care mama avea s-o îmbrace a doua zi dimineaţa şi care era deja pusă pe scaunul din bucătărie. După aceea m-am întins pe pat,

ştiam deja că pe pernă mă aşteptau un pumn de fantome.

A doua zi m-am trezit devreme foarte agitată. Eram fericită şi speriată deopotrivă, mă temeam pentru că nu ştiam unde vom putea ajunge cu Soirău. Soarele strălucea. Am verificat ca în rucsac să fie tot necesarul pentru a face faţă cel puţin unei luni de iarnă. Am luat din comodă o batistă de-a mamei care făcea parte din trusoul ei de mireasă. Avea brodată monograma ei şi voiam s-o iau cu mine. Din acelaşi motiv, în timpul nopţii, pusesem în buzunar şi un desen de-al meu de când eram mică, pe care ea îl ţinea într-o cutie de biscuiţi olandezi, cutia noastră cu amintiri. Era de pe vremea când mergeam la grădiniţă şi acolo, pe hârtie, ea şi cu mine ne ţineam de mână. Lungile degete filiforme ale siluetei ei se contopeau cu ale mele, care erau înfăţişate doar prin nişte linii nesigure şi foarte scurte. Am zâmbit când am văzut cum desenasem părul ei bogat de culoarea maho- nului ca pe un soi de pălărie roşie, vie. Părul meu însă era practic lipit de cap.

Am încercat să nu mă gândesc la tata, în fond nu-şi făcuse niciodată griji pentru mine şi nici pentru ceilalţi copii. Sau poate eu eram cea care nu-l înţelesese niciodată. Din bucătărie am auzit-o pe mama care-mi spunea să mă grăbesc, că laptele era pe masă şi că în curând vor începe cursurile la facultate. Pentru ea era o dimineaţă ca toate celelalte, pentru mine, linia de demarcaţie între adolescenţă şi maturitate, ziua care urma să-mi schimbe toată viaţa. Am băut câteva guri de lapte şi n-am reuşit să vâr în gură nimic altceva.

Când mi-am luat rămas-bun, în faţa uşii, îmi venea să plâng, dar m-am abţinut şi chipul lui Michele – pe care urma

să-l văd în curând – mi-a apărut în faţa ochilor ca să mă consoleze. Am îmbrăţişat-o îndelung, simţind în gât nodul oricărui început, unul de euforie şi de frică. Mi-a făcut semn cu mâna câteva clipe, înainte de a se uita pe stradă ca să vadă dacă nu era afară vreo cumătră cu care să schimbe câteva vorbe.

„La revedere, mama, la revedere, tata", mi-am zis în sinea mea cu inima grea, chiar dacă de la tata nici măcar nu-mi luasem rămas-bun. De la el aveam să-mi amintesc clinchetul linguriţei cu care amesteca în ceaşca de cafea în zori şi puţinele cuvinte bruşte şi somnoroase cu care îşi lua la revedere de la mama.

Era ora opt fix şi aveam la dispoziţie o oră înainte de întâlnirea cu Michele. Am hotărât s-o folosesc luându-mi rămas-bun cum trebuie de la cartier. Chiar dacă strălucea soarele, o briză uşoară mă făcea să tremur toată. M-am scuturat, aplecându-mă de spate şi vârându-mi adânc mâinile în buzunare. Voiam să revăd şcoala elementară, castelul Svevo, piaţa din faţa bisericii del Buonconsiglio, unde eu şi Giuseppe ne jucam când eram copii. Am hoinărit concentrată, cu o dorinţă infinită de a absorbi orice lucru: casele coşcovite şi întunecate, spaţiile înguste în care se deschideau brusc prăvălii, curţile unde fetele nemăritate aveau grijă de copiii femeilor care lucrau, scaunele de paie lăsate afară să aştepte pe cineva care să se aşeze şi să schimbe două vorbe. Fiecare colţ al cartierului, indiferent dacă era urât sau iubit, păstra o amintire.

Cu puţin înainte de ora nouă am ajuns la digul Sânt' Antonio. Michele nu venise încă. L-am aşteptat privind marea şi imaginându-mi locul minunat unde ne vom începe noua noastră viaţă împreună. Când am auzit paşi care se

apropiau, am închis ochii şi m-am întors, pregătită să las totul în urmă. În schimb, un pic dezamăgită, am răspuns la salutul unui bătrân pescar care s-a apucat să-şi pregătească undiţa, aşezat pe o bancă de lemn. I-am urmărit gesturile atente şi, în sfârşit, am avut impresia că mintea mi s-a golit de orice altă grijă. L-am aşteptat încă o oră pe Michele, dar n-a venit. Cuprinsă de panică, l-am căutat acasă la el şi acasă la mama lui. Amândouă lăsau impresia de locuinţe abandonate, dinăuntrul cărora nu răsuna nici un zgomot. Atunci am rătăcit disperată prin oraş, m-am dus până şi la Maddalena, care m-a primit cu neplăcere jurându-mi că nu ştia nimic. M-am prăbuşit în lacrimi pe faleză şi m-a cuprins acea singurătate aparte pe care o simţi chiar şi atunci când te afli în mijlocul unei mulţimi. Atunci am înţeles că Michele nu va mai veni şi că poate n-o să-l mai văd. M-am întors acasă, unde am găsit-o pe mama aşezată la masă cu scrisoarea mea în mână. Cine ştie de câte ori o citise în ultimele ore.

— N-a venit, mamă. Nu înţeleg, i-am spus înainte de a mă arunca în braţele ei.

M-a lăsat să plâng, n-a spus nimic câtăva vreme, s-a mulţumit să mă mângâie pe păr cum făcea atunci când eram mică, apoi m-a prins de umeri. Voia să-mi vadă bine faţa înainte de a-mi spune ceva, o afirmaţie cu care, în ceea ce o priveşte, considera subiectul închis:

— Atunci înseamnă că te iubeşte.

În scurt timp a sosit şi tata, mai devreme decât obişnuia. Mama a avut grijă să ascundă imediat scrisoarea mea în buzunarul fustei, iar eu mi-am şters lacrimile. Tata s-a aşezat şi şi-a turnat apă într-un pahar.

— Cum de ai venit aşa repede? l-a întrebat mama.

— Azi s-a întâmplat ceva ciudat, a spus el, ştergându-se la gură cu mâna. Eram la abator, când a venit să mă caute un individ de la Căpitănia Portului, unul pe care-l cunosc de multă vreme.

— Şi ce voia?

între timp se aşezase în faţa lui.

— Mi-a spus că a venit cineva la el, un tip pe care nu-l mai văzuse niciodată, cu un accent străin, să-i spună că trebuia să livreze o barcă pentru Antonio De Santis, o barcă foarte frumoasă, cu o pânză.

— Ce? O barcă? De când se dăruiesc bărci? Şi de ce n-a venit direct la tine?

— Nu ştiu, Tere, ţi-am spus că e ceva ciudat. în orice caz, tipul de la Căpitănie mi-a dat deja actele bărcii. Barca e a mea, nu-i nici o îndoială în privinţa asta.

Mama s-a ridicat şi a dat roată bucătăriei, apoi s-a oprit în faţa ferestrei ca să se uite la un grup de copii care se jucau cu bilele pe pavaj.

— E ciudat şi numele bărcii, a continuat tata. Se numeşte Soirău, a continuat tata. Nu ştiu ce să zic, dar chestia e că acum barca-i a mea şi n-am de gând să renunţ la ea, a spus sec, ca şi cum această ultimă afirmaţie ar fi fost rostită mai mult ca să se convingă pe sine însuşi. Nu-l interesa cine i-o dăduse, dăruise, lăsase sau încredinţase ca să-l poată şantaja, ştia doar că vrea, cu barca aia, să regăsească marea şi în felul acesta să se regăsească şi pe el însuşi. M-am apropiat de mama, lângă fereastră, ca să-i privesc şi eu pe copii. în realitate, speram doar ca tata să nu-şi dea seama de lacrimile care-mi curgeau încet pe obraji.

— împreună cu actele bărcii nu mai era decât un bilet pe care scria: „Cândva o să-mi povesteşti cum e în

cealaltă parte".

Pentru o clipă privirea mi s-a încrucişat cu cea a mamei, înţelesese totul şi, evident, nu se aştepta să spun nimic. Îmi place să cred că voia să-mi spună, chiar dacă în momentul acela totul mi se părea atât de întunecat, că tenebrele se vor risipi cu timpul şi lumina va străluci din nou, chiar dacă va fi greu. Faţa continua să mi se schimonosească şi simţeam un mănunchi de spini în stomac. Tata primise înapoi marea, iar eu îl pierdusem pe Michele.

— Eu cu Maria tocmai ieşeam, a zis mama la un moment dat, ca să mergem la cimitir.

— Da, da, a încuviinţat tata, ocupat cu cititul şi recitirul actelor bărcii Soirău.

Vântul începuse să bată cu putere. Era una dintre zilele cu mistral în care cerul e de o limpezime strălucitoare. Copacii din cimitir se goliseră până la oasele lor negre şi acele fuseseră strânse grămadă lângă ziduri şi ruguri de muri. Doar chiparoşii rămăseseră întregi şi mândri. Chiar dacă se făcuse ora amiezii, iarba era încă udă de rouă. Paznicul ne-a salutat cu plecăciunea lui obişnuită, femeile erau ocupate să schimbe apa din vazele cu flori şi să cureţe crucile cu o batistă. Totul era exact ca înainte, chiar dacă eu resimţeam lucrurile într-un fel complet diferit. Ne-am oprit în faţa mormântului lui Vincenzo. Mama a sărutat, ca de obicei, fotografia, a curăţat-o cu grijă, apoi a pus florile proaspete.

— Cele ce ne sunt luate înainte de vreme rămân mai mult în amintirea noastră. În anumite cazuri, rămân pentru totdeauna, a spus pentru ea, dar mai ales pentru mine, apoi mi-a luat mâna şi am stat aşa, mamă şi fiică, să veghem lângă mormântul lui Vincenzo.

— Nu trebuie să plângem pentru ce am pierdut, Maria, ci să fim fericite pentru ce am avut.

Voiam să cred că Michele nu-mi spusese adio, că era doar felul lui de a-mi spune să-mi trăiesc viața câtăva vreme, că el și-o va trăi pe a lui și după aceea ne vom regăsi mai puternici și cu multe lucruri de povestit. Sau poate mă părăsise cu adevărat pentru totdeauna. Chipul lui va intra în albumul cu amintiri pe care, din când în când, l-aș fi șters de praf și pe care aș fi plâns, cum făcea bunica Assunta. Și totuși simțeam că într-o bună zi îi voi spune ce e de cealaltă parte, ce văzusem la bordul bărcii Soirău, cu Antonio De Santis la proră, scrutând orizontul.

Cuprins

în loc de prolog.....*9*

Lumea cea mică.....17

Cuvintele secrete.....45

Anotimpurile scurte.....73

Vârsta amintirilor.....93

Locuri unde te duci.....109

Locuri de unde nu te întorci.....129

Paradisul nu e pentru toți.....159

Vremea de rămas-bun.....179

Azi, primii pași.....199

Ca pietrele în mare.....219

Nisip în ochi.....243

Soi rău.....271

au apărut:

Kazuo Ishiguro – Un artist al lumii trecătoare Bernhard Schlink – Cititorul Elias Khoury – Copiii ghetoului. Numele meu este Adam Peter S. Beagle – în Calabria Janice Pariat – Inima cu nouă încăperi Hisham Matar – întoarcerea. Tați, fii și pământul dintre ei Juan Gabriel Vasquez – Forma ruinelor David Grossman – Cineva cu care să fugi de acasă Golnaz Hashemzadeh Bonde – Ceea ce datorăm Azar Nafisi – Citind Lolita în Teheran Sayaka Murata – Femeia minimarket Chuck Palahniuk – Fight Club Kazuo Ishiguro – Nemângâiații Yan Lianke – Zile, luni, ani Carlos Ruiz Zafón – Labirintul spiritelor Jeffrey Eugenides – Marele Experiment Jesmyn

în seria ACTUAL

Ward – Cântec pentru cei neîngropați Michel Bussi – Nuferi negri Paolo Cognetti – Băiatul sălbatic Olga Tokarczuk – Rătăcitorii Azar Nafisi – Lucruri nespuse Tom Perrotta – Doamna Fletcher Kamel Daoud – Zabor sau Psalmii Jón Kálmán Stefánsson – Inima omului Matthew Weiner – Heather, cu totul Yannick Haenel – Apără-ți coroana Jonathan Franzen – Libertate Rabih Alameddine – îngerul istoriei José Eduardo Agualusa – Teoria generală a uitării Olga Tokarczuk – Ultimele povestiri Irvine Welsh – Artistul Begbie Arturo Pérez-Reverte – Falcó Daniel Rondeau – Mecanica haosului

Robert Seethaler – O viață de om Bernhard Schlink – Olga Simone van der Vlugt – Albastrul din miez de noapte Négar Djavadi – Dezorientată Jonathan Coe – Numărul 11 sau Mărturii despre nebunie Nnedi Okorafor – Cine se teme de moarte André Aciman – Strigă-mă pe numele tău Ian McEwan – Mașinării ca mine Daniel Mendelsohn – O odisee Andrew Sean Greer – Less Delphine de Vigan – Legămintele Tayari Jones – O căsnicie americană Elif Shafak – Cele patruzeci de legi ale iubirii Rosa Ventrella – Povestea unei familii perfecte În pregătire: Asii Erdogan, Orașul în mantie purpurie

www.polirom.ro
Redactor: Dan Croitoru Coperta: Carmen Parii Tehnoredactor: Gabriela Gheţău
Bun de tipar: iulie 2019. Apărut: 2019 Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. BOX 266 700506, Iaşi, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1, sector 4,040031, O.P. 53 Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

crbaor

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul Uniunii Scriitorilor din România Nr. R044RNCB5101000001710001 BCR UNIREA

Povestea începe în Italia anilor '80, în cartierul vechi al orașului Bari, înconjurat de ape, unde străduțele alcătuiesc adevărate labirinturi, o lume cufundată în violență. Protagonista este Maria, o fată micuță și cu pielea închisă la culoare, cu gura mare și ochi orientali strălucind ca niște vârfuri de ac și un fel de a fi răzvrătit și sălbatic care i-a adus porecla „[illegible]". Mama ei e o femeie blândă și supusă, iar tatăl, Antonio, zis și Tony Curtis (cu care seamănă leit), e un bărbat violent, autoritar, de meserie pescar. Maria crește alături de cei doi frați ai ei, Giuseppe și Vincenzo, și învață că sub masca violentă a tatălui ei se ascunde o tandrețe pe care doar ea i-o poate vedea câteodată. Singurul lucru de care se agață în viață e prietenia cu Michele, care provine dintr-o familie infamă și de care tatăl ei îi interzice să se apropie. Odată deveniți adulți, cei doi descoperă că ceea ce îi leagă e mai mult decât un sentiment fratern. O dragoste imposibilă, dar care îi apără de duritatea lumii violente care-i înconjoară.

ROSA VENTRELLA s-a născut la Bari, în 1974. A studiat istorie contemporană la Universitatea din Parma. Predă literatură și ține ateliere de scriere creativă la Cremona, unde locuiește împreună cu soțul și copiii. În 2010 a publicat *Innocenza e peccato*, iar în 2011 studiul *Terra e vita*. Au urmat romanele *Onorata compagnia* (2011), *La visionaria* (2012), *Il giardino degli oleandri* (2013) și *Innamorarsi a Parigi* (2015). Romanul *Povestea unei familii perfecte* (2018) a fost considerat evenimentul editorial al anului, drepturile de publicare fiind vândute în 16 țări. Cel mai recent roman, *[illegible]*, a apărut în aprilie 2019.

Coperta seriei: Radu Răileanu.
Foto copertă:
© [illegible]/Depositphotos.com

2. Vino aici! (dialect din Bari).